

UNIVERSITATEA ECOLOGICĂ DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT
MASTER
DREPTUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE

DREPTUL BANCAR, FINANCIAR ȘI FISCAL și INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ

Suport de curs

Dr. Adrian-Petre Danciu

București – 2024

Cursul 1

ASPECTE GENERALE

PRIVIND DREPTUL BANCAR, FINANCIAR ȘI FISCAL

- 1.1. Considerații introductive*
- 1.2. Originile activităților bancare*
- 1.3. Evoluția relațiilor financiare private și apariția finanțelor publice*
- 1.4. Fiscalitatea ca instrument de realizare a veniturilor publice*

Cursul 2

INSTRUMENTE BANCARE ȘI FINANCIARE

- 2..1 Considerații introductive*
- 2.2. Moneda fizică / Moneda virtuală*
- 2.3. Conturi scripturale / Conturi electronice*
- 2.4. Valute / titluri de valoare*

Cursul 3

OPERAȚIUNI BANCARE ȘI FINANCIARE TRADIȚIONALE

- 3.1. Considerații introductive*
- 3.2. Contractul de cont bancar curent*
- 3.3. Contractul de depozit bancar*
- 3.4. Contractul de credit bancar*

Cursul 4

OPERAȚIUNI BANCARE ȘI FINANCIARE DIN PERSPECTIVĂ DIGITALĂ

- 4.1. Considerații introductive*
- 4.2. Contractul bancar gestionat de Inteligența Artificială*
- 4.3. Acordarea creditelor bancare prin intermediul Inteligenței Artificiale*
- 4.4. Conformitatea reglementărilor bancare și financiare privind Inteligența Artificială*

Cursul 5

IMPACTUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ASUPRA PIEȚELOR FINANCIARE

- 5.1. Considerații introductive*
- 5.2. Ecosistemul consilierului virtual (robo-advisor)*
- 5.3. Provocările structurale ale ecosistemului robo-advisor*
- 5.4. Provocările juridice ale ecosistemului robo-advisor*

Cursul 6

REGLEMENTAREA ACTIVITĂȚILOR BANCARE ȘI FINANCIARE DESFĂȘURATE PRIN INTERMEDIUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

- 6.1. Considerații introductive*
- 6.2. Competențe ale Parlamentului European*
- 6.3. Competențe ale Comisiei Europene*
- 6.4. Competențe ale Băncii Centrale Europene*

Cursul 7

REGLEMENTAREA ACTIVITĂȚILOR BANCARE ȘI FINANCIARE DESFĂȘURATE PRIN INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ LA NIVEL GLOBAL

- 7.1. Considerații introductive*
- 7.2. Transparența și explicabilitatea*
- 7.3. Supravegherea și auditabilitatea*
- 7.4. Riscul și conformitatea*

Cursul 8

ASPECTE GENERALE PRIVIND DREPTUL FISCAL

- 8.1. Considerații introductive*
- 8.2. Fiscalitatea la nivelul Uniunii Europene și la nivel global*
- 8.3. Impozitul pe profit în Uniunea Europeană*
- 8.4. Taxa pe Valoarea Adăugată în Uniunea Europeană*

Cursul 9

REGLEMENTĂRI FISCALE ÎN DOMENIUL BANCAR ȘI FINANCIAR

- 9.1. Considerații introductive*
- 9.2. Impozitarea veniturilor generate de dobânzile la depozitele bancare*
- 9.3. Impozitarea veniturilor obținute din tranzacționarea valorilor mobiliare*
- 9.4. Impozitarea veniturilor generate de tranzacțiile cu monede virtuale (criptomonede)*

Cursul 10

IMPOZITAREA PROFITURILOR GENERATE DE INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ

- 10.1. Considerații introductive*
- 10.2. Taxa pe comenzile anulate în contextul operațiunilor de înaltă frecvență*
- 10.3. Inadecvarea taxării inteligenței artificiale*
- 10.4. Impozitarea companiilor de internet pentru profiturile realizate prin Inteligența Artificială*

Cursul 11

IMPOZITAREA COMPANIILOR DIN SECTORUL DIGITAL

ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

- 11.1. Considerații introductive*
- 11.2. Încercarea OCDE de a extinde noțiunea de sediu permanent la companiile digitale*
- 11.3. Încercările Uniunii Europene de a impozita economia digitală*
- 11.4. Impozitarea comercializării datelor cu caracter personal în Uniunea Europeană*

Cursul 12

ROLUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE

ÎN ADMINISTRAREA SISTEMELOR DE IMPOZITARE

- 12.1. Considerații introductive*
- 12.2. Digitalizarea administrațiilor fiscale la nivelul Uniunii Europene*
- 12.3. Interconectivitatea bazelor de date fiscale în Uniunea Europeană*
- 12.4. Supravegherea digitală a încasărilor de TVA în Uniunea Europeană*

Cursul 13

COMPETIȚIA FISCALĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

PRIN UTILIZAREA INTELIGENȚEI ARTIFICIALE

- 13.1. Considerații introductive*
- 13.2. Suveranitatea fiscală a statelor membre ale Uniunii Europene*
- 13.3. Beneficiile armonizării fiscale la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene*
- 13.4. Armonizarea cotelor de impozitare în statele membre ale Uniunii Europene*

Cursul 14

OPTIMIZAREA FISCALĂ PRIN INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ

- 14.1. Considerații introductive*
- 14.2. Rolul inteligenței artificiale (IA) în alegerea optimizată a sediilor fiscale permanente ale companiilor multinaționale ce activează în Uniunea Europeană*
- 14.3. Evitarea supraimpozitării prin analiza comparativă de către inteligența artificială (IA) a reglementărilor în materie fiscală din Uniunea Europeană*
- 14.4. Rolul inteligenței artificiale (IA) în alegerea domiciliului fiscal cel mai avantajos pentru cetățenii rezidenți ai Uniunii Europene și pentru “nomazii digitali*

ASPECTE GENERALE

PRIVIND DREPTUL BANCAR, FINANCIAR ȘI FISCAL

1.1. Considerații introductive

Dreptul bancar, financiar și fiscal sunt domenii ale dreptului care reglementează activitățile economice și financiare într-o societate, iar aceste ramuri sunt puternic interconectate, fiecare având un rol esențial în funcționarea corectă și eficientă a pieței financiar-economice și, pe cale de consecință, a statelor lumii contemporane.

Mai jos sunt prezentate câteva aspecte fundamentale ale fiecărui domeniu menționat, respectiv Dreptul bancar, Dreptul financiar și Dreptul fiscal.

1.1.1. Caracteristicile Dreptului Bancar

Dreptul bancar reglementează relațiile dintre instituțiile financiare (bănci, societăți de asigurări, fonduri de pensii etc.), autoritățile de supraveghere și clienți. Acesta include norme privind funcționarea băncilor, contractele de credit, depozitele bancare, securitizarea și plățile interbancare.

Iată câteva aspecte cheie ale reglementărilor specifice Dreptului bancar:

Reglementarea instituțiilor financiare - Autoritățile naționale și internaționale (de exemplu, Banca Națională a României, Autoritatea de Supraveghere Financiară, Banca Centrală Europeană) stabilesc norme pentru organizarea și funcționarea băncilor.

Contractele bancare - Dreptul bancar reglementează contractele de împrumut, depozite, transferuri de fonduri și alte servicii bancare.

Protecția consumatorilor - Legea asigură transparența comisioanelor și a dobânzilor, precum și protecția clienților băncilor, prin reglementări specifice în cazul unui abuz de putere economică sau a practicilor incorecte.

Supravegherea și controlul - Autoritățile de reglementare bancară supraveghează activitatea instituțiilor financiare, asigurându-se că acestea respectă reglementările și au capitalul necesar pentru a face față riscurilor.

1.1.2. Caracteristicile Dreptului Financiar

Dreptul financiar este ramura care reglementează relațiile economice ce țin de administrarea fondurilor publice și private, investițiile, piețele financiare și activitățile de capital. El reglementează gestionarea activităților financiare, inclusiv emisiunea de titluri de valoare, tranzacțiile financiare și derivatele.

Iată câteva aspecte cheie ale reglementărilor specifice Dreptului financiar:

Piețele financiare - Reglementează modul în care se realizează tranzacțiile pe piețele financiare, inclusiv piața de capital, acțiuni, obligațiuni și alte instrumente financiare.

Investițiile financiare - Reglează cum se fac investițiile pe piețele financiare, protejând investitorii și asigurând transparența tranzacțiilor.

Instrumentele financiare - Acestea includ împrumuturi, obligațiuni, acțiuni, derivate financiare și altele, toate reglementate pentru a preveni abuzurile și a asigura funcționarea eficientă a piețelor financiare.

Reglementarea fondurilor - Cum sunt gestionate fondurile de investiții, asigurările, fondurile de pensii și altele, în scopul protejării intereselor publicului și a investitorilor.

1.1.3 Caracteristicile Dreptului Fiscal

Dreptul fiscal reglementează raporturile dintre autoritățile fiscale (statul și autoritățile locale) și contribuabili (persoane fizice și juridice). Acesta cuprinde normele legale privind impozitele, taxele, accizele și alte contribuții, precum și procedurile de colectare a acestora.

Iată câteva aspecte cheie ale reglementărilor specifice Dreptului fiscal:

Impozitele și taxele - Dreptul fiscal reglementează stabilirea, perceperea și controlul impozitelor directe (cum sunt impozitele pe venit sau pe profit) și indirecte (cum sunt TVA sau accizele).

Controlul fiscal - Autoritățile fiscale efectuează inspecții și audituri pentru a verifica conformitatea contribuabililor cu legislația fiscală.

Proceduri de litigiu fiscal - În caz de dispute între autoritățile fiscale și contribuabili, dreptul fiscal reglementează mecanismele de soluționare a conflictelor (contestații, recursuri, etc.).

Impozitarea internațională - Reglează aspectele fiscale în context transfrontalier, cum ar fi tratatele de evitare a dublei impunerii și reglementările privind transferul de fonduri între jurisdicții fiscale diferite.

1.1.4. Interconexiuni între Dreptul bancar, Dreptul financiar și Dreptul fiscal

Aceste ramuri ale dreptului sunt strâns legate unele de altele, iar spre exemplu putem observa următoarele particularități specifice:

Sistemul bancar - Reglementările bancare și financiare sunt adesea corelate cu politica fiscală, iar politicile fiscale influențează rata dobânzilor sau reglementările financiare.

Fiscalitatea și piețele financiare - Legea fiscală influențează comportamentul investitorilor pe piețele financiare (prin impozite pe câștigurile de capital, dividende etc.).

Măsuri de stimulare fiscală - Politicile fiscale pot stimula activitatea financiară (ex. deducerea dobânzilor pentru împrumuturi ipotecare) sau pot reglementa anumite activități economice pentru a asigura o stabilitate financiară mai mare.

În concluzie, putem spune că Dreptul bancar, financiar și fiscal formează un cadru esențial pentru funcționarea economiilor moderne, iar prin reglementarea activităților economice, financiare și fiscale, acestea ajută la asigurarea unui climat economic stabil, protejarea consumatorilor, promovarea transparenței și reducerea riscurilor sistemice.

Toate aceste domenii sunt reglementate de instituții specializate și legi care trebuie să fie în continuă adaptare la evoluțiile economice interne și internaționale.

1.2. Originile activităților bancare

Originile activităților bancare sunt strâns legate de dezvoltarea comerțului și a economiilor din antichitate, evoluând treptat în ceea ce cunoaștem astăzi sub forma sistemului bancar modern.

Activitățile bancare s-au născut din necesitatea de a facilita schimburile comerciale, protejarea averilor și sprijinirea dezvoltării economice.

Iată o scurtă trecere în revistă a principalelor etape și evoluții ale activităților bancare de-a lungul istoriei:

1.2.1. Antichitatea

Prima formă de bancă este cunoscută încă din perioada antică, atunci când activitățile bancare au apărut în Mesopotamia, Egiptul Antic, Grecia și Roma, unde s-au realizat primele forme de depozite și schimburi financiare.

Mesopotamia și Babilonul sunt precursorii activităților bancare și se caracterizează prin câteva repere istorice cum ar fi:

Tăblițele de argilă și împrumuturile - În Babilon și Sumer (circa 2000 î.Hr.), comercianții și templele dețineau fonduri și ofereau împrumuturi, fiind implicate în tranzacții financiare. Templele, ca instituții de încredere, aveau un rol central în depozitarea bunurilor și în prestarea de servicii financiare.

Codul lui Hammurabi (aproape 1750 î.Hr.) - Una dintre primele reglementări legale referitoare la împrumuturi și dobânzi, care impune reguli pentru protejarea debitorilor și creditorilor, reglementând taxele și dobânzile.

Grecia și Roma se evidențiază prin câteva repere istorice cum ar fi:

Băncile private din Roma antică - În Roma, funcționau argentarii, care erau persoane fizice ce ofereau servicii bancare elementare, precum depozite și schimburi de monede.

Acești adevărați bancheri puteau să împrumute sume de bani sau să ofere schimburi valutare.

Practicile bancare romane - Băncile romane au practicat depozitele pe termen scurt, dar și împrumuturi (cu dobândă), iar activitățile lor erau reglementate de legea romană.

1.2.2. Evul Mediu

Înființarea băncilor comerciale și apariția schimbului de monedă sunt caracteristice perioadei Evului Mediu, când activitățile bancare au fost consolidate în Europa, în special în Italia, acolo unde primele instituții financiare moderne își au originile.

Astfel, Italia medievală se caracterizează prin următoarele:

Banca dei Medici (sec. 14) - Una dintre cele mai renumite bănci ale Evului Mediu a fost banca înființată de familia Medici, care a jucat un rol important în dezvoltarea comerțului și a finanțării în Europa. Băncile din Italia medievală au fost implicate în activități de schimb valutar, împrumuturi comerciale și gestionarea depozitelor.

Schimbul de monedă și transferuri - Băncile italiene au început să se specializeze în schimbul valutar (de obicei monede diferite folosite în diverse state sau orașe), iar instituțiile financiare din orașele-state ca Veneția, Florența și Genova au fost în fruntea acestei activități.

De asemenea, au apărut primele forme de conturi bancare și de instrumente de plată (de exemplu, cecuri).

Totodată, și în alte părți din Europa, băncile comerciale medievale au cunoscut o dezvoltare intensă, iar în această perioadă, bancherii din întreaga Europă ofereau nu doar depozite și împrumuturi, dar și servicii de schimb valutar pentru comercianții care se deplasau pe rutele comerciale din Orientul Apropiat și între Europa și Orient.

1.2.3. Epoca Renașterii - Renașterea și epoca modernă timpurie au adus dezvoltarea rapidă a sistemelor bancare, iar instituțiile financiare au început să își asume mai multe funcții financiare complexe, fiind dezvoltate primele bănci moderne (sec. 16 – 18).

Astfel, primele bănci comerciale moderne sunt reprezentate de:

Banca Angliei (1694) - În Anglia, a fost fondată în 1694 o bancă centrală, având dreptul exclusiv de a emite bilete de bancă, pentru a finanța datoria publică a guvernului, fiind constituită ca societate pe acțiuni prin subscripție publică, iar întregul capital a fost imediat împrumutat statului.

Așadar, Banca Angliei a fost una dintre primele instituții care a introdus sistemul de emisiune a bancnotelor și a devenit un adevărat model pentru multe bănci naționale de pe continentul european.

Banca Statelor Unite a fost constituită printr-un act al Congresului din 1791 cu drept de a bate monedă și de a emite bilete, iar ulterior, acest drept este extins și către alte bănci ale federației, care o vor concura.

Băncile de depozit - În această perioadă, băncile au început să funcționeze mai mult ca instituții de depozit pentru economiile private și comerciale, iar unele dintre ele au început să emită banii lor proprii, respectând principiul de convertibilitate în monedă metalică.

Totodată, dezvoltarea sectorului bancar a condus inevitabil către activități financiare avansate, în această perioadă au apărut și primele instrumente financiare mai complexe, precum acțiuni, obligațiuni și titluri de valoare, iar activitățile bancare au început să se diversifice, incluzând tranzacțiile pe piețele financiare internaționale.

1.2.4. Secolul 19

Secolul 19 a fost marcat de dezvoltarea băncilor centrale și de expansiunea sistemului bancar internațional, pe măsură ce economiile naționale au început să se consolideze.

Dintre primele Bănci Centrale apărute, menționăm:

Banca Federală a SUA (1913) - În Statele Unite, a fost înființată Banca Federală, care avea rolul de a stabili economia și de a reglementa oferta de monedă.

Banca Națională a Franței și Banca Națională a Germaniei au jucat roluri esențiale în stabilizarea economiilor respective în Europa secolului al XIX-lea.

Expansiunea globală a activităților bancare a fost marcată de constituirea și consolidarea unor bănci comerciale internaționale, cum ar fi J.P. Morgan sau Barclays, bănci care au început să joace un rol semnificativ în comerțul global și în dezvoltarea piețelor financiare internaționale.

1.2.5. Secolele 20 și 21

În secolul 20 și în secolul 21, sistemul bancar a cunoscut o transformare rapidă, în mare parte datorită inovațiilor tehnologice și globalizării economiei, iar băncile moderne au fost parte a crizelor financiare care au lovit economiile întregului mapamond.

Tehnologia financiară (FinTech) - Apariția tehnologiilor moderne a transformat semnificativ activitățile bancare, iar băncile au început să adopte sisteme automate de plată, tranzacții electronice și bănci online.

Crizele financiare - Putem afirma că toate crizele financiare internaționale, precum Criza globală din 2008, au demonstrat vulnerabilitatea sistemului bancar global și au dus la reforme importante în reglementarea băncilor și a piețelor financiare.

În concluzie, putem spune că originile activităților bancare sunt adânc înrădăcinate în istoria comerțului și economiilor antice, dar au evoluat semnificativ de-a lungul mileniilor, iar de la simpla depozitare a averii și oferirea de împrumuturi, până la dezvoltarea sistemelor financiare complexe și a băncilor centrale

moderne, activitățile bancare au jucat un rol esențial în sprijinirea dezvoltării economice și în facilitarea tranzacțiilor financiare pe scară globală.

Astăzi, băncile și instituțiile financiare continuă să fie piloni fundamentali ai economiilor contemporane, piloni pe care se sprijină întreaga activitate a omenirii moderne.

1.3. Evoluția relațiilor financiare private și apariția finanțelor publice

Evoluția relațiilor financiare private și apariția finanțelor publice este un proces complex care se întinde pe o perioadă de mai multe secole, fiind marcat de dezvoltări economice, politice și sociale.

La început, sistemele financiare erau extrem de rudimentare, iar relațiile financiare private erau strict legate de comerțul local și de comerțul internațional.

Ulterior, începând cu formarea statelor moderne, s-au conturat treptat și finanțele publice, având rolul de a susține cheltuielile guvernamentale și de a reglementa economia națională.

1.3.1. Evoluția relațiilor financiare private

Relațiile financiare private se referă la interacțiunile dintre indivizi, familii și entități economice private în ceea ce privește economisirea, împrumuturile, investițiile și schimburile comerciale.

Aceste relații au evoluat odată cu dezvoltarea piețelor și a instrumentelor financiare și putem face o analiză din punct de vedere istoric, astfel:

1.3.1.1. Antichitatea și Evul Mediu

În Antichitate și în Evul Mediu, comerțul a fost principala activitate economică care a necesitat dezvoltarea unor relații financiare private, iar persoanele fizice și grupurile comerciale efectuau tranzacții prin împrumuturi și schimburi de monedă.

Activitățile financiare erau adesea reglementate de norme religioase sau tradiționale.

În Roma antică și Grecia antică, existau împrumuturi cu dobândă, iar dezvoltarea pieței monetare a permis schimbul de valută și dezvoltarea unor prime forme de depozite bancare.

În Evul Mediu, în special în orașele-state italiene, precum Veneția, Florența și Genova, au apărut băncile comerciale, care ofereau credite comerciale, schimb valutar și depozite pentru comercianți.

Banca Medici a fost una dintre cele mai cunoscute instituții financiare din această perioadă.

1.3.1.2. Renașterea și perioada modernă timpurie (sec. 16 – 18)

La începutul Renașterii, în Italia, și ulterior în alte părți ale Europei, au apărut bănci comerciale care ofereau credite pe termen lung și împrumuturi pentru comerț.

Aceste bănci au început să emită bancnote (primul exemplu fiind Banca Angliei), iar activitățile lor au fost reglementate mai riguros pentru a proteja atât clienții, cât și economia națională.

Apariția piețelor de capital și a instrumentelor financiare (cum ar fi acțiunile și obligațiunile) a permis dezvoltarea relațiilor financiare private între investitori, antreprenori și bănci.

1.3.1.3. Secolele 19 și 20 - Consolidarea capitalismul industrial și financiarizarea economiei

În secolul 19, dezvoltarea industriei și a comerțului mondial a impulsionat și mai mult dezvoltarea relațiilor financiare private. Băncile au început să se extindă și să se diversifice, fiind implicate în finanțarea

afacerilor, în acordarea de împrumuturi pe termen lung pentru proiecte industriale și în sprijinirea comerțului internațional.

În această perioadă a început și dezvoltarea piețelor financiare internaționale, iar capitalismul financiar a înlocuit treptat capitalismul industrial ca motor al economiilor. Băncile de investiții au devenit entități importante în procesul de restructurare și mobilizare a capitalurilor“.

1.3.1.4. Secolul 21 - Globalizarea și digitalizarea

După al Doilea Război Mondial, sistemul financiar global a fost extins și integrat, piețele financiare globale au dus la creșterea volumului de tranzacții internaționale, iar finanțele personale au evoluat către investiții financiare diversificate, cum ar fi acțiuni, fonduri de investiții, bănci online, și criptomonede.

Tehnologia financiară (FinTech) a revoluționat relațiile financiare private, oferind soluții rapide și accesibile pentru economisire, împrumuturi, investiții și transferuri de bani.

Băncile tradiționale sunt acum concurate de platforme financiare digitale care permit gestionarea banilor pe dispozitive mobile și platforme online.

1.3.2. Apariția și evoluția finanțelor publice

Finanțele publice sunt reprezentate de un întreg sistem de relații juridice, economice, sociale și politice care se ocupă de gestionarea resurselor financiare ale statului.

Această activitate include colectarea veniturilor (impozite, taxe și contribuții), distribuirea fondurilor pentru cheltuielile publice (educație, sănătate, infrastructură, apărare) și administrarea datoriei publice.

1.3.2.1. Antichitatea și Evul Mediu - Primele forme de fiscalitate publică

În antichitate, sistemele de impozitare erau destul de primitive, iar astfel, spre exemplu, în Egiptul Antic, Babilon sau Grecia antică, impozitele erau adesea sub forma unor tributuri sau taxe pe proprietăți și erau folosite pentru finanțarea armatei și a lucrărilor publice.

În Roma antică, statul colecta impozite pentru a finanța cheltuielile publice, inclusiv construirea de drumuri, colosee și pentru plata soldaților.

Impozitele indirecte (precum taxele pe comerț) și impozitele directe pe proprietate erau pîrghii fiscale utilizate în scopul realizării veniturilor cetății.

1.3.2.2. Evul Mediu și începuturile finanțelor publice moderne

În Evul Mediu, regii și nobilimea au început să taxeze populația pentru a finanța războaiele și administrația centralizată.

În Anglia, de exemplu, sistemul de impozite a evoluat odată cu introducerea taxelor pe proprietate și taxelor vamale.

Primele bugete guvernamentale au apărut în această perioadă, cu scopul de a gestiona resursele pentru războaiele din Europa.

1.3.2.3. Secolele 16 – 18 - Formarea statului modern și centralizarea fiscală

Renașterea și apariția statului centralizat au fost perioade cheie în dezvoltarea finanțelor publice, când guvernele centralizate, cum ar fi în Franța, Anglia și Spania, au introdus sisteme fiscale mai coerente, reglementând taxele și impozitele pentru a finanța expansiunea militară și administrativă.

În această perioadă au început să apară primele bugete naționale, iar teoreticienii economici, precum Jean Bodin și Adam Smith, au subliniat importanța unui sistem fiscal stabil și echitabil pentru dezvoltarea economiilor naționale.

1.3.2.4. Secolele 19 și 20 - Finanțele publice moderne

În secolul 19, dezvoltarea economiei industriale a adus cu sine nevoia unui sistem fiscal modern, capabil să sprijine infrastructura publică, educația, sănătatea și alte domenii. Statele au introdus impozite directe, cum ar fi impozitul pe venit și impozitele pe profit.

În secolul 20, după al Doilea Război Mondial, sistemele fiscale din multe țări au fost extinse pentru a sprijini cheltuielile sociale (pensii, asistență socială, sănătate publică) și pentru a reglementa economiile planificate.

În această perioadă, guvernele au început să joace un rol mai activ în redistribuirea veniturilor și în stabilizarea economiilor prin politici fiscale keynesiste (John Maynard Keynes, 1883 - 1946).

1.3.2.5. Secolul 21 - Globalizarea și noile provocări fiscale

În secolul 21, globalizarea a adus provocări semnificative pentru finanțele publice, iar companiile multinaționale și fluxurile financiare internaționale au făcut ca impozitarea și colectarea veniturilor fiscale să devină din ce în ce mai complexe.

Totodată, tehnologia a schimbat semnificativ modul în care sunt gestionate bugetele publice și taxele, iar multe țări au implementat sisteme fiscale digitale și plăți electronice.

Problemele legate de datoria publică, evaziunea fiscală și inegalitățile economice sunt teme centrale ale finanțelor publice în prezent și vor cunoaște evoluții interesante în viitor.

În concluzie, putem spune că relațiile financiare private și finanțele publice au evoluat în paralel, dar au avut scopuri și structuri distincte, iar de-a lungul timpului, relațiile financiare private au evoluat de la simple tranzacții comerciale și împrumuturi către un sistem global complex de investiții și economisire, în timp ce, în paralel, apariția finanțelor publice a fost strâns legată de consolidarea puterii statale și de nevoia de a finanța administrația și cheltuielile publice.

În prezent, provocările legate de globalizare și digitalizare sunt factori esențiali în dezvoltarea ambelor domenii ale finanțelor (private sau publice), având în vedere complexitatea relațiilor juridice, economice, sociale și politice.

1.4. Fiscalitatea ca instrument de realizare a veniturilor publice

Fiscalitatea, ca instrument de realizare a veniturilor publice, reprezintă un mecanism esențial prin care statele colectează resurse financiare pentru a-și îndeplini obiectivele economice, sociale și politice.

Sistemele fiscale sunt create pentru a susține cheltuielile publice, pentru a finanța serviciile guvernamentale, pentru a stimula sau pentru a descuraja anumite comportamente economice și pentru a redistribui veniturile economice în societatea modernă.

1.4.1. Definiția fiscalității și rolul său în realizarea veniturilor publice

Fiscalitatea se referă la totalitatea normelor și mecanismelor prin care statul colectează impozite, taxe și alte contribuții de la persoanele fizice și juridice, având ca scop susținerea cheltuielilor publice și finanțarea activităților guvernamentale.

Veniturile publice sunt resursele financiare obținute de statele moderne, în special din impozite, taxe și contribuții precum și din alte surse, cum ar fi din activitățile economice ale statului sau din creditele publice.

Aceste venituri sunt esențiale pentru:

- x *finanțarea cheltuielilor publice, cum ar fi educația, sănătatea, infrastructura, apărarea națională și asistența socială;*
- x *asigurarea stabilității economice și a funcționării instituțiilor statului.*
- x *promovarea politicilor economice și sociale prin stimularea unor sectoare economice sau prin redistribuirea veniturilor pentru a reduce inegalitățile.*

1.4.2. Tipuri de impozite și taxe utilizate pentru realizarea veniturilor publice

Impozitele, taxele și contribuțiile sunt principalele instrumente de colectare a veniturilor publice, iar acestea se pot clasifica în mai multe categorii, în funcție de modul de aplicare și obiectivul urmărit.

1.4.2.1. Impozitele directe

Impozitul pe venit este un impozit aplicat asupra veniturilor persoanelor fizice sau juridice. În funcție de sistemul fiscal, poate fi un impozit progresiv (rata crește pe măsură ce venitul crește) sau proporțional.

Impozitul pe profit se aplică persoanelor juridice (companiilor) asupra profitului realizat, iar acesta reprezintă o sursă importantă de venituri pentru stat.

Impozitul pe proprietate poate fi aplicat asupra proprietății imobiliare sau asupra altor bunuri deținute de persoane fizice sau juridice.

Impozitul pe salarii este, de obicei, reținut direct din venitul brut al angajaților și plătit direct de angajator către autoritățile fiscale.

1.4.2.2. Impozitele indirecte

Taxa pe valoarea adăugată (TVA) este cel mai utilizat impozit indirect și se aplică asupra valorii adăugate la fiecare etapă a producției și comerțului. TVA este plătită și suportată de consumatori, dar colectată de către furnizorii de bunuri și servicii.

Accizele sunt impozite aplicate asupra anumitor produse, cum ar fi tutunul, alcoolul și produsele petroliere, iar scopul acestora este, uneori, de a descuraja consumul unor produse cu potențial dăunător sau acela de a genera venituri cu ritmicitate ridicată pentru stat.

1.4.2.3. Taxele și contribuțiile

Taxele locale sunt prelevări fiscale care sunt colectate de autoritățile locale pentru a finanța cheltuielile publice la nivel local, cum ar fi infrastructura, educația locală sau sănătatea.

Contribuțiile sociale sunt prelevări fiscale pentru asigurările sociale și sunt destinate să finanțeze pensiile, asigurările de sănătate și alte programe de protecție socială.

Taxele de licență și taxele de autorizații sunt impuse pentru dreptul de a desfășura anumite activități comerciale, de exemplu, licențe de funcționare pentru firme sau taxe de înregistrare a afacerilor.

1.4.3. Obiectivele fiscalității în realizarea veniturilor publice

Fiscalitatea este o adevărată pârgie juridică prin care se pot atinge multiple scopuri (politice, economice, sociale), dar principala sa funcție este aceea de a asigura principalele surse de venit necesare pentru finanțarea activităților statului.

Cu toate acestea, impozitarea poate urmări și alte obiective economice și sociale și îndeplini anumite funcții esențiale, cum ar fi:

1.4.3.1. Funcția economică

Finanțarea cheltuielilor publice - Veniturile din taxe și impozite permit statului să furnizeze servicii esențiale cetățenilor, cum ar fi educația, sănătatea, infrastructura, securitatea și apărarea.

Stabilitatea economică - Prin politica fiscală, guvernele pot influența nivelul cererii și ofertei în economie, astfel încât să mențină stabilitatea economică. De exemplu, guvernele pot reduce taxele în perioade de recesiune pentru a stimula consumul și investițiile.

1.4.3.2. Funcția socială

Redistribuirea veniturilor - Impozitele progresive (de exemplu, impozitul pe venit) ajută la reducerea inegalităților economice, deoarece persoanele cu venituri mari contribuie mai mult la bugetul public. Aceste fonduri sunt utilizate pentru finanțarea unor programe sociale, cum ar fi asistența socială, educația și sănătatea publică.

Încurajarea echității - Un sistem fiscal echitabil asigură că toți cetățenii contribuie proporțional cu veniturile lor la cheltuielile publice. De asemenea, fiscalitatea poate fi folosită pentru a sprijini grupurile vulnerabile din societate.

1.4.3.3. Funcția ecologică

Protecția mediului - Anumite taxe și impozite, cum ar fi taxele pe carbon sau taxele pe poluare, sunt destinate să descurajeze comportamentele economice dăunătoare pentru mediu și să încurajeze practici sustenabile.

În acest fel, fiscalitatea poate fi folosită și ca instrument de politică ecologică.

1.4.3.4. Funcția de stimulare a dezvoltării economice

Stimulent pentru investiții - Anumite deduceri fiscale și stimulente pot încuraja investițiile în anumite sectoare, cum ar fi tehnologia sau infrastructura. Guvernele pot oferi scutiri fiscale pentru a atrage investitori sau pentru a sprijini dezvoltarea unor industrii cheie.

Sprijinirea inovației - Prin impozite reduse pentru cercetare-dezvoltare și inovare, guvernele pot sprijini progresul tehnologic și crearea de noi locuri de muncă.

1.4.4. Principii ale unui sistem fiscal eficient

Pentru a fi eficient, sistemul fiscal trebuie să îndeplinească anumite principii fundamentale, cum ar fi:

1.4.4.1. Principiul echității

Sistemul fiscal trebuie să fie echitabil, adică să aplice impozite proporționale cu capacitatea de plată a contribuabililor, iar cei cu venituri mai mari ar trebui să contribuie mai mult la veniturile publice.

1.4.4.2. Principiul eficienței

Colectarea impozitelor trebuie să fie eficientă, minimizând costurile administrative și evitând evaziunea fiscală, iar un sistem fiscal eficient trebuie să asigure colectarea veniturilor necesare fără a crea obstacole semnificative pentru activitățile economice.

1.4.4.3. Principiul simplității

Sistemul fiscal trebuie să fie simplu, ușor de înțeles pentru contribuabili, evitând complexitatea excesivă, care poate duce la erori și la evaziune fiscală.

1.4.4.4. Principiul transparenței

Transparența contribuie la încrederea publicului în sistemul fiscal deoarece contribuabilii trebuie să știe exact care sunt obligațiile lor fiscale și modul în care sunt utilizate fondurile publice.

1.4.5. Provocări ale fiscalității în realizarea veniturilor publice

De-a lungul timpului, sistemele fiscale s-au confruntat cu diverse provocări cum ar fi:

1.4.5.1. Evaziunea fiscală

Un sistem fiscal trebuie să fie capabil să combată atât fraudă fiscală, cât și evaziunea fiscală legală (interpretarea legilor fiscale lipsite de coerență în scopul sustragerii de la plata obligațiilor fiscale) și să asigure o colectare eficientă a impozitelor.

1.4.5.2. Globalizarea

Globalizarea a făcut ca firmele multinaționale și capitalul să fie mai ușor de mutat între jurisdicții fiscale, ceea ce poate reduce veniturile publice din taxe.

1.4.5.3. Inegalitățile economice

Desigur, politica fiscală trebuie să fie suficient de bine concepută pentru a preveni creșterea inegalităților economice.

În concluzie, putem spune că fiscalitatea este un instrument fundamental prin care statele își realizează veniturile publice, iar aceste venituri sunt utilizate pentru a finanța cheltuielile publice esențiale și pentru a sprijini dezvoltarea economică, echitatea socială și protecția mediului.

În acest sens, un sistem fiscal eficient, echitabil și transparent este esențial pentru funcționarea unui stat modern, având rolul de a sprijini bunăstarea colectivă și dezvoltarea sustenabilă a economiilor.

INSTRUMENTE BANCARE ȘI FINANCIARE

2.1. Considerații introductive

Instrumentele bancare și financiare sunt produse și servicii utilizate în domeniul financiar pentru gestionarea fondurilor, investiții, economii și credit.

Aceste instrumente sunt esențiale atât pentru instituțiile financiare, cât și pentru persoanele fizice și juridice care doresc să își gestioneze resursele financiare.

Iată o listă detaliată a principalelor instrumente bancare și financiare:

2.1.1. Conturile bancare

Conturi curente - Conturi destinate gestionării zilnice a fondurilor, care permit depozite, retrageri și plăți.

Conturi de economii - Conturi care oferă dobânzi pentru economiile depuse pe termen lung.

Conturi de depozit la termen - Conturi care blochează o sumă de bani pe o perioadă stabilită, oferind dobânzi mai mari decât conturile de economii.

2.1.2. Cardurile bancare

Carduri de debit - Permite accesul direct la fondurile din contul curent. Acestea pot fi utilizate pentru plăți sau retrageri de numerar.

Carduri de credit - Permite împrumuturi pe termen scurt, cu o limită de credit stabilită de bancă. Folosirea acestora presupune plata unei dobânzi dacă suma nu este achitată la termen.

Carduri pre-plătite - Carduri alimentate cu o sumă fixă de bani, utilizate pentru plăți fără a avea un cont bancar asociat.

2.1.3. Creditele

Credite de consum - Împrumuturi acordate persoanelor fizice pentru achiziții de bunuri sau servicii.

Credite ipotecare - Împrumuturi pentru achiziționarea de locuințe, cu garanție imobiliară.

Credite pentru IMM-uri - Credite destinate întreprinderilor mici și mijlocii, pentru dezvoltarea afacerilor.

Linii de credit - Sume de bani puse la dispoziție pe care împrumutatul le poate utiliza atunci când are nevoie, plătind doar dobânzile pe sumele utilizate.

2.1.4. Instrumentele de plată

Transferuri bancare - Transferuri de fonduri între conturi, atât la nivel național, cât și internațional.

Plăți prin mobile banking - Utilizarea aplicațiilor mobile ale băncii pentru a efectua plăți și a verifica soldul contului.

Plăți prin internet banking - Similar cu mobile banking, dar realizate de pe un computer, printr-o platformă securizată online.

Plăți contactless - Utilizarea cardurilor sau telefoanelor mobile pentru a face plăți rapide fără a introduce PIN-ul.

2.1.5. Instrumentele de economisire și investiții

Obligațiuni - Titluri de valoare emise de guverne sau companii pentru a atrage fonduri, care oferă dobânzi periodice.

Acțiuni - Părți din capitalul unei companii, care oferă posesorilor dreptul de a participa la deciziile companiei și de a primi dividende.

Fonduri mutuale - Colectarea de fonduri de la mai mulți investitori pentru a investi într-un portofoliu diversificat de active financiare.

Certificate de depozit - Un produs de economisire emis de bancă care garantează o dobândă fixă pe o perioadă determinată.

ETF (Exchange-Traded Funds) - Fonduri de investiții tranzacționate pe burse, care urmăresc performanța unui indice sau a unui coș de active.

2.1.6. Instrumentele de gestionare a riscurilor financiare

Derivate financiare - Instrumente care își derivă valoarea din prețul altor active, cum ar fi contractele futures, opțiunile și swap-urile, fiind folosite pentru a proteja investițiile sau pentru a specula piețele financiare.

Asigurări - Produse financiare care protejează împotriva riscurilor financiare, cum ar fi asigurările de viață, de sănătate, de auto sau de proprietăți.

Hedging - Strategii de protecție a investițiilor împotriva fluctuațiilor de preț ale activelor sau ale cursului de schimb.

2.1.7. Instrumentele pentru managementul lichidităților

Plasamente pe termen scurt - Investiții în instrumente financiare cu maturități de până la un an, cum ar fi certificate de depozit, titluri de stat pe termen scurt sau fonduri de piață monetară.

Împrumuturi interbancare - Împrumuturi acordate între bănci pentru a asigura lichiditățile necesare.

2.1.8. Instrumentele financiare internaționale

Cursuri de schimb valutar - Tranzacțiile care implică schimbul unui tip de monedă pentru altul.

Plăți internaționale - Transferuri de bani între bănci din diferite țări, adesea realizate prin intermediul sistemelor SWIFT sau SEPA.

Hedging valutar - Strategii utilizate de companii sau investitori pentru a proteja împotriva riscurilor de fluctuație a cursului valutar.

2.1.9. Instrumentele financiare pentru companii

Factoring - Vânzarea creanțelor unei companii către o instituție financiară pentru a obține lichidități rapide.

Leasing - Închirierea unui bun (cum ar fi un echipament sau o mașină) cu opțiunea de a-l cumpăra la sfârșitul perioadei de leasing.

Scontarea efectelor comerciale - Un tip de împrumut pe termen scurt în care o bancă cumpără creanțele unei companii pentru a-i oferi lichidități imediate.

În concluzie, toate aceste instrumente sunt utilizate pentru diverse scopuri, de la economisire și investiții, la gestionarea riscurilor și asigurarea fluxurilor de numerar.

Fiecare dintre ele are caracteristici specifice care se potrivesc nevoilor fiecărei persoane sau organizații, iar alegerea unui anumit instrument depinde de obiectivele financiare ale individului sau ale companiei respective.

2.2. Moneda fizică / Moneda virtuală

Diferențele dintre moneda fizică (tradițională) și moneda virtuală (digitală) sunt semnificative și reflectă evoluțiile tehnologice, economice și sociale ale vremurilor moderne, dar ambele tipuri de monedă sunt utilizate pentru a face tranzacții, deși funcționează în moduri foarte diferite.

2.2.1. Definiție și natură juridică

Moneda fizică (moneda tradițională) se referă la banii tangibili, cum ar fi bancnotele și monedele emise de guverne și bănci centrale și este reglementată de autoritățile guvernamentale, putând fi folosită pentru a plăti bunuri și servicii în orice loc unde este acceptată, cum ar fi, de exemplu Leul românesc (RON), Dolarul american (USD), Euro (EUR).

Moneda virtuală (moneda digitală) este o formă de monedă care există doar în format electronic, fără o formă fizică și poate fi emisă de autorități centrale (cum ar fi moneda digitală a băncii centrale, CBDC) sau de entități nestatale (descentralizate) cum sunt, de exemplu cryptocurrency, precum Bitcoin.

Moneda virtuală nu este reglementată sau controlată de guverne sau bănci centrale (cazul criptomonedelor Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH), stablecoins (USDT)), în timp ce în cazul CBDC (monede digitale emise de bănci centrale) această monedă virtuală este emisă și controlată de o autoritate centrală.

2.2.2. Control și reglementare

Moneda fizică este emisă și reglementată de bănci centrale sau de autoritatea monetară națională, iar acest tip de monedă are un statut legal recunoscut în toată lumea și poate fi folosită pentru plăți în orice context juridic.

Moneda virtuală cum ar fi criptomonedele Bitcoin, Ethereum, este descentralizată și nu este reglementată de nici o autoritate centrală, aceste monede virtuale funcționând pe baza unui protocol distribuit (blockchain) și permit tranzacții directe între utilizatori (peer-to-peer).

Monedele digitale emise de bănci centrale (CBDC) sunt reglementate și controlate de autoritățile financiare, dar sunt încă în stadii incipiente în multe țări.

2.2.3. Formă și ușurință de utilizare

Moneda fizică este tangibilă, se prezintă sub formă de bancnote și monede și este folosită în tranzacții fizice, în magazine, pentru plata serviciilor sau pentru schimburi direct între persoane, iar în anumite situații, este preferată în tranzacțiile mici sau în locații unde tehnologia nu este disponibilă.

Moneda virtuală este intangibilă, există doar în formă digitală și este folosită pentru tranzacții online, plăți electronice sau pe platforme de schimb de criptomonede.

Moneda virtuală poate fi stocată în portofele electronice (wallets), care sunt securizate prin parole și chei private și poate fi transferată rapid și eficient între utilizatori, la nivel global.

2.2.4. Securitate și riscuri

Moneda fizică este vulnerabilă la furt, pierdere sau deteriorare și există un risc de falsificare, dar autoritățile bancare emit măsuri de securitate avansate pentru a proteja integritatea monedei (de exemplu, semne de apă, holograme).

Moneda virtuală (criptomoneda) este protejată de tehnologia criptografiei și poate fi mai greu de falsificat decât moneda fizică, dar există riscuri de securitate care includ hacking-ul, furtul de criptomonede din portofelele online sau erorile de tranzacționare.

Totodată, criptomonedele sunt, de asemenea, vulnerabile la fluctuațiile de valoare extrem de mari, ceea ce poate crea riscuri de pierderi financiare semnificative pentru utilizatori și investitori.

2.2.5. Tranzacții și viteză

Moneda fizică se caracterizează prin faptul că tranzacțiile sunt limitate la locații fizice și necesită o schimbare directă de bunuri sau servicii, procesul de schimb fiind mai lent în anumite circumstanțe, iar schimbul de valută poate implica taxe sau comisioane.

Moneda virtuală este caracterizată prin faptul că tranzacțiile sunt aproape instantanee și pot fi realizate la nivel global prin internet.

În cazul criptomonedelor, tranzacțiile se derulează pe o rețea descentralizată și pot dura de la câteva secunde la câteva minute, în funcție de congestia rețelei, și, de asemenea, plățile în criptomonede pot implica comisioane mai mici comparativ cu plățile tradiționale internaționale, în funcție de platformă și de rețea.

2.2.6. Valoarea și stocarea

Moneda fizică este legată de o valoare stabilită de guvern sau bancă centrală și păstrează o valoare constantă într-un anumit interval de timp, deși inflația sau deflația pot influența această valoare.

Moneda virtuală este caracterizată prin aceea că poate avea o valoare extrem de volatilă și poate fluctua semnificativ în funcție de cererea și oferta de pe piață.

Stabilitatea criptomonedelor stablecoins depinde de monedele tradiționale sau de activele din rezervă, oferind astfel o stabilitate relativă.

2.2.7 Accesibilitatea

Moneda fizică este accesibilă pentru orice persoană, indiferent de accesul la tehnologie sau internet și este utilizată pe scară largă în economiile dezvoltate și în multe economii în dezvoltare.

Moneda virtuală necesită acces la internet și tehnologie (computere, telefoane mobile), iar accesibilitatea poate fi limitată în regiunile unde tehnologia sau infrastructura financiară digitală nu este bine dezvoltată.

2.2.8. Exemple și utilizare

Moneda fizică este folosită zilnic în tranzacțiile de zi cu zi, cum ar fi cumpărarea de produse și servicii în magazine, plata salariilor în numerar, etc.

Moneda virtuală este folosită pentru tranzacții online, investiții, plăți internaționale rapide sau achiziții de bunuri și servicii pe platforme care acceptă criptomonede.

În concluzie, putem afirma că, atât moneda fizică cât și moneda virtuală au avantaje și dezavantaje, iar alegerea între ele depinde de contextul și preferințele utilizatorilor.

Moneda fizică este universal acceptată, tangibilă și stabilă, dar mai puțin flexibilă în era digitală.

Moneda virtuală, în special criptomonedele, oferă rapiditate, accesibilitate globală și transparență, dar vine cu riscuri mai mari de volatilitate și securitate.

Pe măsură ce tehnologia evoluează și mai multe economii îmbrățișează inovațiile digitale, viitorul monedei virtuale ar putea include integrarea acestora în economia globală într-o manieră care să asigure coexistența cu moneda fizică, sau chiar să o înlocuiască în anumite sectoare de activitate.

2.3. Conturi scripturale / Conturi electronice

Diferențele dintre *conturile scripturale* și *conturile electronice* reflectă modul în care sunt gestionate și utilizate fondurile într-un sistem bancar, dar și tehnologia care le susține.

Deși ambele tipuri de conturi sunt folosite pentru stocarea și gestionarea banilor, există distincții semnificative între ele.

2.3.1. Definiție și caracteristici generale

Conturile scripturale sunt conturi bancare în care înregistrările sunt efectuate prin scriere (scriptural) într-un sistem informatic sau într-un registru contabil.

Aceste conturi nu au o formă fizică și sunt utilizate pentru a înregistra tranzacțiile financiare care implică transferuri de fonduri între bănci sau persoane fizice.

Spre exemplu, conturile curente sau de economii deschise la bancă, în care fondurile sunt înregistrate și gestionate digital, dar nu există o monedă fizică direct legată de ele (cum ar fi bancnote sau monede).

Conturile electronice se referă la conturile care sunt complet gestionate online sau prin aplicații mobile, ce permit utilizatorilor să efectueze tranzacții electronice direct prin internet sau prin alte dispozitive electronice.

Aceste conturi sunt accesibile prin internet banking sau mobile banking, iar tranzacțiile sunt adesea efectuate fără interacțiune fizică.

Spre exemplu, acestea pot fi conturi de plată online, conturi deschise pe platforme de tranzacționare de criptomonede, portofele electronice (e-wallets).

2.3.2. Tipuri de conturi

Conturile scripturale pot fi:

- ✕ *Conturi curente* - permit efectuarea de plăți, încasări și transferuri de fonduri.
- ✕ *Conturi de economii* - permit economisirea banilor și obținerea de dobânzi.
- ✕ *Conturi de depozit la termen* - în acest caz banii sunt blocați pentru o perioadă fixă, iar dobânzile pot fi mai mari decât în cazul unui cont de economii.

Conturile electronice pot fi:

- ✕ *Conturi de plată (e-wallets)* - Conturi care permit efectuarea de plăți rapide online și stocarea de fonduri în formă digitală, cum ar fi PayPal, Google Pay sau Apple Pay.

- ✗ *Conturi pe platforme de criptomonede* - Conturi care permit stocarea și tranzacționarea criptomonedelor (Bitcoin, Ethereum, USDT), gestionate pe platforme precum Binance, Coinbase sau portofele digitale.
- ✗ *Conturi bancare online* - Conturi de economii sau curente gestionate exclusiv prin internet banking, fără a necesita vizite fizice la bancă.

2.3.3. Accesibilitate și management

Conturile scripturale se caracterizează prin:

- ✗ Sunt accesibile prin intermediul băncilor tradiționale care oferă atât servicii fizice (la sucursale), cât și online (internet banking).
- ✗ Managementul conturilor se poate face atât prin interacțiune fizică la sucursale (de exemplu, depuneri de numerar), cât și digital (pentru transferuri, plăți).
- ✗ Sunt gestionate de bănci, care mențin înregistrările și își asumă responsabilitatea pentru siguranța fondurilor.

Conturile electronice se caracterizează prin faptul că:

- ✗ Sunt accesibile prin aplicații de mobile banking sau platforme online care permit gestionarea fondurilor direct de pe telefonul mobil sau computer.
- ✗ În general, aceste conturi sunt gestionate de instituții financiare online (cum ar fi băncile digitale sau platformele de plăți online).
- ✗ Fondurile sunt gestionate digital, iar tranzacțiile sunt realizate prin intermediul rețelelor electronice (internet, mobile, POS).

2.3.4. Modul de tranzacționare

Conturile scripturale se caracterizează prin aceea că:

- ✗ Tranzacțiile pot include depuneri, retrageri și transferuri între conturi, dar și plăți de facturi sau transferuri externe.
- ✗ Utilizatorii pot efectua plăți sau transferuri prin intermediul unui terminal bancar, (ATM) sau plăți electronice prin internet banking.

Conturile electronice se caracterizează prin aceea că:

- ✗ Tranzacțiile sunt realizate complet online, fără a necesita interacțiune fizică. Se pot face plăți electronice instantanee, tranzacții în criptomonede sau plăți prin aplicații mobile.
- ✗ De obicei, aceste conturi permit tranzacții rapide și accesibilitate globală, iar plata se face folosind carduri de credit, debit, transferuri electronice sau balance transfer direct în aplicații.

2.3.5. Securitatea

Conturile scripturale se caracterizează prin aceea că:

- x În general, securitatea acestor conturi este asigurată de bănci și sisteme financiare tradiționale, care protejează fondurile prin măsuri de siguranță (parole, autentificare multi-factorială, protecție împotriva fraudelor).
- x Multe dintre aceste conturi sunt protejate de garanțiile guvernamentale (de exemplu, Fondul de garantare a depozitelor bancare).

Conturile electronice se caracterizează prin aceea că:

- x Se utilizează măsuri de criptare avansate și autentificare dublă pentru a proteja datele utilizatorilor.
- x Totuși, riscurile de securitate pot include hacking-ul sau fraudele online, iar securitatea depinde de instituția care gestionează contul și de măsurile de protecție implementate.

2.3.6. Costuri și comisioane

Conturile scripturale se caracterizează prin aceea că:

- x Băncile pot percepe comisioane pentru diverse operațiuni, cum ar fi retrageri de numerar, transferuri internaționale sau emisiunea de carduri.
- x În funcție de tipul de cont, pot exista costuri de administrare lunare sau comisioane pentru serviciile suplimentare.

Conturile electronice se caracterizează prin aceea că:

- x De obicei, aceste conturi sunt mai ieftine pentru tranzacții online, având comisioane mai mici decât transferurile tradiționale.
- x Platformele de plăți electronice sau criptomonede pot percepe taxe pentru tranzacțiile de schimb sau tranzacțiile internaționale.

2.3.7. Utilizare globală și flexibilitate

Conturile scripturale se caracterizează prin aceea că:

- x Sunt folosite predominant în economii tradiționale, fiind limitate în utilizarea lor pentru tranzacții online internaționale sau pentru plăți instantanee transfrontaliere.
- x De obicei, pentru plăți externe, se folosesc servicii bancare interne sau carduri de credit/debit.

Conturile electronice se caracterizează prin aceea că:

- x Oferă o accesibilitate globală și permit tranzacții rapide între utilizatori din orice colț al lumii, indiferent de fusul orar.

- x Utilizatorii pot efectua plăți sau schimburi de criptomonede instantaneu, iar aplicațiile de mobile banking sunt extrem de convenabile pentru tranzacții în timp real.

În concluzie, *conturile scripturale* sunt cele tradiționale, gestionate de bănci și utilizate pentru tranzacții financiare zilnice, dar cu o bază mai largă de reglementări și control guvernamental, iar *conturile electronice* sunt mai noi și sunt adesea folosite pentru tranzacții digitale rapide, mai ales în cazul plăților online și criptomonedelor, oferind o flexibilitate mai mare, dar cu un grad mai mare de riscuri tehnologice.

Alegerea între aceste tipuri de conturi depinde de necesitățile și preferințele utilizatorului în ceea ce privește accesibilitatea, rapiditatea și securitatea tranzacțiilor financiare.

2.4. Valutele / Titlurile de valoare

Valutele și *titlurile de valoare* sunt două categorii fundamentale ale instrumentelor financiare utilizate în economii și piețe financiare.

Deși ambele pot fi folosite pentru tranzacții financiare, au caracteristici distincte în ceea ce privește scopul, natura și modul în care sunt utilizate.

Iată o comparație detaliată între ele:

2.4.1. Definiție și caracteristici

Valutele (monedele) reprezintă unități de schimb oficiale într-o anumită țară sau regiune economică, (spre exemplu Leul românesc (RON), Dolarul american (USD), Euro (EUR), Yenul japonez (JPY).

Valutele sunt folosite pentru a efectua plăți zilnice și schimburi comerciale, valoarea lor este stabilită de piața valutară, iar fluctuațiile depind de factori economici și politici (ex. inflație, politica monetară, dobânzile, evenimente politice globale).

Valutele sunt, de obicei, emise de către băncile centrale și au statut de monedă legală.

Titlurile de valoare reprezintă instrumente financiare care conferă drepturi de proprietate sau creanță asupra unei entități, adică drepturi de plată a unei sume de bani la o anumită dată sau dreptul de a participa la profitul unei companii (spre exemplu acțiuni, obligațiuni, certificate de depozit, derivate financiare (opțiuni, futures).

Titlurile de valoare sunt utilizate pentru investiții și pentru colectarea de fonduri de la investitori și pot fi tranzacționate pe piețele financiare (burse de valori, piețe over-the-counter), iar valoarea lor poate fluctua în funcție de performanța pieței, a emitenților și a condițiilor economice.

2.4.2. Scop și utilizare

Valutele au ca scop principal plățile și schimburile comerciale și sunt utilizate de către persoane fizice, companii și guverne pentru a face achiziții, pentru a plăti pentru bunuri și servicii, pentru a transfera fonduri între țări sau pentru a economisi (în conturi de economii, de exemplu).

Valutele sunt acceptate pe plan național și, de obicei, internațional, în cazul monedelor majore, și, de asemenea, sunt tranzacționate pe piețele de schimb valutar (Forex), unde participanții cumpără și vând valute pentru speculație, comerț internațional sau investiții.

Titlurile de valoare au ca scop principal realizarea de investiții și recoltarea de capital.

Titlurile de valoare sunt utilizate de investitori care doresc să obțină randamente din dobânzi (obligațiuni), din dividende (acțiuni) sau din creșterea valorii activelor (acțiuni și fonduri de investiții).

Investitorii cumpără titluri de valoare pentru a obține rentabilitate pe termen lung sau pentru a profita de fluctuațiile pieței (în cazul tranzacționării de acțiuni și derivatelor), dar titlurile de valoare sunt și instrumente financiare folosite de companii și guverne pentru a atrage capital.

2.4.3. Risc și randament

Valutele au un risc relativ scăzut comparativ cu titlurile de valoare, dar există volatilitate datorită schimbărilor de curs valutar, care pot fi influențate de factori economici globali (ex. crize financiare, modificări ale politicii monetare).

De obicei, valutele nu oferă randamente directe (de exemplu, dobânzi sau dividende), dar, cu toate acestea, schimbările de curs pot aduce un profit sau pierdere pentru investitori sau pentru cei care fac tranzacții valutare (Forex).

Titlurile de valoare pot implica un risc mai mare comparativ cu valutele, în special în cazul acțiunilor sau derivatelor, care pot experimenta fluctuații semnificative de preț, însă randamentele pot fi mult mai mari decât cele ale monedelor, având în vedere că investitorii pot obține dobânzi (obligațiuni), dividende (acțiuni) sau aprecieri de capital.

Riscurile asociate cu titlurile de valoare includ riscul de credit (pentru obligațiuni), riscul de piață (pentru acțiuni și fonduri de investiții), precum și riscurile de lichiditate și influențe externe asupra pieței.

2.4.4. Lichiditatea

Valutele au o lichiditate foarte mare, deoarece sunt folosite în tranzacțiile zilnice și sunt acceptate aproape universal, iar tranzacțiile de valută se efectuează în mod continuu pe piețele de schimb valutar, monedele fiind ușor de vândut și cumpărat.

De asemenea, valutele, pot fi schimbate rapid și la costuri mici între monedele diferite, pe piețele Forex.

Titlurile de valoare se caracterizează prin faptul că lichiditatea variază semnificativ în funcție de tipul de titlu de valoare.

Acțiunile sunt, în general, foarte lichide pe piețele de capital (în special cele listate pe burse mari), fiind tranzacționate zilnic.

Obligațiunile pot fi mai puțin lichide, în funcție de tipul de emitenți și de termenul de maturitate.

Derivatele și alte instrumente financiare complexe pot avea o lichiditate mai mică, mai ales în cazul piețelor secundare mai puțin active.

2.4.5. Tipuri și diversificare

Valutele sunt tipuri de monedă emise de diverse guverne și au statut de mijloc de schimb oficial în economia respectivă.

Valutele sunt influențate de politica monetară a băncilor centrale și de factorii economici fundamentali, cum ar fi inflația, dobânzile și creșterea economică.

Titlurile de valoare sunt instrumente financiare care se caracterizează prin faptul că există multe tipuri diferite de titluri de valoare, fiecare cu propriile caracteristici:

Acțiuni (proprietate asupra unei părți dintr-o companie).

Obligațiuni (datorii ale unui guvern sau ale unei companii care plătesc dobândă).

Fonduri de investiții (colectează capital din mai mulți investitori pentru a investi într-un portofoliu diversificat).

Derivate (instrumente financiare care derivă din valoarea altor active, cum ar fi opțiuni sau futures).

2.4.6. Impozitare și reglementări

Valutele se caracterizează prin aceea că tranzacțiile de valută pot atrage taxe pe câștigurile din capital sau taxe de schimb, în funcție de legislația națională.

În general, reglementările pentru valute sunt stabilite de bănci centrale și autoritățile financiare care supraveghează piețele de schimb.

Titlurile de valoare sunt reglementate de autoritățile financiare naționale (de exemplu, Comisia Națională a Valorilor Mobiliare sau SEC în Statele Unite) și sunt supuse unor reguli stricte privind transparența și raportarea.

De asemenea, câștigurile din tranzacționarea titlurilor de valoare pot fi supuse taxelor pe venit, taxelor pe câștiguri de capital și impozitelor pe dividende.

În concluzie, putem spune că *valutele* sunt unități de schimb folosite în tranzacțiile zilnice și pentru transferuri internaționale, cu un risc și un randament mai mic, dar cu o lichiditate ridicată iar *titlurile de valoare* sunt instrumente financiare mai complexe utilizate pentru investiții, cu un potențial de randament mai mare, dar și cu riscuri mai mari.

Titlurile de valoare sunt destinate celor care caută rentabilitate pe termen lung și sunt dispuse să își asume riscuri pentru a obține câștiguri semnificative, iar alegerea între valute și titluri de valoare depinde de strategia financiară a investitorului, obiectivele sale (protecția capitalului sau obținerea unui randament mai mare) și toleranța la risc.

Operațiuni Bancare și Financiare Tradiționale

3.1. Considerații introductive

Operațiunile bancare și financiare tradiționale se referă la activitățile clasice desfășurate de băncile comerciale și instituțiile financiare pentru a satisface nevoile economice ale persoanelor fizice, firmelor și guvernelor.

Aceste operațiuni sunt esențiale pentru funcționarea economiilor moderne și sunt reglementate de autoritățile financiare naționale și internaționale pentru a asigura stabilitatea și transparența pieței financiare.

Iată câteva dintre cele mai importante operațiuni bancare și financiare tradiționale:

3.1.1. Depozitele bancare

Conturi curente - Sunt destinate gestionării zilnice a banilor, permițând depunerea și retragerea acestora prin diverse metode (plăți prin card, transferuri, numerar).

Conturi de economii - Permite economisirea banilor pe termen lung, cu dobândă mai mare decât la conturile curente.

Depozite la termen - Depozite pe care clientul le plasează pe o perioadă determinată, de obicei, la o rată a dobânzii mai mare, dar fără posibilitatea de a retrage banii înainte de termen fără penalizări.

3.1.2. Creditele și împrumuturile

Credite de consum - Împrumuturi acordate persoanelor fizice pentru achiziționarea de bunuri de consum (automobile, electrocasnice etc.).

Credite ipotecare - Împrumuturi destinate achiziționării de imobile sau construcții, garantate cu ipotecă asupra acestora.

Credite pentru IMM-uri - Împrumuturi destinate firmelor mici și mijlocii pentru susținerea dezvoltării lor, achiziționarea de echipamente sau acoperirea costurilor operaționale.

3.1.3. Plățile și transferurile

Plăți naționale - Transferuri de bani între conturi deschise la bănci din aceeași țară, inclusiv plăți prin viramente bancare, ordine de plată, sau plăți prin carduri.

Plăți internaționale - Transferuri de fonduri între bănci din țări diferite, care pot include transferuri SWIFT, plăți prin PayPal sau alte platforme internaționale.

Plăți cu cardul - Operațiuni de plată efectuate cu ajutorul cardurilor bancare (de debit, de credit sau preplătite).

3.1.4. Serviciile de schimb valutar

Schimb valutar - Băncile oferă clienților posibilitatea de a cumpăra și vinde valute străine pentru a facilita tranzacțiile internaționale sau pentru economii în alte monede.

Tranzacții valutare - Acestea sunt esențiale pentru companii care fac afaceri internaționale sau pentru persoanele care călătoresc în străinătate.

3.1.5. Investițiile financiare

Depozite bancare cu randament - Produse de economisire care oferă o dobândă fixă sau variabilă, permițând persoanelor să economisească bani și să obțină o rentabilitate pe termen mediu sau lung.

Fonduri de investiții - Produse financiare colective, care permit investitorilor să își diversifice portofoliile prin achiziționarea de unități ale unui fond administrat de o instituție financiară.

Acțiuni și obligațiuni - Investiții în instrumente financiare care pot genera câștiguri (prin creșterea valorii acțiunilor sau prin dobânzi/venituri din obligațiuni).

3.1.6. Serviciile de consultanță financiară și planificare

Băncile oferă servicii de consultanță financiară atât pentru persoane fizice, cât și pentru companii, pentru a le ajuta să își gestioneze mai bine finanțele, să își planifice economiile și investițiile și să ia decizii financiare fundamentate.

Dintre aceste servicii merită amintite următoarele:

Planificare financiară personală - Servicii care includ gestionarea bugetului, economisirea pentru pensionare, planificarea pentru educație etc.

Consultanță pentru afaceri - Ajutor pentru gestionarea fluxului de numerar, optimizarea structurii de capital și strategii de creștere.

3.1.7. Emisiunea de carduri bancare

Băncile emit carduri de debit și de credit care permit utilizatorilor să efectueze plăți online și off-line, să retragă bani de la bancomate și să aibă acces la diverse servicii financiare.

3.1.8. Garanții și linii de credit

Garanții bancare - Băncile emit garanții pentru firme, asigurându-le partenerii de afaceri că își vor respecta obligațiile financiare.

Linii de credit - Un tip de împrumut care oferă flexibilitate în utilizarea fondurilor, clienții având posibilitatea de a retrage bani până la un anumit plafon.

3.1.9. Servicii de administrare a fondurilor și a trezoreriei

Managementul trezoreriei - Băncile ajută companiile în gestionarea fluxurilor de numerar, prin soluții de plăți, creditare și investire a excedentului de capital.

Instrumente financiare derivate - Băncile pot oferi produse financiare derivate (cum ar fi opțiuni sau contracte futures) pentru gestionarea riscurilor legate de fluctuațiile valutare sau de prețurile materiilor prime.

3.1.10. Relația cu autoritățile fiscale și guvernamentale

Băncile intermediază plata impozitelor și taxelor pentru clienții lor, iar unele instituții financiare oferă și soluții de optimizare fiscală.

3.1.11. Reglementări și protecția clienților

Băncile care desfășoară aceste operațiuni sunt supuse reglementărilor locale și internaționale, fiind obligate să respecte reglementările referitoare la protecția consumatorilor, securitatea informațiilor și transparența tranzacțiilor financiare.

De asemenea, există scheme de garantare a depozitelor care protejează banii clienților în caz de faliment al unei bănci.

În concluzie, putem spune că operațiunile bancare tradiționale au evoluat în mod permanent, de-a lungul anilor și continuă să se adapteze în fața noilor tehnologii financiare și a cerințelor pieței globale.

3.2. Contractul de cont bancar curent

Contractul de cont bancar curent este un acord între o persoană (persoana fizică sau juridică) și o bancă, prin care aceasta din urmă se angajează să furnizeze anumite servicii bancare în legătură cu gestionarea unui cont curent.

Prin intermediul acestui contract, clientul poate depune bani, retrage numerar, efectua plăți, transferuri și alte tranzacții financiare uzuale, folosind contul respectiv.

În general, contractul de cont bancar curent reglementează relația dintre bancă și client, stabilind drepturile și obligațiile ambelor părți, precum și condițiile specifice de utilizare a contului.

3.2.1. Elementele esențiale ale unui contract de cont bancar curent

Contractul de cont bancar curent este, asemenea tuturor contractelor sinalagmatice, o înțelegere între părțile semnatare, consemnată într-un document care trebuie să cuprindă următoarele elemente:

3.2.1.1. Părțile contractului

Banca - Instituția financiară care oferă serviciile bancare.

Clientul - Persoana fizică sau juridică care deschide contul bancar curent.

3.2.1.2. Obiectul contractului

Deschiderea și operarea unui cont bancar curent de către client, care poate include servicii de depunere și retragere de fonduri, plăți, transferuri interne și internaționale, emiterea de cecuri și ordine de plată etc.

3.2.1.3. Tipurile de conturi curente

Conturile curente pot fi individuale (deschise pe numele unei singure persoane) sau de firmă (pentru persoane juridice) și pot include și conturi curente în valută, care permit efectuarea de tranzacții în monede străine.

3.2.1.4. Condiții de deschidere și administrare a contului

Deschiderea contului - Clientul trebuie să furnizeze documentele necesare (de exemplu, act de identitate, certificat de înregistrare pentru firme) și să completeze cererea de deschidere a contului.

Documente suplimentare - În funcție de politica băncii, pot fi solicitate și alte informații (de exemplu, dovada adresei, codul fiscal, etc.).

Comisioane și taxe - Banca va informa clientul despre comisioanele și taxele care se aplică pentru operarea contului curent (de exemplu, taxe de deschidere, de administrare lunară, pentru transferuri sau retrageri).

3.2.1.5. Drepturile și obligațiile părților

Drepturile băncii

- x Să perceapă comisioane și taxe pentru serviciile bancare furnizate.
- x Să stabilească limitele pentru efectuarea anumitor tranzacții (de exemplu, limite pentru retrageri de numerar).
- x Să suspende contul sau să îl închidă în caz de nerespectare a condițiilor contractuale sau a reglementărilor legale.

Obligațiile băncii

- x Să asigure accesul clientului la serviciile convenite, în condițiile stabilite.
- x Să asigure confidențialitatea datelor și tranzacțiilor.
- x Să pună la dispoziție documentele și informațiile solicitate de client.

Drepturile clientului

- x Să efectueze operațiuni de depunere, retragere și transferuri conform termenilor contractuali.
- x Să primească extrasele de cont și informațiile financiare corespunzătoare.
- x Să solicite informații clare despre comisioanele și taxele aplicabile.

Obligațiile clientului

- x Să mențină fonduri suficiente în cont pentru a acoperi tranzacțiile efectuate.
- x Să plătească comisioanele stabilite prin contract.
- x Să notifice banca în cazul în care sunt detectate erori în contul curent.

3.2.1.6. Modalități de operare a contului

Card bancar - În multe cazuri, clientul primește un card bancar (de debit sau de credit) pentru acces la fonduri și efectuarea plății.

Plăți și transferuri - Clientul poate efectua plăți interne și externe, inclusiv transferuri de bani, plata facturilor, taxe, etc.

Online banking - Accesul la cont poate fi făcut prin intermediul serviciilor de internet banking sau mobile banking, care permit gestionarea contului de la distanță.

3.2.1.7. Perioada de valabilitate și încetarea contractului

Valabilitate - Contractul este valabil pe o perioadă nedeterminată, până la notificarea părților (de obicei, clientul sau banca poate închide contul oricând, conform termenilor contractuali).

Închiderea contului - Contul bancar curent poate fi închis fie din inițiativa băncii (în cazul nerespectării termenilor contractuali, de exemplu, neînregistrarea de fonduri sau activitate în cont), fie din inițiativa clientului (care solicită închiderea contului, de obicei, la sucursala băncii).

3.2.1.8. Reguli de siguranță și securitate

Confidențialitatea datelor - Banca trebuie să protejeze datele personale și financiare ale clientului conform reglementărilor în vigoare (de exemplu, Regulamentul GDPR în Uniunea Europeană).

Protecția împotriva fraudelor - Banca are obligația de a implementa măsuri de securitate pentru protejarea conturilor clienților împotriva fraudelor și accesului neautorizat.

3.2.2. Conținutul unui contract de cont bancar curent

Contractul bancar de cont curent poate include următoarele elemente:

- a. *Datele de identificare ale părților* (banca și clientul);
- b. *Tipul contului bancar* (de exemplu, curent, în valută, pentru persoane fizice sau juridice);
- c. *Comisioanele și taxele aplicabile* pentru diverse operațiuni (deschidere, administrare, transferuri, retrageri de numerar etc.);
- d. *Termeni și condiții pentru utilizarea cardului bancar*, asociat contului;
- e. *Detalii privind accesul la serviciile bancare* (internet banking, mobile banking etc.);
- f. *Proceduri pentru efectuarea de plăți și transferuri*, inclusiv termenele de procesare a acestora;
- g. *Obligațiile și drepturile fiecărei părți*;
- h. *Clauze referitoare la închiderea contului* și condițiile de încetare a contractului;
- i. *Măsuri de protecție a datelor personale și informațiilor financiare ale clientului*.

3.2.3. Avantaje ale contului bancar curent

Accesibilitate - Permite accesul rapid și constant la fonduri prin carduri, internet banking sau mobile banking.

Siguranță - Banii sunt protejați de banca în care sunt depuși, iar conturile sunt garantate de fonduri de protecție a depozitelor (în multe țări).

Flexibilitate - Permite efectuarea unei largi varietăți de tranzacții financiare, inclusiv plăți, retrageri și transferuri.

Servicii suplimentare - Băncile oferă adesea și alte produse și servicii care pot fi legate de contul curent (credite, economii, asigurări etc.).

3.2.4. Dezavantaje ale contului bancar curent

Comisioane și taxe - Unele bănci pot percepe comisioane pentru operarea contului, retrageri, transferuri internaționale, etc.

Restricții de retragere - Deși conturile curente sunt foarte flexibile, unele bănci impun limite la retragerile de numerar sau la efectuarea anumitor tranzacții.

Risc de fraudă - Chiar dacă băncile implementează măsuri de securitate, există riscul de fraudă, cum ar fi furtul de date prin phishing sau hacking.

În concluzie, *contractul de cont bancar curent* este o componentă esențială în relația dintre client și bancă, reglementând utilizarea unui cont bancar pentru efectuarea tranzacțiilor financiare curente, cu drepturi și obligații stabilite clar pentru ambele părți.

3.3. Contractul de depozit bancar

Contractul de depozit bancar este un acord între o bancă și un client prin care acesta din urmă își plasează o sumă de bani într-un cont bancar pentru o perioadă determinată sau nedeterminată, în schimbul unei dobânzi convenite de părți.

De obicei, depozitele bancare sunt instrumente de economisire pentru persoanele fizice sau juridice și sunt folosite pentru a păstra bani într-un loc sigur, având în același timp avantajul dobânzii oferite de bancă.

3.3.1. Elementele esențiale ale contractului de depozit bancar

Contractul de depozit bancar este, de asemenea, o înțelegere între părțile semnatare, consemnată într-un document care trebuie să cuprindă următoarele elemente:

3.3.1.1. Părțile contractului

Banca - Instituția financiară care acceptă să primească sumele de bani de la client și să le administreze pe perioada convenită.

Clientul - Persoana fizică sau juridică care deschide depozitul bancar și care va plasa suma de bani în contul respectiv.

3.3.1.2. Obiectul contractului

Depozitul bancar reprezintă sumele de bani pe care clientul le plasează într-un cont deschis la bancă pentru o perioadă determinată sau nedeterminată, în scopul economisirii sau obținerii unui câștig prin dobândă.

3.3.1.3. Tipurile de depozite bancare

Depozite la termen - Plasamente de capital pe o perioadă fixă (de obicei de la o lună la câțiva ani), în care clientul nu poate retrage banii înainte de scadență fără a plăti penalități. De obicei, aceste depozite oferă dobânzi mai mari decât depozitele la vedere.

Depozite la vedere - Conturi de economii unde clientul poate depune și retrage bani oricând, dar care, de obicei, oferă dobânzi mai mici.

Depozite în valută - Depozite deschise în monede străine (de exemplu, euro, dolari), ce permit economisirea în alte valute decât moneda națională.

Depozite cu dobândă variabilă - Dobânda se poate modifica pe parcursul perioadei de economisire, în funcție de condițiile pieței financiare.

3.3.1.4. Durata depozitului

Depozite pe termen scurt - De obicei, până la un an, dar există și depozite pe perioade mai scurte (de exemplu, 1 lună, 3 luni, etc.).

Depozite pe termen lung - Acestea sunt depozite care se fac pe perioade mai mari (de obicei, 1-3 ani sau chiar mai mult).

Depozite la vedere - Depozite fără o perioadă fixă, care permit retragerea oricând a sumelor de bani depuse.

3.3.1.5. Dobânda și condițiile de plată

Dobânda - Este principalul beneficiu pentru clientul care depune bani într-un depozit bancar, aceasta putând fi una fixă sau una variabilă și este calculată ca un procent din suma depusă (capitalul depozitului).

Modalitatea de plată a dobânzii - Dobânda poate fi plătită periodic (lunar, trimestrial, anual) sau la scadență, la finalul perioadei de depozit, atunci când suma depusă plus dobânda acumulată sunt plătite clientului.

3.3.1.6. Condițiile de retragere a fondurilor

În cazul unui depozit la termen, retragerea banilor înainte de scadență poate implica penalități (de obicei, pierderea dobânzii pentru perioada respectivă sau reducerea acesteia).

În cazul unui depozit la vedere, clientul poate retrage oricând suma dorită, fără a plăti comisioane de retragere, dar dobânda este mai mică comparativ cu depozitele la termen.

3.3.1.7. Obligațiile și drepturile părților

Obligațiile băncii

- x Să păstreze în siguranță suma depusă de client.
- x Să plătească dobânda convenită, conform termenilor contractuali.
- x Să informeze clientul despre eventualele schimbări ale dobânzii sau ale altor condiții ale depozitului.

Drepturile băncii -

- x Să încaseze comisioanele aferente administrării depozitului.
- x Să aplice penalități în caz de retragere anticipată a fondurilor (în cazul depozitelor la termen).

Obligațiile clientului

- x Să depună suma de bani conform termenilor conveniți.
- x Să accepte dobânda stabilită de bancă și să respecte termenii de retragere a depozitului.

Drepturile clientului -

- x Să primească dobânda la termenii și condițiile stabilite în contract.
- x Să retragă suma depusă, inclusiv dobânda acumulată, conform prevederilor contractului.
- x Să solicite informații despre soldul depozitului și dobânda acumulată.

3.3.1.8. Securizarea depozitelor

În multe țări, depozitele bancare beneficiază de o garanție a depozitelor, adică o protecție legală în cazul în care banca intră în faliment. De obicei, această protecție se acordă până la o anumită sumă (de exemplu, 100.000 de euro în Uniunea Europeană), iar aceasta variază în funcție de reglementările naționale.

3.3.1.9. Închiderea depozitului

Depozitul bancar poate fi încheiat atunci când perioada convenită se încheie sau poate fi prelungit automat, în funcție de termenii contractului. La închiderea depozitului, clientul primește întreaga sumă depusă, plus dobânda aferentă.

3.3.1.10. Retragerea înainte de scadență

În cazul unui depozit la termen, clientul poate alege să retragă fondurile înainte de termen, dar acest lucru poate duce la pierderea dobânzii sau la aplicarea unor penalități financiare.

3.3.1.11. Reglementări și norme legale

Depozitele bancare sunt reglementate de legislația națională privind instituțiile financiare și protecția consumatorilor. De asemenea, băncile trebuie să respecte standardele stabilite de autoritățile de reglementare financiară, cum ar fi Banca Națională a României sau Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF).

3.3.1.12. Protecția depozitelor

În Uniunea Europeană, depozitele sunt protejate prin scheme de garantare a depozitelor, care protejează de obicei până la o sumă de 100.000 de euro per client, în cazul falimentului unei bănci.

3.3.2. Avantajele unui depozit bancar

Siguranță - Depozitele bancare sunt considerate sigure, mai ales în băncile mari și reglementate, deoarece sunt protejate prin schemele de garantare a depozitelor.

Dobândă - Deponând bani într-un depozit, clientul primește dobândă, ceea ce face ca această metodă de economisire să fie mai rentabilă decât păstrarea banilor la îndemână.

Flexibilitate - Depozitele pot fi alese în funcție de termenele și condițiile dorite, de la depozite la vedere la depozite pe termen lung cu dobânzi mai mari.

3.3.3. Dezavantajele unui depozit bancar

Dobânzi relativ scăzute - În comparație cu alte forme de investiții (acțiuni, fonduri de investiții), depozitele bancare au, de obicei, dobânzi mai mici.

Penalități pentru retragerea anticipată - În cazul depozitelor la termen, retragerea înainte de scadență poate duce la pierderea dobânzii sau la aplicarea unor penalități.

Inflația - În perioadele de inflație ridicată, dobânda câștigată la depozite poate fi insuficientă pentru a compensa pierderile de valoare ale banilor.

În concluzie, putem afirma că încheierea unui contract de depozit bancar este o metodă simplă și sigură de economisire, care permite clienților să își plaseze fondurile într-o bancă și să primească dobândă pe perioada depozitului, dar este deosebit de important ca persoanele care doresc să deschidă un depozit bancar să fie conștiente de termenii și condițiile oferite de bancă

3.4. Contractul de credit bancar

Contractul de credit bancar este un acord legal între o persoană (persoană fizică sau juridică) și o bancă, prin care banca împrumută o sumă de bani clientului, iar acesta se angajează să ramburseze împrumutul, împreună cu dobânzile și alte costuri asociate, conform termenilor stabiliți în contract.

În esență, acest tip de contract bancar reglementează relația de creditare dintre bancă și client și detaliază obligațiile fiecărei părți.

3.4.1 Elementele esențiale ale unui contract de credit bancar

3.4.1.1. Părțile contractului

Banca - Instituția financiară care furnizează împrumutul și care are obligația de a acorda creditul conform condițiilor agreeate.

Clientul - Persoana fizică sau juridică care solicită creditul și se angajează să ramburseze suma împrumutată conform termenilor stipulați în contract.

3.4.1.2. Obiectul contractului

Obiectul principal al contractului de credit bancar este acordarea unui împrumut în bani de către o bancă în contul clientului. Acesta poate include suma împrumutată, scopul pentru care este acordat creditul (de exemplu, achiziționarea unei locuințe, finanțarea unui proiect de afaceri, etc.), precum și condițiile de rambursare.

3.4.1.3. Tipuri de credite bancare

Credite de consum - Împrumuturi destinate consumului personal, cum ar fi achiziționarea de bunuri de larg consum (electrocasnice, auto, vacanțe etc.).

Credite ipotecare - Împrumuturi acordate pentru achiziționarea sau renovarea unei locuințe, garantate prin ipoteca asupra imobilului achiziționat.

Credite pentru IMM-uri - Împrumuturi destinate întreprinderilor mici și mijlocii pentru dezvoltarea activităților economice (achiziția de echipamente, extinderea afacerii etc.).

Credite de nevoi personale - Credite acordate fără a fi necesară prezentarea unei garanții, pentru diverse scopuri personale.

Credite comerciale - Credite acordate firmelor pentru a finanța capitalul de lucru sau achizițiile de materii prime.

Credite revolving (de tip linie de credit) - Credite în care clientul are acces la o sumă maximă de împrumut și poate retrage bani din această sumă, iar pe măsură ce rambursează suma, creditul se reînnoiește.

3.4.1.4. Suma împrumutată și durata creditului

Suma împrumutată - Este suma de bani pe care clientul o împrumută de la bancă.

Durata creditului - Este perioada în care clientul trebuie să ramburseze împrumutul. Aceasta poate varia de la câteva luni la câțiva ani, în funcție de tipul de credit.

3.4.1.5. Dobânda și costurile aferente creditului:

Dobânda - Este principalul cost asociat unui credit bancar și reprezintă suma pe care clientul trebuie să o plătească în plus față de suma împrumutată. Dobânda poate fi:

- ✗ *Fixă* - Dobânda rămâne constantă pe toată durata creditului.
- ✗ *Variabilă* - Dobânda se poate schimba pe parcursul perioadei de rambursare, de obicei în funcție de indicatori economici, cum ar fi rata dobânzii de referință.

Dobânda anuală efectivă (DAE) - Este un indicator care reflectă costul total al creditului, incluzând dobânda și alte comisioane și taxe aplicate.

Comisioane - Pot fi aplicate comisioane de analiză a dosarului, de acordare a creditului, de administrare a creditului, de rambursare anticipată, etc.

3.4.1.6. Modalitatea de rambursare

Rate lunare - Rambursarea creditului se face, de obicei, în rate lunare fixe sau variabile, care includ atât suma principală (capitalul împrumutat), cât și dobânda.

Rambursare în termen unic - În cazul unor credite (de exemplu, pentru nevoi personale sau pentru anumite tipuri de finanțări), clientul poate rambursa întreaga sumă împrumutată într-o singură tranșă, la sfârșitul perioadei convenite.

3.4.1.7. Garanții

În foarte multe cazuri, banca solicită garanții pentru acordarea unui credit.

Garanțiile pot fi:

- ✗ *Imobile* - În cazul unui credit ipotecar, banca va solicita ca imobilul achiziționat să fie pus drept garanție pentru împrumut.
- ✗ *Garanții personale* - În cazul unui credit de consum, poate fi necesară o garanție personală din partea clientului (garantul sau codebitorul).
- ✗ *Alte tipuri de garanții* - Pot include echipamente, bunuri, sume de bani aflate în conturi bancare etc.

3.4.1.8. Clauze de risc și protecție a băncii

Clauze de penalizare - În cazul în care clientul nu plătește la timp ratele, banca poate aplica penalități de întârziere sau poate solicita plata întregii sume de împrumut înainte de termen (în cazul în care sunt specificate astfel de clauze).

Asigurări - În cazul anumitor credite, clientul poate fi obligat să încheie o asigurare pentru a proteja banca în caz de neplată din motive precum decesul clientului sau pierderea locului de muncă.

3.4.1.9. Drepturile și obligațiile părților

Drepturile băncii

- ✗ Să primească rambursarea creditului conform termenilor stabiliți.
- ✗ Să aplice penalități în caz de neplată a ratelor la timp.
- ✗ Să verifice veniturile și capacitatea de plată ale clientului înainte de acordarea creditului (evaluare a riscului de credit).

Obligațiile băncii

- ✗ Să ofere informații clare despre condițiile împrumutului (dobândă, comisioane, termeni de rambursare).
- ✗ Să pună la dispoziție împrumutul într-un termen rezonabil, odată ce contractul este semnat.

Drepturile clientului

- ✗ Să primească suma împrumutată conform contractului.
- ✗ Să fie informat despre orice modificare a condițiilor de credit (de exemplu, modificări ale dobânzii sau comisioanelor).
- ✗ Să poată solicita rambursarea anticipată a împrumutului (în anumite condiții).

Obligațiile clientului

- ✗ Să ramburseze creditul conform programului stabilit.
- ✗ Să plătească dobânzile și comisioanele aferente creditului.
- ✗ Să notifice banca în caz de imposibilitate de a plăti ratele, pentru a găsi soluții.

3.4.1.10. Clauze de încetare a contractului

Rambursarea anticipată - Unele contracte permit clientului să ramburseze creditul înainte de termen, dar acest lucru poate implica plata unui comision sau penalități.

Încetarea contractului din partea băncii - În cazul în care clientul nu respectă termenii contractuali (de exemplu, nu plătește ratele), banca poate rezilia contractul și poate solicita plata imediată a întregii sume împrumutate.

3.4.1.11. Legea aplicabilă și soluționarea disputelor

Legea aplicabilă - Contractele de credit bancar sunt reglementate de legislația națională (în România, de exemplu, Legea nr. 207/2015 privind Codul Civil și Legea nr. 253/2008 privind instituțiile de credit și activitatea de creditare).

Soluționarea disputelor - În cazul unui conflict între client și bancă, acesta poate fi soluționat prin mediere, arbitraj sau instanțele de judecată.

3.4.2 Avantajele unui credit bancar

Acces rapid la fonduri - Creditul bancar oferă o sursă rapidă de finanțare pentru nevoile imediate (achiziții, proiecte personale sau de afaceri).

Flexibilitate în utilizarea fondurilor - De obicei, împrumuturile pot fi utilizate pentru orice scopuri, mai puțin pentru activități ilegale.

Dobânzi competitive - Băncile oferă dobânzi

În concluzie, contractul de credit bancar reprezintă un instrument esențial de finanțare în epoca modernă, atât pentru persoanele fizice și juridice, cât și pentru autoritățile publice, contract în care băncile au o poziție dominantă.

Operațiuni Bancare și Financiare din Perspectivă Digitală

4.1. Considerații introductive

Transformarea digitală a sectorului bancar și financiar a devenit un fenomen global în ultimii ani, pe măsură ce tehnologiile inovative au remodelat modul în care instituțiile financiare interacționează cu clienții, dar și modul în care acestea își desfășoară activitatea internă.

Dintr-o perspectivă digitală, operațiunile bancare și financiare sunt acum mult mai eficiente, mai accesibile și mai personalizate, dar și expuse unor noi riscuri și provocări.

4.1.1. Digitalizarea serviciilor bancare

Transformarea digitală a introdus o gamă largă de servicii financiare și bancare care pot fi accesate și gestionate online, făcând tranzacțiile mai rapide și mai convenabile pentru clienți.

Exemplele transformărilor în domeniul bancar, din punct de vedere digital, includ:

Banca Online (Internet Banking) - Permite clienților să efectueze plăți, să transfere fonduri, să vizualizeze extrasele de cont și să aplice pentru împrumuturi, totul din confortul casei lor.

Mobile Banking - Aplicațiile bancare mobile permit accesul instantaneu la conturi, plăți și transferuri prin smartphone-uri, iar unele bănci au introdus chiar tehnologii de plăți contactless prin telefoane mobile.

Plăți Digitale - Soluții de plată, cum ar fi Google Pay, Apple Pay și Samsung Pay, au înlocuit cardurile fizice și permit efectuarea de tranzacții rapide și sigure prin intermediul telefoanelor mobile.

Robo-advisory - Platforme automatizate care utilizează algoritmi pentru a oferi consultanță financiară personalizată, pe baza datelor financiare ale utilizatorilor.

4.1.2. Instrumente financiare digitale

Criptomonedă și Blockchain - Tehnologia blockchain a introdus o nouă paradigmă în tranzacțiile financiare, oferind un sistem descentralizat și transparent. Criptomonedele precum Bitcoin și Ethereum sunt din ce în ce mai folosite ca mijloace de plată și investiție. De asemenea, blockchain este utilizat pentru smart contracts, care automatizează și securizează tranzacțiile.

Tokenizarea Activelor - Aceasta permite transformarea activelor fizice (precum imobile, obiecte de artă) în unități digitale (tokenuri), care pot fi tranzacționate pe platforme blockchain, creând o piață financiară mai accesibilă și mai lichidă.

Fintech-uri și Neobănci - Acestea oferă soluții financiare alternative care rivalizează cu băncile tradiționale, adesea fără a necesita o sucursală fizică. De exemplu, platformele de împrumut peer-to-peer (P2P), soluțiile de investiții automatizate și aplicațiile pentru gestionarea bugetului personal.

4.1.3. Automatizare și inteligență artificială (IA)

Digitalizarea aduce cu sine un nivel ridicat de automatizare, iar inteligența artificială este utilizată pe scară largă în sectorul bancar pentru a îmbunătăți eficiența și personalizarea serviciilor:

Chatbots și Asistenți Virtuali - Băncile implementează chatbots pentru a răspunde rapid la întrebările clienților, pentru a oferi suport 24/7 și pentru a ajuta la gestionarea tranzacțiilor. Aceste sisteme folosesc Inteligența artificială pentru a învăța din interacțiuni și pentru a oferi răspunsuri din ce în ce mai precise.

Automatizarea proceselor de creditare - Algoritmii de Inteligență artificială pot analiza rapid istoricul de credit al unui client și pot evalua riscurile, facilitând astfel procesul de acordare a creditelor și îmbunătățind rata de aprobare.

Detectarea fraudelor - Inteligența artificială este folosită pentru a analiza comportamentele financiare anormale și pentru a detecta tranzacțiile frauduloase în timp real, protejând astfel utilizatorii.

4.1.4. Securitate și reglementări

În contextul digitalizării, securitatea cibernetică devine o preocupare majoră în operațiunile financiare. Instituțiile financiare investesc masiv în măsuri de protecție a datelor și tranzacțiilor, inclusiv:

Autentificare multifactorială (MFA) - Majoritatea instituțiilor financiare au adoptat autentificarea pe mai multe nivele pentru a proteja conturile clienților.

Tehnologia de criptare - Pentru a asigura confidențialitatea și integritatea datelor transmise, criptarea avansată este folosită pe larg.

Regulamentele PSD2 și GDPR - În Uniunea Europeană, Directiva PSD2 (Payment Services Directive) a introdus cerințe stricte privind deschiderea serviciilor financiare către terți, permițând utilizatorilor să își gestioneze conturile și să efectueze plăți prin aplicații financiare externe.

De asemenea, GDPR (Regulamentul General privind Protecția Datelor) garantează protecția datelor personale ale clienților.

4.1.5. Impactul asupra consumatorilor și asupra piețelor financiare

Accesibilitate și incluziune financiară - Digitalizarea a îmbunătățit accesul la serviciile financiare pentru persoane din zone izolate sau din economii emergente, care înainte aveau dificultăți în a accesa o sucursală bancară.

Personalizare - Tehnologiile financiare digitale permit băncilor și altor instituții financiare să personalizeze serviciile în funcție de comportamentele și preferințele clienților, oferind soluții de economisire și investiții mai eficiente.

Costuri reduse - Digitalizarea a permis reducerea semnificativă a costurilor operaționale pentru bănci, eliminând necesitatea de infrastructură fizică (sucursale, personal etc.) și îmbunătățind viteza de procesare a tranzacțiilor.

4.1.6. Provocări și riscuri

Deși digitalizarea aduce numeroase beneficii, există și riscuri și provocări semnificative:

Riscuri ciberneticе și fraude - Cu toate că tehnologiile de securitate sunt în continuă evoluție, riscurile de atacuri ciberneticе și fraude rămân o preocupare majoră.

Exclusivitatea digitală - Persoanele care nu au acces la tehnologie sau nu sunt familiarizate cu mediul digital pot fi excluse de la accesul la serviciile financiare.

Dependența de tehnologie - Sistemele bancare și financiare devin tot mai dependente de tehnologia digitală, ceea ce le face vulnerabile la defecțiuni tehnice, atacuri ciberneticе și alte amenințări digitale.

În concluzie, operațiunile bancare și financiare din perspectiva digitală reprezintă o evoluție continuă care transformă radical sectorul, aducând beneficii semnificative în ceea ce privește eficiența, accesibilitatea și personalizarea serviciilor.

Totuși, această tranziție necesită atenție continuă în ceea ce privește securitatea, reglementările și riscurile asociate cu tehnologiile emergente, iar adaptabilitatea și inovația vor fi cheia pentru succesul pe termen lung al instituțiilor financiare într-un peisaj digital în continuă schimbare.

4.2. Contractul bancar gestionat de inteligența artificială (IA)

În contextul digitalizării sectorului bancar și financiar, inteligența artificială (IA) joacă un rol din ce în ce mai important în automatizarea și gestionarea diferitelor aspecte ale relațiilor financiare, inclusiv în domeniul contractelor bancare.

Tehnologiile bazate pe inteligență artificială permit o gestionare mai rapidă, mai precisă și mai sigură a proceselor contractuale, reducând erorile umane, costurile administrative și timpul necesar pentru finalizarea tranzacțiilor.

Un contract bancar gestionat de IA este un contract în care inteligența artificială este utilizată pentru a automatiza anumite etape ale procesului de creare, semnare, executare și monitorizare a contractului, oferind beneficii atât instituțiilor financiare, cât și clienților.

4.2.1. Cum funcționează un contract bancar gestionat de inteligența artificială (IA)?

Prezentăm în continuare principalele etape și caracteristici de funcționare ale contractelor bancare gestionate de inteligența artificială.

4.2.1.1. Crearea și personalizarea contractului

Generarea automată a documentelor - Inteligența artificială poate genera automat un contract bancar personalizat, pe baza datelor introduse de client sau extrase dintr-un sistem informatic. De exemplu, în cazul unui contract de împrumut, inteligența artificială poate analiza informațiile financiare ale clientului și poate crea un document care să răspundă specific nevoilor acestuia.

Reguli de validare - Algoritmii de inteligență artificială pot fi programați să verifice rapid conformitatea cu reglementările bancare și legale relevante, asigurându-se că toate condițiile sunt corect incluse în contract, fără a lăsa loc de interpretare sau erori.

Personalizare în funcție de profilul clientului - Având acces la datele financiare și istoricul clientului, inteligența artificială poate sugera condiții contractuale care sunt cele mai favorabile sau sigure pentru ambele părți (bancă și client), de exemplu, termeni de rambursare sau rate ale dobânzii mai bune.

4.2.1.2. Semnătura electronică și validarea contractului

Semnătura digitală - După ce contractul este generat, inteligența artificială (IA) poate integra platforme de semnătura electronică pentru a permite semnătura digitală a clientului și a băncii. Astfel, semnătura digitală bazată pe criptografie asigură autentificarea părților și validitatea documentului.

Verificarea Identității - Inteligența artificială poate implementa tehnologia de recunoaștere facială sau de autentificare biometrică pentru a valida identitatea semnatarilor, astfel încât procesul să fie sigur și eficient, eliminând necesitatea prezenței fizice.

4.2.1.3. Monitorizarea executării contractului

Automatizarea proceselor de monitorizare - După semnarea contractului, inteligența artificială poate monitoriza în continuare îndeplinirea termenilor și condițiilor acestuia. De exemplu, în cazul unui împrumut bancar, inteligența artificială (IA) poate urmări plățile și poate trimite notificări automate clientului în caz de întârziere.

Raportarea și actualizarea automată - Inteligența artificială poate analiza evoluția situației financiare a clientului pe baza unor date în timp real (precum plăți, tranzacții și economii) și poate ajusta automat anumite condiții ale contractului (de exemplu, reevaluarea dobânzii pe baza riscului actualizat).

Detectarea neregulilor și riscurilor - Algoritmii de inteligență artificială (IA) pot fi utilizați pentru a identifica automat posibile încălcări ale contractului sau riscuri de neplată, alertând atât banca, cât și clientul în timp util pentru a preveni eventuale probleme legale sau financiare.

4.2.1.4. Execuția contractului prin Smart Contracts

Smart Contracts - Un contract bancar gestionat de inteligența artificială (IA) poate fi implementat sub forma unui smart contract pe o rețea blockchain. Smart contracts sunt automate și se execută doar atunci când condițiile predefinite sunt îndeplinite.

De exemplu, în cazul unui împrumut, dacă clientul face plățile conform termenilor, inteligența artificială poate activa automat transferurile și actualiza soldul împrumutului. Dacă o plată întârzie, contractul poate declanșa automat penalități sau notificări.

Transparență și Securitate - În cazul în care contractul este pe blockchain, fiecare pas al executării sale este înregistrat într-un mod transparent, imuabil și sigur. Acest lucru garantează că părțile implicate nu pot modifica termenii fără consimțământul celeilalte părți.

4.2.1.5. Renegocierea automată a termenilor contractuali

Ajustarea termenilor în timp real - Inteligența artificială poate analiza modificările condițiilor financiare ale clientului și poate sugera ajustări ale termenilor contractului, cum ar fi reducerea ratei dobânzii în funcție de performanța clientului sau oferirea unor perioade de grație în caz de dificultăți financiare.

Algoritmi de predicție - Pe baza analizei datelor istorice și a modelelor economice, Inteligența artificială poate prezice modificările în comportamentul financiar al clientului și poate sugera modificări în termenele contractuale înainte ca problemele să devină critice.

4.2.2. Beneficiile unui contract bancar gestionat de inteligența artificială (IA)

Prezentăm în continuare principalele beneficii rezultate din funcționarea contractelor bancare gestionate de Inteligența artificială.

4.2.2.1. Reducerea Erorilor Umane

Automatizarea proceselor reduce riscul de erori sau omisiuni care pot apărea în timpul redactării și semnării contractelor. Inteligența artificială poate verifica în timp real toate informațiile, asigurându-se că toate condițiile sunt corect incluse.

4.2.2.2. Eficiență și viteză

Procesul de generare, semnare și executare a unui contract bancar este mult mai rapid, economisind timp atât pentru bancă, cât și pentru client. Acest lucru se traduce într-o experiență mai bună pentru client, dar și într-o reducere semnificativă a costurilor operaționale.

4.2.2.3. Reducerea costurilor administrative

Având în vedere că multe dintre sarcinile administrative sunt automatizate de Inteligența artificială, costurile legate de personalul bancar și de gestionarea documentelor sunt semnificativ reduse.

4.2.2.4. Accesibilitate și flexibilitate

Având în vedere că Inteligența artificială poate personaliza contractele în funcție de nevoile clientului, acesta poate primi oferte și condiții mai flexibile, bazate pe analiza riscului și comportamentului financiar al acestuia.

4.2.2.5. Securitate îmbunătățită

Tehnologiile Inteligența artificială integrate cu criptografia și blockchain asigură un nivel ridicat de securitate a datelor și a tranzacțiilor, protejând atât clientul, cât și banca împotriva fraudelor și atacurilor cibernetice.

4.2.2.6. Respectarea reglementărilor

Inteligența artificială poate ajuta băncile să respecte reglementările legale și fiscale, asigurându-se că toate condițiile impuse de autoritățile financiare sunt incluse în contracte, iar modificările reglementărilor sunt implementate rapid și corect.

4.2.3. Provocările generate de contractele bancare gestionate de inteligența artificială (IA)

Prezentăm în continuare principalele provocări generate de contractele bancare gestionate de Inteligența artificială.

4.2.3.1. Confidențialitatea și protecția datelor

Având în vedere că Inteligența artificială poate colecta și analiza o cantitate semnificativă de date financiare sensibile, este esențial ca instituțiile financiare să respecte reglementările de protecție a datelor, cum ar fi GDPR în Uniunea Europeană.

4.2.3.2. *Transparența algoritmilor*

Deciziile automate luate de Inteligența artificială, mai ales în ceea ce privește modificarea termenilor contractuali sau analiza riscurilor, trebuie să fie transparente și ușor de înțeles pentru clienți, astfel încât aceștia să aibă încredere în proces.

4.2.3.3. *Dependenta de tehnologie*

În cazul unei defecțiuni tehnice sau al unui atac cibernetic, întreaga activitate legată de contractele bancare ar putea fi afectată. Este important ca băncile să aibă sisteme de backup și să protejeze aceste procese prin măsuri de securitate robuste.

În concluzie, putem observa că prin apariția contractelor bancare gestionate de inteligența artificială a fost făcut un pas semnificativ către digitalizarea completă a serviciilor financiare, iar aceasta permite un proces mai rapid, mai eficient și mai sigur pentru toate părțile implicate.

Totuși, pentru a maximiza beneficiile și a minimiza riscurile, este esențial ca băncile să implementeze soluții de Inteligența artificială care respectă cele mai înalte standarde de securitate și reglementare.

4.3. Acordarea creditelor bancare prin intermediul inteligenței artificiale (IA)

Inteligența artificială (IA) transformă semnificativ procesul de acordare a creditelor bancare, aducând beneficii importante în termeni de eficiență, personalizare, reducerea riscurilor și îmbunătățirea experienței clientului.

Inteligența artificială permite băncilor și instituțiilor financiare să analizeze rapid și precis datele clienților, să ia decizii automatizate privind aprobarea sau respingerea cererilor de credit și să ofere produse financiare mai bine adaptate nevoilor individuale.

În mod tradițional, procesul de acordare a creditelor presupunea evaluarea manuală a documentelor clientului, analiza istoricului de credit, a capacității de rambursare și a altor factori relevanți, dar inteligența artificială poate accelera acest proces și poate oferi decizii mai bine fundamentate pe baza accesării unor volume mari de date, utilizând algoritmi de învățare automată (machine learning) și tehnici avansate de analiză a datelor.

4.3.1 Cum funcționează acordarea creditului prin inteligența artificială?

Prezentăm în continuare principalele caracteristici de funcționare a contractelor bancare gestionate de inteligența Artificială.

4.3.1.1. Colectarea și analiza datelor

Datele Financiare și Personale ale Clientului - Inteligența artificială analizează o gamă largă de informații provenite din diverse surse. Acestea includ datele financiare (venituri, cheltuieli, economii, datorii), istoricul de credit, comportamentele de plată, și datele personale (vârstă, locație, statut familial etc.).

Surse alternative de date - În multe cazuri, inteligența artificială poate utiliza și surse de date alternative (de exemplu, istoricul de plăți al facturilor de utilități, comportamentul online, rețelele sociale, etc.) pentru a crea un profil mai detaliat al clientului, mai ales în cazul persoanelor fără un istoric bancar tradițional (un segment cunoscut ca fiind necreditat" sau thin-file consumers).

Big Data - Inteligența artificială poate analiza volume mari de date în timp real, iar aceste analize pot ajuta băncile să înțeleagă mai bine riscurile și să îmbunătățească precizia deciziilor de creditare.

4.3.1.2. Evaluarea riscului de credit (Scorul de Credit)

Scoring automatizat - În locul unui scoring de credit bazat exclusiv pe informațiile tradiționale (cum ar fi istoricul de plăți sau datorii), inteligența artificială (IA) poate crea un scor de credit dinamic utilizând algoritmi de învățare automată care integrează și analizează mai multe surse de date și factori.

Algoritmi de înțelegere a comportamentului financiar - Inteligența artificială poate învăța să identifice comportamente financiare care indică riscuri, precum obiceiurile de plată sau gestionarea datoriilor, și poate ajusta scorul de credit al clientului pe baza unor pattern-uri de comportament, nu doar pe baza istoricului financiar din trecut.

Modelare predictivă - Algoritmii de inteligență artificială (IA) pot prezice comportamente viitoare pe baza comportamentului istoric al clientului și al altor factori economici, ajutând banca să evalueze mai bine probabilitatea ca un client să își ramburseze sau nu împrumutul.

4.3.1.3. Automatizarea procesului de aprobare a creditului

Decizii instantanee - Inteligența artificială poate lua decizii de aprobare a creditului în timp real, procesând rapid cererile și evaluând riscurile. Aceasta înseamnă că clienții pot obține un răspuns rapid cu privire la cererea lor de credit, fără a aștepta zile sau săptămâni pentru o evaluare manuală.

Reducerea subiectivității - Deciziile automate luate de inteligența artificială sunt bazate pe date obiective și algoritmi, eliminând subiectivitatea care ar putea apărea în evaluarea manuală a cererilor de credit, ceea ce reduce riscurile de discriminare sau erori de judecată.

4.3.1.4. Personalizarea ofertei de credit

Produse financiare personalizate - Inteligența artificială poate personaliza oferta de credit în funcție de profilul clientului. De exemplu, în funcție de capacitatea de rambursare estimată, Inteligența artificială poate recomanda un împrumut cu un anumit tip de dobândă, termeni de rambursare sau sumă de împrumut.

Micro-credite și produse flexibile - Băncile pot utiliza inteligența artificială pentru a oferi produse financiare mai mici, care se potrivesc nevoilor clienților (micro-credite), precum și produse mai flexibile care permit ajustarea sumelor de împrumut și termenilor pe parcursul rambursării.

4.3.1.5. Monitorizarea și gestionarea riscurilor pe toată durata împrumutului

Monitorizare continuă - Inteligența artificială poate monitoriza comportamentul financiar al clientului pe parcursul perioadei de împrumut, prin analiza plăților și a altor tranzacții financiare. Acest lucru ajută la identificarea din timp a riscurilor de neplată.

Ajustarea Condițiilor Împrumutului - Dacă inteligența artificială (IA) identifică semne de dificultăți financiare, cum ar fi întârzieri în plăți, poate recomanda automat o renegociere a termenilor împrumutului sau oferirea unei perioade de grație. De asemenea, inteligența artificială poate sugera soluții de refinanțare personalizate pentru a ajuta clientul să rămână pe drumul cel bun.

4.3.2 Beneficiile acordării creditului prin inteligența artificială (IA)

Prezentăm în continuare principalele beneficii ca urmare a acordării creditelor bancare prin folosirea sistemelor bazate pe inteligența artificială (IA).

4.3.2.1. Viteză și eficiență

Procesul de acordare a creditului devine mult mai rapid, iar deciziile sunt luate aproape instantaneu. Clienții nu trebuie să aștepte zile sau săptămâni pentru evaluarea cererii, iar băncile economisesc timp și resurse prin automatizarea evaluării și aprobării.

4.3.2.2. Accesibilitate și incluziune financiară

Inteligența artificială poate ajuta la includerea financiară a persoanelor care nu au un istoric bancar complet sau care au avut un acces limitat la servicii financiare tradiționale. De exemplu, poate analiza date alternative pentru a evalua solvabilitatea celor care nu sunt incluși în sistemul tradițional de scor de credit (persoane cu un istoric de credit subțire).

În plus, inteligența artificială (IA) poate facilita acordarea de împrumuturi mai mici, la o rată mai mică de risc, pentru grupuri demografice care au fost anterior ignorate de băncile tradiționale.

4.3.2.3. Reducerea riscurilor

Datorită algoritmilor de învățare automată și modelării predictive, băncile pot evalua mult mai precis riscurile asociate cu fiecare client. În acest fel, se poate reduce riscul de credit și se pot evita acordarea de împrumuturi celor care au o probabilitate mare de a nu plăti.

4.3.2.4. Personalizare a ofertei de credit

În loc de a oferi produse standard, inteligența artificială permite băncilor să creeze oferte personalizate pentru fiecare client în parte, bazate pe nevoile și capacitățile financiare ale acestora. Acest lucru îmbunătățește experiența clientului și crește șansele ca acesta să își poată rambursa împrumutul.

4.3.2.5. Reducerea costurilor

Automatizarea procesului de acordare a creditelor reduce costurile administrative și necesitatea personalului pentru evaluarea manuală a cererilor de credit. Băncile pot astfel să aloce resursele mai eficient și să reducă cheltuielile operaționale.

4.3.3 Provocări și riscuri asociate cu acordarea creditului prin inteligența artificială (IA)

4.3.3.1. Lipsa transparenței în algoritmi

Opacitatea algoritmilor de inteligență artificială (IA) poate reprezenta o provocare în înțelegerea modului în care sunt luate deciziile de creditare. Dacă un algoritm are o black box (cutie neagră), este greu de explicat clientului de ce cererea a fost aprobată sau respinsă, iar aceasta poate duce la pierderea încrederii în sistemele bazate pe inteligența artificială.

4.3.3.2. Bias-uri în algoritmi

Algoritmii de inteligență artificială pot învăța și perpetua Bias-uri (discriminări neintenționate), mai ales dacă modelele sunt antrenate pe date istorice care reflectă inegalități sistemice. De exemplu, dacă datele folosite pentru antrenarea modelului conțin discriminări rasiale sau economice, inteligența artificială ar putea lua decizii care afectează în mod disproporționat anumite grupuri demografice.

4.3.3.3. Confidențialitatea și protecția datelor

Procesarea unei cantități mari de date sensibile financiare ridică probleme de confidențialitate și protecție a datelor și este esențial ca băncile să respecte reglementările de protecție a datelor (precum GDPR în Uniunea Europeană), pentru a se asigura că informațiile clientului sunt protejate în mod corespunzător.

4.3.3.4. Dependența de tehnologie

O dependență excesivă de tehnologia bazată pe inteligența artificială (IA) poate face băncile vulnerabile în fața erorilor sistemice, atacurilor cibernetice sau a altor defecțiuni tehnice și, de aceea, este important ca băncile să aibă măsuri de backup și securitate pentru a preveni astfel de riscuri.

În concluzie, putem observa că acordarea creditelor prin intermediul inteligenței artificiale (IA) oferă avantaje semnificative în termeni de viteză, eficiență, personalizare și reducerea riscurilor.

Cu toate acestea, pentru a maximiza beneficiile și a minimiza riscurile, băncile trebuie să fie transparente în utilizarea algoritmilor de IA și să se asigure că aceștia sunt antrenați și implementați într-un mod etic și responsabil.

Utilizarea inteligenței artificiale în acordarea creditelor reprezintă o evoluție importantă în industria financiară, cu un impact direct asupra accesibilității financiare, mai ales în rândul persoanelor necredite sau cu un istoric de credit limitat.

4.4. Conformitatea reglementărilor bancare și financiare privind inteligența artificială (IA)

Pe măsură ce inteligența artificială (IA) devine din ce în ce mai integrată în sectorul bancar și financiar, autoritățile de reglementare din întreaga lume sunt într-o continuă monitorizare și adaptare a normelor pentru a asigura utilizarea responsabilă și etică a tehnologiilor bazate pe inteligență artificială.

Acest lucru este esențial pentru protejarea stabilității financiare, protecția consumatorilor și prevenirea riscurilor economice și sociale.

4.4.1 Provocările conformității în utilizarea IA în sectorul bancar

Inteligența artificială aduce o serie de provocări noi în domeniul reglementării financiare, iar aceste provocări sunt mult mai complexe decât reglementarea tradițională a produselor și serviciilor financiare. Printre principalele provocări se numără:

4.4.1.1. Transparența și explicabilitatea algoritmilor

Deciziile automate luate de algoritmi Inteligența artificială, de exemplu, în acordarea creditelor sau în gestionarea riscurilor, trebuie să fie explicabile și transparente. Dacă algoritmii sunt opaci și nu pot fi înțeleși de utilizatori sau autorități, acest lucru poate duce la riscuri sistemice și la pierderea încrederii publicului.

4.4.1.2. Riscurile de Bias și discriminare

Modelele de Inteligența artificială pot învăța din date istorice care pot conține Bias-uri (discriminări neintenționate) legate de rasă, sex, vârstă sau statut economic. Reglementările trebuie să abordeze și să prevină discriminarea indirectă sau inegalitățile care ar putea apărea ca rezultat al utilizării Inteligența artificială.

4.4.1.3. Confidențialitatea și protecția datelor

Inteligența artificială poate implica prelucrarea unor volume mari de date personale și financiare sensibile. Este esențial ca băncile să respecte reglementările privind protecția datelor, cum ar fi GDPR în Uniunea Europeană sau CCPA în Statele Unite, pentru a preveni abuzurile și a proteja drepturile clienților.

4.4.1.4. Securitatea cibernetică

Sistemele bazate pe Inteligența artificială sunt vulnerabile la atacuri cibernetice și manipularea datelor. Reglementările trebuie să asigure că băncile implementază măsuri de securitate adecvate pentru protejarea datelor și a tranzacțiilor financiare de orice formă de fraudă sau atac.

4.4.1.5. Responsabilitatea și Răspunderea

În cazul unui eșec al sistemelor bazate pe inteligență artificială (de exemplu, o decizie greșită de acordare a unui împrumut sau o fraudă neidentificată), trebuie clarificată cine este responsabil: banca, dezvoltatorii de software, sau alți terți, iar reglementările trebuie să stabilească un cadru clar de răspundere.

4.4.2 Principalele reglementări și inițiative internaționale

Diferite autorități naționale și internaționale lucrează permanent pentru a se asigura că utilizarea algoritmilor de inteligență artificială în sectorul financiar este conformă cu standardele legale, etice și de securitate.

Iată câteva dintre reglementările și inițiativele majore:

4.4.2.1. Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR) – Uniunea Europeană

Context - GDPR este unul dintre cele mai riguroase regimuri de protecție a datelor din lume, care reglementează colectarea, stocarea și prelucrarea datelor cu caracter personal în Uniunea Europeană.

Relevanța pentru inteligența artificială (IA) - În contextul folosirii inteligenței artificiale, GDPR se aplică atunci când datele personale ale consumatorilor sunt utilizate pentru a antrena algoritmi sau pentru a lua decizii automatizate. Acesta reglementează procesul de luare a deciziilor automate, oferind drepturi de protecție pentru consumatori, cum ar fi dreptul de a nu fi supus unui proces de decizie automată fără intervenția umană.

Aspecte-cheie - Dreptul de a fi informat, dreptul de a nu fi supus unei decizii automatizate exclusiv pe baza procesării automate a datelor, și dreptul de a contesta astfel de decizii.

4.4.2.1.2. Regulamentele Autorităților de Reglementare Financiară (ex. ESMA, FCA)

Autoritățile europene - Autoritățile europene de reglementare financiară, precum Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe (ESMA) și Autoritatea Bancară Europeană (EBA), lucrează pentru a crea norme privind utilizarea Inteligența artificială în activitățile financiare. Aceste norme vizează protecția consumatorilor, transparența și gestionarea riscurilor.

Autoritățile naționale - La nivel național, agenții de reglementare precum Financial Conduct Authority (FCA) din Marea Britanie sau Comisia Națională a Valorilor Mobiliare din Statele Unite sunt responsabile pentru reglementarea utilizării Inteligența artificială în instituțiile financiare.

Aceste autorități colaborează cu instituțiile financiare pentru a înțelege riscurile și provocările emergente legate de Inteligența artificială.

4.4.2.1.3. Regulamentele privind serviciile financiare din Marea Britanie (FCA - Financial Conduct Authority)

Reglementare proactivă - În 2018, FCA a lansat o serie de recomandări pentru utilizarea Inteligența artificială și a tehnologiilor financiare (FinTech), încurajând inovația responsabilă. Aceste reglementări se concentrează pe prevenirea fraudelor, asigurarea transparenței și protecția consumatorilor.

Îmbunătățirea accesibilității și controlului - Băncile și instituțiile financiare sunt încurajate să dezvolte soluții care să ajute clienții să înțeleagă mai bine cum sunt utilizate datele lor și ce algoritmi sunt folosiți pentru luarea deciziilor.

4.4.2.1.4. Recomandări privind utilizarea inteligența artificială (IA) ale OECD (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică)

OECD a emis linii directoare pentru guvernarea utilizării inteligenței artificiale, subliniind importanța principiilor etice, cum ar fi transparența, răspunderea și echitatea.

Aceste recomandări sunt orientate spre asigurarea unui cadru internațional pentru implementarea Inteligența artificială în sectoarele sensibile, inclusiv cel bancar și financiar.

Principii Cheie - Responsabilitate, transparență, non-discriminare, siguranță și confidențialitate a datelor, și integrarea Inteligența artificială în mod echitabil în economii.

4.4.2.1.5. Comisia Europeană - Regulamentul privind inteligența artificială (AI Act)

AI Act - Comisia Europeană a lucrat până în 2021 la un regulament detaliat privind inteligența artificială (IA), cunoscut sub numele de AI Act, care vizează reglementarea utilizării inteligenței artificiale într-un mod sigur și etic în toate domeniile, inclusiv cel bancar.

Acest regulament a fost adoptat de Parlamentul European în data de 13 Iunie 2024 și publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene în data de 12 Iulie 2024. și stabilește clasificarea riscurilor asociate cu utilizarea inteligenței artificiale (IA) și reglementează utilizarea tehnologiilor în funcție de riscul acestora.

Categorii de risc – Regulamentul european privind inteligența artificială (IA) propune clasificarea aplicațiilor folosite de Inteligența artificială în patru niveluri de risc: risc scăzut, risc moderat, risc ridicat și risc inacceptabil.

Aplicațiile bazate pe inteligență artificială (IA) în domeniul financiar, cum ar fi credit scoring-ul și robo-consultanța, vor fi supuse unor reglementări mai stricte.

4.4.3. Principalele aspecte ale conformității în sectorul bancar

4.4.3.1. Transparența algoritmilor și explicabilitatea deciziilor automate

Reglementările trebuie să garanteze că deciziile automatizate luate de inteligența artificială (IA) sunt transparente și explicabile pentru consumatori și autorități. De exemplu, în cazul unui refuz de credit, clientul trebuie să primească explicații clare privind motivele respingerii, care nu trebuie să fie vagi sau neclarificate.

4.4.3.2. Prevenirea discriminării și Bias-ului

Inteligența artificială trebuie să fie implementat astfel încât să prevină discriminarea pe baza caracteristicilor demografice, cum ar fi rasa, sexul, vârsta sau locul de reședință. Regulamentele trebuie să impună băncilor să verifice și să testeze modelele de inteligență artificială pentru a identifica orice Bias-uri în procesul de luare a deciziilor.

4.4.3.3. Securitatea datelor și protecția privind confidențialitatea

Sistemele bazate pe inteligență artificială (IA) trebuie să protejeze datele personale ale clienților și să se conformeze normelor privind protecția datelor, cum ar fi GDPR, iar băncile trebuie să implementeze măsuri de protecție a datelor sensibile și să obțină consimțământul clar al clienților pentru procesarea acestora.

4.4.3.4. Gestionarea riscurilor și ăspunderea

Instituțiile financiare trebuie să implementeze politici de gestionare a riscurilor asociate cu utilizarea inteligenței artificiale, inclusiv riscurile de securitate cibernetică, riscurile operaționale și riscurile financiare.

În plus, reglementările trebuie să clarifice cine este responsabil în cazul în care Inteligența artificială produce erori sau cauzează daune clienților.

În concluzie, putem spune că, într-un peisaj financiar tot mai dominat de tehnologia bazată pe inteligența artificială (IA), conformitatea cu reglementările bancare și financiare este esențială pentru protecția consumatorilor, gestionarea riscurilor și asigurarea stabilității piețelor financiare.

Autoritățile de reglementare, atât la nivel național, cât și internațional, trebuie să colaboreze pentru a crea un cadru legal adaptat la noile realități tehnologice, astfel încât inteligența artificială să poată fi utilizată într-un mod etic, sigur și responsabil.

Cursul 5

IMPACTUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ASUPRA PIEȚELOR FINANCIARE

5.1. Considerații introductive

Inteligența artificială (IA) are un impact semnificativ asupra piețelor financiare, având un rol tot mai important în procesele de tranzacționare, gestionarea riscurilor, analiza pieței și în cadrul serviciilor financiare.

În ultimele decenii, progresul rapid al tehnologiilor bazate pe inteligență artificială a transformat modul în care se iau decizii financiare, iar aceste schimbări sunt vizibile atât pentru investitori, cât și pentru reglementatori și instituțiile financiare.

Vom explora câteva dintre modurile prin care inteligența artificială influențează piețele financiare:

5.1.1. Automatizarea tranzacțiilor financiare (Algoritmice Trading)

Una dintre cele mai vizibile aplicări ale IA în piețele financiare este tranzacționarea algoritmică (algo-trading). Algoritmii de tranzacționare utilizează date istorice și modele matematice pentru a lua decizii de tranzacționare în timp real. Acest tip de tranzacționare poate include:

High-frequency trading (HFT) - utilizarea algoritmilor pentru a executa tranzacții pe termen foarte scurt, de multe ori în milisecunde, pentru a profita de diferențele mici de preț.

Arbitraj - IA poate identifica rapid oportunitățile de arbitraj între diferite piețe, unde activele financiare sunt tranzacționate la prețuri diferite.

Trading predictiv - folosind tehnici de învățare automată pentru a analiza tendințele pieței și a prezice mișcările viitoare ale prețurilor activelor.

5.1.2. Gestionarea portofoliilor (Robo-Advisors)

Robo-advisors sunt platforme automatizate care utilizează algoritmi IA pentru a oferi recomandări personalizate de investiții și gestionare a portofoliilor financiare. Acestea analizează profilul de risc al unui investitor, obiectivele financiare și condițiile pieței, pentru a construi și ajusta portofolii care să se potrivească nevoilor fiecărui client. Robo-advisors au democratizat accesul la gestionarea investițiilor, făcând-o mai accesibilă pentru investitorii mici, datorită costurilor reduse și proceselor automate.

5.1.3. Analiza predictivă și analiza sentimentului

Inteligența artificială poate analiza volume mari de date (big data), inclusiv date financiare, știri, postări pe rețelele sociale, interviuri cu directori executivi și altele, pentru a evalua sentimentul pieței și a prezice tendințele viitoare. De exemplu:

Analiza sentimentului - IA poate analiza discuțiile de pe rețelele sociale sau din știri pentru a evalua starea de spirit a investitorilor față de anumite active sau sectoare economice.

Analiza fundamentală automată - prin tehnici de procesare a limbajului natural (NLP), IA poate analiza rapoarte financiare, știri economice sau evenimente geopolitice pentru a evalua riscurile și oportunitățile de investiții.

Predictive analytics - folosind învățarea automată, IA poate crea modele de predicție pentru a estima evoluția piețelor financiare, bazându-se pe tendințele istorice, comportamentul pieței și variabile economice.

5.1.4. Gestionarea riscurilor

În piețele financiare, IA este folosită și pentru gestionarea riscurilor. Algoritmii pot ajuta instituțiile financiare să:

Modele de risc - IA poate ajuta la dezvoltarea unor modele de evaluare a riscurilor mai precise, prin analiza unui volum mare de date și a corelațiilor complexe dintre diferite variabile economice.

Detectarea fraudelor - Algoritmii de IA pot identifica tranzacțiile anormale sau comportamentele suspecte, contribuind la prevenirea fraudelor financiare și spălării de bani.

Monitorizarea riscurilor în timp real - IA poate ajuta la monitorizarea constantă a riscurilor de piață și de credit, ajustând în mod dinamic strategiile de gestionare a riscurilor.

5.1.5. Îmbunătățirea experienței clientului și personalizarea

Tehnologiile AI pot fi utilizate pentru a personaliza ofertele financiare în funcție de nevoile și comportamentul clienților, îmbunătățind astfel experiența acestora:

Chatbots și asistenți virtuali - Folosind procesarea limbajului natural, aceste instrumente pot interacționa cu clienții, oferindu-le informații financiare, recomandări de investiții sau răspunsuri la întrebările lor, 24/7.

Recomandări financiare personalizate - Analizând istoricul financiar și comportamentul de consum al unui client, IA poate oferi sugestii de economisire, investiții sau produse financiare care se potrivesc profilului său.

5.1.6. Impactul asupra reglementării și transparenței

În ciuda beneficiilor evidente, utilizarea IA în piețele financiare ridică și unele preocupări legate de reglementare și transparență:

Lipsa transparenței în algoritmi - Algoritmii IA sunt uneori considerați "cutii negre", iar deciziile acestora pot fi greu de explicat sau de înțeles chiar și pentru cei care le dezvoltă.

Impactul asupra stabilității financiare - Unele tehnici de tranzacționare automate, cum ar fi HFT, pot duce la volatilitate crescută pe piețe sau chiar la evenimente de tip "flash crash", în care piețele suferă mișcări extreme într-o perioadă foarte scurtă de timp.

Reglementarea IA în finanțe - Autoritățile de reglementare trebuie să dezvolte cadre legislative care să garanteze transparența și să prevină abuzurile, protejând în același timp integritatea piețelor financiare.

5.1.7. Impactul asupra locurilor de muncă și pieței de muncă

Dezvoltarea și implementarea IA în piețele financiare are un impact asupra locurilor de muncă din industrie:

Automatizarea anumitor funcții - Joburi tradiționale din sectorul financiar, cum ar fi cei care se ocupă de tranzacționare manuală sau analiza datelor, pot fi înlocuite parțial sau complet de IA.

Nevoie de noi abilități - Pe de altă parte, acest lucru generează cerere pentru profesioniști care să înțeleagă și să dezvolte soluții de IA aplicate în domeniul financiar, cum ar fi data science, machine learning și analiza big data.

În concluzie, putem afirma că Inteligența Artificială joacă un rol tot mai important în piețele financiare, aducând atât oportunități, cât și provocări.

Astfel, de la tranzacționarea algoritmică și gestionarea riscurilor, la îmbunătățirea experienței clienților și personalizarea produselor financiare, impactul IA este vizibil și în continuă expansiune.

Cu toate acestea, dezvoltarea unor reglementări adecvate și asigurarea transparenței sunt esențiale pentru a gestiona riscurile și pentru a garanta stabilitatea piețelor financiare pe termen lung.

5.2. Ecosistemul consilierului virtual (robo-advisor)

Ecosistemul consilierului virtual (robo-advisor) reprezintă un concept relativ nou în domeniul financiar, dar care a câștigat rapid popularitate datorită automatizării proceselor financiare și a reducerii costurilor asociate managementului investițiilor.

Un robo-advisor este o platformă digitală care utilizează algoritmi și inteligență artificială pentru a oferi servicii de consiliere financiară, gestionare a portofoliilor și planificare a investițiilor, fără a fi necesară intervenția unui consilier financiar uman.

Acesta îmbină tehnologii avansate, precum învățarea automată, analiza datelor și automatizarea, pentru a crea soluții financiare personalizate pentru utilizatori.

5.2.1. Componentele ecosistemului unui consilier virtual (robo-advisor)

Iată care sunt principalele componente ale unui sistem robo-advisor:

5.2.1.1. Platforma digitală de interfață (UI/UX)

Este punctul de acces principal al utilizatorilor și reprezintă interfața prin care clienții interacționează cu serviciile robo-advisor-ului. Platformele sunt de obicei accesibile prin web și aplicații mobile și trebuie să ofere o experiență ușor de utilizat.

Printre caracteristicile cheie se numără:

Întrebări și chestionare personalizate pentru a determina obiectivele financiare ale utilizatorilor, nivelul de risc, orizontul investițional etc.

Transparență completă în privința costurilor și alocării activelor.

Feedback și recomandări interactive, care pot ajuta utilizatorul să înțeleagă mai bine strategiile financiare propuse.

5.2.1.2. Algoritmi și motori de recomandare

La baza unui robo-advisor stau algoritmi care analizează datele financiare ale utilizatorilor și construiesc portofolii de investiții. Acești algoritmi sunt creați pentru a optimiza portofoliile în funcție de obiectivele utilizatorilor și de condițiile pieței. Algoritmii se bazează pe:

Modelarea riscurilor și randamentelor - calcularea riscului asociat unui portofoliu și estimarea performanței în diferite condiții economice.

Diversificare optimizată - recomandarea unor portofolii diversificate, care includ clase de active precum acțiuni, obligațiuni, ETF-uri, și alte instrumente financiare.

Rebalansare automată - ajustarea periodică a alocării activelor pentru a respecta strategia inițială, în funcție de evoluția pieței.

5.2.1.3. Instrumente de colectare și procesare a datelor

Datele sunt fundamentale în ecosistemul robo-advisor-ului, iar platformele utilizează o varietate de surse de date pentru a ajusta portofoliile și a oferi recomandări personalizate. Acestea includ:

Date financiare istorice - datele de performanță ale activelor financiare, tendințele pieței și evoluțiile economice.

Big data și machine learning - algoritmi de învățare automată analizează volume mari de date pentru a identifica tipare și a face predicții referitoare la mișcările pieței.

Surse externe - știri financiare, analize economice, date de la burse și de la autoritățile financiare pentru a ajusta strategiile investiționale.

5.2.1.4. Automatizarea investițiilor

Un robo-advisor automatizează multe dintre procesele care anterior erau realizate manual de un consilier financiar:

Investiții automate - transferurile de bani către portofoliu și achizițiile de active financiare sunt realizate automat în funcție de strategia stabilită.

Rebalansare automată - ajustarea periodică a alocării activelor pentru a se asigura că portofoliul rămâne aliniat cu obiectivele investiționale ale clientului.

Optimizare fiscală - unele robo-advisors implementează strategii pentru reducerea taxelor prin tax-loss harvesting, vânzând activele care au pierdut din valoare pentru a compensa câștigurile de capital impozabile.

5.2.1.5. Managementul riscurilor și al portofoliilor

Robo-advisorii sunt dotați cu tehnici avansate de evaluare a riscurilor și optimizare a portofoliilor. Aceste platforme pot oferi servicii de:

Diversificare - reducerea riscului prin distribuirea investițiilor în mai multe clase de active.

Modelare de scenarii - simularea unor scenarii economice diferite pentru a evalua impactul asupra portofoliilor.

Monitorizare și ajustare în timp real - evaluarea constantă a performanței portofoliului și ajustarea alocării activelor în funcție de evoluțiile pieței.

5.2.1.6. Sisteme de securitate și protecția datelor

Securitatea este un aspect crucial în ecosistemul unui robo-advisor, având în vedere volumul de informații financiare sensibile pe care le gestionează:

Criptare a datelor utilizatorilor și tranzacțiilor pentru a preveni accesul neautorizat.

Autentificare dublă (2FA) pentru protejarea conturilor utilizatorilor.

Conformitate cu reglementările - robo-advisorii trebuie să respecte reglementările financiare locale și internaționale privind protecția datelor și alinierea la standardele de conformitate financiară (de exemplu, GDPR, MiFID II).

5.2.1.7. Integrarea cu piețele financiare și platformele externe

Robo-advisorii sunt conectați la piețele financiare prin intermediul unor parteneriate cu brokeri sau instituții financiare care permit execuția tranzacțiilor și gestionarea activelor. De asemenea, aceștia pot oferi clienților acces la:

Fonduri mutuale și ETF-uri - prin integrarea cu platformele de brokeraj, robo-advisorii permit accesul la o gamă largă de produse financiare.

Plăți automate și transferuri - integrarea cu sisteme bancare care permit alimentarea conturilor de investiții și retragerea fondurilor.

Instrumente externe de analiză - unele platforme pot integra analize externe pentru a ajusta strategia de investiții.

5.2.1.8. Educație și suport pentru utilizatori

Pentru ca utilizatorii să beneficieze la maximum de serviciile unui robo-advisor, multe platforme includ componente educaționale și de suport:

Materiale educaționale - ghiduri, articole, și tutoriale pentru a ajuta utilizatorii să înțeleagă strategiile de investiții, riscurile asociate și procesul de automatizare.

Suport pentru clienți - chiar și în contextul unui serviciu automatizat, multe platforme oferă suport uman pentru întrebări și probleme tehnice.

Feedback și recomandări - unii robo-advisorii analizează constant performanța portofoliilor și sugerează ajustări în funcție de schimbările pieței sau de obiectivele clienților.

5.2.2. Avantaje și provocări ale ecosistemului robo-advisor

Iată care sunt principalele avantaje și provocări ale unui sistem robo-advisor:

5.2.2.1. Avantaje:

Accesibilitate - oferă servicii financiare pentru o gamă largă de utilizatori, inclusiv persoane cu sume mici de investit.

Costuri reduse - comisioanele pentru gestionarea portofoliilor sunt, în general, mult mai mici decât cele ale consilierilor financiari tradiționali.

Diversificare și personalizare - portofolii diversificate, adaptate nevoilor și profilului de risc ale fiecărui client.

Automatizare - procesele sunt complet automatizate, economisind timp și efort pentru utilizatori.

5.2.2.2. Provocări:

Lipsa personalizării umane - robo-advisorii pot să nu răspundă în mod adecvat la circumstanțele financiare complexe sau situațiile neprevăzute.

Dependența de algoritmi - există riscul ca algoritmi să nu reacționeze corect în condiții de piață extreme sau în fața unor evenimente economice neprevăzute.

Securitatea și confidențialitatea datelor - gestionarea datelor financiare sensibile necesită măsuri stricte de protecție împotriva atacurilor cibernetice și a breșelor de securitate.

În concluzie, putem scoate în evidență faptul că ecosistemul robo-advisor-ului este un sistem complex care integrează tehnologii avansate de automatizare, analiză de date și inteligență artificială pentru a oferi servicii financiare personalizate, accesibile și eficiente.

În ciuda provocărilor și limitărilor, robo-advisorii sunt o soluție promițătoare pentru un număr tot mai mare de investitori, iar în viitor este de așteptat ca aceștia să devină tot mai sofisticăți și să câștige teren în fața consilierilor financiari tradiționali.

5.3. Provocările structurale ale ecosistemului robo-advisor

Ecosistemul robo-advisor a evoluat rapid în ultimii ani și a devenit o componentă importantă în domeniul finanțelor personale, datorită accesibilității, costurilor reduse și eficienței automate.

Cu toate acestea, există o serie de provocări structurale care afectează dezvoltarea și implementarea acestor platforme financiare automatizate.

Aceste provocări sunt esențiale pentru înțelegerea limitărilor ecosistemului robo-advisor și pentru identificarea soluțiilor necesare pentru a îmbunătăți acest sistem pe termen lung.

5.3.1. Limitările personalizării și adaptabilității

Una dintre cele mai mari provocări ale ecosistemului robo-advisor este nivelul limitat de personalizare pentru serviciile oferite, în comparație cu consilierea financiară tradițională, provocări generate de:

Algoritmi rigizi - Majoritatea robo-advisor-ilor funcționează pe baza unui set de reguli predefinite și de algoritmi de optimizare care sunt aplicabili unui număr mare de utilizatori.

Deși acești algoritmi pot fi eficienți pentru majoritatea clienților, există situații complexe care necesită o personalizare mai detaliată.

De exemplu, utilizatorii cu nevoi financiare specifice (ex. planificarea pentru pensionare anticipată, optimizarea taxelor într-o situație fiscală complexă etc.) pot găsi soluțiile robo-advisor-ilor prea simple.

Absența consultanței financiare umane - În ciuda automatizării proceselor, robo-advisor-ii nu pot înlocui complet un consilier financiar uman care ar putea discuta față în față despre obiectivele financiare pe termen lung sau să răspundă la întrebări complicate legate de strategii financiare complexe.

Astfel, robo-advisor-ii nu sunt potriviți pentru toate tipurile de utilizatori, mai ales pentru cei care au nevoie de o consiliere personală detaliată.

Condițiile economice și financiare volatile - Algoritmi robo-advisor-ilor se bazează pe analize istorice și modelele de risc, dar nu pot anticipa întotdeauna comportamentele pieței în fața unor evenimente economice neașteptate sau crize financiare.

Astfel, robo-advisor-ii pot fi mai puțin flexibili în fața unor modificări bruște ale pieței sau în fața unor comportamente economice neprevăzute.

5.3.2. Reglementări și conformitate legală

Reglementările financiare sunt esențiale pentru funcționarea oricărui serviciu financiar, iar robo-advisor-ii nu fac excepție.

Totuși, există câteva provocări structurale semnificative cum ar fi:

Lipsa unui cadru global unitar - Reglementările pentru robo-advisor-i diferă semnificativ între diverse piețe financiare (de exemplu, între Statele Unite, Uniunea Europeană și alte țări). Acest lucru creează dificultăți în ceea ce privește adaptabilitatea globală a robo-advisor-ilor și complicații în gestionarea conformității transnaționale.

Fiecare jurisdicție poate impune cerințe diferite în ceea ce privește transparența, protecția consumatorilor și gestionarea datelor clienților.

Reguli de protecție a datelor - Robo-advisor-ii colectează și gestionează o cantitate mare de date financiare sensibile ale utilizatorilor, inclusiv informații despre venitul și comportamentele lor financiare.

Astfel, există riscuri legate de confidențialitatea datelor, iar respectarea legislației referitoare la protecția datelor, cum ar fi GDPR în Europa, poate fi o provocare. O breșă de securitate sau un incident de încălcare a datelor poate submina încrederea utilizatorilor și poate duce la sancțiuni legale semnificative.

Adaptarea la schimbările reglementative - Pe măsură ce tehnologia avansează și noi reglementări sunt introduse, robo-advisor-ii trebuie să se adapteze rapid la modificările legislative, ceea ce poate duce la costuri suplimentare de conformitate.

De exemplu, reglementările referitoare la consilierea financiară automată pot evolua, iar platformele trebuie să se asigure că îndeplinesc aceste noi cerințe pentru a rămâne competitive și legale.

5.3.3. Măsura în care robo-advisor-ii pot gestiona complexitatea financiară

Robo-advisor-ii funcționează în general pe baza unor algoritmi care simplifică procesul decizional de investiție, dar acest lucru poate limita capacitatea lor de a gestiona complexitatea financiară specifică fiecărui utilizator:

Managementul situațiilor financiare complexe - Robo-advisor-ii sunt, de obicei, foarte eficienți pentru utilizatorii cu obiective financiare simple (economisire pe termen lung, investiții în portofolii diversificate, pensionare), dar pot fi mai puțin eficienți în gestionarea cazurilor financiare mai complicate.

De exemplu, utilizatorii care au multiple surse de venit, datorii complexe, investiții internaționale sau un portofoliu diversificat cu active necorelate pot avea nevoie de strategii financiare mai sofisticate decât cele standard oferite de robo-advisor.

Gestionarea riscurilor neprevăzute - Robo-advisor-ii sunt excelenți în gestionarea riscurilor bazate pe istoricul pieței și pe tendințele economice anterioare, dar în fața unor evenimente economice extreme sau evenimente de criză, este posibil ca modelele acestora să nu poată reacționa la fel de eficient ca un consilier financiar uman care are experiență în gestionarea crizelor financiare.

Pierderea legăturii emoționale - Robo-advisor-ii nu pot înțelege sau aborda factorii emoționali care influențează deciziile financiare ale utilizatorilor, cum ar fi teama de pierdere în perioade de volatilitate a pieței sau dorința de a adopta strategii de investiții mai conservatoare.

Consilierii umani pot discuta aceste preocupări și pot ajusta strategiile în funcție de comportamentele și nevoile emoționale ale clienților.

5.3.4. Dezvoltarea continuă a tehnologiei

Chiar dacă robo-advisor-ii sunt bazați pe tehnologii avansate de învățare automată și Inteligență Artificială, dezvoltarea acestora este un proces continuu.

În mod constant, platformele de robo-advisor trebuie să se adapteze noilor progrese tehnologice și să îmbunătățească performanțele și capacitățile lor în funcție de:

Calitatea algoritmilor - Crearea unor algoritmi de optimizare mai avansați și mai eficienți care să poată analiza mai bine riscurile, evoluțiile pieței și nevoile individuale ale utilizatorilor reprezintă un obiectiv continuu.

De asemenea, integrarea unor tehnici noi de machine learning și Big Data pentru o evaluare mai precisă a piețelor financiare este esențială.

Inovații în automatizare - Automatizarea completă a gestionării portofoliilor și adaptarea rapidă la modificările pieței presupun o infrastructură tehnologică robustă și costisitoare, iar dezvoltarea acestora poate reprezenta o provocare din punct de vedere al resurselor necesare.

5.3.5. Confidențialitatea și protecția datelor

Protejarea informațiilor financiare sensibile ale utilizatorilor este o preocupare majoră în ecosistemul robo-advisor-ilor având în vedere:

Riscurile cibernetice - Robo-advisor-ii sunt expuși riscurilor cibernetice și amenințărilor de hacking, care ar putea duce la pierderi financiare semnificative și daune reputaționale. Protecția datelor și implementarea unor măsuri de securitate puternice sunt esențiale pentru a preveni breșele de securitate și a asigura încrederea utilizatorilor.

Confidențialitatea datelor - Robo-advisor-ii colectează și procesează o cantitate semnificativă de informații financiare și personale, iar acest lucru ridică întrebări cu privire la protecția și utilizarea datelor respective. Platformele trebuie să îndeplinească standarde de confidențialitate foarte stricte și să obțină consimțământul explicit al utilizatorilor pentru prelucrarea acestora.

În concluzie, putem spune că, deși robo-advisor-ii au revoluționat industria financiară, aducând accesibilitate și eficiență în gestionarea investițiilor, ecosistemul acestora se confruntă cu o serie de provocări structurale.

Printre acestea se numără limitările în personalizarea serviciilor, reglementările financiare complexe, gestionarea riscurilor neprevăzute și evoluția continuă a tehnologiilor utilizate.

Pentru a depăși aceste provocări, robo-advisor-ii vor trebui să îmbunătățească modelele lor, să se adapteze noilor reglementări și să găsească modalități de a integra mai eficient consilierea umană acolo unde este necesar.

5.4 Provocările juridice ale ecosistemului robo-advisor

Ecosistemul robo-advisor-ilor se află într-o continuă expansiune și inovație, dar dezvoltarea și utilizarea acestora se confruntă cu o serie de provocări juridice semnificative.

Aceste provocări sunt esențiale pentru reglementarea și protejarea utilizatorilor, instituțiilor financiare și integrității piețelor financiare.

Iată câteva dintre cele mai importante provocări juridice cu care se confruntă robo-advisor-ii:

5.4.1. Reglementarea consilierii financiare automate

Unul dintre principalele obstacole juridice pentru robo-advisor-i este reglementarea activităților de consiliere financiară. În multe jurisdicții, activitatea de consiliere financiară este reglementată de legi stricte, care includ cerințe pentru licențierea și supravegherea consilierilor financiari.

Problema apare atunci când robo-advisor-ii, care nu sunt consilieri umani, oferă recomandări financiare automatizate întrucât acest lucru poate ridica întrebări juridice legate de:

Licențiere și autorizație - În multe țări, consilierii financiari trebuie să dețină licențe și să respecte reglementări financiare. Robo-advisor-ii care oferă recomandări financiare trebuie să fie reglementați în același mod ca și consilierii umani, ceea ce poate presupune o adaptare a legislației.

De exemplu, în Statele Unite, robo-advisor-ii trebuie să fie înregistrați la Securities and Exchange Commission (SEC) sau la autoritățile de reglementare de stat, în funcție de dimensiunea și aria de acoperire a serviciilor lor.

Comisioane și conflicte de interes - În reglementările financiare, există cerințe stricte privind transparența comisiunelor și evitarea conflictelor de interes.

Robo-advisor-ii trebuie să fie clari în privința comisiunelor percepute și să evite orice practici care ar putea duce la conflicte de interes, de exemplu, dacă portofoliile recomandate sunt influențate de relații financiare cu entități externe.

5.4.2. Confidențialitatea și protecția datelor

Robo-advisor-ii colectează și procesează o cantitate semnificativă de informații financiare sensibile ale utilizatorilor, inclusiv date despre veniturile, cheltuielile, economiile și preferințele financiare.

Aceste date sunt extrem de valoroase, dar și vulnerabile în fața potențialelor breșe de securitate, iar provocările juridice legate de protecția datelor sunt esențiale în ecosistemul robo-advisor, vizând următoarele aspecte:

Reglementările privind protecția datelor - În Uniunea Europeană, Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR) impune cerințe foarte stricte în ceea ce privește colectarea, stocarea și utilizarea datelor personale.

Robo-advisor-ii trebuie să obțină consimțământul explicit al utilizatorilor pentru colectarea și prelucrarea datelor și să implementeze măsuri tehnice și organizatorice pentru a proteja aceste date. În plus, utilizatorii trebuie să aibă dreptul de a solicita accesul la datele lor sau de a le șterge.

Confidențialitatea informațiilor financiare - În unele jurisdicții, există reglementări suplimentare care protejează confidențialitatea informațiilor financiare și impun restricții suplimentare asupra modului în care datele clienților pot fi utilizate sau partajate. Orice încălcare a acestor reglementări poate atrage sancțiuni financiare și daune reputaționale semnificative pentru platformele de robo-advisor.

Răspunderea în caz de breșă de securitate - În cazul în care robo-advisor-ul suferă o breșă de securitate sau un atac cibernetic, întrebarea juridică esențială este cine este responsabil pentru protejarea datelor utilizatorilor. Robo-advisor-ii trebuie să implementeze măsuri de securitate avansate și să respecte reglementările locale privind notificarea breșelor de securitate (de exemplu, notificarea utilizatorilor în termen de 72 de ore conform GDPR).

5.4.3. Răspunderea pentru recomandările financiare

Robo-advisor-ii furnizează recomandări financiare automatizate, dar, fiind totuși doar algoritmi, aceștia nu pot fi trași la răspundere în același mod ca și consilierii financiari umani.

Întrebarea juridică importantă este cine este responsabil în caz de pierderi financiare ale utilizatorilor, sub următoarele aspecte:

Răspunderea civilă - În cazul în care un utilizator suferă pierderi financiare din cauza recomandărilor robo-advisor-ului, întrebarea este cine poartă răspunderea. De obicei, platformele de robo-advisor sunt protejate de clauze de limitare a răspunderii în termenii și condițiile lor, dar există riscul ca aceste clauze să fie contestate în instanță, mai ales dacă utilizatorii consideră că recomandările robo-advisor-ului au fost neadecvate sau greșite.

Înșelăciune și fraudă - Dacă un robo-advisor face recomandări financiare care sunt considerate frauduloase sau înșelătoare, utilizatorii pot intenta acțiuni în instanță pentru a obține despăgubiri. De asemenea, autoritățile de reglementare pot ancheta dacă platforma a înșelat utilizatorii sau a practicat activități comerciale incorecte.

5.4.4. Lipsa unui cadru de reglementare unitar

În multe jurisdicții, legislația existentă este insuficientă pentru a reglementa complet activitatea robo-advisor-ilor.

Fiecare țară sau regiune poate avea reglementări diferite, ceea ce creează provocări pentru platformele care operează la scară globală, cum ar fi:

Diferențele de reglementare între jurisdicții - Robo-advisor-ii care activează în mai multe țări trebuie să fie conformi cu reglementările specifice fiecărei piețe.

De exemplu, un robo-advisor care operează în Uniunea Europeană trebuie să fie conform cu MiFID II și GDPR, dar aceeași platformă ar putea să fie supusă altor reglementări în Statele Unite (cum ar fi SEC și Dodd-Frank Act). Aceste diferențe creează complexități pentru companiile care doresc să ofere servicii la nivel global.

Regulamente naționale versus reglementări internaționale - În unele țări, reglementările financiare sunt rigide și nu sunt adaptate pentru a face față evoluției rapide a tehnologiilor, cum ar fi robo-advisor-ii.

De asemenea, există o lipsă de armonizare între reglementările financiare internaționale, ceea ce poate duce la interpretări și aplicări diferite ale normelor.

5.4.5. Comisioane și conflicte de interes

Un alt aspect juridic important în ecosistemul robo-advisor-ilor este transparența comisiunilor și conflictele de interes, din următoarele motive:

Transparența comisiunilor - Robo-advisor-ii trebuie să fie clari în privința structurilor lor de comisioane, inclusiv comisioanele de administrare a portofoliilor, costurile de tranzacționare și alte taxe asociate. Neregulile în ceea ce privește divulgarea acestora pot atrage sancțiuni din partea autorităților de reglementare, precum și daune de reputație.

Conflict de interes - Robo-advisor-ii trebuie să evite conflictele de interes, de exemplu, dacă recomandă anumite fonduri sau produse financiare pentru care încasează comisioane suplimentare de la terți (de exemplu, fonduri mutuale sau ETF-uri). Reglementările financiare impun ca orice conflict de interes să fie divulgat în mod clar și ca recomandările să fie făcute în interesul clientului, nu în interesul propriu al platformei.

5.4.6. Alinierea la standardele etice și deontologice

Deși robo-advisor-ii sunt tehnologii automatizate, trebuie să adere la principii etice și deontologice similare cu cele aplicabile consilierilor financiari tradiționali. Reglementările care abordează nevoile și interesele clienților sunt esențiale și vizează:

Diligența și competența profesională - Robo-advisor-ii trebuie să demonstreze că au implementat algoritmi care respectă principiile de diligență și competență profesională, astfel încât recomandările financiare să fie adecvate pentru fiecare client în parte.

Transparența procesului decizional - Utilizatorii trebuie să aibă o înțelegere clară a modului în care robo-advisor-ul ia decizii financiare, ce algoritmi sunt folosiți și pe ce se bazează recomandările.

În concluzie, trebuie să remarcăm faptul că provocările juridice ale ecosistemului robo-advisor sunt semnificative și complexe, cu implicații importante pentru protecția utilizatorilor, reglementarea pieței financiare și responsabilitatea legală a platformelor.

Aceste provocări includ reglementarea activităților de consiliere financiară, protecția datelor, răspunderea pentru recomandările financiare și alinierea la reglementările internaționale, iar o soluție de succes va implica nu doar dezvoltarea unor reglementări clare și eficiente, ci și o adaptare continuă la noile tehnologii și la evoluțiile piețelor financiare.

REGLEMENTAREA ACTIVITĂȚILOR BANCARE ȘI FINANCIARE DESFĂȘURATE PRIN INTERMEDIUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

6.1. Considerații introductive

Reglementarea activităților bancare și financiare desfășurate prin intermediul inteligenței artificiale (IA) la nivelul Uniunii Europene (UE) este un domeniu în plină dezvoltare, având în vedere evoluțiile rapide din tehnologie și necesitatea de a asigura o utilizare sigură, transparentă și etică a inteligenței artificiale în sectorul financiar.

În prezent, reglementările relevante pentru IA în domeniul bancar și financiar la nivelul UE includ atât legislații existente, cât și inițiative noi care răspund provocărilor ridicate de integrarea IA în aceste domenii.

6.1.1. Regulamente și directive relevante la nivelul UE

6.1.1.1. Regulamentul privind protecția datelor (GDPR)

Întregul sector financiar utilizează inteligența artificială pentru procesarea și analiza datelor clienților, iar reglementările privind protecția datelor cu caracter personal, stabilite prin Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR), se aplică și în acest context.

Algoritmii de inteligență artificială (IA) care procesează date personale trebuie să fie în conformitate cu principiile GDPR, inclusiv transparența în colectarea și procesarea datelor, drepturile persoanelor vizate și securitatea datelor.

6.1.1.2. Directiva privind piețele instrumentelor financiare (MiFID II)

MiFID II reglementează piețele financiare și tranzacțiile de pe acestea, iar aplicarea inteligenței artificiale în domeniul tranzacțiilor financiare trebuie să fie compatibilă cu cerințele de transparență și protecția investitorilor.

Inteligența artificială este folosită de exemplu în algoritmi de trading, în timp ce reglementările MiFID II impun ca aceste activități să fie monitorizate și raportate într-un mod care să asigure integritatea pieței.

6.1.1.3. Regulamentul privind protecția consumatorilor (PSD2)

Directiva privind serviciile de plată (PSD2) reglementează plățile electronice și serviciile de plată inovative.

Aceasta include reglementări specifice pentru furnizorii de servicii de plată, inclusiv pentru aceia care utilizează inteligența artificială (IA) pentru a îmbunătăți experiența clientului sau pentru a analiza comportamentul de plată al acestora.

6.1.2. Strategii și inițiative legislative pentru reglementarea IA

6.1.2.1. Strategia europeană pentru IA

Uniunea Europeană a lansat o serie de strategii pentru dezvoltarea și reglementarea IA, inclusiv o „Strategie europeană privind IA” care pune accent pe securitatea și etica utilizării inteligenței artificiale.

Comisia Europeană propune reglementări specifice pentru domeniul IA, inclusiv reglementări în sectorul financiar, pentru a asigura utilizarea responsabilă și transparentă a acestor noi tehnologii.

6.1.2.2. Regulamentul european privind inteligența artificială (Artificial Intelligence Act)

Unul dintre cele mai importante acte legislative în curs de implementare la nivelul UE este „Regulamentul privind inteligența artificială,, (AI Act), propus de Comisia Europeană și adoptat de Parlamentul European la data de 13 Iunie 2024, regulament publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene la data de 12 Iulie 2024 și intrat în vigoare în August 2024 și cu aplicare totală din anul 2026 (*Document 2024/1689/CE*).

Acest regulament își propune să stabilească un cadru de reglementare pentru inteligența artificială (IA), clasificând aplicațiile de inteligență artificială în funcție de riscul lor și stabilind cerințe pentru transparență, responsabilitate și conformitate.

Regulamentul va reglementa modul în care IA este utilizată în diferite sectoare, inclusiv în finanțe, stabilind norme clare pentru aplicațiile cu risc înalt, precum cele folosite pentru „credit scoring”, gestionarea riscurilor financiare sau detectarea fraudelor.

6.1.2.3. Comitetul European pentru Protecția Datelor (EDPB)

De asemenea, în contextul reglementării inteligenței artificiale, autoritățile de protecția datelor, inclusiv EDPB, oferă ghiduri și recomandări pentru asigurarea respectării legislației privind protecția datelor în contextul utilizării acesteia, în special în domeniul bancar, unde sunt procesate volume mari de date sensibile.

6.1.3. Aspecte specifice ale reglementării inteligenței artificiale în domeniul financiar

6.1.3.1. Riscurile și utilizarea IA pentru „credit scoring” și analiza riscurilor

Utilizarea inteligenței artificiale pentru a evalua riscurile financiare și pentru a acorda credite presupune un control riguros pentru a preveni discriminarea și pentru a proteja interesele consumatorilor, iar reglementările Uniunii Europene se concentrează pe asigurarea cadrului în care algoritmi de IA folosiți sunt transparenți și explicabili, iar deciziile automatizate nu afectează negativ grupurile vulnerabile.

6.1.3.2. Monitorizarea tranzacțiilor și combaterea fraudei

Inteligența artificială este folosită și pentru detectarea fraudelor financiare, iar reglementările europene impun ca instrumentele de monitorizare automate să fie supuse unor standarde clare de audit și monitorizare, iar autoritățile de reglementare, cum ar fi *Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe* (ESMA), supraveghează utilizarea algoritmilor de IA pentru a se asigura că aceste tehnologii nu afectează stabilitatea piețelor financiare.

6.1.3.3. Impactul asupra pieței muncii și responsabilitatea socială

Un alt aspect, deosebit de important, al reglementării inteligenței artificiale în sectorul bancar și financiar este impactul asupra locurilor de muncă.

Comisia Europeană și alte instituții discută despre necesitatea asigurării unui cadru de formare pentru lucrătorii din sectorul financiar care ar putea fi înlocuiți de tehnologiile bazate pe IA, precum și despre asigurarea unui nivel adecvat de responsabilitate socială pentru companiile care implementează aceste tehnologii.

6.1.4. Provocări și direcții viitoare

6.1.4.1. Asigurarea transparenței și explicabilității IA

Una dintre principalele provocări rămâne explicabilitatea deciziilor inteligenței artificiale (IA), în special în domeniul financiar, unde deciziile automate pot avea un impact semnificativ asupra vieții financiare a indivizilor, iar reglementările Uniunii Europene impun ca algoritmi să fie transparenți și ușor de înțeles de către utilizatori și autorități.

6.1.4.2. Reglementarea IA pe baza riscurilor

O altă provocare este reglementarea IA pe baza nivelului de risc pe care îl implică utilizarea sa.

De exemplu, folosirea algoritmilor de IA utilizați pentru evaluarea creditelor poate fi reglementată mai strict decât tehnologia bazată pe IA folosită în servicii de „customer support”, datorită impactului mai mare asupra consumatorilor.

6.1.4.3. Colaborarea internațională

Având în vedere natura globală a piețelor financiare, Uniunea Europeană trebuie să colaboreze și cu alte jurisdicții pentru a stabili norme comune privind inteligența artificială (IA), iar acesta este un subiect extrem de important în cadrul organizațiilor internaționale, precum *Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică* (OCDE) sau *Forumul Economic Mondial* (WEF).

În concluzie, putem afirma că reglementarea activităților bancare și financiare prin intermediul inteligenței artificiale (IA) în Uniunea Europeană este un domeniu complex și în continuă schimbare.

Comisia Europeană și autoritățile de reglementare europene au deja reglementări relevante în vigoare și se află într-un continuu proces de elaborare a unor noi norme care să răspundă provocărilor ridicate de tehnologiile bazate pe IA.

Aceste reglementări vizează atât protecția consumatorilor, cât și asigurarea unui cadru de stabilitate financiară și etică pentru dezvoltarea și utilizarea tehnologiilor bazate pe IA în sectorul bancar și financiar.

6.2 Competențe ale Parlamentului European în reglementarea IA din perspectivă bancară și financiară

Parlamentul European joacă un rol crucial în reglementarea impactului inteligenței artificiale (IA) asupra activităților bancare și financiare la nivelul Uniunii Europene, în contextul în care tehnologiile emergente, inclusiv IA, transformă rapid sectorul financiar.

Mai jos sunt principalele arii de influență și acțiune ale *Parlamentului European* în acest domeniu:

6.2.1. Elaborarea legislației pentru reglementarea IA

Parlamentul European joacă un rol esențial în crearea legislației care reglementează utilizarea IA în diverse sectoare, inclusiv în domeniul bancar și financiar.

În 2021, *Comisia Europeană* a propus un regulament pentru reglementarea IA (Artificial Intelligence Act), care stabilește cerințe clare pentru utilizarea tehnologiilor IA, în special în sectoare sensibile cum sunt serviciile financiare.

Așa cum am arătat, acest regulament a fost adoptat de *Parlamentul European* la data de 13 Iunie 2024, a fost publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* la data de 12 Iulie 2024 și a intrat în vigoare în luna August 2024, aplicarea lui totală fiind preconizată pentru anul 2026 (*Document 2024/1689/CE*).

Parlamentul European a participat activ la dezbaterile și amendamentele acestui regulament, având scopul de a asigura un cadru legislativ care protejează consumatorii și asigură transparența și responsabilitatea utilizării IA în sectorul financiar, iar reglementările propuse și adoptate vizează echilibrarea inovației în domeniul inteligenței artificiale (IA) cu protecția drepturilor fundamentale și securitatea utilizatorilor.

6.2.2. Regulamentele sectoriale în domeniul financiar

Parlamentul European este implicat în modificarea și actualizarea regulamentelor financiare pentru a implementa și integra utilizarea IA.

Aceste reglementări includ:

MiFID II (Markets in Financial Instruments Directive) - Aceasta reglementează piețele financiare și serviciile de investiții, iar *Parlamentul European* a fost implicat în introducerea unor măsuri pentru a asigura transparența și protecția clienților în contextul utilizării algoritmilor și IA în tranzacțiile financiare.

GDPR (General Data Protection Regulation) - IA depinde mult de datele personale, iar *Parlamentul European* a jucat un rol important în adoptarea *Regulamentului General privind Protecția Datelor (GDPR)*, care reglementează utilizarea datelor personale în contextul IA. În sectorul financiar, protecția datelor este esențială, iar *Parlamentul* a asigurat că IA este utilizată într-un mod care respectă drepturile utilizatorilor.

Regulamentele privind prevenirea spălării banilor (AML) - *Parlamentul European* reglementează, de asemenea, modul în care tehnologiile IA sunt utilizate pentru a combate fraudă financiară și spălarea banilor. Algoritmii de IA pot ajuta la detectarea tranzacțiilor suspecte, iar *Parlamentul European* joacă un rol în stabilirea standardelor pentru utilizarea acestor tehnologii în conformitate cu legile europene.

6.2.3. Protecția consumatorilor și transparența în utilizarea inteligenței artificiale (IA)

Parlamentul European urmărește ca utilizarea inteligenței artificiale (IA) în sectorul financiar să fie transparentă și să nu ducă la discriminare sau practici abuzive.

De exemplu, IA este deja folosită în evaluarea riscurilor de credit, dar *Parlamentul European* a subliniat necesitatea ca algoritmurile care generează inteligența artificială să fie explicabile și să nu discrimineze anumite grupuri de clienți (de exemplu, pe baza raselor sau genului).

De asemenea, există un interes crescut pentru a se asigura că tehnologiile bazate pe IA nu afectează în mod negativ securitatea financiară a consumatorilor, iar în acest sens, *Parlamentul European* a cerut măsuri pentru a proteja utilizatorii de eventuale riscuri, cum ar fi erori ale algoritmilor sau accesul neautorizat la datele lor financiare.

6.2.4. Monitorizarea impactului tehnologic și economic al inteligenței artificiale

Parlamentul European se angajează în evaluarea impactului economic și social al IA asupra sectorului financiar, iar aceasta include studii și raporturi care analizează modul în care inteligența artificială poate influența locurile de muncă, accesul la servicii financiare și stabilitatea piețelor financiare.

De exemplu, *Parlamentul European* a dezbătut utilizarea IA în scopuri de trading automatizat și algoritmic, punând întrebarea dacă aceste tehnologii pot genera riscuri sistemice în cazul unor colapsuri rapide ale pieței.

Prin urmare, *Parlamentul European* susține reglementarea adecvată a acestor tehnologii pentru a preveni instabilitatea financiară.

6.2.5. Promovarea inovației și a unei economii digitale responsabile -

În timp ce reglementează utilizarea IA, *Parlamentul European* sprijină și inovarea în sectorul financiar, dorind să asigure un echilibru între protecția consumatorilor și stimularea dezvoltării tehnologice.

Acest lucru se traduce prin sprijinirea unor inițiative precum *Strategia Digitală a Uniunii Europene*, care include investiții în cercetarea și dezvoltarea IA și susținerea integrării acesteia în diverse sectoare economice, inclusiv cel bancar.

De asemenea, *Parlamentul European* promovează dezvoltarea unui cadru de reglementare care sprijină standardele de interoperabilitate și încredere pentru IA, pentru a facilita adoptarea acesteia în mod sigur și eficient pe piața financiară europeană.

6.2.6. Colaborarea cu autoritățile de reglementare și instituțiile financiare internaționale

Parlamentul European colaborează strâns cu autoritățile de reglementare europene, cum ar fi *Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe* (ESMA), *Autoritatea Bancară Europeană* (EBA) și *Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale* (EIOPA), pentru a dezvolta reglementări clare și consistente în domeniul tehnologiilor bazate pe IA.

De asemenea, *Parlamentul European* joacă un rol activ în promovarea cooperării internaționale pentru a asigura că reglementările europene sunt aliniate cu standardele globale, inclusiv în cadrul G20 și G7, unde impactul IA asupra sectorului financiar este o temă importantă.

În concluzie, *Parlamentul European* joacă un rol vital în reglementarea impactului IA asupra activităților bancare și financiare în *Uniunea Europeană*, prin dezvoltarea și monitorizarea unui cadru legislativ care asigură atât inovația, cât și protecția consumatorilor.

Prin activitatea sa legislativă, *Parlamentul European* contribuie la construirea unei economii digitale sigure, transparente și responsabile, care să sprijine dezvoltarea unui sector financiar stabil și inovator.

6.3. Competențe ale Comisiei Europene în reglementarea IA din perspectivă bancară și financiară

Comisia Europeană joacă un rol fundamental în reglementarea impactului inteligenței artificiale (IA) asupra activităților bancare și financiare din *Uniunea Europeană*, având responsabilitatea de a propune, implementa și monitoriza cadrul legislativ și politicile care guvernează utilizarea IA în acest sector.

Acțiunile *Comisiei Europene* se concentrează pe promovarea unui cadru de reglementare echilibrat, care să stimuleze inovația, dar să protejeze în același timp drepturile consumatorilor, stabilitatea financiară și integritatea piețelor.

6.3.1. Proiectarea și propunerea unui cadru legislativ pentru IA

Comisia Europeană este responsabilă pentru inițierea legislației și a reglementărilor care reglementează utilizarea IA, inclusiv în sectorul financiar.

Un exemplu de reglementare importantă este *Regulamentul privind inteligența artificială* (Artificial Intelligence Act), propus de *Comisia Europeană* în aprilie 2021 și adoptat de Parlamentul European în anul 2024.

Acest regulament urmărește să stabilească un cadru legislativ clar pentru utilizarea IA în toate domeniile economiei europene, inclusiv în sectorul bancar și financiar, cu scopul de a asigura:

Siguranța și transparența - IA utilizată în activitățile financiare trebuie să fie sigură, transparentă și să respecte principiile etice și juridice ale Uniunii Europene.

Gestionarea riscurilor - Reglementările sunt structurate pe nivele de risc, începând de la utilizările IA cu risc scăzut (de exemplu, chatboți bancari) până la utilizările cu risc înalt (de exemplu, sisteme de credit scoring bazate pe IA).

Comisia Europeană se asigură că reglementările propuse sunt destinate să protejeze consumatorii și să reducă riscurile asociate cu utilizarea IA, cum ar fi discriminarea sau abuzurile pe piețele financiare.

6.3.2. Monitorizarea și reglementarea sectorului financiar european

Comisia Europeană are un rol central în reglementarea piețelor financiare, iar IA joacă un rol din ce în ce mai important în acest context.

Comisia Europeană propune reglementări care influențează modul în care instituțiile financiare utilizează IA în activitățile lor, incluzând:

Regulamentele piețelor financiare – *Comisia Europeană* supraveghează implementarea unor acte legislative importante, cum ar fi MiFID II (Markets in Financial Instruments Directive), care reglementează piețele financiare și utilizarea algoritmilor în tranzacționarea de instrumente financiare.

Aceasta poate include reglementarea tranzacționării automate sau a tranzacțiilor algoritmice, care se bazează pe IA pentru a lua decizii rapide în privința investițiilor.

Lupta împotriva spălării banilor și fraudei financiare - IA joacă un rol crucial în detectarea activităților financiare suspecte, cum ar fi spălarea de bani și fraudă, iar *Comisia Europeană* promovează reglementări care facilitează utilizarea IA pentru a îmbunătăți detectarea și prevenirea comportamentelor ilicite în sectorul financiar.

De asemenea, *Comisia Europeană* promovează interoperabilitatea și partajarea de date între instituțiile financiare și autoritățile de reglementare pentru a sprijini aceste obiective.

6.3.3. Regulamentul privind protecția datelor (GDPR)

Întrucât IA în sectorul financiar se bazează pe procesarea unor volume mari de date personale și financiare, *Regulamentul General privind Protecția Datelor* (GDPR), introdus de *Comisia Europeană* în anul 2018, este un instrument esențial pentru reglementarea utilizării IA.

Comisia Europeană se asigură că tehnologia bazată pe IA este implementată în conformitate cu normele de protecție a datelor, având în vedere:

Confidențialitatea și securitatea datelor - Instituțiile financiare trebuie să aplice măsuri adecvate pentru protejarea datelor clienților și pentru a respecta drepturile acestora, inclusiv dreptul de a fi informat despre modul în care datele lor sunt procesate de IA.

Evitarea discriminării și a deciziilor automate necontrolate - IA este folosită pentru evaluarea riscurilor de credit și pentru decizii financiare automate (de exemplu, aprobare de împrumuturi), iar *Comisia Europeană* reglementează utilizarea acestor tehnologii pentru a evita discriminarea ilegală sau deciziile eronate bazate pe algoritmi părtinitori.

6.3.4. Sprijinirea inovării și cercetării în domeniul inteligenței artificiale (IA)

Comisia Europeană susține inovația în domeniul IA, incluzând sectorul financiar, prin intermediul programelor de finanțare și cercetare, cum ar fi „Horizon Europe”.

Aceste inițiative financiare încurajează dezvoltarea de soluții IA care pot îmbunătăți eficiența și siguranța sistemelor financiare, iar în paralel, *Comisia Europeană* monitorizează impactul acestor tehnologii asupra stabilității piețelor financiare.

Comisia Europeană sprijină dezvoltarea de standarde tehnice și reglementări care să permită o adoptare rapidă și sigură a IA în serviciile financiare, garantând că inovațiile nu creează riscuri sistemice sau perturbări în economie.

6.3.5. Promovarea unei economii digitale responsabile

Comisia Europeană propune, de asemenea, politici și reglementări care sprijină dezvoltarea unei economii digitale responsabile, în care IA este utilizată într-un mod sustenabil și etic.

Aceste politici includ:

Strategia Digitală pentru Europa - *Comisia Europeană* promovează integrarea tehnologiilor digitale și a IA în toate sectoarele economiei, inclusiv în cel financiar, prin politici care favorizează creșterea economiei digitale, dar și prin implementarea unor reglementări care să asigure că inovațiile tehnologice sunt însoțite de măsuri de protecție a drepturilor fundamentale.

Etica în utilizarea IA - *Comisia Europeană* încurajează adoptarea unor principii etice clare pentru utilizarea IA, inclusiv în domeniul financiar, pentru a evita riscurile de discriminare, abuzuri sau pierderi financiare grave.

6.3.6. Colaborarea internațională și alinierea cu standardele globale

Comisia Europeană este activă și în context internațional, promovând cooperarea în dezvoltarea unor standarde globale pentru utilizarea IA.

De exemplu, *Comisia Europeană* colaborează cu organizații internaționale precum „OECD”, „G20”, și „G7”, pentru a asigura că reglementările europene sunt aliniate cu cele internaționale, astfel încât piața financiară globală să poată opera într-un cadru sigur și stabil.

De asemenea, *Comisia Europeană* sprijină crearea unui ecosistem global de standarde tehnice și reglementări, pentru a facilita interoperabilitatea tehnologiilor IA între țări și regiuni.

În concluzie, *Comisia Europeană* joacă un rol esențial în reglementarea impactului inteligenței artificiale (IA) asupra sectorului bancar și financiar, asigurând un cadru legislativ care protejează utilizatorii și garantează siguranța și transparența piețelor financiare.

Prin propunerea de reglementări, monitorizarea implementării acestora și sprijinirea inovației responsabile, *Comisia Europeană* joacă un rol important în stimularea dezvoltării tehnologiilor bazate pe IA într-un mod care să beneficieze economia europeană, să protejeze drepturile fundamentale ale cetățenilor și să garanteze stabilitatea financiară.

6.4. Competențe ale Băncii Centrale Europene în reglementarea IA din perspectivă bancară și financiară

Banca Centrală Europeană (BCE) joacă un rol important în reglementarea și monitorizarea impactului tehnologiilor emergente, inclusiv IA (IA), asupra sectorului bancar și financiar din zona euro.

În ciuda faptului că BCE nu are responsabilități directe în elaborarea reglementărilor specifice privind IA (aceasta fiind în principal responsabilitatea *Comisiei Europene* și a autorităților de reglementare financiare), aceasta își exercită competențele prin mai multe mecanisme pentru a asigura stabilitatea financiară și pentru a sprijini dezvoltarea unei piețe financiare europene robuste și inovative.

Iată câteva dintre competențele cheie ale BCE în acest context:

6.4.1. Supravegherea stabilității financiare

Banca Centrală Europeană este responsabilă pentru asigurarea stabilității financiare în zona euro și are rolul de a monitoriza riscurile care pot afecta sistemul financiar european, inclusiv riscurile tehnologice provenite din utilizarea IA.

Deși IA poate aduce beneficii semnificative în eficiența și automatizarea serviciilor financiare, aceasta poate și introduce noi riscuri sistemice, cum ar fi volatilitatea piețelor financiare sau riscuri operaționale.

În acest sens, BCE se concentrează pe următoarele aspecte:

Evaluarea riscurilor tehnologice - BCE analizează impactul tehnologiilor emergente, inclusiv IA, asupra stabilității financiare. Aceasta include riscurile asociate cu tradingul algoritmic, utilizarea IA în procesele de creditare, precum și posibilele efecte asupra lichidității și stabilității piețelor financiare.

Monitorizarea inovațiilor financiare - BCE colaborează cu alte autorități naționale și europene pentru a identifica riscurile legate de fintech și IA, inclusiv în ceea ce privește încrederea și siguranța utilizatorilor serviciilor financiare.

6.4.2. Politica monetară și utilizarea IA pentru analize economice

Banca Centrală Europeană utilizează IA și alte tehnologii avansate pentru a îmbunătăți modelele econometrice și prognozele sale economice.

Deși nu reglementează direct utilizarea IA în sectorul bancar, BCE promovează utilizarea acestor tehnologii pentru a îmbunătăți procesele interne de analiză și luare a deciziilor:

Modele econometrice și prognoze - IA este folosită pentru a crea modele economice mai precise care să ajute BCE să gestioneze politica monetară. De exemplu, modelele bazate pe IA pot ajuta la analiza datelor macroeconomice și la prognozarea evoluțiilor economice pe termen mediu și lung.

Evaluarea impactului tehnologiilor emergente asupra economiei - BCE utilizează IA pentru a evalua impactul noilor tehnologii asupra economiei zonei euro, inclusiv asupra piețelor financiare și asupra cererii și ofertei de bani.

6.4.3. Supravegherea și reglementarea riscurilor bancare

În calitate de parte a *Mecanismului Unic de Supraveghere* (SSM), *Banca Centrală Europeană* are un rol direct în supravegherea băncilor din zona euro, iar acest rol include evaluarea riscurilor tehnologice care pot afecta sănătatea financiară a instituțiilor bancare, cum ar fi:

Evaluarea riscurilor operaționale și cibernetice - Utilizarea IA în instituțiile financiare poate expune băncile la riscuri operaționale și cibernetice, cum ar fi atacuri cibernetice care vizează algoritmi sau erori în sistemele de creditare automate, iar BCE monitorizează aceste riscuri și colaborează cu autoritățile competente pentru a le gestiona.

Răspunsuri la riscurile emergente - BCE lucrează cu autoritățile naționale de supraveghere pentru a implementa politici care să reglementeze utilizarea IA în cadrul băncilor, pentru a minimiza riscurile de stabilitate financiară, inclusiv prin reglementarea utilizării algoritmilor pentru luarea deciziilor financiare (de exemplu, acordarea de credite).

6.4.4. Promovarea unui sistem financiar sigur și inovativ

Banca Centrală Europeană susține dezvoltarea unui sector bancar inovativ, care să adopte noi tehnologii, inclusiv IA, în mod responsabil și sustenabil.

În acest sens, BCE lucrează pentru a asigura că adoptarea IA în sectorul financiar nu afectează în mod negativ stabilitatea financiară și protecția consumatorilor. Acest lucru se realizează prin:

Sprijinirea unui cadru de reglementare european clar și coerent - BCE colaborează cu Comisia Europeană și cu alte autorități de reglementare pentru a contribui la crearea unui cadru legislativ care să reglementeze utilizarea IA în sectorul bancar, asigurându-se că aceste reglementări sunt conforme cu scopurile sale de menținere a stabilității financiare.

Promovarea unui cadru de reglementare pentru inovații financiare - BCE sprijină și colaborează cu autoritățile europene pentru dezvoltarea unor reglementări care sprijină inovațiile financiare și implementarea IA în sectorul bancar, asigurându-se totodată că există protecție împotriva riscurilor sistemice și că există măsuri de protecție a consumatorilor.

6.4.5. Implementarea cerințelor de capital și gestionarea riscurilor -

Banca Centrală Europeană poate influența utilizarea IA în sectorul bancar prin impunerea de cerințe stricte de capital și prin reglementarea modului în care băncile gestionează riscurile, inclusiv riscurile asociate cu tehnologiile emergente:

Cerințele de capital - BCE poate ajusta cerințele de capital pentru bănci în funcție de riscurile pe care le prezintă utilizarea IA, în special în cazul utilizării algoritmilor pentru evaluarea riscurilor de credit. Dacă IA este considerată un factor de risc semnificativ, BCE poate impune măsuri suplimentare de capital pentru a acoperi riscurile asociate.

Gestionarea riscurilor financiare - BCE supraveghează gestionarea riscurilor financiare, inclusiv riscurile legate de utilizarea IA în activitățile bancare. Acesta poate include riscuri legate de modelele de evaluare a creditului bazate pe IA, care pot fi vulnerabile la erori sau abuzuri.

6.4.6. Colaborarea cu alte autorități de reglementare

Banca Centrală Europeană lucrează îndeaproape cu *Autoritatea Bancară Europeană* (EBA) și cu alte autorități financiare europene pentru a asigura coerența reglementărilor legate de IA în sectorul bancar.

De asemenea, BCE colaborează cu autoritățile de reglementare naționale și cu instituțiile financiare internaționale pentru a promova o reglementare globală a utilizării IA în sectorul financiar, care să prevină riscurile sistemice.

În concluzie, *Banca Centrală Europeană* nu reglementează direct utilizarea IA în sectorul bancar, dar are un rol important în monitorizarea și gestionarea riscurilor sistemice care pot apărea din utilizarea IA în serviciile financiare, iar prin supravegherea stabilității financiare, promovarea unui cadru de reglementare adecvat și colaborarea cu autoritățile europene și internaționale, BCE contribuie la asigurarea unui sector financiar inovativ, stabil și sigur.

REGLEMENTAREA ACTIVITĂȚILOR BANCARE ȘI FINANCIARE DESFĂȘURATE PRIN INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ LA NIVEL GLOBAL

7.1. Considerații introductive

Reglementarea impactului inteligenței artificiale (IA) asupra activităților bancare și financiare este un domeniu în continuă dezvoltare, având în vedere că tehnologiile bazate pe IA transformă rapid sectorul financiar.

Aceste reglementări sunt esențiale pentru a asigura un cadru de securitate, transparență și echitate în utilizarea IA, protejând în același timp drepturile consumatorilor și stabilitatea piețelor financiare.

7.1.1. Principii cheie care guvernează reglementarea IA la nivel global

7.1.1.1. Securitatea și protecția datelor

IA poate gestiona și analiza volume mari de date personale și financiare. Protejarea acestor date devine crucială, iar reglementările precum Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR) din Uniunea Europeană au fost deja un model global pentru reglementarea confidențialității și protecției datelor.

Reglementările trebuie să prevadă măsuri de securitate cibernetică robuste, pentru a preveni breșele de securitate și atacurile cibernetice.

7.1.1.2. Transparența și explicabilitatea algoritmilor

Deciziile luate de sistemele de IA, cum ar fi cele privind creditarea sau investițiile, trebuie să fie explicabile și transparente, iar utilizatorii trebuie să înțeleagă cum sunt luați anumiți pași sau decizii și pe ce criterii se bazează.

Reglementările pot impune ca băncile și instituțiile financiare să ofere informații clare privind algoritmi utilizați, riscurile implicate și cum sunt utilizate datele.

7.1.1.3. Non-discriminarea și echitatea

Un alt principiu important este prevenirea discriminării, prin care se urmărește ca algoritmi de IA să fie construiți astfel încât să nu favorizeze sau să dezavantajeze anumite grupuri de oameni pe baza unor caracteristici precum rasa, sexul, vârsta sau locația geografică.

Reglementările trebuie să se asigure că IA nu perpetuează inegalitățile deja existente în societate.

7.1.1.4. Responsabilitatea și răspunderea

În cazul în care un sistem bazat pe IA face o greșeală sau provoacă prejudicii, trebuie să fie clar cine este responsabil, fie că este vorba de dezvoltatorul IA, fie de instituția financiară sau de furnizorul tehnologic.

Reglementările trebuie să includă prevederi pentru identificarea responsabilităților în caz de erori, fraude sau comportamente abuzive ale IA.

7.1.1.5. Stabilitatea financiară și gestionarea riscurilor

IA poate influența semnificativ stabilitatea piețelor financiare, prin efectele pe care le poate avea asupra tranzacțiilor automate, alocării capitalului sau evaluării riscurilor.

Reglementările financiare trebuie să se asigure că aceste tehnologii nu afectează negativ stabilitatea sistemului financiar global.

Acestea trebuie să includă norme care să reglementeze utilizarea algoritmilor în tranzacțiile financiare, pentru a preveni manipularea piețelor sau crizele financiare provocate de erori de calcul sau de încredere în IA.

7.1.1.6. Inovația și dezvoltarea economică

În timp ce reglementările sunt necesare pentru a proteja consumatorii și pentru a asigura stabilitatea piețelor financiare, este important ca acestea să nu împiedice inovația.

Reglementările trebuie să sprijine dezvoltarea și implementarea IA în domeniul bancar și financiar, asigurând totodată că tehnologiile emergente sunt integrate în mod responsabil. Acest echilibru între protecție și inovare este esențial.

7.1.1.7. Regularea interinstituțională și cooperarea globală

IA în domeniul financiar este un fenomen global, iar reglementările trebuie să fie armonizate la nivel internațional. Organizațiile internaționale, cum ar fi Banca Reglementelor Internaționale (BIS) și Comitetul pentru Stabilitate Financiară (FSB), lucrează pentru a crea standarde și principii internaționale care să asigure coerența reglementărilor între diferitele jurisdicții.

De asemenea, este important ca reglementările naționale să fie coordonate între ele pentru a preveni reglementările excesiv de fragmentate, care ar putea duce la confuzie și la inegalități în aplicare.

7.1.1.8. Impactul asupra locurilor de muncă și al economiei

Un alt aspect important este impactul IA asupra locurilor de muncă din sectorul bancar și financiar. Reglementările trebuie să țină cont de transformările economice și de posibilele pierderi de locuri de muncă, având în vedere automatizarea proceselor financiare.

De asemenea, reglementările ar trebui să sprijine recalificarea forțată a angajaților pentru a face față noilor cerințe ale pieței muncii.

7.1.2. Exemple de reglementări globale în domeniul IA

Uniunea Europeană (UE): - În 2021, Comisia Europeană a propus un Regulament privind Inteligența Artificială (AI Act), adoptat de către Parlamentul European în luna Iunie 2024 (Regulamentul UE 2024/1689) care urmărește să reglementeze utilizarea IA pe baza riscurilor pe care le implică.

De exemplu, IA utilizată în sistemele de credit scoring poate fi reglementată mai strict decât IA utilizată în automatizarea serviciilor financiare simple.

Statele Unite: - Deși nu există o reglementare unificată pentru IA în sectorul financiar, agențiile de reglementare financiare, cum ar fi SEC (Securities and Exchange Commission) și CFTC (Commodity Futures Trading Commission), monitorizează utilizarea IA pentru a preveni manipularea piețelor financiare sau comportamentele abuzive.

China: - China a implementat reglementări care urmăresc să reglementeze aplicarea IA în sectorul financiar, în special în ceea ce privește protecția datelor și prevenirea riscurilor legate de algoritmi.

În concluzie, putem să remarcăm că reglementarea impactului IA asupra activităților bancare și financiare trebuie să asigure un echilibru între inovare și protecție, prevenind riscurile sistemice și garantând transparența, securitatea și echitatea. Reglementările trebuie să evolueze în paralel cu tehnologia, pentru a răspunde noilor provocări, iar cooperarea internațională va juca un rol cheie în crearea unui cadru global coerent.

7.2. Transparența și explicabilitatea

Transparența și explicabilitatea sunt principii fundamentale în reglementarea impactului inteligenței artificiale (IA) asupra activităților bancare și financiare, având un rol crucial în protejarea încrederii publicului și asigurarea unui cadru echitabil și sigur în utilizarea acestor tehnologii.

În domeniul bancar și financiar, IA poate influența o gamă largă de activități, de la acordarea de credite, managementul riscurilor, la tranzacții financiare și investiții.

În acest context, transparența și explicabilitatea sunt esențiale pentru a preveni discriminarea, a proteja consumatorii și a asigura stabilitatea pieței financiare.

7.2.1. Transparența IA în activitățile financiare

Transparența se referă la claritatea și accesibilitatea informațiilor privind modul în care sunt utilizate algoritmi IA în deciziile financiare.

În sectorul bancar și financiar, aceasta presupune ca instituțiile financiare să fie deschise și clare în privința modului în care algoritmi sunt aplicați și a proceselor decizionale automatizate.

Principalele aspecte ale transparenței includ:

7.2.1.1. Claritatea proceselor algoritmice

Instituțiile financiare trebuie să explice cum funcționează modelele de IA folosite în deciziile de creditare, evaluarea riscurilor, sau alte activități financiare. Acest lucru presupune publicarea și explicarea modelelor utilizate, a surselor de date și a regulilor algoritmice care influențează rezultatele.

7.2.1.2. Accesul la informații pentru utilizatori

Consumatorii și utilizatorii serviciilor financiare trebuie să aibă acces la informații clare privind modul în care IA le poate influența deciziile. De exemplu, dacă un algoritm de IA este utilizat pentru a evalua eligibilitatea unui client pentru un împrumut, acesta ar trebui să poată înțelege criteriile pe care algoritmul le utilizează pentru a lua o decizie. Aceasta include accesul la informațiile legate de factori precum scorul de credit, istoricul financiar și orice alte variabile care influențează rezultatul.

7.2.1.3. Divulgarea proceselor de colectare și utilizare a datelor

Instituțiile financiare trebuie să fie transparente în legătură cu datele pe care le colectează, modul în care le utilizează și scopurile pentru care le procesează. Aceasta este deosebit de importantă având în vedere că IA este adesea dependentă de datele personale ale clienților pentru a realiza analize predictive, recomandări financiare sau pentru a evalua riscurile.

Regulamentele, precum GDPR în Uniunea Europeană, cer ca organizațiile să fie transparente cu privire la utilizarea datelor personale.

7.2.1.4. Monitorizarea și auditul algoritmic

Instituțiile financiare trebuie să permită monitorizarea și auditul algoritmilor utilizați. Acest lucru înseamnă că modelele de IA trebuie să poată fi evaluate pentru a identifica eventuale erori, abateri sau riscuri, astfel încât orice potențială problemă să poată fi corectată rapid. Reglementările ar putea solicita instituțiilor financiare să își expună algoritmi la audituri externe pentru a verifica corectitudinea și echitatea acestora.

7.2..2. Explicabilitatea IA în activitățile financiare

Explicabilitatea se referă la capacitatea de a înțelege și explica cum și de ce un algoritm IA a luat o anumită decizie, în special în domeniul financiar, unde deciziile pot avea un impact semnificativ asupra clienților.

În activitățile bancare și financiare, explicabilitatea devine crucială pentru a preveni erorile, a asigura respectarea drepturilor consumatorilor și a păstra încrederea în instituțiile financiare.

7.2.2.1. Modele explicabile pentru utilizatori

Un sistem financiar bazat pe IA ar trebui să furnizeze o motivație clară pentru orice decizie luată de algoritm. De exemplu, atunci când un client este refuzat pentru un împrumut, explicabilitatea presupune că instituția financiară poate să explice, într-un limbaj accesibil, de ce algoritmul a ajuns la această concluzie. Acest lucru ajută la prevenirea discriminării și la identificarea eventualelor erori în procesul decizional.

7.2.2.2. Modele de IA interpretabile

Majoritatea sistemelor IA avansate, precum rețelele neuronale adânci (deep learning), sunt considerate cutii negre, adică foarte greu de înțeles și interpretat de către utilizatori sau chiar dezvoltatori, dar cu toate acestea, în domeniul financiar, este important ca modelele de IA să fie într-o formă interpretabilă.

Astfel, chiar și algoritmi mai complexi ar trebui să aibă o anumită transparență privind deciziile lor, iar modelele folosite trebuie să fie construite pentru a oferi o justificare validă și coerentă pentru fiecare rezultat.

7.2.2.1. Obligația de explicare a deciziilor automate

Reglementările ar putea impune obligația ca instituțiile financiare să explice deciziile automate într-un mod accesibil, astfel încât clienții să înțeleagă cum au fost procesate informațiile lor și cum a fost luată decizia. Aceste explicații nu trebuie doar să fie tehnice, ci și să fie utile și ușor de înțeles pentru persoanele care nu au o pregătire tehnologică.

7.2.2.3. Impactul asupra drepturilor consumatorilor

Explicabilitatea ajută la protejarea drepturilor consumatorilor, deoarece aceștia pot înțelege cum sunt luate deciziile care îi afectează direct. De exemplu, dacă un client este refuzat pentru un credit, explicabilitatea oferă o oportunitate de a corecta posibilele erori sau de a contesta decizia. Acesta este un aspect important al transparenței decizionale.

7.2.3. Provocările legate de transparență și explicabilitate în IA

Există mai multe provocări în implementarea principiilor de transparență și explicabilitate în IA în domeniul financiar:

7.2.3.1. Complexitatea tehnologică

Modelele de IA moderne, în special cele bazate pe învățare profundă, pot fi extrem de complexe și dificil de explicat chiar și pentru specialiștii tehnici și, de aceea, reglementările trebuie să sprijine dezvoltarea de tehnici de explicabilitate a IA (de exemplu, utilizarea unor tehnici de interpretare a modelelor, cum ar fi LIME sau SHAP).

7.2.3.2. Protecția proprietății intelectuale

Un alt obstacol în calea transparenței totale este protejarea proprietății intelectuale a algoritmilor și modelelor utilizate. În sectorul financiar, instituțiile ar putea dori să păstreze anumite tehnici de IA ca secrete comerciale pentru a păstra avantajul competitiv. Totuși, reglementările trebuie să găsească un echilibru între protecția acestora și necesitatea de a oferi transparență consumatorilor și autorităților de reglementare.

7.2.3.3. Evoluția rapidă a tehnologiilor IA

Tehnologiile IA evoluează rapid, iar reglementările trebuie să țină pasul cu aceste schimbări. Actualizarea constantă a reglementărilor pentru a răspunde noilor inovații și provocări tehnologice este esențială pentru a asigura transparența și explicabilitatea pe termen lung.

7.2.4. Exemple de reglementări pentru transparență și explicabilitate

7.2.4.1. Regulamentul Uniunii Europene privind IA (AI Act)

Propune ca sistemele de IA utilizate în contexte critice, cum ar fi creditele bancare, să fie supuse unor cerințe stricte de transparență și explicabilitate. De exemplu, clienții trebuie informați în legătură cu utilizarea IA în deciziile lor financiare și trebuie să poată solicita o revizuire umană a acestora.

7.2.4.2. GDPR

Reglementează transparența și explicabilitatea procesării datelor personale, iar unele dintre prevederile sale, precum dreptul de a fi informat și dreptul de a contesta deciziile automate, se aplică și în contextul deciziilor financiare automate bazate pe IA.

În concluzie, transparența și explicabilitatea sunt esențiale pentru încrederea publicului în utilizarea IA în activitățile bancare și financiare, iar reglementările trebuie să asigure cadrul general în care algoritmi de IA sunt utilizați într-un mod care să protejeze drepturile consumatorilor, să prevină discriminarea și să mențină integritatea piețelor financiare.

De asemenea, trebuie încurajată dezvoltarea unor tehnologii de IA mai interpretabile și mai ușor de înțeles, care să sprijine deciziile financiare automate într-un mod responsabil și transparent.

7.3. Supravegherea și auditabilitatea

Supravegherea și auditabilitatea sunt componente fundamentale ale unui cadru de reglementare responsabil pentru utilizarea inteligenței artificiale (IA) în activitățile bancare și financiare.

Pe măsură ce IA devine tot mai integrată în procesele decizionale din domeniul financiar, asigurarea unei monitorizări eficiente și a unei auditări riguroase a acestora devine crucială pentru protejarea consumatorilor, garantarea stabilității piețelor financiare și prevenirea abuzurilor sau erorilor sistemice.

7.3.1. Supravegherea IA în sectorul bancar și financiar

Supravegherea se referă la procesele și mecanismele prin care autoritățile de reglementare și instituțiile financiare monitorizează utilizarea IA, pentru a se asigura că aceste tehnologii sunt utilizate într-un mod conform reglementărilor și standardelor etice.

Supravegherea efectivă ajută la prevenirea riscurilor și la identificarea rapidă a problemelor sau abuzurilor care ar putea apărea în utilizarea IA.

7.3.1.1. Monitorizarea continuă a algoritmilor

Unul dintre aspectele cheie ale supravegherii este monitorizarea continuă a performanței algoritmilor IA utilizați în sectorul financiar.

Această activitate de monitorizare poate include:

Evaluarea riscurilor algoritmice - Este esențial ca autoritățile de reglementare sau instituțiile financiare să efectueze evaluări periodice ale riscurilor asociate cu algoritmi de IA, pentru a identifica posibilele probleme, cum ar fi erori de calcul, decizii automatizate incorecte sau comportamente necontrolate ale algoritmilor.

Detectarea anomaliilor - Este important să existe un sistem de monitorizare capabil să detecteze anomalii sau comportamente neobișnuite, cum ar fi tranzacțiile financiare suspecte generate de IA sau erori în procesul de credit scoring.

Răspuns rapid la incidente - Supravegherea continuă trebuie să includă și mecanisme pentru reacția rapidă în cazul în care se detectează o eroare sistemică sau un abuz legat de IA, pentru a minimiza impactul asupra clienților și stabilității financiare.

7.3.1.2. Intervenția umană în procesele automate

Chiar și în contextul în care IA este utilizată pentru decizii financiare automatizate (cum ar fi acordarea de credite sau investițiile automate), trebuie să existe posibilitatea unei intervenții umane atunci când este necesar.

Supravegherea IA presupune stabilirea unor protocoale clare pentru verificarea deciziilor automate de către un operator uman, în special în cazurile de risc ridicat sau în situațiile în care algoritmul este indecis sau ambiguu.

7.3.1.3. Conformitatea cu reglementările și standardele de reglementare

Supravegherea presupune și asigurarea respectării reglementărilor interne ale băncii sau instituției financiare, precum și reglementările externe impuse de autoritățile de reglementare (de exemplu, Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe (ESMA), Banca Centrală Europeană (BCE), Autoritatea de

Supraveghere Financiară din diverse state). Instituțiile financiare trebuie să se asigure că IA este utilizată în conformitate cu standardele de transparență, echitate, protecția datelor și alte reglementări de reglementare.

7.3.1.4. Transparența în procesele de monitorizare

Supravegherea trebuie să fie și transparentă, iar autoritățile de reglementare și publicul trebuie să poată înțelege modul în care sunt monitorizate și evaluate modelele IA.

Aceasta presupune publicarea de rapoarte și documentație relevantă cu privire la procesele de supraveghere și la evaluările riscurilor algoritmice, fără a compromite confidențialitatea datelor sau a proprietății intelectuale.

7.3.2. Auditabilitatea IA în activitățile bancare și financiare

Auditabilitatea se referă la capacitatea de a urmări, evalua și verifica în mod independent procesul prin care IA ia decizii, pentru a asigura conformitatea cu standardele etice și reglementările legale.

Un sistem auditabil permite autorităților de reglementare și instituțiilor financiare să identifice și să corecteze orice deficiențe sau erori în utilizarea IA, asigurându-se astfel că IA funcționează într-un mod corect și responsabil.

7.3.2.1. Înregistrarea deciziilor și a procesului de luare a deciziilor

Fiecare decizie luată de un sistem de IA trebuie să fie documentată și înregistrată într-un mod detaliat, pentru a fi posibilă auditarea acestora ulterior. De exemplu, atunci când un algoritm IA refuză o cerere de credit, trebuie să fie posibil să se urmeze pașii decizionali ai sistemului pentru a înțelege care au fost criteriile care au dus la acea decizie.

Aceste înregistrări trebuie să includă:

- ✕ Datele utilizate pentru a alimenta modelul
- ✕ Parametrii și setările algoritmice
- ✕ Excepțiile și ajustările făcute în timpul procesului decizional
- ✕ Răspunsul sau rezultatul generat de IA

7.3.2.2. Audituri externe și interne ale IA

Auditul IA presupune evaluarea sistematică și periodică a algoritmilor și proceselor IA utilizate de o instituție financiară, fie prin audituri interne (realizate de personalul propriu), fie prin audituri externe (realizate de auditori independenți sau autorități de reglementare).

Aceste audituri pot include:

Evaluarea conformității cu reglementările - Verificarea că IA respectă reglementările aplicabile, inclusiv cele privind protecția datelor, combaterea discriminării, protecția consumatorilor și transparența procesului decizional.

Testarea modelelor de IA - Verificarea eficienței și fiabilității algoritmilor, inclusiv analiza posibilelor erori de implementare sau de logică care ar putea duce la decizii eronate.

7.3.2.3. Crearea de rapoarte de audit

Rapoartele de audit trebuie să fie clare, detaliate și accesibile, astfel încât toate părțile interesate (inclusiv autoritățile de reglementare și consumatorii) să poată evalua corectitudinea și eficiența deciziilor automate.

Rapoartele de audit ar trebui să includă informații precum:

- ✗ Performanța algoritmilor în timp
- ✗ Analiza riscurilor asociate cu deciziile automatizate
- ✗ Identificarea eventualelor probleme etice sau tehnice
- ✗ Măsurile corective luate în urma auditului

7.3.2.4. Verificarea corectitudinii și a integrității datelor

Un alt aspect important al auditabilității este asigurarea că datele utilizate de IA sunt corecte, complete și nu au fost manipulate sau eronate.

Instituțiile financiare trebuie să auditeze continuu fluxurile de date care sunt folosite pentru antrenarea și operarea algoritmilor, pentru a preveni riscurile de "data bias" (prejudecăți în datele folosite) sau alte erori.

7.3.3. Provocările în implementarea supravegherii și auditabilității IA

Principale provocări privind supravegherea și auditabilitate sistemelor bazate pe inteligență artificială pot fi:

7.3.3.1. Complexitatea algoritmilor de IA

Modelele de IA avansate, cum ar fi rețelele neuronale adânci (deep learning), sunt adesea greu de înțeles și de audit, chiar și pentru experți. Aceasta face ca procesul de auditabilitate să fie mult mai dificil, întrucât este necesar să se creeze tehnici de explicabilitate a IA pentru a permite auditorilor să înțeleagă cum și de ce s-a ajuns la o anumită decizie.

7.3.3.2. Costurile și resursele necesare

Implementarea unui sistem eficient de supraveghere și auditabilitate pentru IA poate implica resurse financiare și umane semnificative. Auditul IA necesită personal specializat și instrumente tehnologice avansate, ceea ce poate reprezenta un obstacol pentru unele instituții financiare, în special cele mai mici.

7.3.3.3. Echilibrul între transparență și protecția datelor/confidențialitatea proprietății intelectuale

Un alt provocare este echilibrarea transparenței necesare pentru auditabilitate cu protecția confidențialității datelor clienților și a proprietății intelectuale ale instituțiilor financiare. De exemplu, modelele de IA pot fi protejate ca proprietăți comerciale, dar acestea trebuie să poată fi auditate într-un mod care să nu compromită informațiile sensibile.

7.3.4. Exemple de reglementări pentru supravegherea și auditabilitatea IA

7.3.4.1. Regulamentul Uniunii Europene privind IA (AI Act)

Propune cerințe stricte de monitorizare și auditabilitate pentru aplicațiile IA de risc înalt, inclusiv cerințe pentru transparență, monitorizare continuă și audituri independente.

7.3.4.2. *GDPR* - În reglementările privind protecția datelor personale, există obligații de a monitoriza și de a audita procesarea datelor, inclusiv când aceasta este realizată cu ajutorul IA.

În concluzie, supravegherea și auditabilitatea sunt esențiale pentru asigurarea utilizării responsabile și etice a IA în activitățile bancare și financiare, iar aceste mecanisme nu doar că protejează drepturile consumatorilor și stabilitatea pieței, dar asigură și transparența proceselor decizionale automate.

Prin implementarea unui cadru riguros de supraveghere și audit, instituțiile financiare pot gestiona riscurile asociate cu IA, îmbunătățind în același timp încrederea publicului în aceste tehnologii emergente.

7.4. Riscul și conformitatea

Riscul și conformitatea sunt două aspecte esențiale în utilizarea inteligenței artificiale (IA) în activitățile bancare și financiare întrucât IA poate aduce multiple beneficii în acest sector, precum eficientizarea proceselor, reducerea costurilor, și îmbunătățirea experienței clientului.

Totuși, utilizarea acestei tehnologii implică și riscuri semnificative, iar gestionarea acestora este esențială pentru asigurarea unui cadru de reglementare sigur și etic. În acest context, instituțiile financiare trebuie să se asigure că respectă cerințele legale și de reglementare (conformitate) în utilizarea IA, gestionând în același timp riscurile asociate.

7.4.1. Riscurile utilizării IA în sectorul bancar și financiar

Riscurile pot apărea din mai multe surse atunci când IA este aplicată în activitățile financiare. Identificarea și gestionarea acestor riscuri sunt esențiale pentru prevenirea unor efecte negative asupra stabilității financiare și protecției consumatorilor.

7.4.1.1. Riscuri operaționale

IA poate fi folosită pentru a automatiza procesele financiare, dar acest lucru vine cu riscuri operaționale, deoarece algoritmi pot face greșeli în analiza datelor, în procesarea tranzacțiilor sau în luarea unor decizii critice, cum ar fi acordarea de credite sau evaluarea riscurilor.

Exemplu - Un algoritm de credit scoring poate acorda un scor mai mare sau mai mic decât ar fi justificat de istoricul real al unui client, ducând la acordarea unor credite riscante sau, dimpotrivă, la refuzuri nejustificate.

Măsuri de reducere - Implementarea unui sistem de monitorizare continuă a performanței algoritmilor și audituri periodice pentru a evalua acuratețea și corectitudinea deciziilor automatizate.

7.4.1.2. Riscuri de "Bias" (prejudecăți) și discriminare

IA este adesea dependentă de date istorice pentru a face predicții și decizii, iar dacă datele de instruire conțin prejudecăți istorice, algoritmi pot perpetua și chiar amplifica aceste prejudecăți, ceea ce poate duce la discriminarea unor grupuri de clienți pe baza unor caracteristici precum sexul, rasa, vârsta sau locația geografică.

Exemplu - Un algoritm de evaluare a creditelor care este antrenat pe un set de date în care anumite grupuri au avut un istoric de credit mai slab poate discrimina în mod nejustificat acele grupuri.

Măsuri de reducere - Implementarea unui proces de bias testing și ajustarea continuă a algoritmilor pentru a elimina discriminarea și a asigura echitatea în procesul decizional.

7.4.1.3 Riscuri de securitate cibernetică

Utilizarea IA în domeniul financiar presupune gestionarea unor cantități mari de date sensibile și, în acest context, riscurile de securitate cibernetică sunt semnificative, inclusiv atacurile asupra sistemelor de IA, sau furtul de date financiare și manipularea algoritmilor.

Exemplu - Un atac cibernetic asupra unui sistem bazat pe IA ar putea conduce la compromiterea datelor financiare ale clienților sau la manipularea automată a tranzacțiilor.

Măsuri de reducere - Implementarea unor soluții de securitate robuste, criptarea datelor și crearea unui plan de răspuns rapid la incidente de securitate cibernetică.

7.4.1.4 Riscuri reputaționale

Utilizarea IA poate afecta reputația unei instituții financiare, mai ales în cazul în care sunt descoperite erori majore, abuzuri sau lipsă de transparență în procesul decizional al IA și, de asemenea, riscurile reputaționale pot apărea dacă tehnologia este folosită în moduri care nu sunt percepute ca etice sau corecte de către publicul larg.

Exemplu - O bancă care utilizează IA pentru a respinge cereri de împrumut bazate pe prejudecăți poate suferi un impact negativ semnificativ asupra reputației sale.

Măsuri de reducere - Crearea unui cadru de transparență și responsabilitate în utilizarea IA, precum și stabilirea unor politici clare de etică și conformitate pentru a preveni abuzurile.

7.4.1.5. Riscuri sistemice

Utilizarea pe scară largă a IA în finanțe poate crea riscuri sistemice în cazul în care mai multe instituții financiare folosesc aceleași modele de IA sau algoritmi simili, iar aceasta ar putea duce la o reacție în lanț în cazul în care o problemă este detectată în sistemele IA, afectând întregul sistem financiar.

Exemplu - În cazul în care un algoritm de trading automatizat dintr-o bancă face o greșeală mare, aceasta poate declanșa o reacție în lanț care afectează piețele financiare.

Măsuri de reducere - Crearea de reglementări care să impună diversificarea modelelor și testarea stresului pentru a evalua riscurile potențiale asupra sistemului financiar.

7.4.2. Conformitatea în utilizarea IA în activitățile bancare și financiare

Conformitatea presupune respectarea reglementărilor și normelor legale aplicabile în utilizarea IA, pentru a asigura că procesele financiare automatizate sunt sigure, transparente și echitabile.

Conformitatea reglementărilor are scopul de a preveni riscurile legate de IA și de a proteja drepturile consumatorilor și integritatea piețelor financiare.

7.4.2.1. Respectarea reglementărilor privind protecția datelor

În domeniul financiar, instituțiile sunt supuse unor reglementări stricte privind protecția datelor personale. Utilizarea IA înseamnă procesarea unor cantități mari de date sensibile, ceea ce impune conformitatea cu legislația privind protecția datelor, cum ar fi GDPR (Regulamentul General privind Protecția Datelor) în Uniunea Europeană.

Exemplu - Un algoritm de IA care procesează datele clienților pentru a face recomandări de investiții trebuie să respecte drepturile de confidențialitate ale acestora și să protejeze datele personale.

Măsuri de conformitate - Instituțiile financiare trebuie să implementeze politici de protecție a datelor, inclusiv criptarea și anonimizarea datelor, precum și să obțină consimțământul explicit al clienților pentru utilizarea acestora în scopuri de IA.

7.4.2.2. Reglementări pentru transparența decizională

În multe jurisdicții, reglementările impun ca deciziile automate luate de IA să fie transparente și să poată fi explicate clienților. De exemplu, în cazul în care un algoritm refuză o cerere de împrumut, instituția financiară trebuie să ofere o explicație clară despre motivele care stau la baza deciziei.

Exemplu - În cadrul unei reglementări precum AI Act al Uniunii Europene, instituțiile trebuie să dezvăluie utilizarea IA în procesele decizionale și să explice criteriile pe care se bazează modelele de IA.

Măsuri de conformitate - Instituțiile financiare trebuie să adopte politici de transparență, să furnizeze explicații clare pentru deciziile automate și să permită contestarea acestora de către clienți.

7.4.2.3. Reglementarea utilizării IA în tranzacționarea financiară

Utilizarea IA în tranzacțiile financiare automate (de exemplu, în algoritmii de trading sau în managementul portofoliilor) este reglementată în multe jurisdicții pentru a preveni manipularea piețelor sau activitățile de trading de înaltă frecvență care pot destabiliza piețele financiare.

Exemplu - Autoritățile financiare, cum ar fi SEC (Securities and Exchange Commission) sau CFTC (Commodity Futures Trading Commission) din Statele Unite, reglementează utilizarea IA în tranzacționarea de valori mobiliare și contracte futures pentru a preveni manipularea piețelor.

Măsuri de conformitate - Băncile și instituțiile financiare trebuie să se asigure că utilizarea IA respectă reglementările anti-manipulare, să implementeze reguli interne pentru tranzacționarea automată și să efectueze audituri periodice ale sistemelor de trading automatizate.

7.4.2.4. Etica și conformitatea cu standardele internaționale

Pe lângă reglementările naționale și locale, conformitatea trebuie să fie evaluată și la nivel internațional. Diverse organizații globale, cum ar fi Comitetul Basel pentru Supravegherea Bancară sau Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), au emis linii directoare pentru utilizarea etică a IA, inclusiv în domeniul bancar și financiar.

Exemplu - Reglementările privind IA în domeniul financiar ar trebui să fie aliniate cu principii internaționale de etică, cum ar fi protecția drepturilor omului și respectarea principiilor de echitate.

Măsuri de conformitate - Instituțiile financiare trebuie să adopte coduri de etică clare și să urmeze linii directoare internaționale pentru utilizarea responsabilă a IA.

7.4.3. Provocări în gestionarea riscurilor și conformității IA în sectorul financiar

Principale provocări privind gestionarea riscurilor și conformitatea sistemelor bazate pe inteligență artificială pot fi:

7.4.3.1. Complexitatea reglementării și diversitatea standardelor

Reglementările privind IA pot varia semnificativ de la o jurisdicție la alta, iar respectarea acestor norme poate fi dificilă pentru instituțiile financiare globale care operează în mai multe regiuni.

7.4.3.2. Misterul algoritmic și dificultatea auditării

Modelele de IA complexe, în special cele bazate pe rețele neuronale adânci (deep learning), sunt greu de interpretat și de auditat, ceea ce face gestionarea riscurilor și respectarea reglementărilor mai provocatoare.

7.4.3.3. Impactul rapid al schimbărilor tehnologice

Tehnologia IA evoluează rapid, iar reglementările pot să nu țină pasul cu noile dezvoltări, lăsând goluri în cadrul de reglementare.

În concluzie, putem spune că *riscul și conformitatea* sunt factori esențiali în utilizarea IA în activitățile bancare și financiare, iar gestionarea adecvată a riscurilor, combinată cu respectarea riguroasă a reglementărilor, este crucială pentru protecția consumatorilor, stabilitatea piețelor financiare și integritatea instituțiilor financiare.

Instituțiile financiare trebuie să implementeze soluții tehnice și organizatorice robuste pentru a minimiza riscurile și a asigura conformitatea cu cerințele legale și etice, într-un cadru dinamic și complex.

ASPECTE GENERALE PRIVIND DREPTUL FISCAL

8.1. Considerații introductive

Dreptul fiscal este ramura dreptului public care reglementează relațiile dintre stat și persoanele fizice sau juridice în legătură cu impunerea și colectarea impozitelor și taxelor, precum și cu sancțiunile aplicate în caz de nerespectare a obligațiilor fiscale.

În esență, dreptul fiscal reglementează modul în care statul intervine în viața economică prin impunerea unor obligații financiare asupra cetățenilor și entităților economice.

Iată câteva aspecte generale și caracteristici ale dreptului fiscal:

8.1.1. Noțiunea de drept fiscal

Dreptul fiscal reprezintă ansamblul normelor juridice care reglementează instituirea, modificarea, executarea și controlul obligațiilor fiscale, precum și relațiile dintre autoritățile fiscale și contribuabili (persoane fizice și juridice).

8.1.2. Sistemul fiscal

Sistemul fiscal se referă la ansamblul impozitelor, taxelor, contribuțiilor și altor obligații financiare care trebuie plătite de către contribuabili către stat sau autoritățile locale. Acestea pot include:

Impozite directe - (de exemplu, impozitul pe venit, impozitul pe profit, impozitul pe proprietate)

Impozite indirecte - (de exemplu, TVA, accize)

Contribuții sociale - (pentru pensii, sănătate, șomaj)

Taxe locale - (taxa pe clădiri, taxa de salubritate etc.)

8.1.3. Principiile dreptului fiscal

Principiul legalității - Orice obligație fiscală trebuie să fie reglementată prin lege. În acest sens, taxele și impozitele nu pot fi stabilite decât prin acte normative adoptate de autoritățile competente.

Principiul echității - Toți cetățenii trebuie să contribuie la finanțarea cheltuielilor publice în funcție de capacitatea lor economică. Acest principiu se reflectă în sistemele fiscale progresive, în care impozitele cresc în funcție de venitul sau averea contribuabililor.

Principiul transparenței - Reglementările fiscale trebuie să fie clare și accesibile pentru contribuabili.

Principiul non-retroactivității - Modificările fiscale nu se aplică retroactiv, cu excepția cazului în care o reglementare contrară ar fi prevăzută expres de lege.

8.1.4. Obligațiile fiscale

Declarația fiscală - Contribuabilii sunt obligați să depună declarații fiscale pentru a comunica autorităților fiscale veniturile realizate, taxele și impozitele datorate.

Plata taxelor și impozitelor - Contribuabilii trebuie să efectueze plata taxelor și impozitelor în termenele stabilite de autoritățile fiscale. Întârzierea plății poate duce la aplicarea unor penalități sau dobânzi.

Documentația fiscală - Contribuabilii trebuie să păstreze documentele care susțin veniturile și cheltuielile declarate pentru a face dovada respectării obligațiilor fiscale.

8.1.5. Controlul fiscal

Autoritățile fiscale au dreptul de a efectua controale pentru a verifica conformitatea contribuabililor cu legislația fiscală. Aceste controale pot include inspecții la sediile contribuabililor, verificarea documentelor contabile și financiare și aplicarea de sancțiuni în cazul în care se constată nereguli.

8.1.6. Sancțiuni fiscale

Nerespectarea obligațiilor fiscale poate atrage diverse sancțiuni, cum ar fi:

Penalități financiare (dobânzi, penalități pentru întârzierea plății)

Amendă - Sancțiuni financiare aplicate de autoritățile fiscale pentru nereguli.

Penalități pentru evaziune fiscală - Evaziunea fiscală este o infracțiune care poate fi sancționată sever, incluzând sancțiuni penale și amenzi considerabile.

8.1.7. Structura autorităților fiscale

În majoritatea țărilor, autoritățile fiscale sunt organizate pe niveluri naționale și locale. La nivel național, există agenții guvernamentale care se ocupă cu colectarea impozitelor, stabilirea regulilor fiscale și aplicarea legii. De asemenea, autoritățile locale au competențe în ceea ce privește colectarea anumitor taxe și impozite locale (ex. impozitul pe clădiri, taxe pe terenuri).

8.1.8. Evaziunea și fraudă fiscală

Evaziunea fiscală reprezintă orice acțiune ilegală a contribuabililor de a nu plăti taxele datorate. Acest fenomen afectează grav veniturile statului și poate conduce la aplicarea de sancțiuni penale și administrative.

Autoritățile fiscale implementază măsuri de prevenire și combatere a evaziunii fiscale, inclusiv prin controale riguroase și sancțiuni exemplare.

8.1.9. Drepturile contribuabililor

Contribuabilii au dreptul la un tratament echitabil, transparent și proporțional din partea autorităților fiscale. Printre drepturile fundamentale ale contribuabililor se numără:

Dreptul de a fi informați - Contribuabilii trebuie să primească informații clare și accesibile despre obligațiile lor fiscale.

Dreptul la apărare - În cazul unui control sau al unei sancțiuni fiscale, contribuabilul are dreptul de a se apăra.

Dreptul la confidențialitate - Informațiile personale și financiare ale contribuabililor trebuie să fie protejate conform legii.

8.1.10. Evoluția legislației fiscale

Dreptul fiscal este în continuă schimbare, iar legislația fiscală este actualizată periodic pentru a răspunde noilor realități economice și sociale.

Aceste schimbări pot include ajustări ale cotelor de impozitare, modificări în regimul de deducere a cheltuielilor, crearea de noi taxe și impozite sau reforme ale sistemului fiscal.

8.1.11. Dreptul fiscal internațional

În contextul globalizării economice, dreptul fiscal internațional a devenit din ce în ce mai important, întrucât acesta reglementează relațiile fiscale dintre state, incluzând evitarea dublei impuneri, schimbul de informații fiscale între autoritățile fiscale ale diferitelor țări și prevenirea evaziunii fiscale internaționale.

În concluzie, putem spune că Dreptul fiscal joacă un rol esențial în funcționarea unui stat modern, asigurând resursele financiare necesare pentru desfășurarea activităților publice. În același timp, respectarea principiilor de echitate și transparență în impozitare contribuie la menținerea încrederii contribuabililor în sistemul fiscal și în instituțiile statului.

8.2. Fiscalitatea la nivelul Uniunii Europene și la nivel global

La nivelul Uniunii Europene (UE) și la nivel global fenomenul fiscalității se află într-o continuă transformare, influențată de globalizarea economică, progresul tehnologic, și coordonarea între statele membre sau între țările din diverse colțuri ale lumii.

Aceste două niveluri – european și global – sunt interconectate, dar funcționează în cadrul unor reglementări și principii distincte.

8.2.1. Fiscalitatea la nivelul Uniunii Europene

Uniunea Europeană, prin mecanismele sale juridice și instituționale, a încercat să creeze un cadru fiscal coerent între statele membre, pentru a facilita comerțul și mobilitatea capitalului și a forței de muncă, reducând barierele fiscale între economiile naționale.

8.2.1.1. Principii de bază în fiscalitatea UE

Libera circulație a bunurilor, serviciilor, capitalurilor și persoanelor - Unul dintre obiectivele fundamentale ale UE este crearea unui spațiu economic intern fără bariere fiscale semnificative. Asta înseamnă că impozitele și taxele nu trebuie să constituie obstacole pentru comerțul între statele membre.

Principiul non-discriminării - Statelor membre le este interzis să aplice politici fiscale discriminatorii față de produsele sau serviciile din alte state membre.

Evitarea dublei impuneri - În contextul comerțului transfrontalier și al activităților economice derulate pe teritoriul mai multor state membre, UE încurajează acorduri pentru evitarea dublei impuneri și pentru protejarea intereselor contribuabililor.

8.2.1.2. Politica fiscală europeană

UE nu dispune de o politică fiscală unică, deoarece politica fiscală rămâne competența statelor membre. Totuși, Uniunea Europeană stabilește anumite coordonări și reglementări pentru a asigura o anumită armonizare fiscală. Printre cele mai importante domenii sunt:

Taxa pe valoare adăugată (TVA) - Uniunea Europeană a stabilit o directivă-cadru privind TVA, care reglementează cotele minime și maxime și cadrul general al TVA, lăsând însă libertatea statelor membre de a stabili cotele specifice, în anumite limite.

Impozitul pe profit - Deși impozitele pe profit sunt reglementate în principal la nivel național, UE promovează armonizarea unor reguli fiscale pentru a preveni distorsiunile concurențiale între statele membre și pentru a evita planificarea fiscală agresivă (prin măsuri precum Directiva Anti-Abuzuri).

Impozitarea ecologică - UE încurajează o impozitare ecologică și dezvoltarea unor politici care promovează protecția mediului, prin reglementări care vizează taxarea emisiilor de carbon și stimularea energiilor regenerabile.

Măsuri anti-evaziune fiscală - UE a adoptat mai multe directive și reglementări pentru combaterea evaziunii și fraudelor fiscale, cum ar fi Directiva privind schimbul de informații fiscale între autoritățile fiscale ale statelor membre sau măsuri contra "paradisurilor fiscale" în afaceri.

8.2.1.3. Armonizarea fiscală în UE

Directiva privind impozitarea veniturilor corporative - A existat o tentativă de a armoniza impozitele pe profit la nivelul UE, însă divergențele între statele membre (unele având impozite pe profit mult mai mici) au făcut ca armonizarea completă să fie dificilă.

Regulile de prevenire a abuzurilor fiscale - Uniunea Europeană a adoptat măsuri de combatere a abuzurilor fiscale, cum ar fi implementarea principiului reședinței economice pentru a preveni transferul artificial al veniturilor în țări cu impozite scăzute.

8.2.1.4. Provocări pentru fiscalitatea UE

Evaziunea fiscală și concurența fiscală - Unele state membre ale UE (de exemplu, Irlanda, Luxemburg, Olanda) au fost criticate pentru politici fiscale care permit multinaționalelor să plătească impozite foarte mici, ceea ce afectează echitatea sistemului fiscal european.

Brexit-ul - Ieșirea Regatului Unit din UE a avut implicații semnificative asupra politicii fiscale, având în vedere că Regatul Unit nu mai este supus reglementărilor fiscale europene.

8.2.2. Fiscalitatea la nivel global

Pe plan global, fiscalitatea este reglementată printr-o serie de tratate internaționale, convenții și organizații care încearcă să coordoneze politicile fiscale între state și să prevină evaziunea fiscală transfrontalieră.

8.2.2.1. Organizații internaționale relevante

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) - OCDE este o organizație internațională care joacă un rol central în stabilirea de standarde fiscale globale. Ea promovează bunele practici fiscale, cum ar fi standardele pentru transparența fiscală și schimbul de informații între autoritățile fiscale ale diferitelor țări.

OCDE a introdus și conceptul de BEPS (Base Erosion and Profit Shifting), care se referă la practicile de mutare a profiturilor în jurisdicții cu impozite scăzute.

Fondul Monetar Internațional (FMI) - FMI monitorizează politicile fiscale ale țărilor membre și oferă consultanță în ceea ce privește echilibrul fiscal și sustenabilitatea finanțelor publice.

Banca Mondială - Banca Mondială susține reformele fiscale în țările în dezvoltare, inclusiv prin îmbunătățirea colectării taxelor și gestionarea cheltuielilor publice.

8.2.2.2. Evaziunea fiscală globală și "paradisurile fiscale"

Evaziunea fiscală rămâne o problemă majoră la nivel global, mai ales în contextul globalizării.

Multe multinaționale și persoane fizice cu venituri mari își transferă profiturile în țări cu taxe foarte mici sau inexistente, cum sunt paradisurile fiscale.

În acest sens, organizații internaționale ca OCDE și G20 au adoptat măsuri pentru schimbul automat de informații fiscale între state și pentru a combate evitarea taxelor.

8.2.2.3. Tratatamentele internaționale pentru evitarea dublei impuneri (DTA)

Multe țări semnează acorduri bilaterale de evitare a dublei impuneri (DTA), care stabilesc care dintre state va avea dreptul de a impune taxe asupra anumitor venituri (de exemplu, venituri din dobânzi, redevențe, dividende). Aceste acorduri sunt esențiale pentru stimularea comerțului și a investițiilor internaționale, deoarece oferă siguranță fiscală și protejează contribuabilii de a fi impozitați de mai multe ori pe același venit.

8.2.2.4. Provocările fiscalității globale

Globalizarea și digitalizarea economiei - Dezvoltarea comerțului digital a provocat dificultăți în adaptarea legislației fiscale, deoarece multe multinaționale pot profita de legislațiile favorabile din diferite jurisdicții pentru a-și minimiza impozitele, fără a fi impozitate corespunzător în țările în care generează veniturile.

Impozitarea economiei digitale - Unele țări, în special cele din UE, au început să propună taxe specifice pentru economia digitală (ex. taxele pe serviciile digitale sau pe profiturile generate de marile companii de tehnologie), dar această reglementare globală rămâne un subiect sensibil și complex.

Eforturi pentru o impozitare globală minimă - În 2021, la inițiativa OCDE și G20, a fost adoptată o propunere pentru stabilirea unei cote de impozitare globală minimă pentru companiile multinaționale, pentru a preveni competiția fiscală dăunătoare și a asigura o contribuție mai echitabilă la finanțele publice globale.

În concluzie, fiscalitatea la nivelul Uniunii Europene și la nivel global reflectă atât complexitatea relațiilor economice și comerciale, cât și eforturile de coordonare între state pentru a preveni evaziunea fiscală și a asigura un sistem echitabil de colectare a impozitelor.

În ciuda progreselor în acest sens, rămân provocări majore în ceea ce privește armonizarea fiscală și combaterea evaziunii fiscale, în special în contextul economiei digitale și al mobilității internaționale a capitalului.

8.3. Impozitul pe profit în Uniunea Europeană (UE)

Impozitul pe profit este unul dintre cele mai importante impozite directe percepute de statele membre ale Uniunii Europene și chiar dacă fiecare stat membru are propria legislație fiscală în ceea ce privește impozitarea profitului, există reglementări și principii comune stabilite de UE pentru a asigura un cadru coerent și pentru a preveni distorsiunile concurențiale între statele membre.

8.3.1. Principii generale privind impozitul pe profit în UE

Impozitul pe profit este perceput asupra veniturilor generate de persoanele juridice (companii, societăți comerciale, etc.) și variază semnificativ între statele membre.

Deși fiecare stat membru are libertatea de a stabili propriile cote de impozitare și reglementări fiscale specifice, Uniunea Europeană promovează anumite principii de armonizare și coordonare pentru a reduce riscurile de evaziune fiscală și concurență neloială între state.

8.3.1.1. Principiul non-discriminării și al liberei circulații

Non-discriminarea - Conform principiilor fundamentale ale UE, statele membre nu pot discrimina companiile străine în favoarea celor naționale. De exemplu, impozitele pe profit nu pot fi mai mari pentru o companie străină decât pentru o companie națională cu activități similare.

Libera circulație a capitalului și a serviciilor - UE garantează libertatea de circulație a capitalurilor, ceea ce înseamnă că o companie stabilită într-un stat membru poate desfășura activități comerciale în alte state membre fără a fi afectată de bariere fiscale disproporționate.

8.3.1.2. Convergența și nu uniformitatea

Uniunea Europeană nu impune o uniformitate totală a cotelor de impozit pe profit, însă încurajează convergența acestora pentru a preveni distorsiunile economice. Cotele de impozitare pe profit diferă semnificativ între statele membre, dar există reglementări pentru a evita concurența fiscală dăunătoare și pentru a asigura transparența fiscală.

8.3.2. Cotele de impozit pe profit în UE

Cotele de impozit pe profit variază considerabil între statele membre ale UE. De exemplu, unele țări oferă cote mai mici pentru a atrage investiții externe sau pentru a stimula anumite sectoare economice.

Iată câteva exemple de cote de impozit pe profit (la nivelul anului 2024):

- ✗ *Irlanda* - 12,5% (una dintre cele mai scăzute cote de impozit pe profit din UE)
- ✗ *Luxemburg* - aproximativ 17% (pentru veniturile de până la un anumit prag)
- ✗ *Polonia* - 19% (pentru majoritatea companiilor, dar există stimulente pentru IMM-uri)
- ✗ *Franta* - 25% (pentru majoritatea companiilor, cu reduceri pentru micile afaceri)
- ✗ *Germania* - aproximativ 30% (cotele de impozit includ și impozitele suplimentare impuse la nivel regional sau local)
- ✗ *Romania* - 16% (pentru majoritatea companiilor).

În general, statele cu cote de impozit mai mici (cum sunt Irlanda și Cipru) au devenit destinații populare pentru multinaționalele care doresc să își reducă povara fiscală, iar statele cu cote mai mari (precum Franța sau Germania) sunt adesea țări cu economii mari și complexe, care au nevoie de venituri mai mari pentru a susține cheltuielile publice.

8.3.3. Măsuri de armonizare a impozitului pe profit în UE

Deși impozitele pe profit sunt reglementate la nivel național, Uniunea Europeană a implementat mai multe măsuri pentru a crea un cadru fiscal mai unitar și pentru a preveni abuzurile fiscale și concurența neloială între statele membre.

8.3.3.1. Directiva privind impozitarea veniturilor corporative

UE a adoptat mai multe directive pentru a armoniza regulile de impozitare a veniturilor corporative, cu scopul de a evita distorsiunile de concurență și a sprijini stabilitatea pieței interne. Una dintre cele mai importante directive în acest sens este Directiva privind sistemul comun de impozitare a societăților (Directiva 2011/96/UE), care prevede reguli pentru impozitarea profiturilor obținute de grupuri de societăți afiliate din state membre diferite, pentru a preveni dubla impunere.

8.3.3.2. Prevenirea evaziunii fiscale și a planificării fiscale agresive

Uniunea Europeană, în colaborare cu organizațiile internaționale (precum OCDE), a adoptat măsuri pentru prevenirea evaziunii fiscale și a abuzurilor legale prin care companiile își transferă profiturile în state cu impozite foarte scăzute.

Una dintre cele mai importante inițiative în acest sens este Proiectul BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) al OCDE, care se concentrează pe combaterea strategiei companiilor de a muta profiturile către jurisdicții cu taxe reduse.

De asemenea, UE a introdus Directiva Anti-Abuzuri care interzice practicile fiscale abuzive, cum ar fi utilizarea structurilor offshore pentru a reduce baza impozabilă.

8.3.3.3. Sistemul de reglementare privind schimbul de informații fiscale

Un alt element esențial al politicii fiscale europene este creșterea transparenței fiscale, iar în acest sens, UE a implementat un sistem de schimb automat de informații fiscale între autoritățile fiscale ale statelor membre pentru a combate evaziunea fiscală transfrontalieră și pentru a crește conformitatea fiscală.

8.3.4. Provocările și criticile impozitului pe profit în UE

8.3.4.1. Concurența fiscală și "războiul taxelor"

Uniunea Europeană se confruntă cu provocări legate de concurența fiscală între statele membre, în special între țările cu cote mici de impozitare, precum Irlanda și Luxemburg, și cele cu cote mari, precum Franța sau Germania.

Unele state membre ale UE au fost acuzate că permit companiilor să plătească impozite foarte mici prin structuri fiscale favorabile, ceea ce afectează veniturile statului și creează un "război al taxelor".

8.3.4.2. Lipsa unui impozit pe profit unic în UE

Deși există reglementări de armonizare a impozitării profitului, fiecare stat membru își poate stabili propriile cote de impozitare și deduceri, ceea ce poate duce la diferențe semnificative în tratamentul fiscal al companiilor.

Unele critici susțin că o armonizare mai profundă a cotelor de impozitare pe profit ar contribui la reducerea dezechilibrelor economice între statele membre și ar preveni transferul de profiturilor către state cu impozite scăzute.

8.3.5. Viitorul impozitului pe profit în UE

Uniunea Europeană continuă să exploreze măsuri pentru a reduce evaziunea fiscală și pentru a promova o impozitare echitabilă între statele membre, iar un obiectiv major este introducerea unui impozit minim global pe profit, pentru marile multinaționale, așa cum a fost propus în cadrul acordurilor OCDE.

De asemenea, UE va urmări să dezvolte un cadru mai unitar pentru impozitarea economiei digitale, care este un domeniu în continuă expansiune și cu provocări specifice.

În concluzie, observăm că impozitul pe profit în Uniunea Europeană este un domeniu reglementat în mare parte la nivel național, dar cu norme comune pentru a preveni abuzurile fiscale și pentru a încuraja concurența loială și, deși există o diversitate de cote de impozitare între statele membre, UE promovează armonizarea reglementărilor fiscale, transparența și combaterea evaziunii fiscale.

Provocările majore includ concurența fiscală între statele membre și necesitatea unor reforme pentru a răspunde noilor realități economice, în special în contextul economiei digitale.

8.4. Taxa pe valoarea adăugată (TVA) în Uniunea Europeană

Taxa pe Valoarea Adăugată (TVA) este unul dintre cele mai importante instrumente de fiscalitate indirectă utilizate de statele membre ale Uniunii Europene (UE). TVA este un impozit pe consum, aplicat la fiecare etapă a producției și distribuției de bunuri și servicii, iar statele membre ale UE au implementat un sistem comun de reglementare a TVA pentru a asigura coerența și evitarea distorsiunilor în cadrul pieței interne.

Deși fiecare stat membru are libertatea de a stabili cotele de TVA, UE oferă un cadru de reglementare armonizat pentru a facilita comerțul și a preveni abuzurile fiscale între statele membre.

8.4.1. Principiile generale ale TVA în UE

8.4.1.1. Sistemul comun al TVA în UE

Uniunea Europeană a adoptat un sistem comun al TVA prin intermediul Directivelor UE, care stabilesc reguli comune privind colectarea, plata și administrarea TVA-ului în statele membre.

Directiva 2006/112/CE este actul legislativ de bază care reglementează TVA în UE și care a fost completat cu o serie de acte suplimentare care definesc reglementările specifice.

8.4.1.2. Principiul de bază: TVA pe consum

TVA este un impozit pe consum, ceea ce înseamnă că este aplicată doar consumatorului final. Companiile din lanțul de producție și distribuție colectează TVA de la clienți și, în același timp, beneficiază de deducerea TVA plătită pe achizițiile efectuate.

Astfel, TVA nu reprezintă un cost final pentru firmele din lanțul de aprovizionare, ci doar pentru consumatorul final. Fiecare firmă din lanț adaugă o valoare suplimentară bunului sau serviciului oferit și colectează TVA pe această valoare.

8.4.1.3. Neutralitatea TVA

Un principiu esențial al sistemului TVA în UE este neutralitatea fiscală, ceea ce înseamnă că impozitul nu ar trebui să afecteze deciziile economice ale firmelor și consumatorilor. Firmele pot deduce TVA pe care l-au plătit pentru achizițiile de bunuri și servicii necesare desfășurării activității lor economice, astfel că TVA nu ar trebui să devină un cost suplimentar pentru companii, ci doar pentru consumatorul final.

8.4.2. Cotele de TVA în Uniunea Europeană

Fiecare stat membru al UE poate stabili propriile cote de TVA, însă UE impune anumite limite minime și reguli pentru a asigura un cadru de concurență echitabil și pentru a preveni evaziunea fiscală.

8.4.2.1. Cotele standard de TVA

Conform legislației UE, fiecare stat membru trebuie să aplice o cotă standard de TVA de cel puțin 15%.

Totuși, majoritatea statelor membre aplică cote standard mult mai mari decât minimul impus de UE. Cotele standard variază de la 15% în unele state membre (cum ar fi Luxemburg) până la 27% în alte state (cum ar fi Suedia).

Iată câteva exemple de cote standard de TVA în câteva state membre UE (2024):

x	Irlanda - 23%
x	Franța - 20%
x	Germania - 19%
x	Italia - 22%
x	România - 19%
x	Polonia - 23%
x	Bulgaria - 20%
x	Ungaria - 27% (cea mai mare cotă de TVA din UE)

8.4.2.2. Cotele reduse de TVA

De asemenea, statele membre ale UE pot aplica cote reduse de TVA pentru anumite categorii de bunuri și servicii esențiale sau pentru sectoare care au un impact social mai mare.

Aceste cote reduse sunt reglementate de Directiva UE și pot fi aplicate doar pentru anumite produse sau servicii, cum ar fi:

x	Produse alimentare (de exemplu, pâine, lapte, carne)
x	Medicamente și dispozitive medicale
x	Transportul public
x	Căi ferate, transporturi locale
x	Hoteluri și cazare (în anumite condiții)
x	Servicii culturale și educaționale

Cotele reduse de TVA sunt reglementate la nivelul UE, iar statele membre pot aplica cote de până la 5% pentru aceste bunuri și servicii.

În unele cazuri, statele membre pot aplica și cote super-reduce (de exemplu, 0%) pentru anumite produse de bază (cum ar fi alimentele esențiale sau medicamentele).

8.4.2.3. TVA aplicată în regim special

Uniunea Europeană permite statelor membre să aplice un regim special de TVA pentru anumite activități sau sectoare economice, cum ar fi, de exemplu:

TVA pentru comerțul intracomunitar - Comerțul între statele membre ale UE este supus unor reglementări speciale privind TVA. În cadrul pieței interne, în tranzacțiile între statele membre, nu se aplică TVA pentru bunurile livrate de la un stat membru la altul (într-o tranzacție intracomunitară) dacă clientul este un contribuabil înregistrat pentru TVA în alt stat membru. Aceasta presupune că TVA este plătit în statul membru al consumatorului final, iar tranzacțiile transfrontaliere nu sunt taxate la punctul de origine, ci la destinație.

TVA pentru comerțul cu țări din afacerea Uniunii Europene (importuri și exporturi) - În cazul importurilor din afacerea UE, TVA se plătește la punctul de import, iar pentru exporturile din UE, TVA nu se aplică.

8.4.2.4. TVA aplicată la livrările de bunuri și servicii

În cadrul UE, TVA se aplică pe livrările de bunuri și prestările de servicii, dar totuși, există anumite excepții și ajustări care pot varia în funcție de natura tranzacției și de regimul special aplicabil, cum ar fi, de exemplu:

Livrările de bunuri și servicii pentru consumatorii finali (B2C) sunt impozitate cu TVA în statul membru în care are loc consumul.

Livrările de bunuri și servicii între companii (B2B) beneficiază de regimul de taxare inversă (în care TVA este plătit de cumpărător și nu de vânzător), dacă ambele părți sunt înregistrate pentru TVA.

8.4.2.5. Reducerea reglementărilor și simplificarea administrativă

Uniunea Europeană încurajează simplificarea procedurilor administrative pentru TVA, mai ales pentru IMM-uri și comerțul transfrontalier.

De exemplu, a fost introdus sistemul One Stop Shop (OSS), care permite companiilor să declare și să plătească TVA pentru toate vânzările transfrontaliere într-un singur stat membru, fără a trebui să se înregistreze în fiecare stat membru în care realizează vânzări.

8.4.3. Provocările TVA în UE

8.4.3.1. Evaziunea fiscală și fraudarea TVA

Evaziunea fiscală este o problemă majoră în UE, iar TVA este una dintre cele mai vizate forme de fraudă, iar practicile de Carusel de TVA și alte tipuri de fraude sunt frecvente în tranzacțiile transfrontaliere.

Uniunea Europeană lucrează în mod continuu pentru a întări măsurile de combatere a fraudei fiscale, prin îmbunătățirea schimbului de informații între autoritățile fiscale și implementarea unor tehnologii mai avansate de monitorizare și control.

8.4.3.2. Diversitatea cotelor de TVA între statele membre

Deși există un cadru de reglementare armonizat, diversitatea cotelor de TVA între statele membre poate duce la distorsiuni de concurență. În anumite cazuri, unele state membre aplică cote mai mici pentru anumite sectoare economice (de exemplu, sectorul alimentar sau serviciile de transport), ceea ce poate crea avantaje competitive pentru companiile din aceste țări.

8.4.3.3. Impactul economiei digitale asupra TVA

Economia digitală a introdus noi provocări pentru sistemul TVA, în special în ceea ce privește vânzările de bunuri și servicii electronice între consumatori din diferite state membre ale UE.

Începând cu 2021, UE a implementat măsuri suplimentare pentru a aborda comerțul electronic, inclusiv prin sistemul One-Stop-Shop (OSS) pentru comerțul transfrontalier cu bunuri și servicii digitale.

În concluzie, TVA este un pilon esențial al sistemului fiscal al Uniunii Europene, având un impact semnificativ asupra economiilor statelor membre și asupra comerțului transfrontalier, și, deși fiecare stat membru are flexibilitatea de a stabili cote de TVA și de a aplica regimuri speciale, sistemul UE de TVA rămâne un cadru comun care asigură coerența și transparența fiscală în cadrul pieței interne.

Provocările persistente, cum ar fi evaziunea fiscală și adaptarea la noile realități ale economiei digitale, continuă să influențeze politica TVA la nivel european.

REGLEMENTĂRI FISCALE ÎN DOMENIUL BANCAR ȘI FINANCIAR

9.1. Considerații introductive

Reglementările fiscale în domeniul bancar și financiar sunt esențiale pentru buna funcționare a pieței financiare și pentru asigurarea unei economii stabile și transparente.

Aceste reglementări sunt stabilite de autoritățile naționale (cum ar fi ANAF în România) și de organisme internaționale, precum Banca Centrală Europeană (BCE) și Fondul Monetar Internațional (FMI), pentru a asigura protecția consumatorilor, integritatea piețelor financiare și stabilitatea financiară generală.

În continuare, prezentăm unele reglementări fiscale, relevante pentru sectorul bancar și financiar.

9.1.1. Impozitarea profitului băncilor

Băncile sunt supuse impozitului pe profit, conform legislației fiscale din țările în care își desfășoară activitatea. În România, de exemplu, impozitul pe profit este de 16%.

În anumite situații, băncile pot beneficia de deducerea anumitor cheltuieli legate de activitățile lor financiare, cum ar fi cheltuielile de personal, dobânzile plătite și deprecierea activelor.

9.1.2. Impozitul pe dobânzi și dividende

Dobânzile plătite de bănci clienților sunt impozitate, iar acest impozit se aplică și asupra dobânzilor primite de persoane fizice sau juridice. În România, dobânzile la depozite sunt supuse unui impozit pe venit de 10%.

Dividendele plătite de bănci acționarilor sunt, de asemenea, supuse unui impozit pe dividende de 8% (2024) în România (pentru persoanele fizice), cu excepția anumitor excepții, cum ar fi cele pentru anumite entități care sunt scutite de acest impozit.

9.1.3. Taxa pe valoare adăugată (TVA)

În general, serviciile financiare sunt scutite de TVA în majoritatea țărilor europene, inclusiv în România. Cu toate acestea, există anumite excepții și situații particulare în care TVA poate fi aplicat, de exemplu, în cazul serviciilor de consultanță financiară sau a unor servicii conexe.

9.1.4. Reglementări privind raportarea și transparența fiscală

Băncile și instituțiile financiare sunt obligate să respecte reglementările de raportare fiscală, care includ declararea veniturilor și cheltuielilor, precum și raportarea tranzacțiilor financiare mari și suspecte.

Aceste reglementări sunt menite să prevină spălarea de bani și finanțarea terorismului, iar băncile sunt obligate să implementeze măsuri adecvate de due diligence și să raporteze tranzacțiile suspecte autorităților competente (de exemplu, Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor în România).

9.1.5. Reglementări europene și internaționale

În Uniunea Europeană, reglementările fiscale și financiare aplicabile sectorului bancar sunt armonizate, iar băncile trebuie să respecte reglementările emise de autoritățile europene, cum ar fi BCE sau Autoritatea Bancară Europeană (EBA).

În ceea ce privește impozitele indirecte și reglementările referitoare la tranzacțiile financiare, există directive europene care stabilesc reguli pentru gestionarea TVA și a altor taxe aplicabile în sectorul financiar.

De asemenea, la nivel global, standardele emise de organizații precum G20, Banca Mondială și FMI pot influența reglementările fiscale, mai ales în ceea ce privește evitarea evaziunii fiscale și a abuzurilor în sectorul financiar.

9.1.6. Impozite pe tranzacțiile financiare

Unele jurisdicții impun taxe pe tranzacțiile financiare, de exemplu, pe vânzările de acțiuni, obligațiuni sau alte instrumente financiare. Deși acest tip de impozit nu este larg aplicat, există propuneri și discuții pe acest subiect la nivelul Uniunii Europene (cum ar fi taxa pe tranzacțiile financiare – FTT).

În România, nu există o taxă specifică pe tranzacțiile financiare, dar impozitele pe câștigurile de capital și pe tranzacțiile cu instrumente financiare (acțiuni, obligațiuni etc.) sunt aplicabile.

9.1.7. Impozitarea veniturilor din tranzacțiile financiare

Câștigurile realizate din tranzacțiile cu acțiuni, obligațiuni și alte instrumente financiare sunt supuse impozitării, iar în România acest impozit poate ajunge până la 10% din câștigul obținut din vânzarea acestora.

9.1.8. Politici de prevenire a spălării banilor (AML)

Instituțiile financiare, inclusiv băncile, sunt obligate să aplice reglementări stricte privind prevenirea spălării banilor și finanțarea terorismului. Aceste reglementări implică identificarea și verificarea clienților (Know Your Customer – KYC), monitorizarea tranzacțiilor suspecte și raportarea acestora autorităților competente.

9.1.9. Reglementări privind capitalul băncilor (Basel III)

Reglementările Basel III impun băncilor să mențină rezerve de capital minime pentru a proteja stabilitatea sistemului financiar și a reduce riscurile legate de falimentul unei bănci. Aceste reglementări sunt aplicabile și în Uniunea Europeană, inclusiv în România, prin Directiva privind cerințele de capital.

9.1.10. Impozite pe salarii și contribuții sociale în sectorul bancar

Salariile angajaților din sectorul bancar sunt impozitate conform legislației naționale privind impozitele pe venit și contribuțiile sociale. În România, angajații din sectorul bancar beneficiază de aceleași reglementări ca și alți angajați, respectiv impozit pe venit de 10%, precum și contribuții pentru pensii, sănătate și șomaj.

În concluzie, observăm că sectorul bancar și financiar este reglementat printr-un cadru complex de reglementări fiscale naționale și internaționale, iar scopul principal al acestor reglementări este asigurarea unui sistem financiar stabil, transparent și echitabil, protejând astfel interesele consumatorilor și menținând încrederea în piețele financiare.

9.2. Impozitarea veniturilor generate de dobânzile la depozitele bancare

Impozitarea veniturilor generate de dobânzile la depozitele bancare este un aspect important al legislației fiscale, iar tratamentul fiscal al acestora variază în funcție de țara în care sunt realizate aceste venituri.

În România, impozitarea dobânzilor la depozitele bancare se face conform prevederilor Codului Fiscal, iar în alte state membre ale Uniunii Europene și la nivel global, reglementările pot varia ușor, dar au tendința de a fi destul de asemănătoare.

9.2.1. Impozitarea dobânzilor la depozitele bancare în România

În România, dobânzile obținute de persoanele fizice din depozitele bancare sunt supuse unui impozit pe venit, iar acest impozit se aplică la suma brută a dobânzii. Mai exact:

9.2.1.1. Impozitul pe venit

Dobânzile obținute de persoanele fizice din depozite bancare sunt impozitate cu 10% (pentru anul 2024) pe venitul brut din dobândă, conform reglementărilor fiscale, iar acest impozit se aplică indiferent de tipul de depozit bancar (depozite la termen, depozite de economii etc.), cu condiția ca venitul să fie realizat de o persoană fizică.

9.2.1.2. Modalitatea de reținere a impozitului

Impozitul este reținut la sursă de către banca sau instituția financiară care plătește dobânda, astfel că persoanele fizice nu trebuie să se ocupe de depunerea acestui impozit la ANAF (Agenția Națională de Administrare Fiscală), în sensul că banca deduce și virează impozitul direct autorităților fiscale, iar persoana fizică primește suma netă a dobânzii (adică după reținerea impozitului).

9.2.1.3. Scutiri și excepții

În prezent, nu există scutiri de impozit pe dobânzile bancare pentru persoanele fizice, cu excepția unor anumite venituri provenite din instrumente financiare, care sunt reglementate diferit, dar totuși, în anumite condiții, există reglementări speciale privind impozitarea veniturilor din dobânzi, de exemplu, în cazul în care depozitele sunt destinate unor scopuri speciale (ex. economii pentru pensii, în cadrul unor produse de economisire speciale).

9.2.1.4. Venituri din dobânzi realizate de persoanele juridice

Persoanele juridice care obțin dobânzi din depozite bancare sunt supuse impozitului pe profit și aceste venituri sunt incluse în calculul bazei impozabile a firmei și sunt impozitate conform reglementărilor fiscale generale (impozit pe profit de 16%).

9.2.1.5. Cazuri speciale – Depozite în valută

Veniturile obținute din dobânzile la depozitele în valută sunt tratate în mod similar cu cele din depozitele în lei, iar impozitul pe venit se aplică tot la 10% pe suma brută a dobânzii, iar dacă dobânda este în valută, suma în lei echivalentă se determină pe baza cursului de schimb valutar din ziua plății dobânzii, stabilit de Banca Națională a României.

9.2.2. Reglementări europene și internaționale

La nivelul Uniunii Europene, reglementările fiscale referitoare la dobânzile bancare sunt armonizate într-o anumită măsură, dar fiecare stat membru are competența de a stabili cotele de impozitare.

Menționăm, ca exemplu:

Directiva UE privind impozitarea veniturilor din economii (Directiva 2003/48/CE), care reglementează schimbul de informații între statele membre UE în ceea ce privește dobânzile și veniturile din economii, a fost introdusă pentru a combate evaziunea fiscală.

Directiva cere ca băncile să informeze autoritățile fiscale despre dobânzile plătite către persoane fizice din alte state membre.

În unele state membre ale UE, dobânzile sunt impozitate la o rată mai mare sau mai mică decât în România, iar anumite tipuri de venituri din dobânzi pot beneficia de tratamente fiscale speciale, cum ar fi scutiri de impozit sau aplicarea unor cote mai mici în anumite condiții (de exemplu, economiile în conturi pentru pensii private).

9.2.3 Alte aspecte relevante

Venituri din dobânzi realizate de nerezidenți

Dacă dobânzile sunt plătite către persoane fizice sau juridice nerezidente (care nu sunt rezidente fiscale în România), regimul fiscal poate varia, și, în acest caz, impozitul pe dobânzi ar putea fi reținut la sursă, dar cotele și excepțiile de la impozitare depind de prevederile convențiilor de evitare a dublei impunerii între România și alte state.

Aceste convenții pot reduce sau elimina impozitul pe dobânzi pentru nerezidenți, în funcție de tratatele internaționale.

9.2.4 Exemple practice

Exemplul 1 - O persoană fizică are un depozit bancar de 10.000 lei cu o dobândă anuală de 300 lei. În acest caz, banca va reține un impozit de 10% pe dobândă, adică 30 lei, iar persoana va primi doar 270 lei ca venit net din dobândă.

Exemplul 2 - Dacă o persoană fizică are un depozit în valută, să zicem în euro, și obține o dobândă de 100 euro, atunci impozitul de 10% se va calcula pe valoarea echivalentă în lei, conform cursului BNR la data plății dobânzii.

În concluzie, dobânzile obținute din depozitele bancare în România sunt impozitate cu un impozit pe venit de 10%, aceste impozite fiind reținute direct la sursă de către bancă, iar persoanele fizice nu trebuie să depună declarații suplimentare pentru veniturile din dobânzi.

La nivel european și global, reglementările pot varia, dar principiul impozitării veniturilor din economii este similar.

9.3 Impozitarea veniturilor obținute din tranzacționarea valorilor mobiliare

Impozitarea veniturilor obținute din tranzacționarea valorilor mobiliare (acțiuni, obligațiuni, fonduri de investiții, instrumente derivate etc.) este un subiect complex care depinde de legislația fiscală a fiecărei țări.

În România, veniturile obținute din tranzacționarea valorilor mobiliare (acțiuni, obligațiuni, alte instrumente financiare) sunt supuse impozitului pe câștigurile de capital.

Impozitarea acestor venituri se face conform Codului Fiscal, iar tratamentul fiscal variază în funcție de tipul de venit, statutul persoanei (fizică sau juridică) și perioada de deținere a valorilor mobiliare.

9.3.1. Impozitarea veniturilor obținute de persoanele fizice din tranzacționarea valorilor mobiliare

9.3.1.1. Impozitarea câștigurilor de capital

În România, veniturile obținute de persoanele fizice din tranzacționarea valorilor mobiliare (vânzarea de acțiuni, obligațiuni etc.) sunt considerate câștiguri de capital și sunt supuse impozitului pe venit.

Cota de impozit - Veniturile din vânzarea valorilor mobiliare sunt impozitate cu o cotă de 10% (pentru 2024) din câștigul net realizat.

Câștigul net se calculează astfel:

$$\text{Câștigul net} = \text{Prețul de vânzare} - (\text{Prețul de achiziție} + \text{Cheltuielile asociate tranzacției})$$

- ✗ Prețul de achiziție reprezintă valoarea la care au fost cumpărate valorile mobiliare.
- ✗ Cheltuielile asociate tranzacției includ comisioanele de tranzacționare, taxele de brokeraj etc.

9.3.1.2. Calculul câștigului net

Exemplu - Dacă o persoană vinde 100 de acțiuni la un preț de 50 lei pe acțiune, iar acestea au fost cumpărate cu 40 lei pe acțiune, câștigul brut va fi:

$$\text{Câștig brut} = (50\text{ lei} \times 100) - (40\text{ lei} \times 100) = 5000 - 4000 = 1000\text{ lei}$$

Atunci când comisioanele de tranzacționare sunt de 50 lei, câștigul net va fi:

$$\text{Câștig net} = 1000 - 50 = 950\text{ lei}$$

Impozitul de 10% se va aplica pe câștigul net, deci:

$$\text{Impozit} = 10 \times 950\text{ lei} : 100 = 95\text{ lei}$$

9.3.1.3. Excepții și deduceri

Pierderile din tranzacționarea valorilor mobiliare - În cazul în care o persoană fizică obține pierderi din tranzacționarea valorilor mobiliare, aceasta poate deduce pierderile din câștigurile de capital obținute în anul fiscal respectiv.

Dacă pierderile nu sunt deduse în același an, ele pot fi reportate pe următorii 7 ani fiscali.

Scutirea de impozit pentru veniturile obținute din tranzacționarea anumitor titluri de valoare - În anumite condiții, veniturile din tranzacționarea titlurilor de valoare pot fi scutite de impozit.

De exemplu, în cazul fondurilor de pensii administrate privat (Pilonul II), veniturile obținute din valorile mobiliare tranzacționate în cadrul acestui sistem pot fi scutite de impozit.

9.3.1.4. Venituri din dividende și dobânzi (completarea contextului)

Dividendele - Dividendele primite de la companii sunt supuse unui impozit pe venit de 8% (2024) pentru persoanele fizice (pentru 2024).

Dobânzile - Veniturile din dobânzi (de exemplu, dobânzi din obligațiuni) sunt supuse unui impozit pe venit de 10%.

9.3.1.5. Tranzacțiile realizate pe piețele externe

Dacă tranzacțiile sunt efectuate pe piețele externe (de exemplu, prin intermediul unui broker străin), câștigurile realizate vor fi impozitate în România, dar persoana va trebui să depună o declarație de venit global (D112) pentru a raporta veniturile și a plăti impozitul corespunzător.

În plus, în funcție de tratatele de evitare a dublei impunerii, este posibil să existe posibilitatea de deducere a impozitelor plătite în altă jurisdicție.

9.3.2. Impozitarea veniturilor obținute de persoanele juridice din tranzacționarea valorilor mobiliare

Persoanele juridice care obțin venituri din tranzacționarea valorilor mobiliare sunt supuse impozitului pe profit, care în România este de 16%, iar aceste venituri se includ în venitul total al firmei și sunt tratate la fel ca orice alt venit obținut din activitatea economică.

Exemplu - Dacă o companie obține un câștig de capital de 100.000 lei din tranzacționarea acțiunilor, aceasta va include venitul în baza impozabilă și va plăti 16% impozit pe profit, adică:

$$\text{Impozit pe profit} = 16 \times 100.000 \text{ lei} : 100 = 16.000 \text{ lei}$$

9.3.3. Obligații de raportare

În România, persoanele fizice care obțin venituri din tranzacționarea valorilor mobiliare trebuie să depună o declarație unică (formularul 212), în care să raporteze veniturile obținute și să plătească impozitul aferent.

În cazul în care se obțin venituri din tranzacționarea de acțiuni sau alte titluri de valoare pe piețele externe, persoana fizică va depune o declarație de venit global (D112) pentru a raporta și plăti impozitul corect. Iată cum se aplică impozitarea:

9.3.3.1. Cotele de impozitare

10% este impozitul pe veniturile realizate din vânzarea de acțiuni sau alte valori mobiliare, și chiar dacă tranzacțiile se realizează pe o perioadă mai scurtă de 1 an (pentru acțiuni și alte instrumente financiare), câștigurile sunt impozitate la această cotă de 10%.

9.3.3.2. Calculul câștigului impozabil

Câștigul impozabil se calculează ca diferența dintre prețul de vânzare și prețul de achiziție al valorii mobiliare, minus comisioanele de tranzacționare, iar dacă există pierderi din tranzacții, acestea pot fi deduse din câștigurile realizate în aceeași perioadă fiscală, reducând astfel impozitul.

9.3.3.3. Impozitarea câștigurilor din dividende

Câștigurile obținute din dividendele distribuite de companii sunt, de asemenea, supuse unui impozit de 8% (2024).

9.3.3.4. Excepții

Persoanele care obțin venituri din tranzacționarea valorilor mobiliare pot beneficia de scutiri sau tratamente fiscale diferite, în funcție de statutul lor fiscal sau de acordurile internaționale (de exemplu, convenții de evitare a dublei impunerii).

9.3.3.5. Declarație și plată

Veniturile din tranzacționarea valorilor mobiliare trebuie declarate anual în declarația 200 sau 201, iar impozitul este de obicei plătit până la termenul de 25 mai al anului următor obținerii veniturilor.

În concluzie, în România, veniturile obținute de persoanele fizice din tranzacționarea valorilor mobiliare (acțiuni, obligațiuni, fonduri de investiții etc.) sunt impozitate cu o cotă de 10% pe câștigul net realizat, iar pierderile din tranzacționare pot fi deduse din câștigurile de capital, iar în cazul tranzacțiilor pe piețele externe, persoanele fizice trebuie să depună declarații suplimentare pentru a se asigura că își plătesc corect impozitele, în timp ce persoanele juridice care obțin astfel de venituri sunt supuse impozitului pe profit de 16%.

9.4. Impozitarea veniturilor generate de tranzacțiile cu monede virtuale (criptomonedes)

În România, veniturile obținute din tranzacționarea criptomonedelor (cum ar fi Bitcoin, Ethereum, și alte monede digitale) sunt impozitate, iar regimul fiscal aplicabil acestora este reglementat de Codul Fiscal.

Tranzacțiile cu monede virtuale sunt considerate tranzacții financiare care generează câștiguri sau pierderi din diferențele de preț și sunt supuse impozitării, în funcție de tipul de venit obținut.

9.4.1. Regimul fiscal al criptomonedelor

În continuare, prezentăm aspecte generale și unele caracteristici ale regimului fiscal al criptomonedelor în România.

9.4.1.1. Tipurile de venituri din criptomonede

Venituri din vânzarea de criptomonede - Atunci când o persoană vinde criptomonede (de exemplu, Bitcoin) pentru o sumă mai mare decât prețul de achiziție, diferența de preț reprezintă un câștig de capital.

Venituri din mining - Dacă o persoană câștigă criptomonede prin procesul de mining (minerit), acestea sunt considerate venituri obținute din activități independente și sunt impozitate în conformitate cu regimul fiscal al veniturilor din activități economice.

Venituri din staking, airdropuri și alte activități conexe - Dacă o persoană obține criptomonede din staking sau din airdropuri (distribuirea gratuită de monede ca recompensă), acestea sunt, de asemenea, impozitate ca venituri din alte surse.

9.4.1.2. Impozitarea câștigurilor din tranzacțiile cu criptomonede

Impozitul pe câștigurile de capital - Veniturile realizate din tranzacționarea criptomonedelor sunt supuse unui impozit de 10% pe câștigurile de capital (diferența dintre prețul de vânzare și prețul de achiziție al criptomonedelor).

Calculul câștigului impozabil - Câștigul impozabil este diferența dintre prețul de vânzare (suma obținută în urma vânzării criptomonedelor) și prețul de achiziție (valoarea plătită inițial pentru criptomonede), minus cheltuielile efectuate pentru realizarea tranzacției (cum ar fi comisioanele de tranzacționare).

9.4.1.3. Impozitarea veniturilor din mining

Dacă o persoană obține criptomonede prin mining (procesul de validare a tranzacțiilor și adăugarea acestora în blockchain), veniturile astfel obținute sunt considerate venituri din activități independente și sunt supuse impozitului pe venit. Aceste venituri sunt impozitate cu o cotă de 10%.

În plus, persoana care realizează activități de mining trebuie să declare aceste venituri în Declarația 200, iar în funcție de natura activității, aceasta poate fi supusă și contribuțiilor sociale (pensii, sănătate etc.), în cazul în care venitul depășește un anumit prag.

9.4.1.4. Venituri din staking și airdropuri

Staking - Când o persoană își blochează criptomonedele într-o rețea blockchain pentru a sprijini validarea tranzacțiilor (staking) și primește recompense sub formă de criptomonede, aceste venituri sunt impozitate ca venituri din alte surse, la o cotă de 10%.

Airdropuri - Dacă o persoană primește criptomonede gratuit prin airdropuri, aceste venituri sunt considerate și ele venituri din alte surse și sunt supuse unui impozit de 10% pe valoarea de piață a criptomonedelor primite la momentul înregistrării în portofoliu.

9.4.1.5. Declararea veniturilor

Declarația fiscală - Veniturile obținute din tranzacționarea criptomonedelor trebuie declarate anual, în Declarația 200 (pentru persoanele fizice care realizează venituri din activități economice sau tranzacționare).

Termen de plată - Impozitul pe câștigurile din tranzacțiile cu criptomonede trebuie plătit până pe 25 mai al anului următor obținerii veniturilor.

În cazul în care veniturile obținute sunt semnificative sau provin din activități de mining constante, poate fi necesar ca persoana să se înregistreze ca persoană fizică autorizată sau să declare activitatea ca fiind o activitate economică.

9.4.1.6. Pierderi din tranzacționarea criptomonedelor

În cazul în care o persoană obține pierderi din tranzacționarea criptomonedelor (dacă prețul de vânzare este mai mic decât prețul de achiziție), aceste pierderi pot fi deduse din câștigurile realizate în aceeași perioadă fiscală din tranzacționarea altor criptomonede.

Pierderile nu pot fi reportate dintr-un an fiscal în altul, dar pot fi utilizate pentru a reduce impozitul pe veniturile din tranzacțiile cu criptomonede realizate într-un an.

9.4.2 Excepții și reguli suplimentare:

În continuare, prezentăm unele excepții și reguli suplimentare ale regimului fiscal al criptomonedelor în România.

9.4.2.1. Venituri din criptomonede realizate de nerezidenți

Dacă un nerezident obține venituri din tranzacționarea criptomonedelor pe teritoriul României, tratamentele fiscale sunt reglementate de convențiile de evitare a dublei impunerii.

În acest caz, impozitul poate fi reținut la sursă în România, dar nerezidentul poate solicita reducerea sau eliminarea impozitului prin aplicarea convenției fiscale între România și țara sa de rezidență.

9.4.2.2. Impozitarea la nivel european

În Uniunea Europeană, tratamentul fiscal al criptomonedelor este reglementat în mare măsură de fiecare stat membru. Uniunea Europeană discută în continuare reglementarea criptomonedelor la nivel legislativ, iar propunerile viitoare pot adresa un cadru fiscal comun mai uniform.

9.4.3 Exemple:

Exemplul 1 - O persoană cumpără 1 Bitcoin pentru 20.000 de lei și ulterior vinde acest Bitcoin pentru 40.000 de lei. Câștigul de capital obținut este de 20.000 de lei, iar impozitul pe câștigul de capital va fi de 10% din 20.000 de lei, adică 2.000 lei.

Exemplul 2 - O persoană minează criptomonede și obține 0,5 Bitcoin. La momentul obținerii, valoarea de piață a unui Bitcoin este de 100.000 de lei, deci venitul din mining este de 50.000 de lei. Acest venit va fi impozitat cu 10% și va trebui declarat ca venit din activități independente.

În concluzie, putem observa că veniturile obținute din tranzacționarea criptomonedelor în România sunt supuse impozitului pe câștigurile de capital de 10%, iar veniturile din mining și staking sunt impozitate la aceeași cotă. În plus, persoanele care obțin venituri din criptomonede trebuie să declare aceste venituri anual, în Declarația 200, iar plata impozitului se face până la 25 mai al anului următor.

IMPOZITAREA PROFITURILOR GENERATE DE INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ

10.1. Considerații introductive

Impozitarea profiturilor generate de inteligența artificială (IA) este un subiect din ce în ce mai relevant în contextul evoluției rapide a tehnologiilor și al impactului pe care acestea îl au asupra economiilor globale, deoarece, în multe cazuri, IA poate genera profituri semnificative pentru companii și poate înlocui unele locuri de muncă sau chiar crea noi industrii.

Aceasta este o realitate obiectivă care ridică mai multe întrebări legate de impozitarea veniturilor generate de IA, de cine ar trebui să plătească aceste taxe și cum ar trebui reglementate aceste activități.

10.1.1. Provocările impozitării IA

10.1.1.1. Natura profitului generat de IA

IA poate ajuta la creșterea productivității, reducerea costurilor și chiar la crearea de noi produse sau servicii. Totuși, procesul de generare a valorii nu este întotdeauna transparent, iar în multe cazuri este greu de stabilit ce proporție din profituri se datorează tehnologiei (IA) și ce proporție vine din capitalul uman, know-how sau alte resurse.

10.1.1.2. Definirea entităților fiscale

În prezent, majoritatea sistemelor fiscale sunt concepute pentru a impozita profituri ale entităților legale (companii, organizații) și nu neapărat activitățile autonome ale unor sisteme AI.

Însă, odată cu dezvoltarea tehnologiilor de auto-învățare și auto-optimizare, IA ar putea deveni mult mai independentă în generarea de venituri, ceea ce ridică întrebări despre cine ar trebui să plătească impozite pentru profitul generat de o astfel de tehnologie.

10.1.1.3. Distribuirea veniturilor

O altă întrebare importantă este cine beneficiază cel mai mult de pe urma IA: este vorba de companiile care dezvoltă și implementează IA, sau de utilizatorii și consumatorii care sunt beneficiarii finali ai acestora?

În multe cazuri, marile companii (de exemplu, Google, Amazon, Microsoft) au capacitatea de a valorifica IA pentru a genera profituri semnificative, în timp ce statele pot avea dificultăți în a colecta taxe pe aceste venituri, mai ales când acestea sunt obținute prin filiale sau entități offshore.

10.1.1.4. Impozitarea capitalului față de impozitarea muncii

În cazul în care IA înlocuiește o parte semnificativă a forței de muncă, există o preocupare legată de disparitatea dintre impozitele pe capital (profituri generate de IA) și impozitele pe muncă (salarii). O parte din veniturile generate de IA ar putea să nu fie impozitate la fel de eficient ca veniturile obținute din muncă, ceea ce ar putea crea inegalități economice.

10.1.2. Soluții și modele de impozitare

10.1.2.1. Taxa pe roboți sau pe automatizare

Unele propuneri sugerează introducerea unei taxe pe robotizare sau automatizare, care ar putea ajuta la compensarea pierderii locurilor de muncă și ar putea sprijini guvernele în colectarea de venituri. De exemplu, dacă o companie folosește IA pentru a reduce numărul de angajați, ar putea plăti o taxă în funcție de economiile realizate prin automatizare.

10.1.2.2. Impozitarea veniturilor digitale

Un alt model ar putea fi impozitarea veniturilor generate din activitățile digitale, inclusiv cele realizate cu ajutorul IA. Acest model ar putea implica impozite pe veniturile obținute din publicitate digitală, vânzarea de date sau alte servicii bazate pe IA.

10.1.2.3. Impozitarea activităților de cercetare și dezvoltare (R&D)

Guvernele ar putea încuraja investițiile în cercetare și dezvoltare prin stimulente fiscale. De asemenea, s-ar putea acorda reduceri fiscale pentru companiile care dezvoltă tehnologii AI inovatoare, dar și pentru cele care utilizează IA pentru a crea soluții benefice pentru societate.

10.1.2.4. Introducerea unui impozit global pe IA

La nivel internațional, s-ar putea crea o abordare unitară a impozitării activităților economice realizate cu ajutorul IA. În prezent, există un consens tot mai larg pentru o impozitare globală minimă a corporațiilor mari, ceea ce ar putea include și profiturile obținute prin utilizarea IA, în scopul de a preveni evitarea taxelor prin mutarea profiturilor în jurisdicții cu impozite mici.

10.1.2.5. Impozite pe consumul de IA

Într-un sistem economic bazat pe IA, există și posibilitatea ca guvernele să impună taxe pe utilizarea directă a unor soluții de inteligență artificială. De exemplu, în loc să impoziteze direct veniturile generate de IA, guvernele ar putea opta pentru taxe pe accesul la tehnologii AI specifice.

10.1.3. Exemplu de inițiative recente

10.1.3.1. Uniunea Europeană - UE este una dintre regiunile care a luat în considerare impozitarea activităților digitale, cu scopul de a preveni evitarea taxelor prin optimizarea fiscală a marilor companii de tehnologie. De exemplu, UE a propus o taxă pe serviciile digitale (Digital Services Tax), care vizează companiile care obțin venituri din publicitate digitală, vânzarea de date, etc. Această taxă ar putea include și serviciile bazate pe IA.

10.1.3.2. Statele Unite - În SUA, în ciuda unei reglementări mai flexibile, au existat propuneri de taxare a automatizării, dar nu au fost implementate încă măsuri semnificative. De asemenea, în statele individuale există inițiative pentru stimularea investițiilor în IA, dar nu se pune un accent clar pe impozitarea directă a profiturilor generate de IA.

10.1.4. Provocările reglementării

Deși există multe propuneri de reglementare a utilizării și impozitării IA, un aspect esențial este capacitatea statelor de a urmări și de a monitoriza impactul real al IA asupra economiei și de a adapta rapid legislația la schimbările tehnologice. Reglementările trebuie să fie suficient de flexibile pentru a ține pasul cu evoluțiile tehnologice rapide și să ofere stimulente economice care să sprijine inovația și să evite dezavantaje economice pentru muncitorii care ar putea fi înlocuiți de IA.

În concluzie, putem afirma că impozitarea profiturilor generate de inteligența artificială este o problemă complexă, care necesită o reglementare adaptată realităților economice și tehnologice ale momentului, și, într-un sistem global interconectat, soluțiile vor trebui să fie coordonate între state și să includă măsuri inovative, care să sprijine dezvoltarea economică, dar și să protejeze drepturile angajaților și să asigure o distribuție echitabilă a beneficiilor economice.

10.2. Taxa pe comenzile anulate în contextul operațiunilor de înaltă frecvență

Taxa pe comenzile anulate în contextul operațiunilor de înaltă frecvență (High-Frequency Trading-HFT) este un subiect important în cadrul reglementărilor financiare, având în vedere că HFT a devenit o practică tot mai răspândită pe piețele financiare din întreaga lume.

Acesta implică utilizarea algoritmilor și a tehnologiei avansate pentru a efectua tranzacții într-o fracțiune de secundă.

O caracteristică esențială a HFT este volumul mare de comenzi plasate și anulate într-un interval foarte scurt, ceea ce poate avea efecte destabilizatoare asupra pieței și poate genera costuri suplimentare pentru infrastructura pieței.

10.2.1. De ce sunt importante comenzile anulate în HFT?

În tranzacțiile HFT, algoritmii plasează o cantitate mare de comenzi (buy/sell) pe piețele financiare, iar o mare parte din aceste comenzi sunt anulate foarte rapid, înainte ca acestea să ducă la o tranzacție efectivă.

Deși acest comportament poate fi eficient din punct de vedere al strategiei de trading, el ridică mai multe probleme:

10.2.1.1. Costuri pentru infrastructura pieței

Piețele financiare trebuie să proceseze un volum mare de ordine și anulații, ceea ce implică costuri semnificative pentru furnizorii de infrastructură de tranzacționare (de exemplu, bursele).

Cu cât numărul de ordine plasate și anulate este mai mare, cu atât costurile de procesare sunt mai ridicate, iar acest lucru poate duce la creșterea costurilor pentru toți participanții pe piață.

10.2.1.2. Instabilitate și manipulare a pieței

Un alt risc asociat cu HFT este manipularea pieței. Prin plasarea și anularea rapidă a comenzilor, unii traderi pot influența percepția pieței asupra prețului unui activ, creând iluzia unei lichidități mai mari decât cea reală. Aceasta poate induce în eroare alți participanți și poate contribui la volatilitate artificială.

10.2.1.3. Impact asupra lichidității pieței

Deși HFT este adesea prezentat ca un mod de a adăuga lichiditate pieței, într-un anumit context, comenzile anulate rapid nu contribuie la o lichiditate reală și, în loc să îmbunătățească lichiditatea pieței, ele pot crea o iluzie de lichiditate, care dispare imediat ce comenzile sunt anulate, ceea ce poate duce la scăderea încrederii în piețele financiare.

10.2.2. Taxa pe comenzile anulate: Ce este și de ce ar putea fi implementată?

Taxa pe comenzile anulate este o propunere de reglementare destinată să descurajeze abuzurile în cadrul tranzacțiilor HFT, prin taxarea comenzilor care sunt plasate și ulterior anulate într-un interval foarte scurt.

Această taxă ar urma să fie aplicată pe fiecare comandă anulată (sau pe un anumit procent din comenzile plasate), în scopul de a reduce numărul de comenzi care nu duc la tranzacții efective și pentru a stimula o utilizare mai responsabilă a resurselor pieței.

10.2.3. Argumente în favoarea implementării taxei pe comenzile anulate:

10.2.3.1. Reducerea costurilor de infrastructură

Taxarea comenzilor anulate ar putea reduce volumul de comenzi inutile care trebuie procesate de burse și de alte infrastructuri de tranzacționare. Aceasta ar putea ajuta la reducerea costurilor de operare ale piețelor financiare, ceea ce, teoretic, ar duce la costuri mai scăzute pentru toți participanții.

10.2.3.2. Îmbunătățirea stabilității pieței

O taxă ar putea descuraja manipularea pieței prin plasarea și anularea rapidă a comenzilor. Aceasta ar putea duce la o mai mare transparență și stabilitate a pieței, deoarece participanții nu ar mai putea să creeze rapid mișcări artificiale ale prețurilor.

10.2.3.3. Încurajarea lichidității reale

Taxa ar încuraja traderii să plaseze ordine care sunt mai probabil să fie executate, contribuind astfel la o lichiditate mai reală și mai sustenabilă. Acest lucru ar reduce riscul de manipulare a prețurilor prin manipularea ordinii și ar sprijini o lichiditate mai sănătoasă pe piețele financiare.

10.2.3.4. Corectarea echității între participanți

Unii critici ai HFT susțin că acest tip de tranzacționare favorizează participanții cu acces la tehnologie avansată și viteze de execuție superioare, creând un avantaj nejustificat față de traderii mai tradiționali. Taxarea comenzilor anulate ar putea contribui la nivelarea terenului de joc, deoarece ar reduce stimulentele pentru utilizarea excesivă a algoritmilor de tranzacționare de mare viteză.

10.2.4. Cum funcționează taxa pe comenzile anulate?

În practică, taxa pe comenzile anulate ar putea fi implementată în mai multe moduri:

10.2.4.1. Taxa fixă per comandă anulată

O abordare simplă ar fi ca fiecare comandă anulată să fie taxată cu o sumă fixă, indiferent de valoarea acesteia sau de viteza de anulare.

10.2.4.2. Taxa proporțională în funcție de frecvența anulărilor

O altă abordare ar fi taxarea mai mare pentru comenzile care sunt anulate într-un interval de timp foarte scurt, de exemplu, în primele milisecunde după plasare. Aceasta ar penaliza activitățile de tip quote stuffing (plasarea de comenzi în exces pentru a influența prețurile) sau manipularea pieței.

10.2.4.3. Taxa diferențiată în funcție de volumul și impactul

Taxele ar putea fi diferențiate pe baza impactului comenzilor asupra pieței. De exemplu, comenzile care influențează prețurile ar putea fi taxate mai mult decât cele care nu au un impact semnificativ asupra prețului activului respectiv.

10.2.5. Exemple de implementare și reglementări

10.2.5.1. Reglementările din Statele Unite

În Statele Unite, Securities and Exchange Commission (SEC) a examinat în trecut posibilitatea de a implementa taxe pentru comenzile anulate în cadrul tranzacțiilor HFT. Deși nu a fost adoptată o astfel de reglementare la nivel național, unele piețe financiare private au aplicat taxe pe comenzile anulate pentru a reduce comportamentele speculative.

10.2.5.2. Uniunea Europeană

În Uniunea Europeană, există reglementări privind tranzacționarea algoritmică și HFT, incluzând măsuri de transparență și de prevenire a manipulării pieței, dar nu există încă o taxă generală pe comenzile anulate. Cu toate acestea, există discuții privind posibile taxe pentru a reduce comportamentele abuzive pe piețele financiare.

10.2.5.3. Bursele financiare

Multe burse financiare au introdus deja taxe sau comisioane pentru comenzile anulate ca parte din strategia lor de a reduce riscul de congestie a pieței. Aceste taxe pot fi variabile și pot depinde de tipul de tranzacționare (de exemplu, HFT vs. tranzacționare tradițională).

În concluzie, taxa pe comenzile anulate în contextul operațiunilor de înaltă frecvență ar putea reprezenta o soluție eficientă pentru reducerea unor comportamente dăunătoare pieței, cum ar fi manipularea prețurilor și abuzul de infrastructura pieței.

Totuși, implementarea acestei taxe ar trebui să fie atent concepută, având în vedere riscul de a descuraja în mod excesiv strategii legitime de tranzacționare, care pot contribui la lichiditatea pieței, iar reglementările eficiente în acest sens trebuie să echilibreze necesitatea de a proteja stabilitatea pieței și de a încuraja tranzacționarea corectă, fără a împiedica inovațiile în domeniul tranzacționării financiare.

10.3. Inadecvarea taxării inteligenței artificiale

Inadecvarea taxării inteligenței artificiale (IA) este o temă tot mai importantă, având în vedere impactul profund pe care tehnologiile bazate pe IA îl au asupra economiilor globale, industriilor și piețelor de muncă.

În multe state, legislația fiscală actuală nu este adaptată pentru a trata în mod eficient provocările aduse de IA și, în acest context, inadecvarea taxării se referă la faptul că sistemele fiscale existente nu sunt concepute pentru a captura corect veniturile și profiturile generate de IA sau pentru a face față schimbărilor economice induse de automatizare și tehnologii avansate.

10.3.1. Provocările inadecvării taxării IA

10.3.1.1. Impozitarea profitului generat de IA

Definirea sursei venitului - În prezent, multe taxe sunt concepute pentru a impozita veniturile provenite din activități economice tradiționale, cum ar fi producția de bunuri sau furnizarea de servicii. În schimb, IA poate produce venituri din activități neconvenționale, cum ar fi vânzarea de date, publicitatea digitală sau utilizarea algoritmilor pentru tranzacționarea pe piețele financiare. Este dificil de stabilit cum și unde ar trebui impozitate aceste surse de venit.

Problema veniturilor transfrontaliere - IA și tehnologiile digitale permit companiilor să genereze venituri globale, fără a fi legate de un anumit loc geografic. De exemplu, gigantii tehnologici pot înregistra profituri semnificative într-o țară, dar pot plăti taxe minime acolo datorită strategiilor de optimizare fiscală (de exemplu, transferul de venituri către jurisdicții cu taxe scăzute). În acest context, statele pot avea dificultăți în colectarea taxelor de la companiile care utilizează IA pentru a obține profituri din piețe globale.

10.3.1.2. Automatizarea locurilor de muncă și pierderile de venituri din impozitele pe muncă

Reducerea numărului de locuri de muncă - Într-o economie în care IA înlocuiește treptat locuri de muncă tradiționale, cum ar fi cele din producție, retail sau chiar servicii financiare, impozitele pe muncă (cum ar fi impozitele pe salarii) ar putea scădea semnificativ. Aceasta ar crea un gol fiscal în multe state, deoarece forța de muncă umană care plătește taxe se va diminua, iar statele vor trebui să se bazeze din ce în ce mai mult pe impozitele pe capital, care sunt adesea mai greu de colectat.

Schimbarea structurii economice - IA poate crea noi industrii și poate modifica structurile economice, dar aceste schimbări sunt dificile de anticipat și de reglementat din punct de vedere fiscal. În plus, IA poate contribui la concentrări mari de profituri în mâinile unor mari corporații, ceea ce poate adânci inegalitățile economice și poate face mai dificilă colectarea echitabilă a taxelor.

10.3.1.3. Utilizarea IA de către corporații mari și evaziunea fiscală

Strategiile de optimizare fiscală - Companiile mari, cum sunt cele din sectorul tehnologic, care folosesc IA pentru a-și îmbunătăți eficiența și profitabilitatea, pot muta profiturile într-o manieră eficientă din punct de vedere fiscal, profitând de jurisdicțiile fiscale favorabile. În multe cazuri, IA ajută aceste corporații să devină extrem de eficiente și să minimizeze costurile, dar fără a plăti taxe proporționale cu veniturile lor globale.

Lipsa unei reglementări clare - Nu există norme clare pentru a înregistra corect veniturile provenite din activități economice ce includ IA.

De exemplu, veniturile generate din utilizarea algoritmilor pentru tranzacționarea de active financiare sau din colectarea și vânzarea de date personale pot fi dificil de impozitat, mai ales când sunt realizate pe platforme transfrontaliere.

10.3.1.4. Lipsa unui cadru de reglementare pentru IA în fiscalitate

Complexitatea reglementării IA - IA poate fi utilizată într-o varietate de moduri: de la analiza datelor și recomandările personalizate până la automatizarea proceselor de producție sau furnizarea de servicii financiare. Fiecare dintre aceste utilizări poate avea un impact fiscal diferit, iar reglementările actuale sunt adesea insuficiente pentru a aborda complexitatea acestor domenii.

Inovația rapidă versus reglementarea lentă - Tehnologia evoluează mult mai rapid decât reglementările fiscale. De exemplu, reglementările fiscale care tratează veniturile digitale sau profiturile obținute de la IA sunt încă în fază incipientă, iar multe guverne nu au reușit să adopte măsuri adecvate pentru a impozita corect acest tip de venituri.

10.3.2. Măsuri propuse pentru a rezolva inadecvarea taxării IA

10.3.2.1. Introducerea unei taxe globale pe profiturile digitale

Unele state, în special în cadrul Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), au discutat despre implementarea unei taxe globale pe veniturile digitale. Aceasta ar putea include taxarea profiturilor generate de IA, în special cele obținute din vânzarea de date și servicii digitale, indiferent de locația geografică a companiilor. Astfel de măsuri ar ajuta la reducerea evaziunii fiscale și ar contribui la un sistem de impozitare mai echitabil, în care companiile mari, care beneficiază de pe urma piețelor internaționale, să plătească taxe corespunzătoare.

10.3.2.2. Impozitarea pe baza valorii economice create de IA

O abordare posibilă ar fi impozitarea valorii economice directe generate de IA, precum economiile de costuri, creșterea productivității sau profiturile obținute de companii. Aceste taxe ar putea fi aplicate în mod diferit în funcție de sectorul în care se utilizează IA și de impactul pe care îl are asupra economiei locale.

10.3.2.3. Impozitarea capitalului în locul muncii

O soluție propusă pentru a compensa pierderea de venituri din impozitele pe muncă ar fi reorientarea sistemului fiscal spre impozitarea mai eficientă a capitalului. Aceasta ar putea include impozite pe profiturile generate de IA, pe utilizarea activelor digitale (cum ar fi algoritmi, modele de IA sau roboți) și pe capitalul investit în tehnologie.

10.3.2.4. Taxa pe automatizare sau pe robotizare

Unele propuneri sugerează implementarea unei taxe pe automatizarea proceselor economice, în special în domenii în care IA înlocuiește forța de muncă umană. Aceasta ar putea ajuta la compensarea pierderii de venituri din impozitele pe salarii și ar contribui la finanțarea unor programe de reconversie profesională pentru lucrătorii afectați de automatizare.

10.3.2.5. Stimulente fiscale pentru dezvoltarea de IA benefică societății

În loc de a penaliza utilizarea IA, guvernele ar putea introduce stimulente fiscale pentru companiile care dezvoltă și implementează IA în moduri benefice pentru societate. De exemplu, utilizarea IA pentru a rezolva problemele legate de mediu, sănătate sau educație ar putea beneficia de deduceri fiscale sau alte tipuri de stimulente economice.

În concluzie, inadecvarea taxării IA reflectă complexitatea economică și tehnologică a erei digitale, în care activitățile economice tradiționale și noile tehnologii se interconectează rapid, iar adaptarea sistemelor fiscale la aceste noi realități este esențială pentru a asigura echitate și sustenabilitate economică.

O reglementare clară și eficientă a taxării IA ar putea contribui la o mai bună redistribuire a veniturilor, sprijinind dezvoltarea unor economii mai echitabile și mai reziliante.

10.4. Impozitarea companiilor de internet pentru profiturile realizate prin inteligența artificială

Impozitarea companiilor de internet pentru profiturile realizate prin inteligența artificială (IA) reprezintă un subiect complex și important în contextul evoluției economiilor digitale și al impactului pe care IA îl are asupra piețelor globale.

Companiile de internet mari, cum sunt cele din sectorul tehnologic (Google, Amazon, Facebook, Microsoft, etc.), sunt deja principalii actori economici care generează profituri semnificative prin utilizarea tehnologiilor avansate, inclusiv IA.

Cu toate acestea, aceste companii beneficiază adesea de un cadru fiscal care le permite să își minimizeze impozitele, aducând în discuție necesitatea unei reglementări noi care să reflecte mai bine realitățile economice actuale.

10.4.1. Provocările impozitării companiilor de internet pentru profiturile realizate prin IA

10.4.1.1. Venituri și profituri greu de cuantificat

Complexitatea surselor de venit - Companiile de internet care folosesc IA pentru a îmbunătăți serviciile lor (de exemplu, publicitate digitală, recomandări de produse, procesarea datelor utilizatorilor) generează profituri într-un mod greu de cuantificat.

Veniturile provin dintr-o combinație de servicii, vânzări de date, și publicitate, iar profitul generat de IA nu este întotdeauna ușor de diferențiat de alte surse de venit.

Impactul IA asupra costurilor și valorii adăugate - De exemplu, în cazul unui motor de căutare precum Google, IA poate ajuta la îmbunătățirea relevanței rezultatelor căutării și, implicit, la creșterea veniturilor din publicitate.

Totuși, este greu de stabilit cât din această creștere se datorează efectiv tehnologiei de IA și cât se datorează altor factori.

10.4.1.2. Evitarea taxelor prin optimizarea fiscală

Strategiile de relocare a profiturilor - Companiile mari de tehnologie profită adesea de diferențele fiscale dintre diferite jurisdicții pentru a-și transfera profituri în regiuni cu taxe mai mici, cum ar fi Irlanda,

Luxemburg sau insulele Cayman. Această practică reduce semnificativ taxele plătite în statele în care au clienți și unde generează venituri.

Exploatarea lacunelor fiscale globale - În contextul globalizării și al utilizării IA, este tot mai dificil pentru state să reglementeze și să impoziteze corect veniturile obținute din activități digitale. Companiile pot înregistra profituri semnificative într-o țară, dar datorită reglementărilor fiscale internaționale și structurilor complexe ale afacerilor, pot evita plata unor taxe semnificative în acea țară.

10.4.1.3. Impactul asupra pieței muncii

Automatizarea și înlocuirea locurilor de muncă - Utilizarea IA poate duce la reducerea locurilor de muncă, mai ales în industriile în care automatizarea poate înlocui forța de muncă umană. În aceste condiții, va scădea venitul generat de impozitele pe salarii (impozite directe pe muncă), iar guvernele vor trebui să se bazeze pe alte surse de venit, inclusiv pe impozitele pe capital sau pe profiturile generate de IA.

10.4.1.4. Piața globală vs. reglementări naționale

Tranzacționarea globală a datelor - Companiile de internet lucrează pe piețe internaționale și obțin profituri din vânzarea sau utilizarea datelor utilizatorilor din întreaga lume, iar reglementările naționale nu sunt întotdeauna capabile să abordeze corect aceste practici globale.

De exemplu, construcții multistatale corespunzătoare unei întregi regiuni geografice, ca Uniunea Europeană, au adoptat reglementări stricte privind protecția datelor (GDPR), dar acestea nu sunt încă corelate cu reglementările fiscale care să impoziteze corect veniturile generate de datele personale.

10.4.2. Propuneri de impozitare a profiturilor realizate prin IA

10.4.2. 1. Impozitarea veniturilor digitale sau a profiturilor obținute din IA

Taxa pe activitățile digitale - O soluție ar fi implementarea unei taxe pe veniturile digitale. Aceasta ar include, printre altele, profiturile realizate din publicitate digitală, vânzarea de date, și utilizarea IA pentru a crea modele de afaceri care generează venituri din utilizarea serviciilor online.

În Uniunea Europeană, de exemplu, se discută despre impozitarea veniturilor obținute din publicitatea digitală sau alte servicii care depind de datele utilizatorilor.

Taxarea pe valoarea economică creată de IA - O altă propunere este impozitarea directă a valorii economice adăugate de IA.

De exemplu, dacă o companie de internet utilizează IA pentru a crește semnificativ eficiența sau profitabilitatea unei anumite activități (cum ar fi procesarea datelor sau recomandările personalizate), guvernele ar putea să aplice taxe specifice pe acea valoare economică generată de tehnologia respectivă.

10.4.2. 2. Taxa pe profituri transfrontaliere

Taxe internaționale pentru companiile multinaționale - În cadrul OCDE și al altor organizații internaționale, au existat discuții privind impunerea unui impozit minim global pe profituri. Acesta ar viza corporațiile care își mută profiturile în jurisdicții cu taxe reduse.

Un impozit global minim ar putea fi o soluție pentru a reduce avantajele fiscale de care beneficiază companiile de internet și pentru a asigura o taxare mai echitabilă a veniturilor generate prin IA la nivel mondial.

10.4.2. 3. Impozitarea pe baza locației consumatorului -

În loc de a impozita doar companiile în funcție de locul în care își au sediul principal sau birourile, o abordare mai echitabilă ar putea fi impozitarea în funcție de locația consumatorului sau a utilizatorului final.

În acest caz, taxele ar fi aplicate în țările în care sunt generate veniturile, adică în funcție de piața pe care compania de internet activează.

Astfel, companiile care vând servicii digitale în mai multe țări ar plăti taxe proporțional cu veniturile realizate în fiecare stat.

10.4.2. 4. Impozitarea pe automatizare și utilizarea IA în locul muncii -

În contextul în care IA și automatizarea înlocuiesc locuri de muncă, o propunere ar fi să se aplice taxe pe utilizarea tehnologiilor de automatizare.

Aceasta ar ajuta la compensarea pierderii de venituri din impozitele pe salarii și ar putea sprijini programele de reconversie profesională pentru lucrătorii înlocuiți de IA.

10.4.2. 5. Crearea unui sistem de impozitare bazat pe impactul tehnologic

Un alt model ar fi crearea unui impozit care reflectă impactul social și economic al tehnologiilor utilizate.

De exemplu, IA care creează noi locuri de muncă sau contribuie la soluționarea problemelor globale (schimbările climatice, sănătate, educație) ar putea beneficia de stimulente fiscale, în timp ce tehnologiile care duc la creșterea inegalităților sau a riscurilor sociale ar putea fi supuse unor taxe suplimentare.

10.4.3. Exemple de reglementări și propuneri internaționale

10.4.3.1. Uniunea Europeană (Digital Services Tax - DST)

Uniunea Europeană a propus o taxă pe serviciile digitale (DST) care vizează companiile mari din domeniul tehnologic, în special cele care obțin venituri din publicitatea digitală și vânzarea de date, iar această taxă ar putea include și profiturile realizate prin IA.

10.4.3.2. OCDE și impozitul global pe corporații

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a avansat propunerea unui impozit minim global pe corporații, care ar putea include companiile de internet care profită de pe urma IA.

Această măsură ar viza reducerea riscurilor de evaziune fiscală și ar asigura o taxare mai echitabilă la nivel internațional.

10.4.3.3. Statele Unite și reforma fiscală

În Statele Unite, anumite propuneri de reformă fiscală ar putea include măsuri pentru a taxa mai bine veniturile digitale și profiturile obținute prin automatizare și IA. De asemenea, există o presiune tot mai mare pentru ca marile companii de tehnologie să plătească taxe mai corecte în statele în care își desfășoară activitățile.

În concluzie, impozitarea profiturilor realizate prin IA de către companiile de internet reprezintă o provocare semnificativă pentru sistemele fiscale actuale și, având în vedere natura globală și complexitatea activităților economice ale acestor companii, este nevoie de reglementări inovative și de o cooperare internațională mai mare pentru a asigura o taxare corectă și echitabilă.

O reglementare eficientă ar trebui să țină cont atât de impactul economic al IA, cât și de necesitatea de a proteja economiile naționale și de a reduce inegalitățile generate de automatizare și de concentrarea profiturilor în mâinile câtorva mari corporații.

IMPOZITAREA COMPANIILOR DIN SECTORUL DIGITAL ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

11.1 Considerații introductive

Impozitarea companiilor din sectorul digital în Uniunea Europeană (UE) reprezintă un subiect de mare importanță și provocare, având în vedere evoluțiile rapide din domeniul tehnologic și digital, care schimbă semnificativ modul în care companiile generează profituri.

Companiile din sectorul digital, în special giganții tehnologici (Google, Amazon, Facebook, Apple, Microsoft etc.), au beneficiat de regimuri fiscale favorabile, ceea ce a condus la presiuni crescute asupra autorităților fiscale din UE pentru a adopta măsuri care să asigure o taxare corectă a veniturilor realizate din activități digitale.

În acest context, Uniunea Europeană a luat mai multe inițiative pentru a se adresa acestor provocări.

11.1.1. Provocările impozitării companiilor din sectorul digital în UE

11.1.1.1. Evitarea taxelor și optimizarea fiscală

Companiile mari din sectorul digital profită adesea de diferențele fiscale dintre statele membre ale UE pentru a-și reduce obligațiile fiscale.

Acestea pot utiliza structuri complexe de afaceri și scheme de transfer de profituri între jurisdicții cu taxe mai scăzute, astfel încât să plătească taxe minime în țările în care își desfășoară activitatea principală (de exemplu, Irlanda, Olanda sau Luxemburg).

11.1.1.2. Economia digitală și impozitarea pe locație

În multe cazuri, veniturile obținute de companiile digitale provin din activități care nu sunt legate de o locație fizică specifică.

De exemplu, profiturile din publicitatea digitală, vânzarea de date sau serviciile de cloud computing pot fi generate în întreaga Uniune Europeană, dar taxele nu sunt întotdeauna colectate în mod echitabil, în funcție de locul în care sunt obținute veniturile.

11.1.1.3. Discrepanțe între statele membre

Diferitele rate ale impozitelor pe profit și regimurile fiscale din diversele state membre ale UE creează o competiție fiscală între acestea, ceea ce face dificilă implementarea unei politici fiscale uniforme pentru companiile digitale.

În plus, piețele interne ale statelor membre sunt influențate de jucători globali care pot manipula regimurile fiscale pentru a evita plata unor taxe corespunzătoare.

11.1.2. Măsuri și reglementări europene pentru impozitarea sectorului digital

Uniunea Europeană a adoptat mai multe măsuri și inițiative pentru a aborda aceste provocări și a asigura o impozitare mai corectă a companiilor digitale:

11.1.2.1. Taxa pe servicii digitale (Digital Services Tax - DST)

Ce este DST - În anul 2018, Comisia Europeană a propus introducerea unei taxe pe serviciile digitale (DST) pentru a viza companiile care beneficiază de pe urma activităților digitale, precum publicitatea online, vânzarea de date sau comerțul electronic.

Această taxă se aplică în special companiilor mari, care generează venituri semnificative din activitățile lor digitale, dar nu au o prezență fizică substanțială în statele membre.

Modalitățile propuse - DST ar viza companiile cu venituri din servicii digitale de cel puțin 750 milioane de euro la nivel global și 50 milioane de euro în fiecare stat membru în care sunt active.

Se estimează că această taxă ar contribui la impozitarea mai echitabilă a gigantilor digitali care generează profituri mari din UE, dar nu plătesc taxe corespunzătoare.

Provocările DST - Deși Comisia Europeană a propus această taxă, implementarea sa la nivelul întregii UE a întâmpinat obstacole, din cauza opoziției unor state membre, în special a celor care beneficiază de regimuri fiscale favorabile pentru companiile digitale, precum Irlanda sau Luxemburg.

În plus, companiile afectate de DST (în special marile platforme de internet) au avertizat asupra riscului de a fi impozitate dublu și de impactul negativ asupra afacerilor lor.

11.1.2.2. Reforma sistemului internațional de impozitare a profiturilor digitale - OCDE

Impozitul global minim - Un alt pas important a fost propunerea unui impozit global minim de 15% asupra profiturilor corporațiilor, care face parte dintr-un acord internațional propus de OCDE.

Scopul acestui impozit este de a reduce avantajele fiscale pe care companiile le obțin prin relocarea profitului în jurisdicții cu taxe scăzute.

De asemenea, acest acord ar permite o mai bună repartizare a taxării pe veniturile digitale în funcție de locația consumatorilor și nu doar de locația corporației.

Regulamentele OCDE - UE susține activ propunerile OCDE pentru o taxare mai echitabilă a companiilor digitale și a profiturilor realizate din activitățile economice online. Aceste inițiative vizează și țările în care companiile din sectorul digital obțin venituri substanțiale, dar nu plătesc taxe corespunzătoare.

11.1.2.3. Pachetul privind digitalizarea TVA (Value Added Tax - TVA)

Digitalizarea TVA - Un alt aspect important în reglementarea fiscală a economiei digitale este digitalizarea TVA. Începând cu 2021, Uniunea Europeană a introdus un pachet de măsuri pentru a moderniza și coordona sistemele de TVA în cadrul comerțului digital.

Acest pachet include măsuri care permit colectarea TVA-ului pentru vânzările online de bunuri și servicii direct la nivelul statelor membre, prin intermediul unui sistem centralizat ("One Stop Shop" - OSS).

Combaterea fraudei fiscale - Un alt obiectiv al acestui pachet este combaterea fraudei fiscale în comerțul electronic, oferind autorităților fiscale mai multe informații și transparență în privința tranzacțiilor digitale transfrontaliere.

Aceste măsuri sunt menite să garanteze că veniturile din comerțul online sunt impozitate corespunzător în fiecare stat membru al UE.

11.1.2.4. Inițiative de reglementare a pieței digitale - Digital Markets Act (DMA) și Digital Services Act (DSA)

Digital Markets Act (DMA) - În anul 2020, Comisia Europeană a propus un set de reglementări pentru a limita comportamentele anticoncurențiale ale platformelor digitale mari, denumit Digital Markets Act (DMA).

Acest set de reglementări urmărește să asigure condiții de concurență echitabile pe piața digitală, stabilind reguli mai clare pentru companiile care domină piața, precum Google sau Amazon, și care pot influența piața digitală în mod disproporționat.

Digital Services Act (DSA) - În paralel cu DMA, Digital Services Act (DSA) se concentrează pe protecția utilizatorilor online și responsabilizarea platformelor pentru conținutul pe care îl găzduiesc. Deși nu se referă direct la impozitare, aceste reglementări sunt parte a unui cadru mai larg care vizează reglementarea activităților economice digitale într-un mod mai echitabil și transparent.

11.1.2.5. Proiecte de impozitare a economiei digitale la nivelul statelor membre

Franța și Marea Britanie - În absența unui acord european unitar, câteva state membre ale UE, cum ar fi Franța, au introdus propria taxă pe serviciile digitale (DST), care vizează companiile mari din sectorul digital (în special gigantul american).

De asemenea, Marea Britanie, înainte de BREXIT a propus o taxă similară, înlocuind ulterior acest sistem cu reglementările propuse de OCDE.

Provocările la nivel național - Unele state membre UE au preferat să implementeze măsuri fiscale naționale, în loc să adopte un cadru fiscal uniform la nivelul Uniunii Europene. Acest lucru a dus la fragmentarea abordărilor și a creat incertitudine în privința regulilor fiscale aplicabile companiilor digitale.

În concluzie, impozitarea companiilor din sectorul digital în Uniunea Europeană reprezintă o provocare complexă, în contextul economiei globale interconectate și al modului în care companiile digitale generează venituri din surse care nu sunt legate neapărat de o locație fizică.

Uniunea Europeană a făcut pași importanți pentru a aborda aceste probleme, inclusiv prin propunerea unei taxe pe serviciile digitale (DST), susținerea unui impozit global minim pe profiturile corporațiilor și adoptarea de măsuri de digitalizare a TVA.

Cu toate acestea, implementarea unui cadru fiscal complet și eficient care să asigure o taxare corectă a profiturilor digitale rămâne un proces de lungă durată, care va necesita cooperare între statele membre și între autoritățile fiscale internaționale.

11.2. Încercarea OCDE de a extinde noțiunea de sediu permanent la companiile digitale

Extinderea noțiunii de sediu permanent la companiile digitale este una dintre propunerile cheie ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) pentru a ajusta regulile fiscale internaționale la realitățile economiei digitale.

Acest demers face parte dintr-o serie de reforme vizând impozitarea corectă a marilor corporații, în special a celor din sectorul digital, care generează venituri substanțiale fără a avea o prezență fizică semnificativă într-o anumită jurisdicție.

11.2.1. Contextul problematicei

În mod tradițional, noțiunea de *sediu fiscal permanent* (SFP) în *Dreptul fiscal internațional* este utilizată pentru a determina în ce țară o companie trebuie să plătească impozite, pe baza prezenței sale fizice într-un stat.

Un *sediu permanent* este definit, în general, ca fiind o locație fixă de afaceri prin care o companie își desfășoară activitățile economice, de obicei un birou, o filială, o sucursală sau o fabrică și doar companiile care au un sediu permanent într-o țară sunt supuse impozitelor pe veniturile lor în acea țară.

În schimb, multe dintre companiile din sectorul digital (precum Google, Facebook, Amazon, Apple, etc.) obțin venituri considerabile din vânzarea de publicitate online, colectarea și vânzarea de date sau prin intermediul comerțului electronic, dar fără a avea o prezență fizică semnificativă în multe dintre țările unde își generează veniturile.

Aceste companii pot, astfel, să evite impozitele în anumite jurisdicții prin strategii de optimizare fiscală, care includ mutarea profiturilor în jurisdicții cu taxe scăzute sau zero (cum sunt Irlanda, Luxemburg, Olanda).

În acest context, OCDE a încercat să adapteze reglementările internaționale pentru a reflecta realitățile economiei digitale.

11.2.2. Propunerea OCDE de extindere a noțiunii de sediu permanent pentru companiile digitale

În cadrul reformelor fiscale internaționale, OCDE a avansat ideea de a extinde definiția sediului permanent pentru a include și activitățile digitale ale companiilor, chiar dacă acestea nu au o prezență fizică semnificativă într-o țară.

Aceasta face parte dintr-un efort mai larg de a aborda problema impozitării profiturilor digitale, care sunt obținute din activități online transfrontaliere.

11.2.3. Principalele propuneri și componente ale extinderii noțiunii de sediu permanent

11.2.3. 1. Modificarea definiției sediului permanent

OCDE propune modificarea definiției de sediu permanent în tratatele fiscale internaționale, pentru a include nu doar locațiile fizice tradiționale, ci și activitățile economice digitale care generează venituri în diverse țări.

Aceasta înseamnă că, chiar și fără o prezență fizică (birouri, fabrici, sucursale), companiile care obțin venituri dintr-o țară ar putea fi supuse impozitelor în acea țară, în funcție de tipologia veniturilor generate.

Astfel, dacă o companie digitală are un sediu virtual sau efectuează activități de business online în țara respectivă (de exemplu, vânzări de publicitate, servicii de cloud computing, colectarea de date de la utilizatori), aceasta ar putea fi considerată că are un sediu permanent în acea țară și ar trebui să plătească impozite pe veniturile generate acolo.

11.2.3. 2. Noțiunea de nexus economic

În loc de a se concentra exclusiv pe prezența fizică, propunerile OCDE vizează extinderea conceptului de nexus economic (un punct de legătură economică semnificativă) ca bază pentru a stabili dreptul de a impozita.

Dacă o companie are un nexus economic considerabil într-o țară (de exemplu, dacă obține venituri din publicitate digitală, vânzări de produse sau servicii online), acea țară ar putea să impoziteze veniturile respective.

Această schimbare vizează în special companiile care, prin intermediul tehnologiei, pot înregistra venituri dintr-o piață fără a avea un birou sau o sucursală fizică acolo.

11.2.3. 3. Impozitarea pe baza activității generatoare de venituri

O altă componentă importantă a reformei OCDE este legată de impozitarea pe baza activității economice efective, nu doar pe baza prezenței fizice.

De exemplu, companiile care obțin venituri prin vânzarea de publicitate digitală în cadrul platformelor lor online (Facebook, Google etc.) ar putea fi obligate să plătească taxe în țările în care utilizatorii consumă aceste servicii, chiar dacă nu au o prezență fizică acolo.

11.2.3. 4. Aplicarea unui impozit minim global

Una dintre măsurile complementare este propunerea OCDE de a implementa un impozit minim global pe profituri de 15%, iar aceasta se adresează problemelor generate de planificarea fiscală agresivă, prin care companiile își mută profiturile în jurisdicții cu impozite reduse.

Implementarea acestui impozit ar limita capacitatea companiilor digitale de a evita taxele, chiar dacă nu au un sediu fizic în anumite țări.

11.2.3. 5. Regulamentarea activităților economice din digital

În plus față de noțiunea de sediu permanent, OCDE susține o reglementare mai clară a modului în care profiturile din economia digitală sunt distribuite între jurisdicții.

Aceste reglementări sunt menite să ajute țările care găzduiesc utilizatori activi și generează valoare economică, dar care, până acum, nu aveau un drept clar de a impozita veniturile generate.

11.2.4. Obiectivele OCDE

Scopul principal al OCDE în extinderea noțiunii de sediu permanent este de a combate inechitățile fiscale și de a asigura o distribuție echitabilă a drepturilor de impozitare, în special în contextul în care companiile digitale au devenit actori economici globali extrem de influenți.

Astfel, OCDE urmărește să:

Asigure o taxare corectă - Statele vor putea să impoziteze profiturile generate pe teritoriul lor, chiar dacă compania respectivă nu are un birou sau o unitate fizică.

Prevină evaziunea fiscală - Măsurile OCDE vor reduce riscurile de evaziune fiscală prin relocarea profiturilor în state cu regimuri fiscale favorabile.

Promoveze o concurență echitabilă - Companiile digitale vor fi tratate pe picior de egalitate cu cele care operează în domenii tradiționale, care de obicei au o prezență fizică semnificativă în țările în care își obțin veniturile.

11.2.5. Provocările extinderii noțiunii de sediu permanent

11.2.5.1. Rezistența statelor membre

Unele state membre ale OCDE și ale Uniunii Europene (în special țările cu regimuri fiscale favorabile, precum Irlanda, Luxemburg, Olanda) au ridicat obiecții față de extinderea noțiunii de sediu permanent în cazul companiilor digitale, deoarece aceasta ar putea reduce atractivitatea acestor jurisdicții pentru companiile multinaționale.

11.2.5.2. Provocări în implementare

Definirea unui nexus economic poate fi dificil de aplicat uniform, având în vedere diversitatea modelelor de afaceri digitale și dificultățile în a cuantifica exact veniturile și activitățile care trebuie impozitate.

În plus, țările vor trebui să colaboreze pentru a implementa aceste reguli, iar absența unui acord universal la nivel global poate duce la divergențe și conflicte.

11.2.5.3. Impactul asupra companiilor din sectorul digital

Într-o economie digitală globalizată, marile companii de tehnologie ar putea resimți o povară suplimentară din punct de vedere al conformității fiscale și al costurilor de administrare a obligațiilor fiscale în mai multe jurisdicții.

În plus, companiile ar putea încerca să aplice strategii noi pentru a-și proteja profiturile, cum ar fi mutarea sediilor virtuale sau a activităților de afaceri într-o manieră mai complexă.

În concluzie, extinderea noțiunii de sediu permanent la companiile digitale reprezintă un pas semnificativ în încercarea de a moderniza sistemele fiscale internaționale și de a asigura o distribuție mai echitabilă a drepturilor de impozitare, iar propunerile OCDE vizează un sistem fiscal mai echitabil și mai adaptat economiei digitale, dar implementarea lor va presupune rezolvarea unor provocări semnificative, atât la nivelul cooperării internaționale, cât și al adaptării reglementărilor pentru noile modele de afaceri digitale.

11.3. Încercările Uniunii Europene de a impozita economia digitală

Uniunea Europeană (UE) a fost extrem de activă în încercarea de a reglementa și impozita economia digitală, având în vedere impactul semnificativ al companiilor tehnologice globale asupra pieței interne și a sistemului fiscal.

În ciuda dificultăților de implementare și a opoziției unor state membre, Uniunea Europeană a propus și adoptat mai multe măsuri pentru a răspunde provocărilor economiei digitale, în scopul de a asigura o taxare echitabilă și corectă.

11.3.1. Provocările economiei digitale în cadrul Uniunii Europene

11.3.1.1. Absența unei prezențe fizice semnificative

Companiile digitale, în special gigantii din tehnologie (Google, Facebook, Amazon, Apple), generează venituri semnificative în Uniunea Europeană, dar nu au o prezență fizică majoră în majoritatea țărilor în care operează.

Acest lucru face dificilă aplicarea regimurilor fiscale tradiționale, bazate pe existența unui sediu permanent sau pe un punct fizic de activitate economică.

11.3.1.2. Evaziunea fiscală și optimizarea fiscală

Multe dintre aceste companii își mută profiturile în jurisdicții cu taxe reduse sau zero (cum ar fi Irlanda, Olanda sau Luxemburg), profitând de diferențele fiscale dintre statele membre.

Această activitate a dus la o distribuire inegală a taxelor, unde țările care găzduiesc consumatorii nu beneficiază în mod corespunzător de veniturile generate.

11.3.1.3. Impactul economic al companiilor digitale

Economia digitală crește rapid și are un impact semnificativ asupra pieței interne a Uniunii Europene, dar majoritatea taxelor din prezent nu reflectă valoarea economică generată de aceste companii.

Taxele tradiționale pe venituri sau pe profituri nu se aplică eficient, deoarece nu există o legătură directă între locația consumatorilor și impozitele plătite de companiile care vând produse și servicii digitale.

11.3.2. Măsurile adoptate sau propuse de Uniunea Europeană pentru impozitarea economiei digitale

11.3.2.1. Taxa pe Serviciile Digitale (Digital Services Tax - DST)

Începând cu anul 2018, Comisia Europeană a propus o *Taxă pe Serviciile Digitale* (DST), care viza marile platforme digitale și companiile care obțin venituri semnificative din activități precum publicitatea online, vânzarea de date și comerțul electronic.

DST este destinată să aplice un impozit de 3% pe veniturile obținute din aceste activități, în special în țările unde utilizatorii consumă aceste servicii (adică în statele membre ale UE).

Principalele caracteristici ale DST:

- x Se aplică companiilor care au venituri globale de cel puțin 750 milioane de euro și venituri de 50 milioane de euro în fiecare stat membru UE în care sunt active.
- x Taxa vizează activitățile digitale care generează valoare fără a presupune o prezență fizică semnificativă.
- x Este destinată să abordeze problema impozitării marilor platforme de publicitate digitală și comerț electronic care, deși beneficiază de piețe europene mari, nu contribuie corespunzător la taxele naționale.

Provocările întâmpinate:

- x *Rezistența statelor membre* - Unele state membre, cum ar fi Irlanda, Olanda sau Luxemburg, au avut rezerve față de implementarea DST, din cauza preocupărilor că ar putea afecta regimurile fiscale favorabile pentru companiile multinaționale.
- x *Răspunsul industriei* - Giganții tehnologici au contestat taxa, argumentând că aceasta ar duce la impozitarea dublă și ar crea incertitudini juridice și comerciale.

Deși propunerea a fost susținută de multe state membre, implementarea sa a fost amânată în mai multe rânduri, iar Uniunea Europeană caută soluții alternative, la nivel global.

11.3.2.2. Reforma impozitării profiturilor digitale la nivel internațional - Acordul OCDE

Uniunea Europeană a susținut activ *reforme propuse de OCDE* pentru a aborda impozitarea economiei digitale și pentru a preveni evaziunea fiscală internațională.

Unul dintre cele mai importante aspecte ale acestui acord este ideea de a schimba regulile tradiționale privind *sediul permanent* și de a permite țărilor să impoziteze mult mai ușor profiturile obținute de companiile digitale din activitățile desfășurate pe teritoriul lor, chiar și fără o prezență fizică semnificativă.

De asemenea, sunt avute în vedere:

Impozitarea globală minimă de 15% - Un alt obiectiv al reformelor OCDE este stabilirea unui impozit minim global de 15% asupra profiturilor corporațiilor, care să ajute la reducerea practicilor de optimizare fiscală agresivă. Acesta ar contribui la reducerea motivației pentru mutarea profiturilor în jurisdicții cu taxe scăzute.

Noțiunea de nexus economic - O altă componentă importantă este stabilirea unui nexus economic, care va permite țărilor să impoziteze companiile digitale în funcție de locația consumatorilor sau a activităților economice, nu doar pe baza prezenței fizice.

Uniunea Europeană a fost un susținător activ al acestui acord internațional, iar reformele propuse de OCDE au fost incluse și în planurile de reformă fiscală ale UE.

11.3.2.3. Pachetul privind TVA pentru comerțul digital

În anul 2021, Uniunea Europeană a implementat un pachet de măsuri pentru a moderniza și coordona sistemele de TVA pentru comerțul digital. Pachetul vizează îmbunătățirea colectării TVA pentru tranzacțiile transfrontaliere și prevenirea fraudei fiscale în comerțul online.

One-Stop Shop (OSS) - Aceasta permite comercianților online să se înregistreze într-un singur punct (într-o singură țară) pentru a plăti TVA-ul datorat în toate statele membre UE, economisind astfel costurile administrative și reducând fraudele fiscale.

Impactul asupra companiilor digitale - Măsurile sunt destinate să crească transparența și eficiența colectării TVA, asigurându-se că veniturile generate în UE de companiile digitale sunt impozitate corespunzător în fiecare stat membru, în funcție de locul în care sunt consumate serviciile sau produsele.

11.3.2.4. Digital Markets Act (DMA) și Digital Services Act (DSA)

În paralel cu măsurile fiscale, Uniunea Europeană a adoptat reglementări pentru a asigura un cadru echitabil de funcționare a pieței digitale, care se concentrează pe concurență și protecția utilizatorilor.

Digital Markets Act (DMA) - Acesta reglementează comportamentele anticoncurențiale ale marilor platforme digitale (denumite gatekeepers), precum Google sau Facebook, stabilind reguli mai clare privind controlul pieței și accesul la date. În esență, DMA vizează eliminarea barierelor pentru concurență și prevenirea abuzurilor de putere pe piețele digitale.

Digital Services Act (DSA) - Acesta reglementează modul în care platformele online (în special rețelele sociale și piețele de comerț electronic) trebuie să gestioneze conținutul și să protejeze utilizatorii. Deși nu se referă direct la impozitare, aceste reglementări sunt importante pentru contextul mai larg de reglementare a economiei digitale.

11.3.3. Provocările impozitării economiei digitale în Uniunea Europeană

11.3.3.1. Lipsa unui consens între statele membre

În ciuda eforturilor Comisiei Europene, nu toate statele membre ale Uniunii Europene sunt de acord cu taxarea economiei digitale.

Țările care au regimuri fiscale favorabile pentru companiile mari (cum ar fi Irlanda și Luxemburg) au fost reticente față de introducerea unor măsuri precum DST, din cauza temerilor că ar putea afecta competitivitatea și atractivitatea lor fiscală.

11.3.3.2. Competiția fiscală între statele membre

Diferențele de taxe între statele membre ale UE reprezintă o provocare continuă în stabilirea unui sistem fiscal unitar care să vizeze economia digitală.

Fiecare stat membru are propriile politici fiscale și interese economice, iar implementarea unei taxe digitale uniforme ar putea duce la conflicte între acestea.

11.3.3.3. Răspunsul sectorului privat

Marile companii digitale au contestat, în general, aceste propuneri, argumentând că taxele suplimentare vor crește costurile și vor crea un cadru fiscal mai puțin previzibil.

De asemenea, există temeri legate de posibilele represalii comerciale din partea altor economii mari (precum Statele Unite), care nu sunt de acord cu taxele digitale impuse de UE.

În concluzie, Uniunea Europeană a făcut pași importanți în încercarea de a impozita corect economia digitală, însă provocările sunt semnificative.

Propunerile precum Taxa pe Serviciile Digitale (DST), reforma TVA, Digital Markets Act și Digital Services Act sunt doar o parte din ansamblul de măsuri care vizează reglementarea pieței digitale și asigurarea unei taxe corecte.

Implementarea acestor reglementări necesită nu doar cooperare între statele membre, ci și un acord internațional mai larg, în special prin intermediul OCDE, pentru a preveni evaziunea fiscală globală și a asigura un sistem fiscal mai echitabil.

11.4. Impozitarea comercializării datelor cu caracter personal în Uniunea Europeană

Impozitarea *comercializării datelor cu caracter personal* în Uniunea Europeană este un subiect complex care intersectează domeniile protecției datelor și fiscalității.

În contextul unei economii din ce în ce mai digitalizate și al utilizării datelor personale pentru generarea de venituri, întrebarea cum și dacă ar trebui taxată comercializarea datelor personale ridică provocări semnificative în ceea ce privește reglementările existente și modelele de afaceri bazate pe date.

În Uniunea Europeană, există deja reglementări importante care protejează datele cu caracter personal, dar impozitarea directă a acestora nu este încă reglementată în mod specific, dar totuși, există mai multe inițiative și discuții care vizează reglementarea mai strictă a utilizării datelor personale în scopuri comerciale și crearea unui cadru fiscal pentru aceste activități.

11.4.1. Reglementarea protecției datelor în Uniunea Europeană: GDPR

În Uniunea Europeană, protecția datelor cu caracter personal este reglementată prin Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR), care a intrat în vigoare în mai 2018. Deși GDPR se concentrează pe

protejarea confidențialității și a drepturilor persoanelor fizice în privința datelor lor, nu abordează direct impozitarea comercializării acestora. Totuși, GDPR are implicații semnificative asupra modului în care datele pot fi colectate și utilizate în scopuri comerciale.

11.4.2. Principalele elemente ale GDPR relevante pentru comercializarea datelor

Consimțământul utilizatorilor - Una dintre cerințele fundamentale ale GDPR este ca datele cu caracter personal să fie colectate doar cu consimțământul explicit al persoanelor vizate, iar utilizarea acestora să fie transparentă. Aceasta limitează utilizarea comercială a datelor personale.

Drepturile utilizatorilor - GDPR garantează persoanelor dreptul de a accesa, rectifica, șterge sau restricționa utilizarea datelor lor personale.

În acest context, companiile care comercializă datele trebuie să fie extrem de atente la respectarea acestor drepturi.

Transferuri internaționale de date - GDPR reglementează, de asemenea, transferurile de date în afaceri internaționale, ceea ce înseamnă că companiile care vând sau prelucrează date personale trebuie să se conformeze reglementărilor UE, chiar dacă datele sunt transferate în afacerea unui alt stat sau în afacerea unei entități globale.

Deși GDPR protejează datele cu caracter personal și reglementează modul în care acestea pot fi utilizate, nu există o reglementare directă a impozitării comercializării acestora.

11.4.3. Problema impozitării comercializării datelor cu caracter personal

Comercializarea datelor cu caracter personal se face prin colectarea, stocarea și utilizarea acestora pentru scopuri comerciale, aceste activități fiind de obicei reglementate în contextul comerțului cu date sau publicității digitale.

În teorie, companiile pot monetiza datele personale într-o varietate de moduri, inclusiv prin:

- x Vânzarea datelor către terți (de exemplu, agenții de publicitate, firme de cercetare de piață).
- x Publicitatea direcționată pe platformele de social media sau prin alte canale digitale.
- x Analiza datelor și crearea de profiluri pentru utilizatori în scopuri comerciale.

În acest context, impozitarea comercializării datelor personale ar presupune identificarea valorii economice a datelor și crearea unui cadru fiscal care să aplice taxe pentru tranzacțiile care implică aceste date.

Deși în prezent nu există o reglementare specifică la nivelul Uniunii Europene privind impozitarea directă a comercializării datelor cu caracter personal, există câteva direcții de reglementare care ar putea influența acest domeniu:

11.4.4. Posibilitatea de a impozita tranzacțiile cu date personale

Deoarece datele personale reprezintă un activ valoros în economia digitală, se pune întrebarea dacă și cum ar trebui ele să fie impozitate ca un bun sau ca o resursă economică.

Posibile opțiuni ar putea include:

Taxe pe tranzacțiile de date - Asemănător cu alte bunuri tranzacționate, ar putea fi introdusă o taxă pe tranzacțiile de date, care să fie aplicată de fiecare dată când datele sunt vândute, tranzacționate sau utilizate comercial. De exemplu, o platformă care colectează și vinde date ar putea plăti o taxă pe valoarea datelor vândute.

Impozit pe veniturile generate prin utilizarea datelor - O altă abordare ar fi taxarea veniturilor obținute de companiile care valorifică datele cu caracter personal (cum sunt companiile de publicitate digitală sau platformele de social media care obțin venituri din vânzarea de publicitate bazată pe datele utilizatorilor).

Cu toate acestea, implementarea unei astfel de taxe ar fi complexă, din cauza diversității modurilor în care datele personale sunt colectate și comercializate și a dificultății de a evalua valoarea acestora.

11.4.5. Inițiativele de reglementare ale Uniunii Europene pentru utilizarea datelor

În ultimii ani, UE a fost activă în a propune reglementări pentru a controla utilizarea și comercializarea datelor în scopuri comerciale, chiar dacă nu s-a ajuns încă la un cadru specific de impozitare a datelor personale.

11.4.5.1. Strategia europeană privind datele (European Data Strategy)

În anul 2020, Comisia Europeană a lansat Strategia Europeană privind Datele, care vizează transformarea datelor într-o resursă valorificabilă pentru economiile europene, prin crearea unui spațiu unic al datelor în UE. Aceasta include măsuri pentru promovarea utilizării datelor în mod transparent și echitabil și pentru crearea unui cadru de supraveghere a utilizării datelor.

Strategia încurajează dezvoltarea unor piețe de date care să permită schimbul de date între companii și între organizații, dar reglementările nu prevăd, în mod explicit, impozitarea comercializării acestora.

11.4.5.2. Regulamentele privind economia datelor și infrastructura de date (Data Governance Act și Data Act)

Uniunea Europeană a adoptat, de asemenea, Regulamentul privind guvernanța datelor (Data Governance Act), care promovează schimbul de date între sectorul public și cel privat și reglementează modul în care datele pot fi partajate în mod responsabil.

Data Act se axează pe accesibilitatea și utilizarea datelor în mod echitabil, oferind un cadru de reglementare pentru guvernarea datelor personale, dar fără a aplica o impozitare directă asupra acestora.

11.4.5.3. Taxa pe serviciile digitale (DST)

Uniunea Europeană a discutat și propus o taxă pe serviciile digitale (DST), care, deși nu vizează direct impozitarea datelor personale, ar putea afecta indirect companiile care folosesc masiv datele pentru publicitate online și alte activități comerciale. Această taxă ar putea contribui la impozitarea veniturilor generate de serviciile digitale care, în multe cazuri, sunt susținute de datele personale colectate de utilizatori.

11.4.5.5. Provocările impozitării comercializării datelor

Dificultatea de evaluare a valorii datelor - Datele nu sunt ușor de evaluat din punct de vedere economic, deoarece valoarea acestora depinde de utilizarea lor, de calitatea și cantitatea lor, precum și de piața în care sunt tranzacționate. Așadar, stabilirea unui cadru fiscal care să reflecte aceste diferențe ar fi complicată.

Fragmentarea pieței datelor - Comercializarea datelor are loc într-un mediu globalizat și într-o piață fragmentată, cu multiple modalități de tranzacționare a acestora, ceea ce face dificilă aplicarea unei taxe uniforme la nivelul UE.

Regulamentele privind protecția datelor - Comercializarea datelor personale este deja reglementată în mod riguros de GDPR, iar orice tentativă de a impozita aceste tranzacții trebuie să fie compatibilă cu reglementările de protecție a datelor, astfel încât drepturile persoanelor vizate să fie respectate.

În concluzie, cu toate că Uniunea Europeană reglementează cu strictețe *protectoratul datelor cu caracter personal* prin GDPR, nu există o reglementare directă privind *impozitarea comercializării datelor*.

În schimb, Uniunea Europeană a propus inițiative care vizează reglementarea utilizării datelor și promovarea unui cadru de guvernare al datelor în economia digitală, dar provocările legate de evaluarea valorii datelor și complexitatea pieței acestora fac ca impozitarea directă să fie o temă delicată și dificil de implementat.

ROLUL INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN ADMINISTRAREA SISTEMELOR DE IMPOZITARE

12.1. Considerații introductive

Inteligența artificială (IA) joacă un rol tot mai important în administrarea sistemelor de impozitare, având potențialul de a îmbunătăți eficiența, corectitudinea și transparența în gestionarea obligațiilor fiscale.

În acest context, IA poate adresa diverse provocări ale sistemelor fiscale, contribuind la automatizarea proceselor, prevenirea fraudei și oferirea unor servicii mai bune contribuabililor.

12.1.1. Automatizarea proceselor de administrare fiscală

Inteligența artificială (IA) poate automatiza o serie de activități repetitive și consumatoare de timp în administrarea impozitelor, cum ar fi, de exemplu:

Calcularea impozitelor - IA poate calcula automat taxele și impozitele datorate, pe baza informațiilor disponibile în bazele de date ale fiscoi sau ale contribuabililor. Aceasta reduce erorile umane și îmbunătățește acuratețea procesului.

Depunerea declarațiilor fiscale - Implementarea unor soluții IA poate ajuta contribuabilii să completeze automat formularele fiscale, folosind algoritmi care extrag date relevante din documentele financiare sau contabile.

Generarea rapoartelor fiscale - IA poate crea rapoarte detaliate și transparente pentru autoritățile fiscale, economisind timp și resurse în procesul de audit și monitorizare.

12.1.2. Detectarea și prevenirea fraudei fiscale

Frauda fiscală este o problemă majoră în multe economii, iar IA oferă instrumente puternice pentru a o preveni și combate prin:

Analiza comportamentului contribuabililor - Algoritmii de învățare automată pot analiza comportamentele fiscale ale contribuabililor și pot identifica modele suspecte, cum ar fi subestimarea veniturilor sau aplicarea incorectă a deducerilor.

Detectarea tranzacțiilor anormale - Sistemele IA pot compara tranzacțiile fiscale cu modelele istorice și pot semnaliza tranzacțiile care nu se aliniază cu așteptările, ceea ce poate duce la investigații pentru fraudă.

Identificarea rețelelor de evaziune fiscală - IA poate descoperi rețele complexe de companii sau indivizi care colaborează pentru a evita plata taxelor, folosind tehnici avansate de analiză a datelor.

12.1.3. Personalizarea și îmbunătățirea experienței contribuabililor

Sistemele bazate pe IA pot transforma interacțiunea între autoritățile fiscale și contribuabili într-o experiență mai rapidă, mai simplă și mai intuitivă prin:

Asistență virtuală pentru contribuabili - Chatbotii și asistenții virtuali alimentați de IA pot răspunde întrebărilor contribuabililor, ghidându-i prin procesul de depunere a declarațiilor sau oferindu-le informații personalizate despre statutul plății taxelor.

Asistență în timp real - Algoritmii IA pot ajuta contribuabilii să înțeleagă mai bine legislația fiscală, oferindu-le recomandări personalizate pe baza situației lor financiare, ceea ce poate reduce confuzia și crește conformitatea fiscală.

Predicții pentru planificarea fiscală - IA poate analiza tendințele economice și istoricul fiscal al unui contribuabil pentru a oferi prognoze privind impozitele viitoare, ajutându-l astfel să-și planifice mai bine plățile fiscale.

12.1.4. Optimizarea politicilor fiscale

Autoritățile fiscale pot folosi IA pentru a analiza datele economice și fiscale într-un mod mult mai profund și mai rapid, ceea ce poate duce la dezvoltarea unor politici fiscale mai eficiente și mai echitabile prin:

Modele predictive - IA poate ajuta la dezvoltarea unor modele econometrice care prezic impactul unor schimbări fiscale asupra economiei, ajutând autoritățile să ia decizii mai informate.

Analiza impactului taxelor - Prin analiza datelor, IA poate oferi autorităților fiscale informații detaliate despre modul în care diferite categorii de contribuabili sunt afectate de politica fiscală, contribuind la ajustarea impozitelor într-un mod mai echitabil.

Optimizarea colectării taxelor - Prin analiza comportamentului de plată al contribuabililor și identificarea regiunilor sau sectoarelor cu rate scăzute de conformitate, autoritățile fiscale pot implementa măsuri mai eficiente pentru a crește colectarea taxelor.

12.1.5. Îmbunătățirea transparenței și responsabilității

Utilizarea IA poate spori transparența în administrarea fiscală și poate ajuta autoritățile fiscale să răspundă mai eficient la întrebările publicului și ale contribuabililor prin:

Raportarea în timp real - Sistemele de IA pot oferi rapoarte instantanee cu privire la veniturile și cheltuielile fiscale ale statului, crescând astfel responsabilitatea guvernelor față de cetățeni.

Accesibilitatea datelor - Platformele IA pot transforma datele fiscale în forme mai accesibile și mai ușor de înțeles pentru publicul larg, ceea ce poate contribui la o mai mare încredere în sistemul fiscal.

12.1.6. Provocări și considerații etice

În ciuda avantajelor, implementarea IA în administrarea sistemelor de impozitare ridică și câteva provocări și întrebări etice cum ar fi:

Confidențialitatea și securitatea datelor - Utilizarea IA implică procesarea unor cantități mari de date personale și financiare. Protejarea confidențialității contribuabililor și asigurarea securității datelor sunt esențiale.

Discriminarea algoritmică - Algoritmii IA pot ajunge să reproducă sau să amplifice inegalitățile existente, dacă nu sunt proiectați și implementați cu grijă. Este important să se asigure că modelele IA nu discriminează grupuri de contribuabili pe baza unor caracteristici precum statutul socio-economic, sexul sau etnia.

Dependența de tehnologie - O altă provocare poate fi dependența excesivă de tehnologie, care poate duce la erori de sistem sau la vulnerabilități în caz de atacuri cibernetice.

În concluzie, inteligența artificială (IA) are un potențial enorm de a transforma administrația fiscală, de la automatizarea proceselor de colectare a taxelor și combaterea fraudei fiscale, până la îmbunătățirea experienței contribuabililor și optimizarea politicilor fiscale.

Cu toate acestea, este esențial ca utilizarea IA să fie implementată cu atenție, având în vedere riscurile legate de confidențialitatea datelor și de echitatea sistemului fiscal. Astfel, în viitor, IA poate deveni un instrument esențial în construirea unor sisteme fiscale mai eficiente și mai echitabile.

12.2. Digitalizarea Administrațiilor Fiscale la Nivelul Uniunii Europene

Digitalizarea administrațiilor fiscale reprezintă un proces esențial pentru modernizarea și eficientizarea gestionării obligațiilor fiscale.

La nivelul Uniunii Europene (UE), digitalizarea în domeniul fiscalității a fost impulsionată atât de necesitatea de a îmbunătăți colectarea taxelor și impozitelor, cât și de dorința de a facilita conformitatea fiscală pentru cetățeni și întreprinderi.

În acest context, UE a implementat o serie de măsuri și a încurajat statele membre să adopte soluții digitale avansate pentru a eficientiza administrarea fiscală, prevenirea fraudei și asigurarea unei transparențe sporite.

12.2.1. Strategii și inițiative ale Uniunii Europene pentru digitalizarea Administrațiilor Fiscale

Uniunea Europeană a încurajat digitalizarea administrațiilor fiscale prin mai multe inițiative și strategii care vizează un sistem fiscal mai integrat și mai eficient:

12.2.1.1. Codul Fiscal Digital European (European Digital Tax Code)

Uniunea Europeană a propus crearea unui "Cod Fiscal Digital European" care să armonizeze regulile și standardele digitale în toate statele membre.

Acest cod ar facilita schimbul automat de date fiscale între administrațiile fiscale naționale și ar reduce barierele administrative pentru contribuabili.

12.2.1.2. Directiva privind Schimbul Automatic de Informații (DAC6)

Directiva DAC6, care impune schimbul automat de informații între statele membre ale UE despre aranjamentele fiscale transfrontaliere, are un impact direct asupra digitalizării administrațiilor fiscale.

Aceasta promovează automatizarea colectării și procesării informațiilor fiscale relevante pentru a combate evaziunea și agresivitatea fiscală.

12.2.1.3. Inițiativa "Digital Europe"

Inițiativa "Digital Europe" este un program al UE care vizează sprijinirea digitalizării economiilor europene, inclusiv în domeniul fiscalității.

Prin acest program, se încurajează dezvoltarea de soluții digitale inovative care pot îmbunătăți gestionarea fiscalității și se pune accent pe formarea și educația digitală a autorităților fiscale.

12.2.1.4. Sistemul de Schimb Electronic al Datelor Fiscale (e-filing)

Uniunea Europeană a susținut implementarea de sisteme electronice de depunere a declarațiilor fiscale, "e-filing", în toate statele membre.

Aceste sisteme permit contribuabililor să depună declarațiile fiscale online, să plătească taxele și să interacționeze cu administrațiile fiscale într-un mod mai simplu și mai rapid.

12.2.2. Tehnologii utilizate în digitalizarea Administrațiilor Fiscale

Administrațiile fiscale din UE au adoptat o serie de tehnologii pentru a moderniza procesele fiscale și pentru a face față provocărilor emergente. Printre cele mai importante tehnologii se numără:

12.2.2.1. Sisteme de Facturare Electronică

Facturarea electronică (e-invoicing) a fost implementată treptat în multe state membre, fiind una dintre principalele inițiative de digitalizare. E-invoicing permite transmiterea și stocarea electronică a facturilor fiscale, ceea ce simplifică procesul de colectare a taxelor și reduce riscurile de fraudă.

Multe state membre au implementat sisteme obligatorii de facturare electronică pentru anumite tipuri de tranzacții sau pentru anumite sectoare economice.

12.2.2.2. Sisteme de Monitorizare în Timp Real a TVA

Uniunea Europeană a promovat dezvoltarea unor soluții de monitorizare în timp real a tranzacțiilor economice pentru combaterea fraudei fiscale, în special în domeniul Taxei pe Valoarea Adăugată (TVA).

De exemplu, în Italia, sistemul "SDI" (Sistema di Interscambio) permite autorităților fiscale să verifice în timp real facturile emise de companii. Alte state membre au implementat soluții similare, iar UE lucrează pentru a crea un sistem uniform de monitorizare a TVA la nivel european.

12.2.2.3. Inteligența Artificială și Analiza Big Data

Inteligența artificială (IA) și analiza de mari date (big data) sunt utilizate pentru a detecta comportamente fiscale anormale și pentru a sprijini auditul fiscal.

Aceste tehnologii permit analiza unor volume mari de date fiscale pentru a identifica posibile fraude sau nereguli și pentru a îmbunătăți procesul de colectare a taxelor.

De asemenea, ele pot fi folosite pentru prognozarea veniturilor fiscale și pentru crearea de politici fiscale mai eficiente.

12.2.2.4. Blockchain pentru Combaterea Fraudei Fiscale

Blockchain-ul, o tehnologie emergentă, este explorat de administrațiile fiscale din UE pentru a crea un sistem sigur și transparent de stocare a datelor fiscale.

Aceasta ar putea fi utilizată pentru a verifica autenticitatea documentelor fiscale, pentru a preveni modificarea ilegală a acestora și pentru a îmbunătăți trasabilitatea tranzacțiilor economice.

12.2.3. Avantajele Digitalizării Administrațiilor Fiscale în UE

12.2.3.1. Eficiență și Reducerea Birocrației

Digitalizarea contribuie semnificativ la reducerea birocrăției și la simplificarea procedurilor fiscale. Contribuabilii pot depune online declarațiile fiscale, pot efectua plăți electronice și pot accesa informații despre obligațiile fiscale într-un mod mai rapid și mai eficient.

12.2.3.2. Reducerea Evaziunii Fiscale și Fraudei

Prin utilizarea sistemelor electronice de facturare și a monitorizării în timp real, autoritățile fiscale pot detecta mai rapid fraudele și pot preveni evaziunea fiscală.

Analiza de mari date și tehnologiile avansate, cum ar fi IA și blockchain, oferă noi instrumente pentru combaterea fraudei transfrontaliere.

12.2.3.3. Îmbunătățirea Conformității Fiscale

Tehnologiile digitale permit o mai bună educare a contribuabililor și o interacțiune mai ușoară cu autoritățile fiscale. Platformele online, cum ar fi portalurile de plată și asistența virtuală, fac procesul de conformitate mai accesibil și mai clar, contribuind astfel la creșterea ratei de conformitate fiscală.

12.2.3.4. Optimizarea Resurselor Administrative

Digitalizarea permite administrațiilor fiscale să gestioneze mai eficient resursele, reducând nevoia de personal pentru procesarea documentelor și de resurse pentru inspecțiile fiscale tradiționale. Astfel, autoritățile pot concentra mai mult pe activitățile de analiză și audit.

12.2.4. Provocări în Procesul de Digitalizare a Administrațiilor Fiscale

12.2.4. 1. Infrastructură Tehnologică și Securitate Cibernetică

Unul dintre cele mai mari obstacole în calea digitalizării este asigurarea unei infrastructuri tehnologice adecvate și sigure. Protejarea datelor personale și financiare ale contribuabililor este esențială, iar riscurile de atacuri cibernetice sunt o preocupare majoră.

12.2.4. 2. Lipsa de Coerență între Statele Membre

În ciuda eforturilor UE de a armoniza sistemele fiscale, există încă diferențe semnificative între statele membre în ceea ce privește stadiul de digitalizare. Unele țări sunt mult mai avansate decât altele în implementarea soluțiilor digitale, ceea ce poate duce la o fragmentare a pieței interne și poate crea dificultăți pentru companiile care operează în mai multe state membre.

12.2.4. 3. Rezistența la Schimbare

Adoptarea noilor tehnologii poate întâmpina rezistență din partea unor funcționari publici sau a contribuabililor care nu sunt familiarizați cu tehnologia. Este nevoie de training și educație pentru a sprijini tranziția către un sistem fiscal digitalizat.

În concluzie, digitalizarea administrațiilor fiscale la nivelul Uniunii Europene reprezintă un pas important în modernizarea sistemului fiscal european, având beneficii semnificative în ceea ce privește eficiența

administrativă, reducerea fraudei fiscale și îmbunătățirea conformității fiscale, însă, cu toate acestea, procesul de digitalizare necesită investiții continue în infrastructură tehnologică, securitatea datelor și armonizarea reglementărilor între statele membre.

Pe măsură ce soluțiile digitale se vor extinde, se așteaptă ca administrațiile fiscale din Uniunea Europeană să devină mai rapide, mai transparente și mai eficiente în gestionarea obligațiilor fiscale.

12.3. Interconectivitatea bazelor de date fiscale în Uniunea Europeană

Interconectivitatea bazelor de date fiscale reprezintă un element esențial al digitalizării administrațiilor fiscale în Uniunea Europeană (UE), având un rol major în eficientizarea colectării taxelor, combaterea fraudei fiscale transfrontaliere și în promovarea transparenței și responsabilității fiscale.

Pe măsură ce economiile europene devin tot mai interdependente, statele membre ale UE au început să recunoască importanța unui sistem fiscal integrat, care să permită schimbul rapid și eficient de informații între autoritățile fiscale naționale.

12.3.1. Scopul și beneficiile interconectivității bazelor de date fiscale

Interconectivitatea bazelor de date fiscale în Uniunea Europeană are mai multe scopuri și beneficii semnificative:

12.3.1.1. Combaterea evaziunii fiscale transfrontaliere

Într-un spațiu economic integrat, unde companiile și persoanele fizice operează în mai multe state membre, evaziunea fiscală transfrontalieră devine o provocare majoră. Interconectivitatea bazelor de date fiscale permite autorităților fiscale din diferite țări să colaboreze și să schimbe rapid informații despre contribuabili, facilitând astfel identificarea și prevenirea fraudei fiscale.

12.3.1.2. Eficientizarea administrării fiscale

Un sistem integrat permite autorităților fiscale să acceseze rapid datele fiscale relevante pentru un contribuabil, indiferent de țara în care sunt stocate aceste date. Aceasta reduce timpul necesar pentru procesarea informațiilor și permite un control mai eficient al conformității fiscale.

12.3.1.3. Creșterea transparenței

Schimbul automat de informații între autoritățile fiscale ale statelor membre duce la un nivel mai mare de transparență în administrarea taxelor și impozitelor. Aceasta sporește încrederea publicului în sistemul fiscal și contribuie la prevenirea corupției și a practicilor fiscale neregulate.

12.3.1.4. Îmbunătățirea conformității fiscale

Prin interconectarea bazelor de date, autoritățile fiscale pot detecta mai ușor discrepanțele între informațiile furnizate de contribuabili și cele disponibile în diverse surse. Aceasta ajută la creșterea conformității fiscale, deoarece contribuabilii sunt mai motivați să se conformeze din cauza riscului de verificări și controale mai riguroase.

12.3.2. Mecanisme de interconectare a bazelor de date fiscale în UE

Uniunea Europeană a creat și susține o serie de mecanisme pentru a facilita schimbul de informații între statele membre în scopuri fiscale cum ar fi:

12.3.2.1. Sistemul de schimb automat de informații fiscale (DAC)

Directiva privind schimbul automat de informații (DAC) a fost introdusă pentru a facilita schimbul de informații între autoritățile fiscale ale statelor membre. DAC are mai multe versiuni, fiecare extinzând tipurile de informații care trebuie schimbate automat între statele membre.

DAC6 - Această directivă impune raportarea automată a aranjamentelor fiscale transfrontaliere considerate riscante pentru integritatea sistemului fiscal. Autoritățile fiscale pot astfel să identifice structuri fiscale complexe care pot fi utilizate pentru a evita plata taxelor.

DAC7 - Extinde schimbul de informații prin impunerea obligativității pentru platformele digitale (precum platformele de vânzări online) să raporteze informațiile fiscale despre utilizatori (vânzători), facilitând identificarea surselor de venit care sunt greu de urmărit prin canale tradiționale.

12.3.2.2. Sistemul de Monitorizare a TVA (VAT) - Intra-Community Cooperation

Pentru a preveni fraudele legate de TVA, Uniunea Europeană a implementat un sistem de schimb de informații care permite autorităților fiscale să urmărească tranzacțiile transfrontaliere de TVA în timp real.

Prin intermediul acestui sistem, autoritățile pot verifica dacă TVA a fost colectată și plătită în mod corect în cazul tranzacțiilor între statele membre.

Un exemplu relevant este VIES (VAT Information Exchange System), care permite schimbul de informații între autoritățile fiscale ale Uniunii Europene privind numerele de înregistrare TVA ale întreprinderilor.

Acest sistem ajută autoritățile fiscale să verifice rapid dacă un furnizor este înregistrat corespunzător pentru TVA.

12.3.2.3. Sistemul de Cooperare Administrativă (CCN/CSI)

Sistemul de Cooperare Administrativă (CCN – Common Communication Network) și infrastructura CSI (Common Services Infrastructure) sunt folosite pentru a facilita schimbul de date și documente între administrațiile fiscale naționale și Comisia Europeană.

Aceste infrastructuri tehnice permit autorităților fiscale din statele membre să își sincronizeze bazele de date și să împărtășească rapid informații esențiale pentru administrarea corectă a taxelor și impozitelor.

12.3.2.4. Sistemul E-filing pentru declarații fiscale

Statele membre ale Uniunii Europene sunt încurajate să implementeze platforme de depunere electronică a declarațiilor fiscale, prin care contribuabilii să își depună online declarațiile de venit, TVA și alte taxe.

Aceste platforme sunt adesea interconectate între ele, permițând autorităților fiscale să acceseze rapid informațiile și să detecteze eventualele nereguli între declarațiile depuse în diferite state membre.

12.3.3. Provocări în implementarea interconectivității fiscale în UE

12.3.3.1. Diferențe tehnologice și de standardizare

În ciuda progreselor semnificative în digitalizarea administrațiilor fiscale, există încă diferențe mari între statele membre în ceea ce privește infrastructura tehnologică și standardele de interconectare.

Unele state au implementat sisteme avansate de interconectare, în timp ce altele încă se confruntă cu dificultăți în modernizarea infrastructurii IT, iar acest lucru poate duce la întârzieri în procesul de schimb de informații sau chiar la incompatibilități între diversele sisteme naționale.

12.3.3.2. Probleme de confidențialitate și securitate a datelor

Schimbul de informații fiscale între statele membre presupune manipularea unor date foarte sensibile. Protejarea confidențialității și securității acestor date este o preocupare majoră, iar orice breșă în securitate poate afecta încrederea contribuabililor în sistemele fiscale.

De asemenea, reglementările privind protecția datelor, cum ar fi GDPR, trebuie respectate cu strictețe, ceea ce poate limita tipul de informații care pot fi schimbate între autoritățile fiscale.

12.3.3.3. Cooperare între administrațiile fiscale

Chiar dacă există mecanisme pentru schimbul de informații între autoritățile fiscale ale Uniunii Europene, nu toate administrațiile fiscale sunt pregătite sau dispuse să colaboreze eficient.

Uneori, diferențele de interpretare a reglementărilor fiscale, de proceduri și de priorități politice pot îngreuna implementarea unui sistem unitar de schimb de date fiscale.

12.3.3.4. Complexitatea reglementărilor fiscale

Uniunea Europeană nu are o politică fiscală uniformă, iar fiecare stat membru are propria sa legislație fiscală, adaptată nevoilor și caracteristicilor economice locale, iar aceste diferențe de reglementare pot crea dificultăți în armonizarea bazelor de date fiscale și în interoperabilitatea sistemelor naționale.

12.3.3.5. Perspective viitoare

Interconectivitatea bazelor de date fiscale va continua să evolueze în UE, cu accent pe integrarea tehnologiilor emergente, cum ar fi inteligența artificială și big data, pentru a îmbunătăți analiza datelor fiscale și a detecta fraudele.

De asemenea, dezvoltarea unui sistem unificat de schimb de informații fiscale, care să fie complet interoperabil între toate statele membre, reprezintă o direcție de dezvoltare importantă în viitor.

În concluzie, putem spune că în contextul actual al dezvoltării exponențiale a tehnologiilor bazate pe IA, Uniunea Europeană va continua să promoveze standardizarea, securizarea și extinderea interconectivității între bazele de date fiscale ale statelor membre, pentru a asigura o colectare mai eficientă a taxelor și pentru a sprijini combaterea evaziunii fiscale într-un mod mai coordonat.

12.4. Supravegherea digitală a încasărilor de TVA în Uniunea Europeană

Supravegherea digitală a încasărilor de TVA (Taxa pe Valoarea Adăugată) este o componentă esențială a digitalizării sistemelor fiscale din Uniunea Europeană, unde au fost adoptate măsuri pentru a combate fraudele legate de TVA și pentru a îmbunătăți eficiența colectării acestei taxe, care reprezintă o sursă semnificativă de venituri pentru bugetele statelor membre.

Supravegherea digitală ajută autoritățile fiscale să monitorizeze în timp real tranzacțiile economice și să asigure conformitatea fiscală și, în acest context, tehnologiile digitale au revoluționat modul în care se colectează și se monitorizează TVA, iar statele membre ale UE au implementat sau urmează să implementeze soluții electronice pentru a sprijini această supraveghere.

12.4.1. Provocările supravegherii TVA în UE

Înainte de introducerea măsurilor digitale, supravegherea TVA în Uniunea Europeană s-a confruntat cu mai multe provocări:

Frauda TVA transfrontalieră - Fraudele legate de TVA transfrontaliere, cum ar fi sistemele de evaziune prin caruselul TVA, au fost o problemă semnificativă. Aceste fraude implicau în principal comerțul între state membre ale UE, unde bunurile sau serviciile erau vândute fără a plăti TVA-ul.

Lipsa de transparență - Tranzacțiile comerciale, în special cele între companii din diferite state membre, erau adesea dificil de urmărit, iar schimbul de informații între autoritățile fiscale naționale era adesea ineficient.

Costuri administrative mari - Sistemele tradiționale de colectare și supraveghere a TVA-ului implicau procese administrative complexe și costisitoare, atât pentru autoritățile fiscale, cât și pentru contribuabili.

12.4.2. Măsuri pentru supravegherea digitală a TVA în UE

Uniunea Europeană a implementat mai multe măsuri și mecanisme pentru a spori supravegherea digitală a încasărilor de TVA, bazându-se pe tehnologii moderne și interconectivitatea între administrațiile fiscale. Iată câteva dintre principalele măsuri implementate:

12.4.2.1. Sistemul VIES (VAT Information Exchange System)

Sistemul VIES este un mecanism de schimb de informații între autoritățile fiscale ale statelor membre ale UE, care permite verificarea în timp real a validității numerelor de înregistrare TVA ale companiilor care efectuează tranzacții transfrontaliere.

Acesta este utilizat pentru a preveni fraudele legate de TVA, permițând autorităților fiscale să confirme dacă un furnizor este înregistrat pentru TVA într-un alt stat membru.

Beneficiile acestui sistem (VIES) constau în faptul că ajută la reducerea riscurilor de fraudă și la creșterea transparenței tranzacțiilor economice dintre statele membre ale UE și, de asemenea, facilitează conformitatea fiscală a întreprinderilor care efectuează comerț transfrontalier.

12.4.2.2. E-facturarea și supravegherea în timp real a TVA

Una dintre cele mai semnificative măsuri pentru supravegherea digitală a TVA este introducerea e-facturării obligatorii.

De asemenea, mai multe state membre ale UE au implementat sisteme de monitorizare în timp real a TVA pentru a verifica dacă taxele sunt corect colectate și plătite.

E-facturarea permite transmiterea și stocarea electronică a facturilor între autoritățile fiscale și contribuabili. Aceasta facilitează verificarea în timp real a tranzacțiilor și reduce riscurile de evaziune fiscală.

Exemplu de implementare - Italia a implementat un sistem de facturare electronică obligatorie, iar acest model este replicat în alte țări, cum ar fi Spania și Polonia.

Aceste sisteme permit autorităților fiscale să acceseze rapid facturile emise de companii și să monitorizeze plățile de TVA, detectând orice discrepanță în raportarea fiscală.

12.4.2.3. Sistemul de Monitorizare a TVA în Timp Real (Real Time Reporting)

Uniunea Europeană a început să încurajeze utilizarea sistemelor de raportare a tranzacțiilor economice în timp real, care permit autorităților fiscale să primească informații instantanee despre fiecare tranzacție efectuată de o companie.

Aceste sisteme permit autorităților fiscale să monitorizeze plățile de TVA aproape în timp real, oferind informații suplimentare pentru combaterea fraudei fiscale.

Un exemplu notabil este SISTEMUL SDI din Italia (Sistema di Interscambio), care permite autorităților fiscale italiene să verifice automat facturile emise de întreprinderi în sistemul electronic de facturare.

12.4.2.4. Măsurile din cadrul "Digital Single Market" (DSM)

Digitalizarea colectării și supravegherii TVA face parte din eforturile Uniunii Europene de a crea o Piață Unică Digitală - (Digital Single Market) care vizează îmbunătățirea comerțului transfrontalier și reducerea obstacolelor administrative.

În acest sens, Comisia Europeană a introdus măsuri precum:

One-Stop-Shop (OSS) - Un sistem digital care permite întreprinderilor să depună o singură declarație de TVA pentru toate vânzările transfrontaliere, reducând astfel complexitatea administrativă și facilitând respectarea reglementărilor fiscale pentru întreprinderile care vând bunuri și servicii în mai multe state membre.

Import One-Stop-Shop (IOSS) - Aceasta permite comerțului cu bunuri importate din afaceri externe să fie mai ușor gestionat, printr-un sistem digitalizat care colectează TVA-ul în momentul importului.

12.4.2.5. Platforme de Colectare a TVA pentru Comerțul Online (VAT e-commerce package)

Pachetul legislativ privind comerțul electronic (VAT e-commerce package), intrat în vigoare la 1 iulie 2021, adresează aspectele fiscale ale comerțului online transfrontalier.

Acesta include implementarea unui sistem digitalizat pentru a facilita colectarea TVA-ului în cazul vânzărilor transfrontaliere de bunuri și servicii.

În esență, această măsură extinde sistemul OSS la comerțul online, permițând ca TVA-ul să fie colectat de la vânzătorul din afaceri externe și plătit într-un singur punct.

12.4.3. Avantajele supravegherii digitale a TVA

12.4.3.1. Reducerea fraudelor și evaziunii fiscale

Supravegherea digitală permite autorităților fiscale să detecteze rapid orice nereguli sau discrepanțe între TVA-ul colectat și cel raportat, reducând astfel semnificativ oportunitățile de fraudă.

De asemenea, folosind facturarea electronică și raportarea în timp real, riscurile de fraudă transfrontalieră sunt mult mai mici.

12.4.3.2. Eficiență administrativă

Tehnologiile digitale facilitează automatizarea proceselor fiscale și reduc complexitatea administrativă, atât pentru autoritățile fiscale, cât și pentru contribuabili.

De asemenea, această digitalizare reduce timpul necesar pentru procesarea declarațiilor fiscale și permite identificarea rapidă a problemelor de conformitate.

12.4.3.3. Conformitate mai mare din partea contribuabililor

Sistemele de raportare digitală și de facturare electronică ajută contribuabilii să depună declarațiile fiscale corect și la timp, având în vedere că sistemele sunt interconectate și facilitează corectarea erorilor într-un mod mai rapid și mai eficient.

12.4.3.4. Transparență și colaborare între statele membre

Schimbul de informații fiscale între statele membre este mult îmbunătățit, contribuind astfel la creșterea transparenței în administrarea fiscală. De asemenea, măsurile de supraveghere digitală încurajează o colaborare mai strânsă între autoritățile fiscale din diferite state membre ale UE.

12.4.4. Provocări și limitări

12.4.4.1. Diferențe în implementare

Chiar dacă majoritatea statelor membre au adoptat măsuri pentru supravegherea digitală a TVA, există încă diferențe în modul de implementare a acestor tehnologii, ceea ce poate duce la ineficiențe și dificultăți în interoperabilitate.

12.4.4.2. Costuri de implementare și infrastructură

Implementarea și întreținerea infrastructurii digitale necesare pentru supravegherea TVA implică costuri semnificative. Statele membre cu economii mai mici sau cu infrastructuri mai puțin dezvoltate pot întâmpina dificultăți în implementarea acestor soluții.

12.4.4.3. Confidențialitatea și securitatea datelor

Schimbul de date fiscale între autoritățile fiscale implică riscuri legate de protecția datelor și securitatea informațiilor sensibile. Respectarea reglementărilor de protecție a datelor, cum ar fi GDPR, trebuie să fie o prioritate continuă.

12.4.5. Viitorul supravegherii digitale a TVA în Uniunea Europeană

În viitorul apropiat, Uniunea Europeană va continua să dezvolte și să extindă mecanismele de supraveghere digitală a TVA, integrarea mai profundă a inteligenței artificiale (IA) și a analizei datelor mari (Big Data) jucând un rol tot mai important.

De asemenea, se preconizează o armonizare mai mare a reglementărilor fiscale și un sistem unitar de raportare pentru întregul spațiu economic european.

În concluzie, supravegherea digitală a încasărilor de TVA în Uniunea Europeană este un proces dinamic și în continuă evoluție, în care acesta urmărește să îmbunătățească colectarea taxelor, să reducă fraudele fiscale și să eficientizeze procedurile administrative, integrând tehnologii avansate precum automatizarea, facturarea electronică și schimbul de date în timp real între statele membre, toate aceste măsuri contribuind la o economie europeană mai transparentă, mai conformă și mai integrată fiscal.

COMPETIȚIA FISCALĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ PRIN UTILIZAREA INTELIGENȚEI ARTIFICIALE

13.1. Considerații introductive

Competiția fiscală în Uniunea Europeană prin utilizarea inteligenței artificiale (IA) este un subiect complex, care intersectează mai multe domenii, cum ar fi politica fiscală, tehnologia, reglementările europene și inovațiile economice.

Utilizarea inteligenței artificiale (IA) în cadrul concurenței fiscale din Uniunea Europeană poate oferi atât avantaje, cât și riscuri și, în acest context, termenul de *competiție fiscală* se referă la practicile prin care statele membre ale Uniunii Europene încearcă să atragă investiții și să sprijine creșterea economică prin politici fiscale favorabile, cum ar fi reduceri de taxe, stimulente pentru afaceri și alte mecanisme de reglementare fiscală.

13.1.1. Cum influențează inteligența artificială competiția fiscală în Uniunea Europeană?

13.1.1.1. Optimizarea strategiilor fiscale

Inteligența artificială poate fi folosită de autoritățile fiscale pentru a crea modele predictive mai precise, pentru a identifica riscurile de fraudă fiscală sau pentru a îmbunătăți eficiența colectării taxelor. De asemenea, companiile pot utiliza IA pentru a dezvolta strategii de optimizare fiscală care să profite de regimurile fiscale favorabile din diverse state membre ale UE. De exemplu, IA ar putea analiza automat reglementările fiscale din diferite jurisdicții și ar putea sugera cele mai eficiente structuri de taxare pentru o companie sau un investitor.

13.1.1.2. Evitarea dublei impozitări și planificarea fiscală internațională

Într-o Uniune Europeană în care companiile sunt tot mai mobile, IA ar putea ajuta la gestionarea complexității reglementărilor fiscale internaționale. De exemplu, IA ar putea facilita procesul de evitare a dublei impozitări, ajutând la coordonarea între diferitele autorități fiscale ale statelor membre. Totodată, în domeniul planificării fiscale internaționale, IA ar putea analiza multiple jurisdicții fiscale pentru a identifica soluții care să maximizeze profitabilitatea și să minimizeze obligațiile fiscale.

13.1.1.3. Detectarea evaziunii fiscale

În același timp, utilizarea IA poate îmbunătăți combaterea evaziunii fiscale. Modele de IA pot analiza tranzacțiile și comportamentele fiscale anormale sau suspecte la scară largă, ceea ce permite autorităților fiscale să identifice rețele de evaziune și să impună sancțiuni. De asemenea, IA poate sprijini implementarea de algoritmi care să semnaleze riscuri de fraude legate de structuri fiscale internaționale complexe.

13.1.1.4. Evoluția reglementărilor fiscale în UE

În contextul globalizării și al digitalizării, UE a început să adopte reglementări care vizează în mod direct utilizarea noilor tehnologii, inclusiv IA, pentru a gestiona concurența fiscală.

De exemplu, Comisia Europeană a propus reglementări care urmăresc combaterea agresivă a planificării fiscale și promovarea unui cadru mai transparent, ceea ce poate reduce posibilitățile de exploatare a diferențelor între regimurile fiscale din diversele state membre.

13.1.2. Provocări legate de competiția fiscală prin utilizarea IA

13.1.2. 1. Riscuri de fragmentare a pieței interne

Unul dintre riscurile principale asociate cu utilizarea IA în competiția fiscală este fragmentarea pieței interne a Uniunii Europene. Dacă statele membre utilizează IA pentru a adopta politici fiscale agresive sau pentru a atrage investitori prin reduceri semnificative de taxe, ar putea apărea disparități fiscale care duc la o concurență neloială și la distorsionarea pieței. Acest lucru ar putea afecta statele mai mici sau cele care nu dispun de tehnologia necesară pentru a implementa soluții IA de ultimă oră.

13.1.2. 2. Probleme de transparență și responsabilitate

De asemenea, utilizarea IA în competiția fiscală ar putea genera probleme legate de transparență și responsabilitate. Este posibil ca reglementările fiscale, bazate pe analize automate ale IA, să fie greu de urmărit sau de înțeles de către contribuabili și chiar de către autoritățile fiscale în sine. În plus, dacă algoritmi IA sunt utilizați pentru a reduce impozitele în mod agresiv, acest lucru poate afecta stabilitatea fiscală a unor state membre sau poate contribui la o lipsă de încredere în sistemul fiscal european.

13.1.2. 3. Inovație versus etică

În timp ce utilizarea IA poate stimula inovația și eficiența în domeniul fiscal, trebuie pus un accent deosebit pe etica în aplicarea acestor tehnologii. De exemplu, algoritmi IA ar putea încuraja companiile să adopte practici fiscale care, deși legale, ar putea fi considerate inechitabile sau dăunătoare pentru echitatea economică. În plus, absența unui cadru reglementator unitar care să controleze aplicarea IA în sfera fiscală ar putea duce la o reglementare prea permissivă, favorizând marile corporații în detrimentul IMM-urilor.

13.1.3. Posibile soluții și direcții de reglementare

13.1.3.1. Reglementarea transparentă a utilizării IA în domeniul fiscal

Pentru a preveni distorsionarea pieței interne, ar trebui să existe reglementări clare la nivelul UE care să stabilească limitele și condițiile utilizării IA în domeniul fiscal. Uniunea Europeană ar putea adopta un cadru mai robust pentru a reglementa transparența algoritmilor IA utilizați în procesul decizional fiscal, asigurându-se că aceștia nu sunt folosiți în mod abuziv pentru a manipula concurența.

13.1.3.2. Promovarea standardelor etice în utilizarea IA

De asemenea, UE ar putea adopta standarde etice comune în utilizarea IA, care să asigure că tehnologiile fiscale nu duc la inechități în sistemul economic european. Aceste standarde ar trebui să garanteze faptul că tehnologiile IA respectă principiile de responsabilitate fiscală și nu încurajează comportamente care afectează negativ colectarea veniturilor publice sau echitatea între statele membre.

13.1.3.3. Colaborarea între statele membre și autoritățile fiscale

Colaborarea între statele membre și autoritățile fiscale ale UE ar fi esențială pentru a asigura aplicarea echitabilă a reglementărilor fiscale și pentru a combate evaziunea fiscală. Utilizarea IA ar putea fi integrată într-un sistem comun european care să asigure un cadru coordonat de monitorizare și control al comportamentelor fiscale.

În concluzie, utilizarea inteligenței artificiale (IA) în competiția fiscală din Uniunea Europeană poate aduce avantaje semnificative în ceea ce privește optimizarea strategiilor fiscale, detectarea fraudelor și îmbunătățirea eficienței administrației fiscale.

Totuși, este esențial ca aceste tehnologii să fie reglementate corespunzător, pentru a preveni abuzurile și a proteja stabilitatea pieței interne a UE. O reglementare adecvată ar putea contribui la o competiție fiscală mai echitabilă, în care beneficiile tehnologiilor moderne sunt distribuite echitabil între toate statele membre.

13.2. Suveranitatea fiscală a statelor membre ale Uniunii Europene

Suveranitatea fiscală a statelor membre ale Uniunii Europene se referă la capacitatea unui stat de a-și stabili propriile politici fiscale, inclusiv regimul de impozite, taxele și cheltuielile publice, fără interferențe externe.

În cadrul Uniunii Europene (UE), suveranitatea fiscală a statelor membre este un concept complex, deoarece există atât o dimensiune națională a politicii fiscale, cât și reglementări comune care influențează deciziile fiscale ale fiecărui stat membru.

13.2.1. Suveranitatea fiscală și integrarea europeană

Uniunea Europeană a fost construită pe baza principiului integrării economice și politice, ceea ce presupune o cooperare mai strânsă între statele membre în diverse domenii, inclusiv în domeniul fiscal, dar, cu toate acestea, integrarea europeană nu a dus la renunțarea completă la suveranitatea fiscală națională, ci mai degrabă la împărțirea acesteia între nivelul național și cel european.

Astfel, statele membre au păstrat dreptul de a-și stabili propriile regimuri fiscale, dar acest drept este limitat de regulile și principiile stabilite la nivelul UE. Aceste reguli vizează, în principal, asigurarea unei piețe interne funcționale, promovarea unei concurențe corecte și protejarea stabilității economice a Uniunii.

13.2.2. Limitele suveranității fiscale în Uniunea Europeană

13.2.2.1. Piața Internă și Libera Circulație a Capitalurilor, Muncii și Bunurilor

Unul dintre principiile pe care s-a fondat Uniunea Europeană este libera circulație a capitalurilor, bunurilor, serviciilor și persoanelor între statele membre.

Suveranitatea fiscală a statelor membre este limitată de aceste principii, deoarece măsurile fiscale naționale nu trebuie să distorsioneze aceste libertăți fundamentale.

Astfel, de exemplu, putem observa câteva caracteristici:

- ✗ Impozitele și taxele nu pot genera discriminări între cetățenii sau companiile din diferite state membre.

- ✗ Politicile fiscale naționale nu pot crea bariere care ar împiedica mobilitatea capitalului sau a forței de muncă între statele membre.

Aceasta înseamnă că regimurile fiscale naționale trebuie să fie aliniate la regulile pieței interne, iar taxele sau impozitele excesiv de mari sau discriminatorii ar putea fi considerate incompatibile cu regulile Uniunii Europene.

13.2.2.2. Politica fiscală europeană și coordonarea economică

Deși statele membre au suveranitatea de a stabili propriile taxe și impozite, există un cadru comun european de coordonare a politicii fiscale.

De exemplu, au fost adoptate o serie de măsuri, cum ar fi:

Pactul de Stabilitate și Creștere (PSC) impune restricții asupra deficitului bugetar și a datoriei publice a statelor membre.

În cadrul acestui pact, statele membre trebuie să mențină un deficit bugetar sub 3% din PIB și o datorie publică sub 60% din PIB, iar aceste criterii sunt monitorizate și aplicate de Comisia Europeană și Consiliul UE.

Mecanismul European de Stabilitate (MES) a fost introdus pentru a sprijini statele membre ale zonei euro în caz de criză fiscală, și impune condiții de politică fiscală pentru a asigura sustenabilitatea finanțelor publice.

13.2.2.3. Taxarea minimă și impozitele pe corporații

Uniunea Europeană a adoptat, în ultimele decenii, măsuri pentru a preveni războaiele fiscale dintre statele membre, în care unele state reduc impozitele pentru a atrage investitori și capital.

Aceste măsuri limitează în mod indirect suveranitatea fiscală a statelor membre, cum ar fi, de exemplu:

Directiva privind impozitarea veniturilor corporative (Directiva CE 2022/2523) include reglementări privind impozitele pe profit, care impun anumite standarde minime, deși fiecare stat membru are libertatea de a stabili propriile sale cote.

Războiul fiscal și planificarea fiscală agresivă - Începând cu 2021, Comisia Europeană a adoptat propunerea de introducere a unui impozit minim global pentru corporații (prin implementarea unui sistem de impozitare minimă globală de 15% în cadrul OCDE), care limitează practicile fiscale agresive ale multinaționalelor, chiar dacă reglementările finale sunt stabilite în cadrul OCDE și nu doar la nivelul Uniunii Europene.

13.2.2.4. Armonizarea fiscală

Uniunea Europeană a adoptat o abordare graduală în ceea ce privește armonizarea fiscală, dar nu a creat un sistem fiscal unic.

De exemplu, putem evidenția:

Cotele Taxei pe Valoarea adăugată (TVA) sunt reglementate la nivelul Uniunii Europene, iar statele membre trebuie să aplice anumite norme privind cotele de TVA, deși fiecare stat are libertatea de a stabili propriile cote.

Accizele pe produsele de consum (alcool, tutun, energie) sunt, de asemenea, reglementate la nivel european, dar statele membre pot stabili niveluri diferite ale accizelor, respectând anumite condiții minime.

Totuși, există multe domenii în care statele membre pot aplica regimuri fiscale diferite, ceea ce le permite o anumită flexibilitate.

De exemplu, mărimea impozitelor pe venit, pe proprietate sau pe afaceri poate varia semnificativ între statele membre.

13.2.2.5. Concurența fiscală între statele membre

Deși Uniunea Europeană promovează o politică fiscală coordonată, competiția fiscală între statele membre poate duce la distorsionarea pieței interne deoarece statele membre au libertatea de a stabili propriile regimuri fiscale, inclusiv reduceri de taxe pentru a atrage investiții externe sau pentru a sprijini anumite industrii.

De exemplu, țări ca Irlanda și Luxemburg au devenit destinații populare pentru companiile multinaționale datorită impozitelor corporative scăzute.

Totuși, pentru a preveni un război fiscal dăunător, Uniunea Europeană a încurajat mai multe măsuri pentru a preveni abuzurile, inclusiv prin reglementări care vizează combaterea evaziunii fiscale și a planificării fiscale agresive, aceste măsuri limitând, într-un fel, autonomia fiscală a statelor membre în ceea ce privește stabilirea unor regimuri fiscale extrem de favorabile care ar putea dăuna economiei comune.

13.2.3. Suveranitatea fiscală în contextul crizelor economice

În momentele de criză economică (de exemplu, criza financiară globală din anul 2008 sau pandemia de COVID-19 din anul 2020), suveranitatea fiscală a statelor membre a fost și mai relevantă, deoarece, în aceste perioade, multe state au apelat la măsuri fiscale excepționale, inclusiv creșterea cheltuielilor publice și reducerea impozitelor pentru a sprijini economia, ceea ce a generat dezbatere legate de echilibrul dintre autonomia fiscală națională și reglementările europene.

De asemenea, crizele economice au demonstrat necesitatea unui cadru fiscal mai robust la nivelul Uniunii Europene, care să sprijine statele membre în momente de dificultăți economice, dar și necesitatea unei coordonări mai strânse în domeniul fiscalității pentru a preveni un impact negativ asupra economiilor interdependente.

În concluzie, *suveranitatea fiscală* a statelor membre ale Uniunii Europene rămâne un principiu fundamental, dar aceasta este reglementată și limitată de normele și reglementările UE, și chiar dacă statele membre își păstrează dreptul de a-și stabili propriile politici fiscale, integrarea economică europeană și necesitatea unei piețe interne eficiente impun anumite restricții și coordonări.

Astfel, suveranitatea fiscală în Uniunea Europeană este un concept care caută un echilibru între autonomia națională și obligațiile de respectare a regulilor comune, într-un cadru care vizează stabilitatea economică și protejarea principiilor pieței interne.

13.3. Beneficiile armonizării fiscale la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene

Armonizarea fiscală în Uniunea Europeană (UE) se referă la procesul prin care statele membre ajung la un cadru comun în domeniul politicii fiscale, cu scopul de a reduce discrepanțele între regimurile fiscale naționale și de a facilita funcționarea pieței interne.

Această armonizare vizează în principal impozitele indirecte (cum ar fi taxa pe valoare adăugată - TVA), accizele și anumite impozite pe profit și pe venit, și, cu toate că Uniunea Europeană nu a adoptat o fiscalitate unică, armonizarea fiscală aduce multiple beneficii atât pentru statele membre, cât și pentru cetățeni și afaceri.

13.3.1. Beneficiile armonizării fiscale la nivelul UE

13.3.1.1. Reducerea distorsiunilor pieței interne

Unul dintre cele mai mari beneficii ale armonizării fiscale este reducerea distorsiunilor pieței interne, întrucât, dacă fiecare stat membru ar adopta regimuri fiscale foarte diferite, acest lucru ar crea bariere care ar împiedica comerțul liber și concurența între statele membre.

Armonizarea fiscală ajută la eliminarea distanțelor fiscale și la asigurarea unui tratament echitabil pentru toți participanții la piață, printr-o serie de măsuri, cum ar fi:

Comerț mai ușor și mai ieftin - Eliminarea diferențelor semnificative în taxele aplicabile bunurilor și serviciilor comerciale reduce costurile administrative și fiscale pentru companiile care operează în mai multe state membre.

Eliminarea dublării impozitelor - Prin armonizarea regimurilor fiscale, este mai ușor să se prevină situațiile în care aceleași tranzacții sau venituri sunt impozitate de mai multe ori, ceea ce poate apărea în absența unei coordonări fiscale între statele membre.

13.3.1.2. Creșterea eficienței economice

Armonizarea fiscală poate contribui la creșterea eficienței economice, deoarece reduce complexitatea reglementărilor fiscale naționale, care poate fi costisitoare atât pentru administrațiile fiscale, cât și pentru contribuabili, cum ar fi:

Simplificarea procedurilor administrative - Companiile multinaționale sau care operează transfrontalier se confruntă adesea cu costuri administrative ridicate pentru a respecta diferențele regimuri fiscale din statele membre.

Armonizarea regimurilor de TVA sau a accizelor, de exemplu, ar reduce aceste costuri și ar simplifica procedurile de raportare fiscală.

Reducerea riscurilor de evaziune fiscală - Un sistem fiscal mai uniform și mai transparent reduce stimulentele pentru practici fiscale agresive sau evaziune fiscală, ceea ce duce la creșterea veniturilor publice și la un sistem fiscal mai echitabil.

13.3.1.3. Promovarea unui mediu concurențial echitabil

Armonizarea fiscală contribuie la prevenirea războaielor fiscale dintre statele membre, în care unele țări ar putea reduce semnificativ taxele pentru a atrage investiții externe, creând astfel o concurență neloială.

Fără armonizare, statele mai mici sau cele cu regimuri fiscale mai rigide ar putea fi dezavantajate în fața țărilor care aplică taxe mai mici sau care oferă stimulente fiscale substanțiale, cum ar fi:

Echilibrarea concurenței - Armonizarea fiscală ajută la menținerea unui teren de joc echitabil, unde companiile nu sunt forțate să aleagă jurisdicții fiscale doar pentru avantajele fiscale, ci pe baza altor factori competitivi, cum ar fi costurile de producție, infrastructură sau calificările forței de muncă.

Prevenirea dumping-ului fiscal - Unele țări, în special cele mici, ar putea reduce taxele pe profit sau ar putea aplica regimuri fiscale foarte favorabile pentru a atrage companii internaționale, ceea ce poate duce la distorsionarea concurenței și la o scădere a veniturilor publice, iar armonizarea fiscală ajută la prevenirea acestui fenomen.

13.3.1.4. Îmbunătățirea transparenței și predictibilității fiscale

Armonizarea regimurilor fiscale în cadrul Uniunii Europene contribuie la creșterea transparenței fiscale și la reducerea incertitudinii pentru investitori și cetățeni, cum ar fi:

Mai multă certitudine pentru investitori - Investitorii preferă medii fiscale predictibile și transparente, iar dacă reglementările fiscale variază semnificativ între statele membre, acest lucru poate complica planificarea fiscală și poate reduce atractivitatea pieței interne europene.

Armonizarea regimurilor fiscale reduce aceste riscuri și face mai clar modul în care impozitele sunt aplicate, ceea ce încurajează investițiile transfrontaliere.

Acces mai ușor la informații fiscale - Armonizarea regimurilor fiscale face mai ușor pentru cetățeni și companii să înțeleagă ce taxe trebuie să plătească și cum să se conformeze legislației fiscale, reducând costurile de consultanță fiscală.

13.3.1.5. Reducerea riscurilor de evaziune și fraude fiscale

Un alt beneficiu important al armonizării fiscale este reducerea riscurilor de evaziune și fraudă fiscală, care pot apărea atunci când reglementările fiscale diferă semnificativ între statele membre, cum ar fi:

Combaterea evaziunii fiscale internaționale - Prin armonizarea unor aspecte ale legislației fiscale, precum impozitele pe profit sau TVA, autoritățile fiscale din diferite state membre pot colabora mai eficient pentru a preveni practici de evaziune fiscală transfrontalieră.

Acest lucru este deosebit de important în combaterea companiilor care încearcă să își mute profiturile într-o jurisdicție cu impozite scăzute, o practică frecvent întâlnită în cadrul multinaționalelor.

Eforturi comune în combaterea fraudei - Armonizarea fiscală permite autorităților fiscale europene să colaboreze mai eficient în identificarea și sancționarea fraudei fiscale, sporind astfel colectarea veniturilor publice.

13.3.1.6. Creșterea mobilității și echității fiscale pentru cetățeni

Armonizarea fiscală poate contribui la creșterea mobilității cetățenilor și a forței de muncă în cadrul UE, deoarece face mai ușor pentru aceștia să înțeleagă și să se conformeze cu regimurile fiscale din alte state membre, cum ar fi:

Mai multă mobilitate pentru muncitori și pensionari - Dacă regimurile fiscale sunt armonizate în mai multe domenii (de exemplu, impozitele pe venit, pensii și asigurări sociale), cetățenii UE vor întâmpina mai puține obstacole administrative atunci când se mută în alt stat membru, facilitând mobilitatea forțată de muncă și de studii.

Reducerea inegalităților fiscale - Armonizarea poate ajuta la reducerea diferențelor de tratament fiscal între cetățenii din diferite state membre, ceea ce contribuie la o mai mare echitate fiscală și la prevenirea discriminării pe baza statutului de rezident sau a locului de muncă.

13.3.2. Provocările armonizării fiscale

În ciuda numeroaselor beneficii, *armonizarea fiscală* în Uniunea Europeană se confruntă și cu provocări semnificative:

13.3.3.1. Rezistența națională

Multe state membre sunt reticente la armonizarea completă a regimurilor fiscale, în special în ceea ce privește impozitele pe venit și pe profit, deoarece doresc să păstreze controlul asupra politicii fiscale interne.

13.3.3.2. Diferențele economice între state

Statele membre ale UE au economii de dimensiuni și structuri foarte diferite, iar aplicarea unor reguli fiscale comune poate fi mai avantajoasă pentru unele țări și mai defavorabilă pentru altele.

De exemplu, țările mai bogate ar putea dori o mai mare flexibilitate fiscală decât cele cu economii mai puțin dezvoltate.

13.3.3.3. Dificultăți în stabilirea unui cadru fiscal comun complet

Chiar și cu armonizarea parțială a unor aspecte fiscale (precum TVA sau accizele), există multă diversitate în ceea ce privește politica fiscală națională în Uniunea Europeană, iar realizarea unei armonizări complete, în special în domeniul impozitelor directe, este un proces complex și delicat.

În concluzie, armonizarea fiscală la nivelul Uniunii Europene aduce multiple beneficii, inclusiv o piață internă mai eficientă și mai echitabilă, reducerea distorsiunilor economice, creșterea transparenței și predictibilității fiscale și facilitarea colaborării între autoritățile fiscale din diferitele state membre, dar, cu toate acestea, procesul de armonizare trebuie să țină cont de diferențele economice și politice dintre statele membre, iar implementarea unei astfel de politici trebuie să fie atent reglementată pentru a nu dezavantaja anumite țări.

13.4. Armonizarea cotelor de impozitare în statele membre ale Uniunii Europene

Armonizarea cotelor de impozitare în statele membre ale Uniunii Europene (UE) se referă la procesul de standardizare a ratelor și principiilor fiscale, în special în ceea ce privește impozitele pe venit, pe profit și alte tipuri de taxe directe și indirecte, pentru a asigura un sistem fiscal mai coerent și mai eficient în cadrul pieței interne.

Deși Uniunea Europeană nu a adoptat o armonizare completă a cotelor de impozitare, anumite aspecte ale politicii fiscale au fost reglementate la nivel european.

Armonizarea cotelor de impozitare este un subiect complex, cu avantaje și provocări importante. În acest context, trebuie înțeles cum se aplică actuala armonizare și care ar putea fi efectele unei armonizări complete în viitor.

13.4.1. Armonizarea cotelor de impozitare în cadrul Uniunii Europene: Ce este deja reglementat?

13.4.1.1. Taxa pe valoarea adăugată (TVA)

Unul dintre domeniile în care UE a implementat armonizarea cotelor de impozitare este Taxa pe Valoarea Adăugată (TVA).

Sistemul de TVA al Uniunii Europene este reglementat printr-o directivă europeană (Directiva CE 2006/112), care stabilește reguli comune pentru aplicarea TVA în toate statele membre astfel:

Cotele de TVA - Deși statele membre au libertatea de a stabili cotele de TVA, UE impune anumite reguli comune:

- ✗ Cotele standard de TVA nu pot fi mai mici de 15%.
- ✗ Fiecare stat membru poate aplica reduceri de taxe (cotele reduse de TVA) pentru anumite categorii de produse sau servicii, cum ar fi alimentele, medicamentele sau transportul public, dar trebuie să respecte anumite limite.

Obiectivul - Armonizarea TVA are rolul de a preveni discriminarea între companiile care vând produse sau servicii în diferite state membre și de a simplifica reglementările fiscale transfrontaliere.

13.4.1.2. Accizele

De asemenea, Uniunea Europeană reglementează impozitele indirecte în domeniul accizelor, care sunt aplicate asupra anumitor produse, cum ar fi tutunul, alcoolul și produsele energetice.

În acest caz, Uniunea Europeană impune accize minime pentru a asigura un nivel de taxare corespunzător, dar lasă o marjă de flexibilitate statelor membre în stabilirea nivelurilor de accize.

Scopul urmărit este acela că, prin stabilirea unor accize minime, Uniunea Europeană dorește să prevină turismul fiscal și concurența fiscală neloială între statele membre, care ar putea duce la o reducere a veniturilor fiscale.

13.4.1.3. Impozitul pe profit

Impozitul pe profit al companiilor este un domeniu în care armonizarea este mai puțin avansată la nivelul Uniunii Europene deoarece statele membre sunt libere să stabilească ratele de impozit pe profit, însă, în pofida acestui fapt, Uniunea Europeană a adoptat măsuri pentru a limita utilizarea abuzivă a sistemelor fiscale favorabile, sisteme care ar putea încuraja agresivitatea fiscală și planificarea fiscală artificială.

De exemplu, Directiva privind impozitarea veniturilor corporative (Directiva CE 2022/2523) și propunerile de impozit minim global (inclusiv reforma OCDE privind impozitele pe corporații) sunt pași spre o mai mare coordonare fiscală, dar nu există încă un impozit pe profit armonizat la nivelul Uniunii Europene.

13.4.2. Argumente pentru armonizarea completă a cotelor de impozitare

13.4.2.1. Reducerea distorsiunilor pieței interne

Armonizarea cotelor de impozitare ar contribui la o concurență fiscală mai echitabilă între statele membre, iar fără o armonizare completă, există riscul ca țările cu taxe mai mici sau stimulente fiscale mai mari să atragă investiții externe sau multinaționale, ceea ce ar putea dezavantaja țările cu regimuri fiscale mai ridicate.

Prevenirea dumping-ului fiscal - Armonizarea cotelor de impozitare ar putea reduce riscul de dumping fiscal, unde țările aplică rate de impozitare mult mai mici decât media europeană pentru a atrage companii sau investiții.

Echilibrul fiscal în Uniunea Europeană - Fără armonizare completă, există un risc de distorsionare a pieței interne, în care investițiile și capitalurile se mută rapid în statele cu regimuri fiscale favorabile, ceea ce poate afecta economiile altor state membre.

13.4.2.2. Creșterea eficienței administrative

Armonizarea cotelor de impozitare ar reduce costurile administrative pentru întreprinderile care operează în mai multe state membre și ar facilita respectarea reglementărilor fiscale transfrontaliere.

De asemenea, o reglementare mai uniformă a taxelor ar reduce complexitatea și costurile de conformare pentru companii.

Sistem de raportare unificat - Companiile care activează în mai multe țări ar avea de-a face cu proceduri fiscale mai uniforme, economisind astfel timp și bani.

Reducerea evaziunii fiscale - O mai bună coordonare între regimurile fiscale naționale ar putea reduce incitarea la evaziune fiscală și la abuzuri ale diferitelor regimuri fiscale între state.

13.4.2.3. Protejarea veniturilor publice

Armonizarea cotelor de impozitare ar ajuta la protejarea veniturilor fiscale în toată Uniunea Europeană, iar în absența unei armonizări fiscale complete, diferențele semnificative de impozitare pot duce la o alocare ineficientă a resurselor și la o scădere a încasărilor fiscale, în special în cazul companiilor multinaționale care aleg jurisdicții fiscale mai favorabile.

13.4.3. Provocările armonizării cotelor de impozitare

13.4.3.1. Suveranitatea fiscală națională

Unul dintre principalele obstacole în calea armonizării cotelor de impozitare este suveranitatea fiscală a statelor membre întrucât fiecare țară din Uniunea Europeană are propriile sale tradiții fiscale, iar regimul fiscal este strâns legat de politica economică și socială națională.

Diferențele economice și politice - Țările din UE au economii și structuri fiscale diferite, iar fiecare guvern vrea să își protejeze autonomia în stabilirea ratelor fiscale care reflectă condițiile economice și sociale specifice.

Interese diferite - Unele state membre pot fi reticente în a accepta cote de impozitare uniforme, deoarece un regim fiscal mai favorabil le-ar ajuta să atragă investiții și să sprijine creșterea economică.

13.4.3.2. Diversitatea sistemelor fiscale

Uniunea Europeană este formată din state membre cu economii și sisteme fiscale foarte diferite și, de exemplu, țările scandinave, care au un sistem de welfare stat extins, aplică taxe pe venit mai mari decât multe dintre statele europene din sudul sau estul Europei.

Impunerea unor cote comune de impozitare ar putea crea dificultăți pentru statele cu economii mai puțin dezvoltate sau cu structuri fiscale diferite.

13.4.3.3. Riscuri de evaziune fiscală și migrarea capitalului

O armonizare completă a cotelor de impozitare ar putea duce la mutarea capitalului și a activităților economice din unele state membre, care ar putea considera că noile rate de impozitare nu mai sunt competitive.

De asemenea, există riscul ca anumite companii mari să găsească modalități de a evita noile reguli fiscale, în ciuda unui cadru armonizat.

13.4.3.4. Măsuri pentru armonizarea cotelor de impozitare

Deși o armonizare completă a cotelor de impozitare nu este încă realizată, există măsuri și propuneri care vizează o mai mare coordonare fiscală în UE:

Impozit minim global pentru corporații - Propunerile internaționale, în special cele ale OCDE, vizează stabilirea unui impozit minim global pe profitul corporativ, care ar limita abuzurile fiscale și ar reduce concurența fiscală neloială.

Directiva privind impozitele pe venit și pe profit - UE a adoptat directiva care vizează evitarea abuzurilor fiscale, încurajând transparența în domeniul impozitelor pe profit și luând măsuri pentru combaterea planificării fiscale agresive.

În concluzie, armonizarea cotelor de impozitare în Uniunea Europeană ar aduce beneficii semnificative, cum ar fi reducerea distorsiunilor pieței interne, simplificarea procedurilor fiscale pentru afaceri și creșterea transparenței fiscale.

Totuși, există provocări importante legate de suveranitatea fiscală a statelor membre și diversitatea economică a acestora, ceea ce face dificilă implementarea unei armonizări complete, dar, cu toate acestea, măsurile de coordonare fiscală, cum ar fi cele legate de TVA și accize, și propunerile de impozit minim global pentru corporații ar putea totuși reprezenta pași importanți în direcția unei mai mari armonizări fiscale la nivelul Uniunii Europene.

OPTIMIZAREA FISCALĂ PRIN INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ

14.1. Considerații introductive

Optimizarea fiscală prin inteligența artificială (IA) este un domeniu emergent care utilizează tehnologiile avansate de procesare a datelor și algoritmi pentru a îmbunătăți eficiența și corectitudinea strategiilor fiscale ale companiilor și persoanelor fizice.

Această optimizare poate lua mai multe forme, de la automatizarea proceselor fiscale până la analiza predictivă a impozitelor și taxelor, pentru a maximiza beneficiile financiare și pentru a reduce riscurile de neconformitate.

14.1.1. Modalități și metode de optimizare fiscală

14.1.1.1. Automatizarea calculului și a raportării fiscale

Inteligența artificială poate automatiza multe dintre procesele repetitive legate de calculul taxelor și impozitelor. Acest lucru include:

Calculul TVA - IA poate calcula automat TVA-ul datorat pe baza facturilor emise, economisind timp și reducând erorile umane.

Generarea declarațiilor fiscale - Sistemele IA pot crea automat declarații fiscale precise, bazate pe datele contabile și financiare ale companiei.

Întocmirea rapoartelor fiscale - Rapoartele pot fi generate și verificate de IA, reducând costurile și riscurile de neconformitate.

14.1.1.2. Detectarea anomaliilor și a riscurilor fiscale

Modelele de IA, în special cele bazate pe învățare automată, pot analiza volume mari de date financiare pentru a identifica tipare neobișnuite sau anomalii care ar putea indica riscuri de audit sau de evaziune fiscală. De exemplu:

Analiza comportamentului financiar - IA poate compara tranzacțiile unei firme cu tendințele istorice și cu cele ale altor companii din industrie pentru a detecta orice abateri.

Previziuni de audit - Modelele de IA pot anticipa dacă o companie ar putea atrage atenția autorităților fiscale și pot ajuta la pregătirea pentru un audit.

14.1.1.3. Optimizarea structurii fiscale

Inteligența artificială poate ajuta la dezvoltarea unor structuri fiscale mai eficiente, prin simularea diferitelor scenarii de taxare, ținând cont de variabile precum locația geografică, statutul fiscal al firmei și reglementările locale. Astfel, IA poate asigura:

Optimizarea planificării fiscale internaționale - IA poate analiza reglementările fiscale din diferite țări și poate sugera strategii pentru reducerea impozitelor pe venit la nivel global, prin utilizarea unor structuri fiscale mai favorabile.

Simularea impactului schimbărilor legislative - IA poate modela efectele posibile ale schimbărilor de legislație fiscală și poate sugera modificări ale strategiilor fiscale ale unei companii pentru a minimiza impactul acestora.

14.1.1.4. Îmbunătățirea conformității fiscale

Conformitatea fiscală este esențială pentru evitarea amenzilor și penalităților. IA poate sprijini conformitatea prin:

Monitorizarea continuă a schimbărilor legislative - IA poate urmări în timp real modificările legislative în domeniul fiscal și poate ajusta procesele interne pentru a se conforma noilor reglementări.

Evaluarea riscurilor de non-conformitate - Modelele de IA pot analiza istoricul fiscal al unei companii și pot evalua riscurile de non-conformitate pe baza reglementărilor existente.

14.1.1.5. Planificarea fiscală predictivă

IA poate fi folosită pentru a crea modele predictive care ajută la optimizarea planificării fiscale. Aceste modele analizează tendințele economice, comportamentele de cheltuieli și datele istorice pentru a prezice impactul fiscal al deciziilor de afaceri. Aceste soluții pot consta în:

Previzionarea fluxurilor de numerar și a obligațiilor fiscale - IA poate ajuta companiile să-și planifice mai eficient plățile de taxe, având în vedere prognoze precise ale fluxurilor de numerar și ale obligațiilor fiscale viitoare.

Maximizarea deductibilităților fiscale - Algoritmii pot sugera strategii pentru a maximiza deductibilitățile fiscale și pentru a reduce impozitele datorate.

14.1.1.6. Optimizarea impozitelor pe venit și pe profit

AI poate ajuta companiile și persoanele fizice să identifice cele mai bune strategii pentru optimizarea impozitelor pe venit și pe profit, analizând:

Cotele de impozitare progresive - Analizând veniturile și cheltuielile, IA poate sugera modalități de a distribui veniturile pentru a minimiza impozitele, de exemplu, prin utilizarea de deduceri fiscale sau prin investiții în proiecte care beneficiază de stimulente fiscale.

Gestionarea pierderilor fiscale - IA poate ajuta la identificarea oportunităților de a utiliza pierderile fiscale din anii anteriori pentru a reduce impozitele datorate.

14.1.1.7. Interacțiunea cu autoritățile fiscale

Inteligența artificială poate contribui la îmbunătățirea comunicării și interacțiunii cu autoritățile fiscale, automatizând procesul de depunere a declarațiilor, precum și comunicările cu instituțiile statului, și reducând astfel riscurile de erori. De exemplu:

Chatboturi fiscale - Implementarea de chatboturi care pot răspunde la întrebările contribuabililor referitoare la reglementările fiscale sau la starea declarațiilor fiscale.

Roboți de audit - Roboții IA pot ajuta autoritățile fiscale să auditeze mai eficient declarațiile fiscale și să identifice rapid posibile fraude sau erori.

14.1..18. Reducerea costurilor administrative

Implementarea soluțiilor de IA pentru gestionarea fiscalității poate reduce semnificativ costurile administrative, prin economii de timp și reducerea nevoii de personal dedicat complet la aceste procese. De asemenea, ajută la minimizarea erorilor umane și la creșterea eficienței operaționale.

14.1.2 Provocări și limitări ale utilizării IA

În ciuda beneficiilor evidente, utilizarea inteligenței artificiale în optimizarea fiscală se confruntă și cu anumite provocări cum ar fi:

Complexitatea reglementărilor fiscale - Legislația fiscală este adesea complexă și variază semnificativ de la o jurisdicție la alta, ceea ce poate complica implementarea soluțiilor de IA.

Confidențialitatea datelor - Protejarea datelor financiare sensibile ale clienților sau ale unei companii este o prioritate majoră, iar integrarea IA trebuie să fie realizată într-un cadru strict conform normelor de protecția datelor (de exemplu, GDPR).

Lipsa de transparență a algoritmilor - Modelele de învățare automată sunt adesea considerate cutii negre și poate fi greu de înțeles modul în care iau decizii sau fac recomandări fiscale.

În concluzie, optimizarea fiscală prin inteligența artificială reprezintă o abordare inovatoare care promite să transforme modul în care companiile și persoanele fizice își gestionează obligațiile fiscale, iar această tehnologie poate aduce economii semnificative, poate reduce riscurile de erori și neconformitate și poate sprijini luarea deciziilor financiare mai informate și mai strategice, dar, este totuși important, ca implementarea IA în domeniul fiscal să fie realizată cu o atenție deosebită la reglementările legale și la protecția datelor.

14.2. Rolul inteligenței artificiale (IA) în alegerea optimizată a sediilor fiscale permanente ale companiilor multinaționale ce activează în Uniunea Europeană

Rolul inteligenței artificiale (IA) în alegerea optimizată a sediilor fiscale permanente ale companiilor multinaționale ce activează în Uniunea Europeană este un subiect crucial în contextul globalizării economice, al competiției fiscale și al complexității reglementărilor fiscale internaționale.

În acest context, IA poate juca un rol semnificativ în sprijinirea companiilor multinaționale să ia decizii fundamentate și eficiente privind locațiile pentru sediile fiscale permanente (SFP) în Uniunea Europeană (UE).

Alegerea unui sediu fiscal permanent optimizat nu doar că poate reduce costurile fiscale, dar poate asigura și conformitatea cu reglementările fiscale complexe, precum și eficiența în gestionarea riscurilor fiscale.

14.2.1. Analiza comparativă a regimurilor fiscale din diferite state membre ale UE

Unul dintre principalele roluri ale IA în alegerea unui sediu fiscal permanent este analiza regimurilor fiscale aplicabile în diferitele state membre ale Uniunii Europene.

Inteligența artificială (IA) poate ajuta la:

Compararea impozitelor pe profit - De exemplu, IA poate analiza cotele de impozitare pe profit din diferite țări, precum și posibilitățile de deducere a cheltuielilor, deductibilitatea dobânzilor sau altele.

Evaluarea stimulentei fiscale - Multe state membre ale UE oferă stimulente fiscale pentru companiile care înființează sedii fiscale sau centre de cercetare-dezvoltare (R&D). Algoritmii IA pot identifica și compara aceste stimulente, ceea ce poate duce la economii semnificative de taxe.

Verificarea taxelor pe tranzacții internaționale - IA poate analiza tratatele de evitare a dublei impunerii între statele membre ale UE și poate evalua impactul acestor tratate asupra unui posibil sediu fiscal permanent.

14.2.2. Simularea impactului reglementărilor fiscale interne și internaționale

Alegerea unui sediu fiscal permanent este influențată nu doar de reglementările fiscale locale, dar și de reglementările internaționale care influențează fluxurile financiare și structurile fiscale ale companiilor multinaționale, cum ar fi:

Normele BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) - IA poate ajuta la simularea impactului acestor reglementări globale asupra taxării unei companii, astfel încât să fie identificate structuri fiscale care minimizează riscurile de conformitate și penalizările asociate cu transferurile de profituri între jurisdicții.

Regulamentele Uniunii Europene - IA poate analiza legislația UE referitoare la impozitarea corporativă și poate ajuta companiile să identifice jurisdicțiile care aplică regimuri favorabile și să minimizeze riscurile legale.

De asemenea, IA poate evalua riscurile legate de schimbările legislației fiscale în UE, de exemplu, în urma implementării unui nou pachet legislativ european privind taxarea.

14.2.3. Optimizarea structurii corporative și a fluxurilor financiare

Inteligența artificială poate ajuta la optimizarea structurii financiare a unei companii multinaționale, oferind soluții pentru maximizarea eficienței fiscale în funcție de locațiile sediilor fiscale permanente:

Modele financiare predictive - IA poate crea modele predictive care estimează impactul fiscal al diferitelor structuri corporative și strategii de fluxuri financiare.

Aceste modele pot evalua, de exemplu, taxele pe profit, taxele pe dividende și alte taxe indirecte care pot apărea în urma schimbării locației unui sediu fiscal permanent.

Gestionarea prețurilor de transfer - IA poate analiza strategii de stabilire a prețurilor de transfer între entitățile afiliate ale unei companii multinaționale.

Un sediu fiscal permanent într-o anumită jurisdicție poate fi optimizat pentru a minimiza riscurile legate de prețurile de transfer, iar IA poate ajuta la stabilirea prețurilor corecte în funcție de reglementările locale și internaționale.

14.2.4. Evaluarea riscurilor de audit și de conformitate fiscală

Inteligența artificială poate juca un rol crucial în evaluarea și reducerea riscurilor fiscale asociate cu alegerea unui sediu fiscal permanent într-o anumită jurisdicție prin:

Identificarea riscurilor de audit - IA poate analiza istoricul autorităților fiscale din diferite state membre ale UE în ceea ce privește controalele fiscale și auditurile.

Aceasta poate ajuta companiile să identifice țările cu un risc mai mare de audit și să selecteze jurisdicțiile cu regimuri fiscale mai stabile și predictibile.

Monitorizarea schimbărilor legislative și a reglementărilor fiscale - IA poate urmări în timp real modificările legilor fiscale la nivel național și european, alertând companiile despre schimbările care ar putea afecta alegerea sediului fiscal permanent.

14.2.5. Integrarea regimurilor fiscale speciale și a stimulentelelor

Unele state membre ale Uniunii Europene au regimuri fiscale speciale pentru anumite industrii sau tipuri de activități economice (de exemplu, centre financiare, cercetare-dezvoltare, industrii de tehnologie, etc.). În acest sens, inteligența artificială poate asigura:

Identificarea regimurilor favorabile - Algoritmii care stau la baza IA pot analiza regimurile fiscale speciale din diferite țări ale Uniunii Europene (de exemplu, regimuri de impozitare a proprietății intelectuale, regimuri de impozitare pentru holdinguri sau regimuri preferențiale pentru investiții în infrastructuri inovative) și pot oferi sugestii pentru alegerea unui sediu fiscal permanent care să maximizeze beneficiile fiscale.

Simularea beneficiilor fiscale - IA poate calcula și compara beneficiile fiscale ale diferitelor regimuri pentru diverse activități ale unei companii, cum ar fi producția, cercetarea și dezvoltarea sau activitățile financiare.

14.2.6. Optimizarea locației pe baza costurilor indirecte și a infrastructurii

Alegerea unui sediu fiscal permanent nu depinde doar de reglementările fiscale directe, dar și de factori economici și infrastructurali cu referire la:

Analiza costurilor operaționale - IA poate analiza costurile indirecte asociate cu deschiderea unui sediu fiscal permanent într-o anumită locație, inclusiv costurile de închiriere a birourilor, costurile salariale, costurile logistice și de transport.

Evaluarea infrastructurii locale - IA poate evalua infrastructura disponibilă în diverse locații (cum ar fi accesul la transport, conectivitatea digitală, etc.) și poate oferi informații privind locațiile optime din punct de vedere al eficienței operaționale.

14.2.7. Implicarea IA în procesul decizional

În final, inteligența artificială poate fi utilizată pentru a integra factori economici, financiari și strategici într-un model decizional complex.

De exemplu, inteligența artificială folosește:

Algoritmi de decizie multi-factorială - IA poate analiza o gamă largă de factori (taxe, infrastructură, reglementări locale, riscuri de audit) și poate propune cel mai optim sediu fiscal permanent pe baza unui set de criterii prestabilite. Acest tip de algoritmi poate include tehnici de învățare automată și procesare a limbajului natural pentru a înțelege mai bine complexitatea reglementărilor și pentru a oferi soluții personalizate pentru fiecare companie.

În concluzie, inteligența artificială (IA) are un potențial enorm în optimizarea alegerii sediilor fiscale permanente pentru companiile multinaționale care activează în Uniunea Europeană și, prin automatizarea analizei și simulării scenariilor fiscale, IA poate ajuta la reducerea costurilor fiscale, la maximizarea eficienței structurii corporative și la minimizarea riscurilor de conformitate.

Aceasta permite companiilor să ia decizii strategice fundamentate, să navigheze în complexitatea reglementărilor fiscale internaționale și să profite de oportunitățile oferite de diferitele regimuri fiscale din Uniunea Europeană.

14.3. Evitarea supraimpozitării prin analiza comparativă de către inteligența artificială (IA) a reglementărilor în materie fiscală din Uniunea Europeană

Evitarea supraimpozitării prin analiza comparativă a reglementărilor fiscale din Uniunea Europeană utilizând Inteligența Artificială este un domeniu care beneficiază de un mare potențial, având în vedere complexitatea și diversitatea regimurilor fiscale din cadrul Uniunii Europene, dar și provocările create de reglementările internaționale, cum ar fi cele privind evitarea dublei impuneri și normele BEPS (Base Erosion and Profit Shifting).

Inteligența artificială (IA) poate facilita identificarea și implementarea strategiilor fiscale care ajută companiile să evite supraimpozitarea (adică plata de taxe mai mari decât este necesar sau aplicarea impozitelor multiple asupra aceleași baze fiscale).

14.3.1. Analiza comparativă a reglementărilor fiscale din diferite state membre ale UE

Fiecare stat membru al Uniunii Europene are un sistem fiscal propriu, cu particularități ce pot influența direct suma totală de taxe pe care o companie o datorează, iar inteligența artificială (IA) poate să ajute la compararea reglementărilor fiscale din diferite state membre și să identifice modalități de evitare a supraimpozitării.

Prin procesarea unui volum mare de date fiscale și a reglementărilor în vigoare, IA poate asigura analize privind:

Compararea impozitelor pe profit - Cotele de impozitare pe profit variază considerabil între statele membre, iar IA poate analiza aceste diferențe pentru a sugera jurisdicțiile cele mai favorabile pentru sediul fiscal permanent.

Taxe pe dividende și redevențe - IA poate ajuta la identificarea țărilor care oferă impozite reduse sau chiar scutiri pentru anumite tipuri de plăți transfrontaliere, cum ar fi dividendele, dobânzile sau redevențele, și poate calcula impactul acestora asupra impozitelor totale.

Taxe indirecte - Analizând TVA-ul, taxe pe vânzări sau alte taxe indirecte, IA poate oferi o viziune clară asupra regimurilor favorabile sau mai puțin favorabile și poate ajuta la optimizarea lanțurilor de aprovizionare.

14.3.2. Evitarea dublei impuneri prin analiza tratatelor fiscale internaționale

Unul dintre principalele riscuri pentru multinaționale este dubla impunere, adică impozitarea aceleași baze de venituri sau profituri în două sau mai multe jurisdicții, iar inteligența artificială (IA) poate automatiza analiza tratatelor de evitare a dublei impuneri (TADI) între statele membre ale Uniunii Europene și alte jurisdicții, ajutând astfel companiile să înțeleagă reglementările aplicabile și să minimizeze impactul fiscal.

Inteligența artificială poate:

Simula aplicația tratatelor fiscale - IA poate analiza datele financiare ale unei companii și poate evalua cum se aplică tratatele fiscale între statele în care compania operează, identificând astfel modalitățile prin care aceasta poate evita plata de taxe suplimentare.

Analiza creditului fiscal și deducerea impozitelor - IA poate identifica posibilitatea de a aplica creditul fiscal pentru impozitele plătite în alte jurisdicții, reducând astfel riscul supraimpozitării și eficientizând strategia fiscală globală.

14.3.3. Automatizarea și simularea scenariilor de optimizare fiscală

Inteligența artificială poate folosi modele matematice și statistice pentru a simula diverse scenarii fiscale și pentru a identifica structuri de impozitare optime, minimizând riscurile de supraimpozitare.

Aceste simulări pot include:

Optimizarea fluxurilor financiare - IA poate analiza fluxurile financiare ale unei companii și poate propune structuri care să minimizeze impozitele aplicabile în diferite jurisdicții, inclusiv prin utilizarea tratatelor de evitare a dublei impunerii.

Simularea efectului modificărilor legislative - IA poate anticipa schimbările legislative în reglementările fiscale ale UE și poate sugera ajustări rapide ale structurilor fiscale, reducând riscul ca o companie să fie supusă unui regim de supraimpozitare din cauza unor modificări legislative neașteptate.

14.3.4. Identificarea regimurilor fiscale favorabile pentru anumite tipuri de venituri

În cadrul Uniunii Europene, unele țări oferă regimuri fiscale preferențiale pentru anumite tipuri de venituri sau activități economice, cum ar fi:

Regimuri fiscale favorabile pentru proprietatea intelectuală - Multe state membre ale UE oferă stimulente pentru companiile care dețin și licențiază proprietăți intelectuale, cum ar fi patente, mărci comerciale sau drepturi de autor.

Regimuri favorabile pentru cercetare-dezvoltare (R&D) - Unele țări au reduceri fiscale sau stimulente pentru investițiile în activități de R&D.

Inteligența artificială poate analiza aceste regimuri fiscale și poate calcula impactul potențial al acestora asupra impozitelor totale datorate, ajutând companiile să decidă unde să își plaseze activitățile în funcție de regimurile fiscale aplicabile.

14.3.5. Monitorizarea schimbărilor legislative și a reglementărilor fiscale în UE

Reglementările fiscale sunt în continuă schimbare, iar IA poate ajuta companiile să rămână actualizate cu privire la modificările legislative din cadrul Uniunii Europene.

Tehnologia bazată pe IA poate asigura:

Urmărirea reglementărilor fiscale noi - IA poate monitoriza în timp real modificările legislației fiscale și poate informa companiile despre noi reglementări care ar putea afecta impozitele datorate sau modalitățile de evitare a supraimpozitării.

Evaluarea riscurilor de conformitate - IA poate evalua riscurile de nerespectare a noilor reglementări și poate ajusta strategiile fiscale ale companiei pentru a evita penalitățile și supraimpozitarea.

14.3.6. Modele de prețuri de transfer inteligente pentru a evita dubla impozitare

Una dintre metodele cele mai utilizate pentru a evita supraimpozitarea este optimizarea prețurilor de transfer, adică stabilirea prețurilor la care se efectuează tranzacțiile între entitățile afiliate ale unei companii multinaționale.

Tehnologia bazată pe algoritmi IA poate ajuta în:

Calcularea prețurilor de transfer corecte - Modelele de IA pot analiza costurile, condițiile pieței și reglementările fiscale pentru a stabili prețuri de transfer care sunt corecte și conforme cu normele internaționale, evitând astfel riscurile de supraimpozitare din cauza ajustărilor fiscale.

Simularea impactului prețurilor de transfer - IA poate simula impactul diferitelor structuri de prețuri de transfer asupra impozitelor totale ale grupului, ajutând companiile să aleagă abordarea care minimizează riscurile de supraimpozitare în multiple jurisdicții.

14.3.7. Gestionarea eficientă a taxelor indirecte (TVA, taxe pe vânzări etc.)

Taxele indirecte, cum ar fi TVA (Taxa pe Valoarea Adăugată) și taxele pe vânzări, pot contribui semnificativ la supraimpozitare, mai ales în cadrul unor structuri de afaceri internaționale.

Tehnologia bazată pe IA poate ajuta la:

Optimizarea regimului TVA - IA poate analiza tranzacțiile transfrontaliere și poate sugera modalități de a reduce impactul TVA-ului prin utilizarea de regimuri de taxare mai favorabile, cum ar fi regimurile de TVA pentru tranzacțiile între entități afiliate din state diferite ale UE.

Calculul taxelor indirecte - Algoritmi IA pot calcula automat taxele indirecte datorate pe baza regimurilor fiscale aplicabile, asigurând astfel o gestionare corectă a acestora și reducând riscurile de supraimpozitare.

În concluzie, prin utilizarea inteligenței artificiale (IA), companiile multinaționale care activează în Uniunea Europeană pot evita eficient supraimpozitarea printr-o analiză comparativă precisă a reglementărilor fiscale, optimizarea structurii fiscale și gestionarea riscurilor de non-conformitate.

Inteligența artificială ajută la identificarea celor mai favorabile jurisdicții fiscale, la simularea impactului schimbărilor legislative și la dezvoltarea unor strategii fiscale inteligente, care minimizează taxele și îmbunătățesc eficiența globală a afacerii și, totodată, IA poate contribui la menținerea conformității fiscale, protejând astfel companiile de eventuale penalități sau riscuri legale.

14.4. Rolul inteligenței artificiale (IA) în alegerea domiciliului fiscal cel mai avantajos pentru cetățenii rezidenți ai Uniunii Europene și pentru nomazii digitali

Rolul inteligenței artificiale (IA) în alegerea domiciliului fiscal cel mai avantajos pentru cetățenii rezidenți ai Uniunii Europene și pentru nomazii digitali este un subiect de actualitate, având în vedere complexitatea reglementărilor fiscale din diferite state membre ale Uniunii Europene (UE) și tendința tot mai mare a persoanelor fizice de a alege locuri de reședință fiscale mai favorabile.

Inteligența artificială (IA) poate facilita procesul de selecție al unui domiciliu fiscal optim, personalizat, bazat pe analiza detaliată a reglementărilor fiscale și pe nevoile specifice ale fiecărei persoane.

14.4.1. Analiza comparativă a reglementărilor fiscale din UE

Fiecare stat membru al Uniunii Europene are un sistem fiscal distinct, iar aceste diferențe pot influența semnificativ alegerea unui domiciliu fiscal.

Inteligența artificială (IA) poate facilita analiza comparativă a reglementărilor fiscale din diverse jurisdicții și poate identifica cele mai favorabile opțiuni pentru cetățenii rezidenți și pentru nomazii digitali, având în vedere:

Cotele de impozitare pe venit - Cotele de impozitare a veniturilor personale variază semnificativ între statele membre, iar IA poate analiza aceste diferențe și poate sugera state cu impozite pe venit mai mici, în funcție de nivelul venitului anual.

Impozitele pe dividende, dobânzi și câștiguri de capital - IA poate analiza și compara regimurile fiscale care se aplică diferitelor tipuri de venituri pasive (de exemplu, dividende, dobânzi, câștiguri de capital) și poate recomanda jurisdicțiile care oferă tratamente fiscale favorabile pentru aceste tipuri de venituri.

Alte taxe personale - Cum ar fi taxele pe moșteniri, taxele pe proprietate, impozitele pe avere etc., care pot varia considerabil între diferite state membre.

14.4.2. Identificarea stimulentei fiscale pentru nomazii digitali

Nomazii digitali sunt persoane care lucrează de la distanță și care pot alege să locuiască în diferite țări, în funcție de regimurile fiscale și stimulentele disponibile.

Unele țări din Uniunea Europeană au introdus regimuri fiscale speciale pentru nomazii digitali, iar inteligența artificială (IA) poate ajuta la identificarea acestora și la simularea avantajelor fiscale și identificarea modalităților de accesare, cum ar fi:

Vize pentru nomazi digitali - Multe țări europene (cum ar fi Portugalia, Estonia, Malta) au introdus vize speciale pentru nomazii digitali, care le permit să locuiască și să lucreze în țara respectivă fără a fi impozitați ca rezidenți fiscali locali, în anumite condiții. IA poate analiza cerințele și avantajele acestor vize și poate calcula impactul fiscal al fiecărei opțiuni.

Scutiri de taxe și impozite favorabile - Unele state din UE oferă scutiri de taxe pentru nomazii digitali, în special pentru veniturile din muncă depuse în afaceri externe (de exemplu, Portugalia oferă regimuri fiscale favorabile pentru persoanele care lucrează în afaceri internaționale). IA poate analiza aceste stimulente și poate sugera cele mai avantajoase opțiuni fiscale în funcție de profilul de venituri al nomazilor digitali.

Impozitarea pe veniturile din afaceri - IA poate compara regimurile fiscale aplicabile celor care sunt antreprenori sau freelanceri și care câștigă venituri din afaceri externe. De exemplu, anumite state pot oferi deduceri fiscale pentru cheltuieli de afaceri sau regimuri fiscale reduse pentru întreprinderile mici și mijlocii.

14.4.3. Simularea scenariilor fiscale personalizate

Utilizând inteligența artificială (IA), cetățenii rezidenți ai Uniunii Europene și nomazii digitali pot beneficia de simulări personalizate ale scenariilor fiscale, luând în considerare factori precum:

Venitul global - IA poate calcula taxele totale pe care le-ar plăti o persoană în funcție de venitul său global, oferind comparații între diverse state membre ale UE.

Tipologia veniturilor - IA poate simula diferite tipuri de venituri (salarii, venituri din muncă independentă, venituri din investiții etc.) și poate analiza cum ar fi impozitate în diferite jurisdicții.

Strategii de optimizare fiscală - IA poate sugera strategii de optimizare fiscală, cum ar fi utilizarea deducerilor, reducerilor de taxe și a altor beneficii fiscale, pentru a minimiza taxele într-un anumit stat membru.

14.4.4. Monitorizarea schimbărilor legislative fiscale

Un alt avantaj important al inteligenței artificiale (IA) este capacitatea sa de a monitoriza în timp real schimbările legislative în domeniul fiscal și de a avertiza cetățenii rezidenți ai Uniunii Europene și nomazii digitali cu privire la modificările care ar putea afecta regimul lor fiscal.

Acest lucru este important pentru:

Anticiparea modificărilor fiscale - IA poate urmări și analiza modificările legislative în materie fiscală și poate avertiza utilizatorii cu privire la posibile schimbări ale regimurilor fiscale care ar putea duce la creșterea impozitelor sau la schimbarea statutului de rezidență fiscală.

Adaptarea rapidă la schimbările de reglementare - În funcție de modificările legislative, IA poate sugera ajustări ale strategiei fiscale, cum ar fi relocarea într-un alt stat membru sau schimbarea tipului de activitate economică.

14.4.5. Calcularea și optimizarea taxelor pe proprietăți și impozitelor indirecte

Deși unii cetățeni pot alege să își stabilească domiciliul fiscal în țări cu impozite pe venit scăzute, acest lucru poate fi influențat și de taxele pe proprietate sau taxele indirecte (de exemplu, TVA).

Tehnologia bazată pe IA poate duce la:

Optimizarea taxelor pe proprietăți - În cazul în care cetățeanul deține proprietăți, IA poate analiza taxele pe proprietate din diferite țări și poate sugera regiunile în care taxele sunt mai mici sau unde există scutiri de taxe pentru anumite tipuri de proprietăți.

Optimizarea TVA și a altor taxe indirecte - IA poate analiza taxele indirecte (cum ar fi TVA-ul) și poate sugera jurisdicțiile în care aceste taxe sunt mai favorabile pentru persoanele care cheltuiesc o parte semnificativă din venitul lor pe consum.

14.4.6. Calcularea riscurilor de conformitate și evitare a abuzurilor fiscale

Un aspect esențial al alegerea domiciliului fiscal este conformitatea fiscală.

Tehnologia bazată pe IA poate ajuta utilizatorii să:

Evalueze riscurile de audit și de neconformitate - IA poate analiza istoricul fiscal al diferitelor state membre și poate evalua riscurile legate de controalele fiscale, ajutând utilizatorul să aleagă un domiciliu fiscal care minimizează probabilitatea de a fi supus unui audit fiscal.

Prevină abuzurile fiscale - În contextul legilor anti-abuz, IA poate ajuta la identificarea unor posibile riscuri de abuz fiscal, cum ar fi stabilirea domiciliului fiscal într-o jurisdicție doar pentru a evita impozitele (în conformitate cu reglementările UE privind abuzul de drept fiscal).

14.4.7. Calcularea costurilor de trai și a altor factori economici

Un alt factor important în alegerea unui domiciliu fiscal este costul de trai în diverse locații.

Algoritmii care stau la baza IA pot calcula nu doar taxele, dar și:

Costurile de trai - IA poate compara costurile de trai (locuință, utilități, asigurări, etc.) din diferite țări și poate oferi recomandări care iau în considerare costurile adiționale asociate cu mutarea într-o anumită țară.

Accesul la infrastructura digitală - IA poate analiza factori precum accesul la internet de mare viteză și disponibilitatea infrastructurii necesare pentru nomazii digitali.

În concluzie, inteligența artificială (IA) joacă un rol crucial în *alegerea domiciliului fiscal optim* pentru *cetățenii rezidenți* ai Uniunii Europene și pentru *nomazii digitali* și, prin utilizarea IA pentru analiza comparativă a reglementărilor fiscale, simularea scenariilor fiscale personalizate, monitorizarea schimbărilor legislative și evaluarea riscurilor de conformitate, aceste persoane pot lua decizii fundamentate și strategice privind locul în care își stabilesc domiciliul fiscal, în scopul optimizării taxelor și minimizării costurilor.

Totodată, tehnologia bazată pe IA asigură condițiile de informare ale utilizatorilor pentru ca aceste persoane să poată respecta reglementările fiscale internaționale și evite riscurile de abuz fiscal.

Bibliografie recomandată:

- ✗ Adrian Petre Danciu – *Drept bancar – Suport de curs* – www.ueb.ro;
- ✗ Adrian Petre Danciu – *Drept financiar public – Suport de curs* – www.ueb.ro;
- ✗ Adrian Petre Danciu – *Drept fiscal – Suport de curs* – www.ueb.ro;
- ✗ Alexandra Bensamoun, Grégoire Loiseau - *Droit de l'intelligence artificielle* - Editura LGDJ, Paris, 2022;
- ✗ Karshit Takhtani, Girish Kumar R - *Lending in the Era of Digitalization* - <https://www.ijera.com/papers/vol10no7/Series-1/D1007011519.pdf>
- ✗ Daniel Broby - *Financial Technology and the Future of Banking* -, <https://jfin-swufe.springeropen.com/articles/10.1186/s40854-021-00264-y>;
- ✗ Johannes Ehrentraud, Denise Garcia Ocampo, Camila Quevedo Vega- *Regulating Fintech Financing Digital Banks and Fintech Platforms* - <https://www.bis.org/fsi/publ/insights27.htm>;
- ✗ Devendra G. - *The Impact of Digital Banking on Traditional Banking Services* - www.jetir.org/papers/JETIR2212647.pdf;
- ✗ Estelle Xue Liu - *Stay Competitive in the Digital Age: The Future of Banks*, <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2021/02/19/Stay-Competitive-in-the-Digital-Age-The-Future-of-Banks-50071>;
- ✗ Silvia Usco, Adrian Groza – *Cât de inteligent este Artificial Intelligence Act* – <https://www.juridice.ro/682490/cat-de-inteligent-este-artificial-intelligence-act.html>;
- ✗ Regulation - EU - 2024/1689 - EN - EUR-Lex <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A52021PC0206>
- ✗ Basel III finalisation in the EU: the key elements and how they make the EU banking system more resilient
- ✗ [Impozitarea plăților de dobânzi și de redevențe efectuate între societăți asociate | EUR-Lex](https://www.europarl.europa.eu/topics/ro/article/20230601STO93804/legea-ue-privind-ia-prima-reglementare-a-inteligentei-artificiale)
- ✗ <https://www.europarl.europa.eu/topics/ro/article/20230601STO93804/legea-ue-privind-ia-prima-reglementare-a-inteligentei-artificiale>;
- ✗ <http://www.ecb.europa.eu>